

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

पृ.शी./मु.शी. नवनिर्वाचित सदस्यांचा परिचय

श्री.देवेन्द्र फडणवीस (मुख्यमंत्री) : सभापती महोदय, पुणे स्थानिक प्राधिकारी संस्थेद्वारा निर्वाचित सदस्य श्री.अनिल शिवाजीराव भोसले यांचा आपणास व आपल्यामार्फत सभागृहास परिचय करून देतांना मला अतिशय आनंद होत आहे.

सभापती महोदय, नांदेड स्थानिक प्राधिकारी संस्थेद्वारा निर्वाचित सदस्य श्री.अमरनाथ अनंतराव राजूरकर यांचा आपणास व आपल्यामार्फत सभागृहास परिचय करून देतांना मला अतिशय आनंद होत आहे.

सभापती महोदय, सांगली-सातारा स्थानिक प्राधिकारी संस्थेद्वारा निर्वाचित सदस्य श्री. मोहनराव श्रीपती कदम यांचा आपणास व आपल्यामार्फत सभागृहास परिचय करून देतांना मला अतिशय आनंद होत आहे.

सभापती महोदय, जळगांव स्थानिक प्राधिकारी संस्थेद्वारा निर्वाचित सदस्य श्री.चंदूभाई वि.पटेल यांचा आपणास व आपल्यामार्फत सभागृहास परिचय करून देतांना मला अतिशय आनंद होत आहे.

सभापती महोदय, भंडारा-गोंदिया स्थानिक प्राधिकारी संस्थेद्वारा निर्वाचित सदस्य डॉ.परिणय रमेश फुके यांचा आपणास व आपल्यामार्फत सभागृहास परिचय करून देतांना मला अतिशय आनंद होत आहे.

सभापती महोदय, यवतमाळ स्थानिक प्राधिकारी संस्थेद्वारा निर्वाचित सदस्य श्री.तानाजी जयवंत सावंत यांचा आपणास व आपल्यामार्फत सभागृहास परिचय करून देतांना मला अतिशय आनंद होत आहे.

नियम २८९ अन्वये च्या सूचनेबाबत

श्री.धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, ६ तारखेला आम्ही नोटाबंदी या विषयाबाबत नियम २८९ अन्वये सूचना दिली होती. राज्यातील शेतकरी, शेतमजूर अडचणीत आले आहेत. त्याच दिवशी राज्य सरकारने सांगितले होते की, राज्य सरकार चर्चेला तयार आहे. काल काही वेगळ्या कारणाने सदनाने कामकाज होऊ शकले नाही. आज आम्ही नोटाबंदीबाबत नियम २८९ ची सूचना दिली आहे. याबाबत सरकारने चर्चेची तयारी दर्शविली पाहिजे. दुसरी अशी विनंती आहे की, माननीय मुख्यमंत्री यांनी नगरपरिषद निवडणुकीच्या भाषणाच्या वेळी अनेक ठिकाणी असे सांगितले होते की, स्वातंत्र्य चळवळ जशी होती तशी ही आर्थिक चळवळ आहे. जर ही स्वातंत्र्यासारखी आर्थिक स्वातंत्र्याची चळवळ असेल आणि या विषयाबाबत राज्यातील बारा लोकांनी रांगेत उभे राहून आपले जीवन संपविले असेल तर आपण ज्याप्रमाणे स्वातंत्र्य सैनिकांना शहीद म्हणतो व त्यांना श्रध्दांजली अर्पण करतो, तसे याबाबत देखील व्हावे. मृत्युमुखी पावलेल्या लोकांबाबत सदनाने सर्व सन्माननीय सदस्यांनी श्रध्दांजली अर्पण करावी अशी सर्व विरोधी पक्षांच्या सन्माननीय सदस्यांची विनंती आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. नारायण राणे मी आपणाला बोलण्यास परवानगी देणार आहे, त्या अगोदर मला असे सांगावयाचे आहे की, सदनाने भावना लक्षात घेऊन ७ डिसेंबर, २०१६ रोजी, सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत पाटील, श्री. कपिल पाटील, श्री.धनंजय मुंडे, श्री.शरद रणपिसे, श्री.सुनील तटकरे, श्री.नारायण राणे, श्री.हेमंत टकले श्री. संजय दत्त अशा अनेक सन्माननीय सदस्यांनी नियम २८९ ची सूचना माझ्याकडे दिली आहे. नेहमीच्या प्रथेप्रमाणे नियम २८९ ची सूचना वाचण्याअगोदर माननीय विरोधी पक्ष नेते या विषयावर बोलले आहेत. मला असे वाटते की, याच विषयावर सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे यांना बोलायचे असेल तर आपण थोडक्यात आपले विचार मांडावेत. त्यानंतर मी यावर निर्णय देणार आहे.

श्री.चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, त्या दिवशी देखील आम्ही सांगितले होते व आता देखील आपणाला नम्रपणे सांगत आहे की, नोटाबंदी या विषयावर चर्चा करण्यास सरकार तयार आहे. ४५ दिवस अगोदर सन्माननीय सदस्यांनी प्रश्न दिलेले असतात त्यामुळे प्रश्नोत्तराचा तास व्हावा, सत्ताधारी पक्षा पेक्षा जास्त प्रश्न विरोधी सदस्यांचे असतात, प्रश्नांच्या उत्तराच्या माध्यमातून त्या प्रश्नाची स्थिती महाराष्ट्रातील जनतेला कळते. त्यामुळे माझी विनंती आहे की, प्रश्नोत्तराचा तास होऊ द्यावा. अगोदरच्या माननीय सभापती यांनी असा निर्णय दिला होता की, प्रश्नोत्तराचा तास कधीही रद्द न करता चर्चा करावी. नोटाबंदी या विषयाचे महत्व आम्हाला कमी वाटत नाही. त्या विषयावर चर्चा

व्हायलाच पाहिजे. प्रश्नोत्तराचा तास झाल्यावर या विषयावर चर्चा करावी अशी माझी विनंती आहे.

सभापती : नियम २८९ नुसार नोटाबंदी या विषयावर आपण बोलत आहात, नियम २८९ कसा होतो याबाबत मी बोलण्यास सन्माननीय सदस्यांना परवानगी दिली आहे. सभागृह नेत्यांनी जो प्रश्न उपस्थित केला त्याबाबत आपल्या सर्वांचे थोडक्यात बोलणे झाल्यावर प्रश्नोत्तराच्या तासासंदर्भात मी निर्णय देणार आहे.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री. धनंजय मुंडे यांनी विधानपरिषद नियम २८९ च्या माध्यमातून नोटाबंदी संबंधी जी सूचना दिली आहे. तो प्रस्ताव का स्वीकारावा याबाबत मी बोलणार आहे. मला असे सांगावे लागते की, येथे बसलेल्या सन्माननीय सदस्यांनी काय बोलावे, किती वेळ बोलावे यासंदर्भात मार्गदर्शन करायचे असेल तर सदनाचे कामकाज सुरु होण्याअगोदर हेच बोलावे असे सांगितले तर बरे होईल. अशा प्रकारची सूचना सुरुवातीला करू नये असे माझे प्रामाणिक मत आहे. आम्ही येथे वेळ काढण्यासाठी आलो नाही. नियम २८९ ची सूचना दिली आहे. आज देशात व राज्यात या प्रश्नापेक्षा दुसरा कोणता प्रश्न महत्वाचा आहे काय ? प्रश्नोत्तराच्या तासाचा उल्लेख सन्माननीय सभागृह नेत्यांनी केलेला आहे. ते प्रश्न आम्ही दिले आहेत त्या प्रश्नांचे गांभीर्य आम्हाला आहे. त्यापेक्षा नोटाबंदी हा विषय अतिशय महत्वाचा आहे, कारण सर्वांचे जीवन आज हलाखीचे करून टाकले आहे, जनता हवालदिल झाली आहे. जनतेची उपासमारी होत आहे. हा पोटाचा प्रश्न असल्यामुळे बाकीचे प्रश्न बाजूला ठेऊन यावर चर्चा

श्री.नारायण राणे....

झाली पाहिजे.(..अडथळा...) सभापती महोदय, मंत्री महोदय मध्ये बोलत असतील तर ते आम्हाला चालणार नाही. ते का बोलतात याची मला माहिती आहे, मराठा समाजाच्या संदर्भात काय करावे याची आम्हाला माहिती आहे. त्याबाबत कोणीही काळजी करण्याची गरज नाही.

श्री.तानाजी सावंत : मराठा समाजाची सर्वानाच काळजी आहे, हा विषय सर्वांचा आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.तानाजी सावंत आपला आज पहिला दिवस आहे, तुम्ही कृपा करून माझी परवानगी घेतल्यावरच बोलावे.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, त्यांनी केव्हा, कधी बोलावे, याची माहिती नाही, यासंदर्भातील नियम आपण समजून घ्यावा. नोटाबंदी हा देशातील व राज्यातील अतिशय महत्वाचा प्रश्न आहे. तारांकित प्रश्न अन्य आयुधांमार्फत मांडता येतात. त्या प्रश्नांना आम्ही न्याय मिळवून देऊ. आजचा प्रश्न जनतेशी निगडीत आहे, यामध्ये सरकारचा सहभाग आहे, हा प्रश्न अतिशय तातडीचा आहे, या विषयापेक्षा कोणताही विषय महत्वाचा असू शकत नाही. या विषयाबाबत नियम २८९ ची सूचना तंतोतंत बसते. त्यामुळे तारांकित प्रश्नांचा तास रद्द करावा. नोटाबंदी संदर्भात नियम ९३ ची सूचना दिली आहे त्यावर त्वरीत चर्चा सुरु व्हावी अशी माझी विनंती आहे.

श्री.शरद रणपिसे : सभापती महोदय, सभागृहाचे कामकाज नियमाप्रमाणे चालले पाहिजे. नियम २८९ असा आहे की, कोणत्याही सदस्यास सभापतींच्या संमतीने कोणताही नियम विधानपरिषदेपुढील कोणत्याही विशिष्ट प्रस्तावास तो लागू करताना स्थगित करण्यात यावा असा प्रस्ताव मांडता येईल आणि प्रस्ताव संमत झाला तर, संबंधित नियम त्या वेळेपरता स्थगित होईल. नियम क्रमांक १७ प्रमाणे तारांकित प्रश्न आहे, सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते व सन्माननीय सदस्य

श्री.शरद रणपिसे.....

श्री.नारायण राणे यांच्यासह सर्व सन्माननीय सदस्यांचे म्हणणे असे आहे की, नियम १७ नुसार तारांकित प्रश्न आहे तो नियम २८९ नुसार स्थगित करण्यात यावा व नियम ९३ नुसार चर्चा करावी. एवढेच मी या निमित्ताने आपल्या निदर्शनास आणू इच्छितो.

श्री. प्रवीण दरेकर : सभापती महोदय,
सभापती : आपण नियम २८९ वरील नोटाबंदी या विषयावर बोलणार असाल तर मी आपणाला परवानगी देईन.

या नंतर श्री.बोरले...

या नंतर श्री. बोरले

श्री.प्रवीण दरेकर : सभापती महोदय, मी नोटबंदी या विषयाच्या अनुषंगाने बोलणार आहे. नोटबंदीचा विषय.....

सभापती : आपण कोणत्या विषयावर बोलणार आहात ?

(विरोधी पक्षाचे काही सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

श्री.प्रवीण दरेकर : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी माझे म्हणणे ऐकून घ्यावे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, माझी हरकत आहे.

श्री.धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, म.वि.प. नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेबाबतचा विषय सुरु आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दरेकर सत्ताधारी पक्षाचे सदस्य आहेत. त्यांना म.वि.प. नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेवर कशी काय चर्चा करता येईल ? म.वि.प. नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेबाबत हरकत कशी काय घेता येईल ? माझी आपल्याला विनंती आहे की, हा म.वि.प. नियम २८९ अन्वयेचा विषय कसा होतो याबाबत आम्ही आपल्याला आणि सभागृहाला विनंती करतो आणि सर्व गोष्टी सांगतो.

सभापती : मी आपल्याला वेगळ्या आयुधाच्या माध्यमातून बोलण्याची संधी देतो.

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय,.....

श्री.सुनील तटकरे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोऱ्हे यांना म.वि.प. नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेवर कसे काय बोलता येईल ?

सभापती : आपल्याला म.वि.प. नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेवर बोलावयाचे आहे काय ?

(विरोधी पक्षाचे काही सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी कृपया माझे म्हणणे ऐकून घ्यावे.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी त्यांचे म्हणणे ऐकून घ्यावे. आपण कोणत्या विषयावर बोलण्यासाठी उभ्या आहात ?

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, सभागृहात सर्व पक्षाचे सन्माननीय सदस्य अभ्यासू आहेत. मुद्दा असा आहे की, आम्ही विरोधी पक्षात असताना आणि आता विरोधी पक्षात बसलेले सदस्य सत्ताधारी पक्षात असताना सभागृहाने एकत्रितपणे माननीय सभापतींसमोर मान्य करून माननीय सभापतींनी निर्णय दिलेला आहे की, प्रश्नोत्तराचा तास संपल्यानंतर म.वि.प. नियम २८९ अन्वये सूचना मांडण्याची संधी दिली जाईल.

सभापती : मी त्यावर निर्णय घेतलेला आहे.

डॉ.नीलम गोऱ्हे : माझी आपल्याला विनंती आहे की, या संदर्भात.....

(विरोधी पक्षाचे काही सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी कृपया खाली बसावे. मी माझा निर्णय सन्माननीय सभागृह नेत्यांसमोर सांगितलेला आहे. आपण माझे म्हणणे ऐकून घ्यावे. सन्माननीय सदस्यांनी कृपया खाली बसावे. सन्माननीय सभागृह नेते आणि मुख्यमंत्री महोदयांनी असा प्रश्न उपस्थित केला की, प्रश्नोत्तराचा तास पुढे ढकलावयाचा किंवा नाही ? त्यांची या विषयावर चर्चा करण्याची तयारी आहे. मलाही आठवते की, माजी सभापती श्री.शिवाजीराव देशमुख साहेबांनी या संदर्भात काही डायरेक्शन्स दिल्या होत्या, ही वस्तुस्थिती आहे. (...अडथळा...) कृपया सन्माननीय सदस्यांनी खाली बसून बोलू नये. मंत्री महोदय, आपण सुद्धा खाली बसूनच बोलता. विषय असा आहे की, माजी सभापती श्री.शिवाजीराव देशमुख साहेबांनी दिलेला निर्णय मला तपासून घ्यावा लागणार आहे. परंतु, नोटबंदी या विषयावर शासनाची चर्चा करण्याची तयारी असेल तर आपण ती चर्चा लवकरात लवकर केव्हा सुरु करणार आहात याबाबत मला माहिती द्यावी. आपण केव्हा चर्चा करणार आहात आणि त्या चर्चेला उत्तर कोण देणार आहे ?

श्री.चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, मी चर्चेला उत्तर देणार आहे.
सभापती : मी सभागृहाचे कामकाज २५ मिनिटांसाठी स्थगित करतो आणि निर्णय घेऊन सभागृहाला माहिती देतो.
(सभागृहाची बैठक १२ वाजून १३ मिनिटांनी २५ मिनिटांसाठी स्थगित झाली.)

यानंतर श्री.भोगले.....

या नंतर श्री. भोगले

स्थगितीनंतर

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ ऑर्डर आहे.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, नियम २८९ अन्वये आम्ही जी सूचना दिली आहे त्या संदर्भातील निर्णय आपण प्रथम द्यावा. नंतरच माननीय सदस्यांना बोलायला अनुमती द्यावी. नियम २८९ च्या सूचनेच्या अनुषंगाने सत्तारूढ पक्षाचे माननीय सदस्य बोलू शकतात का, या संदर्भात नियमात काय तरतूद आहे हे आपण सभागृहाला सांगावे. नियमाच्या बाहेर सभागृहाचे कामकाज चालणार नाही.

उप सभापती : माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोऱ्हे यांनी पॉईंट ऑफ ऑर्डर उपस्थित केला आहे.

डॉ.नीलम गोऱ्हे : जसा विरोधी पक्षाचा अधिकार आहे तसा सत्तारूढ पक्षाचा सुध्दा अधिकार आहे.

उप सभापती : नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेबाबत आपले म्हणणे काय आहे ते आपण मांडावे.

(विरोधी पक्षाचे अनेक माननीय सदस्य सभागृहात घोषणा देत असतात)

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, आम्हाला आजच्या कामकाजपत्रिकेमध्ये बदल करून.....

उप सभापती : माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोऱ्हे यांनी नियम २८९ अन्वयेच्या सूचनेसंबंधी आपले म्हणणे मांडावे. मी त्यांचा पॉईंट ऑफ ऑर्डर मान्य केला आहे.

(विरोधी पक्षाचे अनेक माननीय सदस्य सभागृहात घोषणा देत असतात)

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, सदनामध्ये विरोधी पक्षाच्या वतीने नोटाबंदीचा विषय चर्चेला येतो त्यावेळेला विरोधी पक्षाच्या वतीने मांडण्यात आलेला मराठा आरक्षणाचा विषय देखील महत्वाचा आहे. मराठा आरक्षणाचा विषय आजच्या कामकाजपत्रिकेमध्ये असताना त्या विषयाला किती वेळ दिला जाणार आहे हे सभागृहाला कळवावे अशी माझी विनंती आहे.

यानंतर श्री.ओटवणेकर...

या नंतर श्री. ओटवणेकर

डॉ.नीलम गोन्हे.....

सभापती महोदय, केंद्र शासनाने रूपये ५०० आणि रूपये १००० च्या वैध मुद्रांचे निश्चलीकरण करण्याचा निर्णय घेतल्यामुळे राज्यात उद्भवलेल्या परिस्थिती संदर्भात चर्चा घेण्याचे आपण मान्य केले आहे. नव्हे तशा प्रकारचे संकेत आपल्या आसनावरून देण्यात आले आहेत.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांना नियम २८९ अन्वयेचा जो विषय आहे त्यावरच बोलता येईल. त्या शिवाय वेगळे आपल्याला काहीही बोलता येणार नाही.

(विरोधी पक्षातील काही माननीय सदस्य वेलमध्ये येऊन घोषणा देतात.)

डॉ.नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, मराठा आरक्षणावर चर्चा किती वाजता होणार आहे ? नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावावर निर्णय देण्याचा अधिकार हा आपला आहे.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.सुनील तटकरे यांना बोलण्यास मी अनुमती देत आहे. माननीय सदस्यांनी जागेवर जाऊन बसावे. सन्माननीय सदस्य श्री.सुनील तटकरे यांनी नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावावरच आपले विचार व्यक्त करावेत.

श्री.सुनील तटकरे : सभापती महोदय, माननीय सभापतींनी नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावासंबंधातील निर्णय देण्यासाठी सभागृहाचे कामकाज स्थगित करित आहे असे सांगून सभागृहाचे कामकाज स्थगित केले. नियमानुसार सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांना नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावावर बोलता येत नाही. कारण त्या ट्रेझरी बेंचच्या सदस्या आहेत. सभागृहाचे कामकाज स्थगित करताना माननीय सभापतींनी सांगितले की, नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावावरील चर्चा कधी करावयाची याचा निर्णय सभागृहाचे कामकाज तहकूब केल्यानंतर घेईन.

श्री.सुनील तटकरे.....

त्यामुळे आता चर्चा कधी करण्यात येणार आहे हे आम्हाला अभिप्रेत आहे. यापेक्षा दुसरा कोणताही हरकतीचा मुद्दा राहू शकत नाही, हरकतीचा मुद्दा उपस्थित करण्याचे कारण नाही. आता आपल्याकडून एकच निर्णय अपेक्षित आहे. माननीय सभापती नियम २८९ अन्वयेचा प्रस्ताव स्वीकारत असताना सभागृहाच्या माननीय नेत्यांनी सांगितले की, आमची चर्चेला तयारी आहे. आम्ही सांगितले की, प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करून चर्चेला सुरुवात करावी. या निर्णयाच्या प्रतीक्षेत सभागृहाचे कामकाज स्थगित करण्यात आले आहे. तेव्हा यासंबंधातील निर्णय आपल्याकडून आला पाहिजे. मग या विषयावर कोणाला बोलावयाचे आहे ते ठरविता येईल. (अडथळा).... माननीय सभापतींच्या निर्णयावर कोणालाही हरकत घेता येत नाही. त्यामुळे नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावातील विषया व्यतिरिक्त किंवा अन्य बाबींवर गोंधळात सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे काही बोलल्या असतील ते रेकॉर्डवरून काढून टाकावे अशी माझी मागणी आहे.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे या नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावा व्यतिरिक्त बोलल्या असतील तर तो नियम २८९ अन्वयेचा विषय होऊ शकत नाही. त्यांचा पॉईन्ट ऑफ ऑर्डर कशासाठी आहे हे जाणून घेण्यासाठी त्यांना अनुमती देण्यात आली होती. आता सन्माननीय सदस्य श्री.शरद रणपिसे यांना बोलण्यास मी अनुमती देत आहे. त्यांनी अधिक न बोलता नियम २८९ अन्वयेच्या प्रस्तावावरच बोलावे.

(विरोधी पक्षातील काही माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

श्री.शरद रणपिसे : सभापती महोदय, या सभागृहामध्ये नियम २८९ अन्वये प्रस्तावासंबंधातील सूचना आली होती. त्यावर या सभागृहात चर्चा सुरू होती. सदर सूचना नियम २८९ अन्वेच्या निकषात कशी बसते यावर सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.धनंजय मुंडे, सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे व मी स्वतः सांगितले आहे. सभागृहामध्ये एखादी बाब प्रलंबित असेल तर त्या प्रलंबित बाबीवर निर्णय झाल्याशिवाय सभागृहाला पुढे जाता येणार नाही. नियम २८९ अन्वये प्रस्तावासंबंधातील निर्णय अजूनही प्रलंबित आहे. यावर माननीय सभापतींकडून निर्णयाची अपेक्षा आहे. त्यानंतर पुढील कामकाज घ्यावे असे मी आपल्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो.

उप सभापती : यासंबंधी माननीय सभापतींच्या दालनात चर्चा सुरू आहे. श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, दालनातील चर्चा सभागृहात होऊ शकत नाही. सभागृह सार्वभौम आहे.

उप सभापती : मी सन्माननीय सदस्यांच्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो चर्चा कधी घ्यायची यावर माननीय सभापतींच्या दालनात चर्चा सुरू आहे.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, सभागृहातील विषय निकाली लागल्याशिवाय आपल्याला पुढे जाता येणार नाही. नियम आणि प्रथेप्रमाणे सभागृहाचे कामकाज चालले पाहिजे असे आमचे म्हणणे आहे.

उप सभापती : यासंबंधातील चर्चा माननीय सभापतींच्या दालनात सुरू आहे. यासंबंधातील निर्णय दुपारी १.३० वाजेपर्यंत अपेक्षित असल्यामुळे मी सभागृहाची बैठक दुपारी १.३० वाजे पर्यंत स्थगित करित आहे.

(सभागृहाची बैठक दुपारी १२.४४ ते १.३० वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

यानंतर श्री.जुन्ने....

या नंतर श्री. जुन्ने

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत पाटील यांना काही विचार मांडावयाचे असून त्यांनी ते थोडक्यात मांडावे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय,सभागृहाचे काम काज स्थगित होत असताना आम्ही नियम २८९ अन्वये प्रस्ताव मांडला होता. त्यावेळी सन्माननीय सदस्य श्री. नारायण राणे यांनी हरकत घेतली होती होती. आता या ठिकाणी पुन्हा पुन्हा रिपीटेशन होत आहे की, “मागच्या सभापती महोदयांनी घेतलेले निर्णय तात्पुरते होते.” खरे म्हणजे सभागृहाचे कामकाज नियमाप्रमाणे चालले पाहिजे. आपण संपूर्ण नियम बदलले नाहीत. नियम २८९ च्या प्रस्तावावर सत्ताधारी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य बोलू शकत नाहीत आणि त्यामुळे प्रत्येक वेळी सभागृहाचा वेळ वाया जातो याकडे मी सभागृहाचे लक्ष वेधू इच्छितो. नियम २८९ च्या प्रस्तावावर चर्चा करण्याचा प्रथम अधिकार हा विरोधी पक्षाचा आहे. सन्माननीय मंत्री महोदय

श्री. रावते साहेब हे जेव्हा विरोधी पक्षात होते त्यावेळी त्यांनी यासंदर्भात जे विचार मांडले होते ते पहावे. माननीय सभापती महोदयांनी घेतलेल्या निर्णयावर सुध्दा त्यांनी आक्षेप घेतले होते व त्यामुळे त्यांना दोन वेळा निलंबित देखील करण्यात आले होते परंतु नंतर त्यांची शिक्षा रद्द करण्यात आली होती. सत्ताधारी पक्षाच्या सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे हे सुध्दा सांगतात की,.....

सभापती : सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे या सभागृहात नसल्यामुळे आपण त्यांचे नाव घेऊ नये.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभागृहाच्या रेकॉर्डवर असल्यामुळे मी त्यांचे नाव घेत आहे. माझी विनंती एवढीच आहे की, त्यावेळी घेतलेले निर्णय हे आपल्याला बंधनकारक नाहीत एवढेच मी नमूद करतो.

श्री.भाई गिरकर : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. शिवाजीराव देशमुख साहेब सभापती असताना तसेच त्यावेळी आम्ही विरोधी पक्षात असताना तत्कालीन सरकारमध्ये अनेक वेळा नियम २८९ चे प्रस्ताव येऊ लागल्यामुळे

श्री.भाई गिरकर.....

प्रश्नोत्तराचा तास होऊ शकत नव्हता. यासंदर्भात अनेक सन्माननीय सदस्यांची मागणी होती की, प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर नियम २८९ चा प्रस्ताव स्वीकारण्यात यावा. सन्माननीय सदस्य ४०-४० दिवस अगोदर प्रश्न देत असतात. आम्ही विरोधी पक्षात असताना त्यावेळच्या सरकारने तसेच माननीय सभापती महोदयांनी हा निर्णय घेतला होता व तो निर्णय आम्ही सुध्दा मान्य केला होता. तत्कालीन सरकार आता विरोधी पक्षात गेले आणि आम्ही सत्तेमध्ये आलो. आता विरोधी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य सांगत आहेत की, त्यावेळी माननीय सभापती महोदयांनी घेतलेला निर्णय कायमचा नाही. मला माहिती आहे की, आपण सर्वांनी मिळून एक प्रथा ठरवली होती की, प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर नियम २८९ चा प्रस्ताव घेण्यात यावा. यासंदर्भात आम्हाला असे वाटले की, तत्कालीन माननीय सभापतींच्या निर्णयानुसार अगोदर प्रश्नोत्तरे घेतली जावी व नंतर २८९ ची चर्चा घेतली जाईल. विधानसभेत सुध्दा या विषयाच्या अगोदर प्रश्नोत्तरे घेतली गेली होती. त्यामुळे आता सुध्दा प्रश्नोत्तरे झाल्यानंतरच नियम २८९ चा प्रस्ताव घेतला जाईल यासंदर्भात आपण निर्देशा द्यावेत अशी विनंती आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, तत्कालीन सभापती माननीय श्री.जयंतराव टिळक साहेबांनी घेतलेले निर्णय तसेच त्यांनी घेतलेले रूलींग यांसंदर्भात आम्ही विषय उपस्थित केला होता. परंतु त्यावेळी आमचे म्हणणे सभापतींनी ऐकले नाही. सभापती महोदय श्री.जयंतराव टिळक साहेबांचे निर्णय वेगळे होते तसेच त्यांनी घेतलेले निर्णय ऐतिहासिक होते व त्याचेही आम्ही दाखले त्यावेळी दिले असताना सुध्दा ते ऐकले गेले नव्हते.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. भाई गिरकर यांचा एक मुद्दा मला पटलेला असून यासंदर्भातील निर्णय मी जाहीर करून टाकतो.

महाराष्ट्र विधानपरिषद नियम १७ मी वाचून दाखवतो. नियम १७ हा प्रश्नोत्तराच्या संदर्भातील आहे. नियम १७ मध्ये सन २०१० साली सुधारणा करण्यात आलेली आहे. नियम १७ मध्ये असे म्हटले आहे की, "नवीन सदस्य कोणतेही असतील तर,

सभापती.....

ते आपल्या जागी बसल्यानंतर, प्रत्येक सभेच्या वेळी प्रश्नोत्तरासाठी एक तास देण्यात येईल. परंतु प्रश्नोत्तराच्या तासात कोणत्याही सदस्याला हरकतीचा मुद्दा उपस्थित करता येणार नाही तसेच प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करण्याचा प्रस्ताव नियम २८९ खाली मांडता येणार नाही. परंतु आणखी असे की, अत्यंत अपवादात्मक व तातडीच्या परिस्थितीमध्ये सभापती अशा प्रस्तावाला अनुमती देऊ शकतील.” हा निर्णय मी माझ्या डिस्क्रिशनमध्ये घेतलेला आहे.”

मी बऱ्याच वेळा विधानसभेत आणि विधानपरिषदेतही बघितले आहे तसेच माननीय श्री.राणे साहेब विरोधी पक्षात असताना तेही तेच म्हणाले होते. आपण नेहमी शकधर आणि कौल कोट करीत बसतो. परंतु मी थोडी प्रॅक्टिस केली आहे, वकिली केली आहे. मला हे कळत नाही की, शकधर आणि कौल हे काही नियमाचे पुस्तक नाही तर ते प्रिसिडंटचे कम्पायलेशन आहे. प्रिसिडंटचे कम्पायलेशन असल्यामुळे आपल्याला त्याचा आधार घेता येईल. परंतु ते बंधनकारक आहे अशातला भाग नाही. कोणताही प्रिसिडंट हा कोणत्याही सभापतींवर बंधनकारक राहू शकत नाही हे माझे मत मी सभापती नसताना वकिल होतो तेव्हा पासूनचे आहे.

मला वाटते आता माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी नोटाबंदीच्या चर्चेला सुरुवात करावी. दुपारचे १.३६ ते ३.३० वाजेपर्यंत चर्चा करू.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, नोटाबंदीचा विषय अत्यंत संवेदनशिल विषय असल्यामुळे माझी आपल्याला नम्र विनंती आहे की, या चर्चेसाठी वेळेचे बंधन तर असलेच पाहिजे. अमर्याद चर्चा व्हावी असे आम्ही काही म्हणणार नाही. परंतु नोटाबंदीच्या विषयामध्ये अनेक सदस्यांना त्यावर आपले विचार मांडावयाचे आहेत.

सभापती : सभापती म्हणून माझ्याकडे एकच विषय असतो की, ज्या सदस्यांना चर्चेत भाग घ्यावयाचा आहे त्यांची नावे गटनेत्यांनी माझ्याकडे पाठवावीत. या चर्चेसाठी आपण दुपारच्या साडेतीन वाजेची मर्यादा ठेवली असली तरी आवश्यकता वाटली तर आपण वेळ वाढवून देऊ.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, सभागृहातील साऊंड सिस्टीमचा आवाज अतिशय कमी असल्यामुळे सर्व सन्माननीय सदस्यांना आवाज ऐकू येत नाही त्यामुळे साऊंड सिस्टीमचा आवाज वाढवून देण्याची सूचना करावी एवढी विनंती आहे.

श्री.शरण रणपिसे : सभापती महोदय, चर्चेला आपण सुरुवात केली आहे परंतु या सभागृहाला जाणून घ्यावयाचे आहे की, या चर्चेला उत्तर कोण देणार आहे ?

सभापती : या चर्चेला माननीय मुख्यमंत्री उत्तर देणार आहे.

श्री.नरेंद्र पाटील : सभापती महोदय, माझा पॉइन्ट ऑफ इन्फॉर्मेशनचा मुद्दा आहे. नोटाबंदीच्या चर्चेला सुरुवात करण्यापूर्वी माझी आपल्याला विनंती आहे की, महाराष्ट्रामध्ये मोठ्या प्रमाणात मराठा क्रांतीचे मोर्चे निघत आहेत. नोटाबंदीचा विषय जसा महत्वाचा आहे तसाच मराठा आरक्षण आणि त्याच्याशी निगडीत असलेले प्रश्न महत्वाचे आहेत. मराठा आरक्षणाच्या संदर्भातील नियम २६० अन्वयेच्या अल्पकालीन चर्चा सभागृहासमोर अजून पर्यंत आलेली नाही. त्यामुळे कमितकमी स्पेशल सिटींगच्या माध्यमातून मराठा आरक्षणाच्या संदर्भातील चर्चा घ्यावी अशी माझी विनंती आहे.

सभापती : यासंदर्भातील निर्णय मी नंतर घेणार आहे.आता आपण नियम ९७ अन्वये नोटाबंदीच्या विषयासंबंधी अल्पकालीन चर्चेला सुरुवात करित आहोत.

पृ.शी. : केंद्र शासनाने चलनातील ५०० व १००० रुपयांच्या
नोटा बंद करण्याच्या घेतलेल्या निर्णयामुळे जनतेवर
होत असलेला परिणाम

मु.शी.: केंद्र शासनाने चलनातील ५०० व १००० रुपयांच्या
नोटा बंद करण्याच्या घेतलेल्या निर्णयामुळे जनतेवर
होत असलेला परिणाम या विषयावर
श्री.धनंजय मुंडे,वि.प.स. यांनी उपस्थित केलेली अल्पकालीन
चर्चा.

सभापती : या अल्पकालीन चर्चेसंबंधी औपचारिक प्रसताव मांडता येणार नाही. या
चर्चेसाठी मी २ तासांचा वेळ दिलेला आहे. त्यानंतर आवश्यकता वाटल्यास वेळ
वाढविण्यात येईल. आता सन्माननीय सदस्य श्री.धनंजय मुंडे हे सूचनेच्या अनुषंगाने
भाषण करतील.

श्री.धनंजय मुंडे (विरोधी पक्ष नेता) : सभापती महोदय, केंद्र शासनाने एक
महिन्यापूर्वी ५०० व १००० रुपयांच्या नोटाबंदीच्या निर्णयामुळे राज्यातील जनतेचे
आतोनात हाल होत असणे,कोणतेही नियोजन न करता शेती,हवामान व पीक पध्दती
विचारात न घेता अवकाळी नोट बंदीचा सर्वाधिक फटका शेतकऱ्यांना बसणे,नोट बंदीमुळे
शेतकऱ्यांचे एक महिन्यात १५ ते २० हजार कोटी रुपयांचे नुकसान झालेले
असणे,शेतकऱ्यांना बी-बियाणे, खते खरेदी करणे हे जुन्या नोटामुळे अवघड झालेले असणे,
स्वतःच्या कष्टाचे पैसे काढण्यासाठी राज्यातील शेतकरी, शेतमजूर, कष्टकरी, गरीब,
मध्यमवर्गीय अशा सर्वच स्थरातील नागरिकांना स्वतःचा रोजगार सोडून दिवस दिवस
बँकेच्या रांगेत नोटा बदलण्यासाठी जावे लागणे, बँकेच्या रांगेत उभे राहिल्याने अनेकांचा
मृत्यू होणे, शेतकरी, कष्टकरी, मजूर आणि सर्वसामान्य नागरिकांचे या निर्णयामुळे मोठे
नुकसान होत असणे, दैनंदिन जीवनात व्यवहार करित असताना नवीन नोटांचा तुटवडा,
चलन तुटवडा, सुट्ट्या नोटांचा तुटवडा यामुळे हाल होत असणे.

यानंतर श्री. अजित.....

या नंतर श्री. शिगम

श्री.धनंजय मुंडे....

राज्यातील जनतेच्या जीवनाशी निगडीत प्रश्नावर केंद्र सरकार व रिझर्व्ह बँकेच्या रोजच्या बदलणाऱ्या निर्णयामुळे होणारा विपरित परिणाम, राज्याच्या ग्रामीण भागाची संपूर्ण अर्थव्यवस्था अवलंबून असलेल्या जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका, पतसंस्था यांना व्यवहार करण्यास घालण्यात आलेली बंदी, त्यामुळे शेतकरी, सामान्य खातेदारांची होणारी प्रचंड कुचंबणा, राज्यातील शेतकरी व जनतेचे नोटा बंदीच्या निर्णयामुळे झालेले नुकसान भरून काढण्यासाठी विशेष पॅकेज देऊन त्यांना दिलासा देण्याची गरज, नोटा बदली करताना मृत्यू ओढवलेल्या नागरिकांना शहिदांचा दर्जा देऊन त्यांना सवलती देण्या संदर्भात होत असलेली मागणी, जिल्हा बँक व पतसंस्थांवर घालण्यात आलेले निर्बंध उठवून शेतकरी व सामान्य ठेवीदारांना दिलासा देण्याची आवश्यकता, केंद्र सरकार व रिझर्व्ह बँकेशी तातडीने संपर्क करून राज्यात मुबलक प्रमाणात चलन उपलब्ध करून देण्याची व निर्माण झालेली आर्थिक परिस्थितीतून मार्ग काढण्याची गरज, राज्यातील या अतिशय महत्त्वाच्या विषयावर चर्चा करण्यासाठी आजचे कामकाज स्थगित करून आपण आम्हाला चर्चेला परवानगी दिली त्याबद्दल मी सर्वप्रथम आपले आभार मानतो.

सभापती महोदय, गेल्या अनेक वर्षांपासून या सदनामध्ये वेगवेगळ्या विषयावर चर्चा होत आहे. कधी विदर्भाच्या प्रश्नावर चर्चा होते. कधी मराठवाडा, पश्चिम महाराष्ट्र, खानदेश किंवा कोकणच्या प्रश्नावर चर्चा होते तर कधी मुंबईच्या प्रश्नावर चर्चा होते. या सदनामध्ये शिक्षक, महिला, अपंग, शेतकरी, कष्टकरी, मजूर, यांच्या प्रश्नांसंदर्भात सभागृहात चर्चा होत असते. या वेळची चर्चा ही अतिशय वेगळ्या विषयावरील आहे. यापूर्वी सभागृहात झालेल्या चर्चा आणि आज होत असलेली चर्चा यातील फरक असा आहे की, आजपर्यंत झालेल्या चर्चा या त्या त्या

श्री.धनंजय मुंडे.....

विभागातील किंवा त्या समाजातील घटकातील वर्गापुरती मर्यादित होत्या.म्हणजे कोकणावर संकट आले तर त्याचा विदर्भातील नागरिकांवर थेट परिणाम होत नाही. मुंबईतील प्रश्नाची झळ मराठवाड्यातील जनतेला पोहोचत नाही. मात्र आज आपण ज्या प्रश्नावर चर्चा करणार आहोत त्याची झळ राज्यातील चांद्यापासून बांद्यापर्यंतच नव्हे तर देशातील काश्मिरपासून कन्याकुमारीपर्यंत सर्वसामान्यांना पोहोचली असून त्या प्रश्नाच्या संदर्भात आज येथे चर्चा होत आहे.

सभापती महोदय, याच विषयावर विधानसभा सभागृहात देखील चर्चा सुरु असल्यामुळे माननीय मुख्यमंत्री तेथे उपस्थित आहेत. या ठिकाणी सभागृहाचे नेते उपस्थित आहेत. माझी आपल्यामार्फत माननीय मुख्यमंत्री व सर्व मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, आम्ही आज ज्या विषयावर चर्चा करीत आहोत त्या चर्चेचा विपर्यास करून घेऊ नये. कारण आम्ही गेले काही दिवस पाहत आहोत की, केंद्र सरकारने घेतलेल्या निर्णयाच्या बाजूने जे असतील त्यांना देशभक्त म्हटले जात आहे आणि जे केंद्र सरकारच्या निर्णयाला विरोध करीत आहेत त्यांना देशद्रोही संबोधले जात आहे. केंद्र सरकारने घेतलेला निर्णय हा देशातील काळा पैसा बाहेर काढण्यासाठी असेल तर त्याचे स्वागत सर्वांनीच केलेले आहे. या निर्णयाचे स्वागत करीत असताना या निर्णयाचा काय परिणाम होईल याचा विचार निर्णय घेण्यापूर्वी करावयास पाहिजे होता. पण तसा विचार झालेला दिसत नाही म्हणून आज या सदनामध्ये त्यावर चर्चा होत आहे. ज्यावेळी आम्हा सर्वांना देशभक्ती सिद्ध करायची असेल तर सत्ताधारी बाकावर बसणाऱ्या मंत्र्यांच्या एक पाऊल पुढे जाऊन छातीचा कोट करून छातीवर गोळ्या झेलू. परंतु कृपा करून आमच्या चर्चेचा विपर्यास करून घेऊ नये.

सभापती महोदय, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी रात्री ८.०० च्या सुमारास मी माझे नियमित काम करीत होतो आणि अचानक देशाचे सन्माननीय प्रधानमंत्री

श्री.धनंजय मुंडे.....

यांचे टी.व्ही.वर भाषण सुरु असल्याचे मला समजले. मी स्वाभाविकपणे विचार केला की, माननीय प्रधानमंत्री यांचा “मन की बात” कार्यक्रम असेल तर त्या कार्यक्रमाची वेळ ठरलेली आहे आणि ते भाषण सकाळी असते. परंतु त्या दिवशी अचानक देशाचे माननीय प्रधानमंत्री भाषण करित आहेत म्हणून माझ्यासारख्या तरुण कार्यकर्त्यांच्या मनात प्रश्न निर्माण झाला की, माननीय प्रधानमंत्री देशाला उद्देशून काय बोलणार आहेत ? माझ्या मनात विचार आला की, अडीच वर्षापूर्वी माननीय प्रधानमंत्री यांनी लोकसभेच्या निवडणुकीत लोकांना “अच्छे दिन”चे स्वप्न दाखविले होते ते “अच्छे दिन” आले याची घोषणा तर करणार नाहीत ना, माझ्या मनात दुसरा विचार आला की, विदेशातून अचानक काळा पैसा आला असेल आणि त्या काळ्या पैशातून प्रत्येक नागरिकाला १५ लाख रुपये देण्याच्या बाबतीतील निर्णय असावा किंवा आपला देश आणि शेजारच्या देशामध्ये अनेकवेळा चुटपुटूच्या लढाया होत आहेत त्याबाबत माननीय प्रधानमंत्र्यांनी मुलाखतीमध्ये सांगितले होते की, “लव्ह लेटर देना बंद करो, ईट का जवाब पत्थर से देना चाहिए,” मला वाटले कदाचित पाकिस्ताने आपल्या देशातील सीमेवर लढणाऱ्या अनेक सैनिकांनाची मुंडकी कापली त्याचा राग प्रधानमंत्र्यांना आला असेल म्हणून ते पाकिस्तानवर हल्ला करण्या संदर्भात घोषणा तर करणार नाहीत, या उत्सुकतेपोटी मी टी.व्ही.समोर त्यांचे भाषण ऐकण्यास बसलो. परंतु त्यांचे भाषण ऐकल्यावर माझ्या लक्षात आले की, मी जे मनात गृहीत धरले होते त्यापैकी काहीही घोषणा झालेली न होता देशातील चलनात असणाऱ्या हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोटा बंद करण्याचा निर्णय माननीय प्रधानमंत्र्यांनी घेतला. त्यांनी निर्णयामध्ये सांगितले की, देशामध्ये भ्रष्टाचाराने जो काळा पैसा निर्माण झालेला आहे तो बाहेर काढण्यासाठी हा निर्णय घेत आहोत. आपल्या शेजारील राष्ट्रांमधून खोटा नोटा आलेल्या आहेत त्या खोटा नोटा शोधण्यासाठी हा निर्णय घेत आहोत.

श्री.धनंजय मुंडे.....

हा निर्णय देशभक्तीशी जोडला गेला. माननीय प्रधानमंत्र्यांनी सांगितले की, या निर्णयानंतर दोन दिवस बँका बंद राहतील. ज्यांना नोटा बदलावयाच्या आहेत त्यांनी दोन दिवसानंतर बँकेत, पोस्ट ऑफिसमध्ये जाऊन नोटा बदलावयाच्या आहेत. जर आपणास पैसे काढायचे असतील तर एटीएममधून काढाव्यात असे त्यावेळी सांगण्यात आले. माननीय प्रधानमंत्र्यांनी हा निर्णय जाहीर केला त्यावेळी मी माझ्या गावी म्हणजे परळी येथे होतो. देशाच्या प्रधानमंत्र्यांनी हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोटा बंद केल्याचा निर्णय देशातील जनतेने स्वीकारला असेल तर आणि काळा पैसा बाहेर काढण्यासाठी घेतलेला हा निर्णय असेल तर आपण सुद्धा आपल्या शहरातील बँकेत जाऊन पहावे की, नेमक्या किती रांगा लागल्या आहेत, ज्यांच्याकडे काळा पैसा आहे असे किती लोक रांगेत आहेत ? मला गावामध्ये मोटार सायकलवरून फिरण्याची सवय आहे. दादा, मी जबाबदारीपूर्वक सांगतो की, पहिले दोन दिवस मी प्रत्येक बँकेच्या बाहेर चकरा मारत होतो. ज्यांच्याकडे काळा पैसा आहे तो बँकेच्या आसपास देखील दिसत नव्हता, जे लोक रांगेत उभे होते त्यामध्ये शेतकरी, शेतमजूर, सर्वसामान्य लोक, आणि छोटे छोटे व्यापारी होते.

यानंतर श्री.बोर्डे...

या नंतर श्री. बोर्डे

श्री. धनंजय मुंडे....

मी माझ्या शहराचे उदाहरण दिले. देशातील १२५ कोटी जनता, कदाचित त्यापैकी १०० कोटी जनता त्या दिवसापासून ते या क्षणापर्यंत देशातील प्रत्येक बँकेच्या समोर रांगेमध्ये उभी आहे. अजूनही या रांगा बंद झालेल्या नाहीत. केंद्र सरकारच्या या एका निर्णयाचा परिणाम काय झाला ? सभापती महोदय, या चर्चेअंती माननीय मुख्यमंत्र्यांनी सांगितले पाहिजे की, खऱ्या अर्थाने आतापर्यंत किती काळा पैसा बँकांमध्ये जमा झाला आहे. केंद्र सरकारच्या या निर्णयाचे उत्तर जेव्हा मिळेल तेव्हा मिळेल. परंतु या एका निर्णयामुळे देशातील ७८ लोकांना बँका आणि एटीएमसमोरील रांगामध्ये आपला जीव गमवावा लागला. राज्यातील १२ सर्वसामान्य माणसांनी रांगेमध्ये आपले जीवन संपविले. या एका निर्णयामुळे जेव्हा लोक मरायला लागले, तेव्हा या निर्णयाचे समर्थन करताना सांगितले गेले की, देश की भलाई के लिए थोड़ासा सहन कीजिए.

सभापती महोदय, ५०० आणि १००० रुपयांच्या नोटा चलनातून बाद केल्याचा निर्णय घेऊन एक महिना झाला आहे. एवढा मोठा निर्णय घेतल्यानंतर सुध्दा सामान्य माणसांच्या अडचणी सुटत नाहीत. नागपूर जिल्ह्यातील सावनेर येथील एसबीआयचे माजी रोखपाल अनंत बापट यांनी नोटा बंदीच्या धसक्याने स्वतःला गळफास लावून आत्महत्या केली. केंद्र सरकारच्या एका निर्णयामुळे एखाद्याला आत्महत्या करावीशी वाटत असेल तर निश्चितच तो निर्णय चांगला नाही. मुळात हा निर्णय देशातील काळा पैसा बाहेर काढण्यासाठी होता की, सर्वसामान्य लोकांना त्रास देण्यासाठी होता याची सुध्दा चर्चा या सभागृहात व्हावयास पाहिजे. आमच्या मागणीनुसार सदरहू चर्चा सभागृहात सुरु आहे. सभापती महोदय, मुंबईत बँकेमध्ये जुन्या नोटा बदलण्यासाठी गेलेल्या ७२ वर्षीय ज्येष्ठ नागरिकाचा हृदयविकाराने

श्री.धनंजय मुंडे....

मृत्यू झाला. रुबी हॉल क्लिनिक प्रशासनाने चेक स्वीकारण्यास नकार दिल्यामुळे वेळेवर शस्त्रक्रिया होऊ शकली नाही म्हणून गौरव खुंटे या बालिकेचा मृत्यू झाला. मी विचारु इच्छितो की, या मृत्यूंना कोण जबाबदार आहे ? याला केंद्र सरकारचा निर्णय जबाबदार अाहे, असे मला वाटते. राज्याच्या माननीय मुख्यमंत्र्यांनी सांगितले होते की, सरकारी रुग्णालय असो की खाजगी रुग्णालय असो, त्या ठिकाणी जुन्या नोटा स्वीकारल्या जातील आणि रुग्णांवर उपचार केले जातील. सभापती महोदय, या रुग्णालयांनी नोटा स्वीकारल्या नाही म्हणून अनेक रुग्णांना आपला जीव गमवावा लागला. ज्या रुग्णालयांनी जुन्या नोटा स्वीकारल्या नाहीत त्या रुग्णालयांवर कलम ३०२ अन्वये गुन्हा दाखल करावयाचा काय ? सभापती महोदय, महाराष्ट्रातील चंद्रपूर जिल्ह्यातील भद्रावती तालुक्यातील चंद्रपूर मध्यवर्ती सहकारी बँकेत पैसे काढण्यासाठी रांगेत उभे असलेल्या कोंडूजी लटारी इकारे या ६६ वर्षीय शेतकऱ्याचा मृत्यू झाला. नांदेड येथील दिगंबर कचरे यांचा सुध्दा मृत्यू झाला. कोरारी येथील बाबूभाई बालधरे या युवकाचा एटीएमच्या रांगेत मृत्यू झाला. सभापती महोदय, अशी एक नव्हे असंख्य उदाहरणे देता येतील.

सभापती महोदय, केंद्र सरकारने घेतलेल्या निर्णयाला देशभक्तीशी जोडले गेले. देशाला स्वातंत्र्य मिळण्यापूर्वी स्वातंत्र्याची चळवळ उभी राहिली होती. त्या चळवळीत स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी अनेकांना हौतात्म्य पत्करावे लागले. केंद्र सरकारचा हा निर्णय सुध्दा आर्थिक स्वातंत्र्य मिळविण्याची चळवळ आहे असे सांगितले गेले. या चळवळीमध्ये सुध्दा असंख्य लोकांचा मृत्यू रांगेत उभे राहून आपली देशभक्ती दाखविण्यासाठी झाला असेल तर त्यांना सुध्दा या सभागृहात आमची भाषणे झाल्यानंतर श्रध्दांजली अर्पण केली पाहिजे. मी तर म्हणेन की, या निर्णयामुळे मृत्युमुखी पडलेल्या लोकांना शहीद म्हणून दर्जा का देऊ नये ? या निर्णयाचे समर्थन करताना सांगण्यात आले की, हा निर्णय म्हणजे देशाच्या आर्थिक स्वातंत्र्याची चळवळ आहे. परंतु या चळवळीमध्ये एखाद्याचा मृत्यू होत असेल तर केंद्र आणि राज्य सरकारने त्यांना शहीद म्हणून घोषित केले पाहिजे. केंद्र सरकारने

श्री.धनंजय मुंडे....

मोठ्या मनाने हा निर्णय घेतला आहे. या निर्णयामुळे सर्वसामान्य माणसाचे हित जपले जाणार असेल तर, दोन्ही सरकारांनी मोठ्या मनाने मृत्युमुखी पडलेल्या लोकांना शहीद म्हणून घोषित करण्याचा निर्णय करावा.

सभापती महोदय, मी विचारू इच्छितो की, केंद्र सरकारच्या या निर्णयामुळे किती काळा पैसा जमा झाला आहे ? अद्यापपर्यंत या संदर्भातील सर्व विषय अंधारात आहेत. कोणीही सांगू शकत नाही की, देशात किती काळा पैसा जमा होणार आहे. आमच्या सारख्याच्या मनामध्ये विविध प्रश्न निर्माण होत आहेत.

सभापती महोदय, ताकदवान असलेले केंद्रीय मंत्री माननीय श्री.नितीनजी गडकरी यांनी 'अच्छे दिन' या घोषणेच्या बाबतीत सांगितले होते की, "वह हमारे गले की हड्डी बन गयी है. ना वह नीचे जा रही है और ना ही वह ऊपर जा रही है. " सभापती महोदय, भाजपानेच अच्छे दिनचे स्वप्न जनतेला दाखविले. मी विचारू इच्छितो की, भाजपाने निवडणुकीपूर्वी केलेली घोषणा त्यांना गळ्यात अडकलेले हाडूक वाटत असेल तर त्यांनी ते काढून जनतेच्या गळ्यात घातले आहे काय ? जनतेने अच्छे दिनची चर्चा करण्याऐवजी बँका आणि एटीएमच्या रांगेत उभे राहावे म्हणून हा निर्णय घेतला आहे काय ? केंद्र सरकारला वाटते की, तुम्ही आमच्यावर टीका करता काय, मग रांगेत उभे राहा, प्रत्येकाच्या खात्यात १५ लाख जमा होतील असे स्वप्न पाहता काय, मग राहा सगळे रांगेत उभे. सभापती महोदय, केंद्र सरकारचा हा निर्णय देशप्रेम आहे काय, देशाच्या जनतेप्रती प्रेम आहे काय, या बाबतचा खुलासा होणे आवश्यक आहे. आज या राज्यातील जनता हाल अपेष्टा सहन करित आहे. याला सर्वस्वी केंद्र सरकारचा निर्णय जबाबदार आहे. देशाच्या माननीय प्रधानमंत्र्यांनी ज्या पध्दतीने "To dream the impossible dream", म्हणजेच अशक्यकोटीतील स्वप्न पहायचे असे सांगितले. जे कधीच सत्यात येणार नाही. कदाचित हे सत्यात आले तर या राज्यातील जनतेचे ज्या पध्दतीने नुकसान झाले त्याचाही विचार आपण केला पाहिजे. या विषयी आम्ही चर्चा केली. आम्ही जनतेच्या समस्या मांडल्या आहेत. परंतु सरकारचा त्याकडे बघण्याचा

श्री.धनंजय मुंडे....

दृष्टिकोन एकच आहे. मग ते सत्ताधारी राज्य सरकार असो की केंद्रातील सरकार असो. त्यांचे म्हणणे एवढेच आहे की, तुम्ही देशद्रोही आहात, तुम्हाला देशाचे काही पडले नाही. सभापती महोदय, यांचा बघण्याचा दृष्टिकोन एखाद्या तिरळ्यासारखा झाला आहे.

सभापती महोदय, या निमित्ताने मला एक गोष्ट आठवते. एका गावामध्ये एक तिरळा राहत होता. संपूर्ण गाव त्या तिरळ्या व्यक्तीची चेष्टा करीत असे. त्या व्यक्तीने त्याच्यावर करण्यात येत असलेल्या रोजच्या चेष्टेला वेगळ्या पध्दतीने उत्तर दिले. त्या व्यक्तीने एके दिवशी आपला एक डोळा फोडला आणि.....

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, मला वाटते माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी दिव्यांगांच्या बाबतीत अशा प्रकारे कुचेष्टेने बोलता कामा नये. लोकांना जन्मजात व्यंग असते, त्यामुळे दिव्यांगांवर विनोद करू नये.

सभापती : ठीक आहे. माननीय विरोधी पक्ष नेते काय बोलले हे मी तपासून बघतो. मला त्यामध्ये काही अयोग्य किंवा असंसदीय वाटले तर ते काढून टाकण्यात येईल.

श्री.धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, मला हेच बघायचे होते. ज्यावेळी सरकारने घेतलेल्या निर्णयाचे वाईट परिणाम होतात त्यावेळी आम्ही त्या विषयावर चर्चा करण्यासाठी सभागृहात विषय उपस्थित करतो. त्यावेळी जी प्रतिक्रिया येते तीच प्रक्रिया या ठिकाणी आली आहे. मी तर म्हणेन की, सत्ताधाऱ्यांचे विरोधकांच्या बाबतीत पर्सेप्शन झाले आहे. आम्ही या निर्णयामुळे सामान्य माणसांना काय अडचणी आल्या ते सांगितले. परंतु सरकारकडून सांगितले जाते की, तुम्ही देशद्रोही आहात. त्याचाच एक परिणाम समोर येतो. हे स्वाभाविक आहे.

सभापती महोदय, मी माझी गोष्ट पुढे सुरु करतो. त्या तिरळ्या व्यक्तीने एक डोळा फोडला आणि त्याने संपूर्ण गावाला सांगितले की, मी एक डोळा फोडल्यामुळे मला आता देव दिसतो. ही चर्चा संपूर्ण गावापर्यंत पोहचली. गावच्या सरपंचाला सुध्दा हे समजले. सरपंचाने त्या तिरळ्या व्यक्तीला विचारले आणि त्या व्यक्तीवर विश्वास

श्री.धनंजय मुंडे....

ठेवून, आपले दोन्ही डोळे फोडून घेतले. परंतु सरपंचाला काही देव दिसेना. त्यामुळे सरपंच तिरळ्या व्यक्तीकडे गेला आणि म्हणाला की, मला देव दिसत नाही. त्यावर त्या तिरळ्या व्यक्तीने सांगितले की, ही बाब तुम्ही कोणाला सांगू नका, नाही तर सर्वजण आपल्या दोघांना वेड्यात काढतील.

नंतर श्री.कांबळे....

या नंतर श्री. कांबळे

श्री. धनंजय मुंडे

तू पण्ा सांग की, देव दिसतो. त्याला पण देव दिसायला लागला. अखळ्या गावाने स्वतःचे डोळे फोडून घेतले. पण देव काय कोणाला दिसला नाही. आज तुम्हाला सुध्दा माहीत आहे की, या निर्णयामुळे सर्वसामान्य माणसांची फार मोठी अडचण झाली आहे. पण तुम्ही सुध्दा उघड्या मनाने स्वीकार करू शकत नाही. हे उदाहरण आहे. तुम्हालाही माहीत आहे. प्रत्येक जण येतो. तुम्हाला सुध्दा म्हणत आहे. कोणाची अडचण सांगायची ? अर्थतज्ञांनी एकाच अर्थशास्त्रावर अभ्यास केला आहे. भिन्नभिन्न मते मात्र पहावयास मिळाली नाहीत. आजची परिस्थिती पाहिली तर असे दिसते की, धनदांड्यांचे कुठेही या निर्णयामुळे वाकडे झालेले नाही. आपणच एक धनदांडगा सांगा की, जो नोट बदलीसाठी लाईनमध्ये होता, आपल्या २ हजार रुपयांच्या नोटा बदलण्यासाठी लाईनमध्ये उभा राहिला होता. पण सर्वसामान्यांच्या लेकीबाळीची बँकेमध्ये डिलिव्हरी व्हावी, यापेक्षा वाईट आणखी कोणती गोष्ट असू शकते ? अनेक जणांना २ हजार, ५ हजार रुपयांसाठी आपला जीव गमवावा लागला आहे. एकीकडे अशी परिस्थिती आहे की, आपल्याकडे आहे नाही ते संपवावे आणि एखाद्याचा जीव वाचवावा. पण येथे मात्र तुम्ही घेतलेल्या निर्णयामुळे २-५ हजार रुपयांसाठी एखाद्याचा जीव जात आहे, हे दुर्दैव आहे. तुम्ही निर्णय घेतलाच आहे आणि हे जर तुम्हाला माहीत होते की, यामध्ये चलनाचा तुटवडा निर्माण होणार आहे तर चलन प्रत्येक बँकेत का उपलब्ध करून दिले नाही, तुम्हाला माहीत नव्हते का की, या देशामध्ये फक्त ३ टक्के कॅशलेस प्रक्रिया चालते, तुम्हाला हे माहीत असतानाही तुम्ही हा निर्णय कसा घेतला, तुम्ही हा निर्णय घेतला तर नोटा उपलब्ध करून का दिल्या नाहीत ? आपण याचाही विचार करणे आवश्यक आहे. राज्यातील सामान्य शेतकऱ्यांवर याचा परिणाम कसा झाला आहे एवढेच मी या ठिकाणी सांगतो.

सभापती महोदय, मराठवाड्यात गेल्या ४ वर्षांपासून दुष्काळ होता. महाराष्ट्राच्या

श्री. धनंजय मुंडे

इतर भागात सुध्दा फार मोठ्या प्रमाणात सर्वसामान्य शेतकऱ्याला दुष्काळाला सामोरे जावे लागले. मला आवठते की, सत्तांतर झाले, सत्तांतर झाल्यानंतर नागपूरला या सरकारचे पहिले अधिवेशन होते. त्या अधिवेशनापासून या अधिवेशनापर्यंत प्रत्येक अधिवेशनात शेतकऱ्यांच्या कर्जमाफीची मागणी विरोधी पक्ष म्हणून आम्ही सर्वांनी लावून धरली. कारण शेतकऱ्यांचा सलग ४ वर्षे व्यवसाय, धंदा, शेती बंद आहे. शेती बंद असल्यामुळे, शेतकऱ्यांना नव्याने उभे करायचे असेल तर शेतकऱ्यांची कर्जमाफी करणे आवश्यक होते. आमचा हा उद्देश होता. आताच सभागृहात खरे शेतकरी आले आहेत. आज शेतकऱ्यांची शेती सलग ४ वर्षे दुष्काळामुळे बंद आहे. मात्र यावर्षी नशिबाने पाऊस चांगला पडला आहे. पाऊस चांगल्या पडल्यामुळे पिके चांगली आली आहेत. पण नवा दुष्काळ आला आहे. तो चलनाचा दुष्काळ आहे. चलनाचा दुष्काळ नैसर्गिक नाही. हे सुलतानी संकट राज्यातील सर्वसामान्य शेतकरी, शेतमजुर आणि छोट्या-मोठ्या व्यापाऱ्यांवर निर्माण केले आहे. त्यांच्या झालेल्या आर्थिक नुकसानीची भरपाई कोण करून देणार आहे ? मी त्यांचे झालेले नुकसान सर्व पुराव्यानिशी आपल्या सर्वांच्या समोर सदनमध्ये देतो. योगायोगाने मराठवाड्यात, विदर्भात यावर्षी कापूस फार चांगला आला. तसेच खानदेशात सुध्दा आला. कापसाची खरेदी ४४००-४६०० रुपये भावाने सुरू आहे. नोटबंदीच्या निर्णयापूर्वीची पावती माझ्याकडे आहे. दिनांक ३१.१०.२०१६ ला बाबुराव गिते नावाच्या शेतकऱ्याने आपला कापूस घातला, त्याला ४९५१ रुपये भाव मिळाला. त्याच शेतकऱ्याने नोटबंदीचा निर्णय झाल्यावर दिनांक २६.११.२०१६ ला कापूस घातला. कापसाला ४६०० रुपये भाव मिळाला. एका शेतकऱ्याला प्रति क्विंटल ३५१ रुपये नुकसान आहे. हे ३५१ रुपये शेतकऱ्यांचे नुकसान नुकसान नाही का, मग याची भरपाई कोण देणार आहे ? मी कापसाचे उदाहरण दिले. मी आता सोयाबीनचे देखील उदाहरण देतो. नोटबंदीपूर्वी शैलेंद्र गजमल या शेतकऱ्याने सोयाबीन घातले, त्याला २७४१ रुपये भाव मिळाला. नोटबंदीनंतर दिनांक ११.११.२०१६ ला सोयाबीन घातले, त्याला २३००

श्री. धनंजय मुंडे

रूपये भाव मिळाला. या शेतकऱ्याला सुध्दा प्रति क्विंटल ४४१ रूपयांचे नुकसान झाले. हे नुकसान तुमच्या निर्णयामुळे झाले आहे. शेतकऱ्याने काय पाप केले होते ? अच्छे दिन येणार आहेत, काळ्या पैशांतून १५ लाख रूपये आमच्या खात्यावर जमा करणार आहात म्हणून मते दिली. ते सोडाच, पण आमच्या कष्टाने घाम गाळून, रक्त सांडून कमाविले त्या पिकाला सुध्दा तुमच्या निर्णयामुळे प्रति क्विंटल ४४१ रूपये सोयाबीनला आणि ३५१ रूपये कापसाला फटका बसत आहे. मग याचा निर्णय कोण करणार आहे, ही नुकसानभरपाई कोण देणार आहे ? आमची मागणी आहे की, या नुकसानभरपाईच्या बाबतीत सुदा उत्तरात स्पष्ट झाले पाहिजे. सभापती महोदय, विदर्भात, राज्याच्या उप राजधानीमध्ये अधिवेशन सुरू आहे. आज संत्र्याच्या, मोसंबीच्या बाबतीत विदर्भातील जनतेतील किंवा सत्तेमधील कोणीही उठावे, कोणत्याही माननीय मंत्र्यांनी सांगावे की, मोसंबीचे भाव ५० हजार रूपयांवरून २५ हजार रूपयांपर्यंत आले नाहीत का, संत्र्यांचे भाव ४० हजार रूपयांवरून १५ हजार रूपयांपर्यंत आले नाहीत का, आपण शेतकऱ्यांचे हे नुकसान कधी भरून देणार आहात ? हे तुमच्या निर्णयामुळे झाले आहे, असे हे परिणाम झाले आहेत. मी तर फक्त ३ उदाहरणे दिली आहे.

सभापती महोदय, काही व्यापारी शेतकऱ्यांच्या नावावर काळाबाजार करीत आहेत, याबाबतीतही मी पुढे सांगणार आहे. आपण कांद्याच्या बाबतीत सुध्दा विचार केला पाहिजे. नोटबंदीचा निर्णय झाल्यानंतर लासलगावची कांद्यांची बाजारपेठ १३ दिवस बंद होती, १३ दिवस बंद राहिल्यामुळे कांद्याचे भाव एवढे उतरले आणि त्याचा परिणाम असा झाला की, प्रत्येक शेतकऱ्याला १२०० ते १५०० रूपयांचा फटका बसला.

(सन्माननीय सदस्य श्री. जयवंतराव जाधव गळ्यामध्ये कांद्यांचा हार घालून बोलत आसनापासून पुढे येतात.)

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी गळ्यातील कांद्यांचा हार काढावा.

श्री. जयवंतराव जाधव : सभापती महोदय,

सभापती : आपल्याला बोलण्यास संधी मिळणार आहे.

(सन्माननीय सदस्य श्री. जयवंतराव जाधव बोलण्याचा प्रयत्न करीत असतात.)

आपले बोलणे रेकॉर्डवर येणार नाही. आपण अगोदर गळ्यातील कांद्याचा हार काढावा.

श्री. धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, लासलगाव, जिल्हा नाशिक या चलन बंदीमुळे
(अडथळा) सलग ८ दिवस चलन तुटवड्यामुळे

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य त्यांच्या भावना व्यक्त करीत आहेत. माझा हरकतीचा मुद्दा आहे.

सभापती : हा हरकतीचा मुद्दा होऊ शकत नाही. आपल्या भावना समजल्या आहेत.

श्री. धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, चलन तुटवड्यामुळे नोव्हेंबर महिन्यात १३ दिवस लासलगावचा लिलाव बंद होता. दादा, तुम्ही राज्यातील शेतकऱ्यांचे एकमेव कैवारी आहात. लासलगाव बाजारात सन २०१५ मध्ये कांद्याला किमान दर १६०१ रुपये प्रति क्विंटल असा होता, कमाल दर ४४०२ रुपये मिळाला होता. यावर्षी नोव्हेंबर महिन्यात त्याच कांद्याला किमान दर ९१ रुपये आणि कमाल दर ७०४ रुपये मिळाला आहे. हे नुकसान नोटबंदीमुळे झालेले आहे. या पार्श्वभूमीवर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेवर बंदी घालण्यात आली. तेथील व्यवहार बंद केले. कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये काही ठिकाणी शेतकऱ्यांची फार मोठ्या प्रमाणात अडवणूक झाली.

यानंतर श्री. रोझेकर

या नंतर श्री. रोझेकर

श्री.धनंजय मुंडे.....

राज्यातील विविध कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांमध्ये नाशवंत शेतमाल विकत घेताना जुन्या ५०० आणि १००० रुपयांच्या नोटा घेण्याबाबत व्यापाऱ्यांकडून सक्ती केली जात आहे. असा सौदा करून जुन्या नोटा घेतल्या तरच शेतमाल विकत घेतला जातो. या माध्यमातून मोठ्या प्रमाणावर काळा पैसा पांढरा केला जातो.

सभापती महोदय, मी आपल्याला या संदर्भात एक उदाहरण देतो. नाशिक जिल्ह्यामध्ये मालपुरचे एक शेतकरी श्री.सुरेश खैरनार यांनी दिनांक २५ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी आपला कांदा बाजारात आणला. त्याची पावती माझ्याकडे आहे. हा माल ज्यांनी खरेदी केला त्यांना कशाच्या बाबतीत हे पैसे दिले आहेत, हे व्यापाऱ्याने पावतीवर लिहिलेले नाही. केवळ त्यांना मूळ रुपये ४८,८३८/- वजा कर रुपये २०४८/- अशी रुपये ४६,५९०/- ची पावती दिलेली आहे. उद्या जर या शेतकऱ्याने या पावतीच्या आधारे आपल्या नवीन नियमानुसार त्याच्या बँक खात्यामध्ये पैसे जमा केले तर या सर्वसामान्य शेतकऱ्याला सुध्दा इन्कमटॅक्सच्या कचाट्यात अडकावे लागेल. परंतु, तो व्यापारी मात्र आपले काळे पैसे पांढरे करून मोकळा झाला आहे. तुमच्या डोळ्याखाली हे सर्व चालले आहे. शाहू मरत आहेत. ज्यांच्याकडे काळा पैसा आहे त्यांनी तो अशा प्रकारे पांढरा करून घेतला आहे आणि तिकडे आपण वाट बघत आहात की, काला धन वाले आयेंगे, आयेंगे. पण ते येणार नाहीत. त्यांनी कधीच काळ्याचे पांढरे करून घेतले आहे, तुम्हाला कळाले सुध्दा नाही. कदाचित, हे आपल्याला कळलेही असेल. पण आपण दुर्लक्ष केले असेल.

सभापती महोदय, आमचा एकच प्रश्न आहे की, लोकांनी, लोकांसाठी, लोकांकरिता चालविलेल्या या लोकशाहीच्या राज्यात सर्व बेईमान आहेत का ?

श्री.धनंजय मुंडे.....

या लोकशाहीमध्ये तुम्हाला असे वाटते आहे का की, सव्वाशे करोड जनता बेईमान आहे, त्यांच्याकडे काळा पैसा आहे ? ही खरोखरच लोकशाही आहे का ? संपूर्ण देशवासीय केवळ आम्ही ईमानदार आहोत, हे दाखविण्यासाठी लाईनमध्ये उभी आहे. आता हे ज्यांनी फकीर म्हणून स्वतःला संबोधले आहे त्यांना जाऊन सांगायचे का ? लाईनमध्ये उभ्या असलेल्या लोकांची नोंद करायची का ? आम्ही ईमानदार आहोत हे सांगण्याची गरज आहे का ? आज प्रत्येकजण हे सांगतो आहे की, आम्ही ईमानदार आहोत, त्रास सहन करीत आहोत. परंतु, वस्तुस्थिती आजही सरकारपर्यंत येत नाही. प्रत्येक ठिकाणी दाखविले जाते, माध्यमांवरही दाखविले जाते की, एखादा चहावाला चहा विकतो आहे आणि त्याच्याकडे पेटीएम आहे, एखादा नारळवाला नारळ विकतो आहे, त्याच्याकडे पेटीएम आहे. परंतु, या नारळवाल्याला ज्याने नारळ काढली आहेत आणि विकली त्याला कोण जाऊन विचारणार की, तु ही नारळ कशी विकली आहेत ? मी १० क्विंटल कापूस काढतो, जिनिंगला घेऊन जातो. हा कापूस मला फुकट जिनिंगला नेता येत नाही. ट्रान्स्पोर्टरला पैसे द्यावे लागतात. कोणत्याही गावापासून जिनिंग प्रेस जवळ नाही. कोणत्याही गावापासून जिनिंगचे अंतर किमान ४० ते ५० किलो मिटर आहे. मला सोयाबीन बाजारात नेऊन घालायचा असेल तर तो फुकट घातला जाणार आहे का ? आज बाजारात सोयाबीन गेल्यानंतर कोणी नवे चलन देत नाही. म्हणजे आम्ही जुने चलन घ्यायचे आणि नवे करण्यासाठी रांगेत उभे रहायचे ? अगोदरच शेतात घाम गाळायचा आणि जुने चलन नवे करण्यासाठी पुन्हा रांगेत उभे राहून कष्ट उपसायचे. हे एक नवीनच कष्ट या ठिकाणी सरकारने सामान्यांना दिले आहे.

सभापती महोदय, आजकाल सोशल मीडियावर एक चर्चा जोरात सुरु आहे. कधीही कुणी संबंध देशासमोर “भाईओं और बहनों” असा सुर ऐकायला आला की, बेईमानांपासून ईमानदारांपर्यंत सर्वांना गळ्याला फास लागल्यासारखा वाटतो.

श्री.धनंजय मुंडे.....

ठीक आहे. आज तुमची चलती आहे. परंतु, काही काळानंतर याचे परिणाम आपल्याला दिसतीलच. कदाचित नगरपरिषदांच्या निकालांमुळे आपण हुरळून गेला असाल. परंतु, खाली जमिनीवरचे परिणाम तुमच्या लक्षात आले नाहीत. येणारा काळ मोठा संकटाचा आहे.

सभापती महोदय, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचे संविधान सांगते, या देशाचा कायदा सांगतो की, १०० गुन्हेगार सुटले तरी चालतील पण एका बेकसुराला शिक्षा होता कामा नये. काळा पैसा काही लोकांच्या बिनदिक्कत घरात पडून आहे. तुम्हाला माहित नाही की, काळा पैसा कोणाकडे आहे ? जर काळा पैसा कुणाकडे आहे, हे आपल्याला माहित नसेल तर त्याच्यासारखे दुसरे कोणतेही दुर्दैव असू शकत नाही. काळ्या पैसेवाल्यांनी बिनधास्त आपल्या घरातील काळ्या पैशांचे पांढरे पैसे करून घेतले आणि ईमानदार जनता मात्र रांगेत उभी आहे. प्रश्न फार विचित्र आहे.

सभापती महोदय, संबंध आठ दिवस शेतमजुराने काम करायचे. शेत मालकाने मजुरी द्यायची ती जुन्या चलनामध्ये. कारण, शेत मालकाकडे नवीन चलन नाही. जुन्या चलनामध्ये शेतमजुरीचे पैसे घ्यायचे आणि पुन्हा नवीन करण्यासाठी रांगेत उभे राहायचे. मालवणीमध्ये एक म्हण आहे. माझ्यादृष्टीने ही भाषा थोडी अवघड आहे. थोडेसे चुकले तर सांभाळून घ्यावे. ती म्हण अशी आहे की, “वाघ पडला वाळी आणि किरडा दाखवितो नाळी.” म्हणजे, जंगलाचा राजा वाघ, पिंजऱ्यात अडकल्यानंतर एखादे माकड त्या पिंजऱ्यासमोर येऊन स्वतःचे जननेंद्रीय हलवत त्या वाघाची अवहेलना करतो. तसेच या ठिकाणी झाले आहे. तीच परिस्थिती आमच्या देशातील ईमानदार कष्टकरी, कामगार, शेतकरी, शेतमजुर, दीन दुबळे लोक, ईमानदार व्यापारी आणि उद्योगपती यांची झाली आहे.

सभापती महोदय, नोटाबंदीच्या निर्णयाचे आम्ही स्वागत केले. तुम्ही म्हटले

श्री.धनंजय मुंडे.....

काळ्या पैसेवाल्यांना झोप येणार नाही, आम्ही मात्र निवांत झोपू. परंतु, अर्थव्यवस्थेची जेवढ्या गतीने घडी बसावयास हवी होती, ती बसली नाही. किंबहुना, सरकारला ती बसविता आलेली नाही. या मागील कारणे शोधण्याची गरज आहे.

सभापती महोदय, एवढा मोठा निर्णय घेऊन देशाला आर्थिक गोंधळात टाकून, व्यापार ठप्प ठेऊन, जर भविष्यात काही चांगले घडले नाही तर दोन महिन्यांच्या कालखंडात १२५ कोटी जनतेपैकी १०० कोटी सर्वसामान्य जनतेला जो त्रास झाला आहे, त्यांचे देणं कोण देणार आहे ? त्या पापाचे भागिदार कोण होणार आहे ? नोटाबंदीच्या ऐतिहासिक निर्णयाच्या दृष्टीने सर्वसामान्य जनता सहन करण्याच्या मानसिकतेत आहे. पण यातून काही विपरीत घडले, लोकांच्या सहनशिलतेचा बांध फुटला तर त्या परिणामास सामोरे जाणे देशाला परवडणारे आहे का ? नोटाबंदीमुळे देशातील राज्ये हतबल झाली आहेत. एका शेतकऱ्याचा मुलगा म्हणून मला माझ्या शेतकरी बांधवांची चिंता आहे. एका शेतकऱ्याची अडचण मी आपल्यासमोर मांडली आहे. परंतु, लष्कऱ्यांमुळे उद्योगांवर देखील फार मोठा परिणाम झाला आहे.

सभापती महोदय, एक महिना झाला राज्यातील लघुउद्योग बंद आहेत. या लघुउद्योगांमध्ये माल तयार करून मोठमोठ्या उद्योगांना सप्लाय केला जातो. त्यामध्ये काम करणाऱ्या कामगारांना नगदी पेमेंट दिले जाते. परंतु, आज कोणी नगदी पेमेंट देण्यास तयार नाही. आज येथे अर्थमंत्री महोदय नाहीत. अर्थमंत्री महोदयांकडे असलेल्या कर्मचाऱ्यांना त्यांनी विचारावे की, नोटाबंदीमुळे त्या कर्मचाऱ्यांना कसा फटका बसला आहे ? मुंबईहून विधिमंडळाच्या कामासाठी येथे आलेल्या कर्मचाऱ्यांना विधिमंडळाचे काम करावे की, नोटा बदलून घेण्यासाठी लाईनमध्ये उभे रहावे, असा प्रश्न पडला आहे.

सभापती महोदय, मी काल नामवंत अर्थतज्ज्ञ प्रो.अरुण शास्त्री यांची सीएनएन या

श्री.धनंजय मुंडे.....

वाहिनीवर एक मुलाखत बघितली. त्यामध्ये त्यांनी अशी माहिती सांगितली की, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ च्या अगोदर बँकांमध्ये ४ लाख कोटी रुपयांच्या आसपास चलन जमा होते. दिनांक २ डिसेंबर, २०१६ पर्यंत बँकांमध्ये ९ लाख कोटी रुपयांचे जुने चलन जमा झाले आहे. एकूण १३ लाख कोटी रुपयांचे रोख चलन व्यवहारातून कमी झाले आहे. या देशामध्ये जेवढे रोख चलन व्यवहारात होते त्यापैकी १३ लाख कोटी रुपयांचे चलन आता बँकांमध्ये जमा आहे. ते आज व्यवहारात नाही. सरकारने जे नवीन चलन दिले आहे ते आतापर्यंत अडीच लाख कोटी रुपयांचे आहे. तरी आपण म्हणत आहात की, “अच्छे दिन आयेंगे. आप इंतजार करो, देशका भला होने वाला है.” परंतु, तिकडे सामान्य लोक मरत आहेत. शेतकऱ्यांची मागील चार वर्षे दुष्काळात गेली. या वर्षी काही चांगले होईल, मागील चार वर्षातील नुकसान कदाचित भरून निघाले नाही तरी एखाद्या वर्षाचे भरून निघेल या भावनेने शेतकरी स्वप्न पहात होता. पण तो शेतकरी आज या निर्णयामुळे मरतो आहे.

यानंतर श्री.वि.खर्चे.....

या नंतर श्री. खर्चे

श्री.धनंजय मुंडे.....

या नोटाबंदी निर्णयाचा परिणाम येणाऱ्या काळातील निवडणुकीमध्ये आपणाला दिसून येईल. रब्बीच्या पेरण्या खोळंबल्या आहेत, ही वस्तुस्थिती आहे. रासायनिक खतांच्या दुकानावर जुन्या नोटा स्वीकारल्या जात नाहीत. पेट्रोल पंपावर ५०० व १००० च्या जुन्या नोटा स्वीकारल्या जातील असा निर्णय सरकारने घेतला होता. आता ५०० व १००० च्या नोटा पेट्रोल पंपावर घेतल्या जाणार नाही असा निर्णय घेतला आहे. मधल्या काळात पेट्रोल पंपावर जुन्या नोटा स्वीकारण्यात आल्या आहेत. एखाद्या व्यक्तीचा रोजचा आर्थिक हिशोब ठरलेला असतो. त्यानुसार त्याला दररोज १०० रुपयांचे पेट्रोल लागते म्हणून तो १०० रुपयांचे पेट्रोल गाडीत भरतो. नोटाबंदीचा निर्णय झाल्यावर सामान्य माणसाला त्याचा फटका बसला, एखादा माणून पेट्रोल पंपावर पेट्रोल भरण्यासाठी गाडी घेऊन गेला व त्याला १०० रुपयांचे पेट्रोल टाकायचे असताना कोणत्याही पेट्रोल पंप धारकांनी १०० रुपयांचे पेट्रोल दिले नाही. पेट्रोल टाकायचे असेल तर ५०० रुपयांचे टाक नाही तर पेट्रोल मिळणार नाही. शासनाच्या निर्णयामुळे त्या व्यक्तिला त्याचे दिवसभराचे आर्थिक गणित गुंडाळावे लागले. मोटर सायकलवर फिरणारे किती तरी लोक मधल्या काळात पायी फिरून आपला उदरनिर्वाह करित होते. हा सर्व परिणाम नोटाबंदी या निर्णयाचा आहे. या निर्णयामुळे राज्यातील सर्व सामान्य जनता, शेतकरी व शेतमजूर यांचे २० हजार कोटी रुपयांचे नुकसान झाले आहे. ज्या लोकांचे २० हजार कोटी रुपयांचे नुकसान झाले त्यांच्यासाठी या चर्चेच्या उत्तरात पॅकेज जाहीर करणार आहात काय ? त्या लोकांनी काही पाप केले नाही, सरकारला निर्णय घ्यावासा वाटला म्हणून सरकारने निर्णय घेतला. त्यामुळे संपूर्ण राज्यात सुलतानी संकट तयार झाले आहे. या चर्चेच्या उत्तरात राज्यातील जनतेचे २० हजार कोटी रुपयांचे झालेले नुकसान भरून देण्याबाबत पॅकेज जाहीर करण्यात येईल काय ?

सभापती महोदय, भारतातील आता काळा पैसा बाहेर निघणार आहे, देश प्रेम, देश भक्तीशी संबंधित हा विषय आहे, अतिरेक्यांशी संबंधित हा विषय आहे. असे

श्री.धनंजय मुंडे....

सांगून हा निर्णय घेण्यात आला आहे. आज हे सर्व निर्णय सरकार विसरले असून आम्हाला कॅशलेश इंडिया करायचा आहे. प्रत्येक गोष्ट शासनाला कॅशलेश करायची आहे. या निर्णया अगोदर देशात पूर्वी ३ टक्के व्यवहार कॅशलेश होत होते. आता सरकारने कितीही प्रयत्न केले तरी १५ टक्केच्या वर कॅशलेश व्यवहार होणार नाहीत. पुढील १० महिन्यांपर्यंत शेतकरी, शेतमजूर वर्ग, लहान व्यापारी, दुकानदार यांचे नुकसान होणार नाही. जवळपास वर्षभर नवीन नोकऱ्या लागणार नाहीत. १५ टक्केच्या वरील सर्व रोजगार पूर्णपणे बंद होणार आहेत. मला असे विचारावयाचे आहे की, पूर्ववत परिस्थिती निर्माण करण्यासाठी सरकारने कितीही प्रयत्न केला तरी यासाठी दहा महिने लागणार आहेत. या १० महिन्यात ज्यांचे नुकसान झाले त्यांना काही दिलासा देणार आहात काय ? यामध्ये शेतकरी, शेतमजूर, छोटे व्यापारी व लघुउद्योगांचे नुकसान झाले आहे. याबाबत शासनाला ज्या पध्दतीने सर्व्हे करायचा असेल तो त्यांनी करावा व या सर्व लोकांना नुकसान भरपाई दिली पाहिजे.

सभापती महोदय, सहकारी बँकेचे व्यवहार पूर्णपणे ठप्प झाले आहेत. सहकारी बँकांनी काय पाप केले आहे. ही सहकारी बँक शेतकऱ्यांना सांभाळते. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका शेतकऱ्यांना सांभाळतात. काही बँकांमध्ये गैरव्यवहार झाला तर त्यासंदर्भातील निर्णय आपण देशभर लागू केला आहे. याचा परिणाम महाराष्ट्रातील सामान्य शेतकऱ्यांना भोगावा लागत आहे. ज्यांचा दूध उत्पादनाचा धंदा आहे, ज्यांचे छोटे व्यवसाय आहेत, त्यांचे सर्व व्यवहार जिल्हा मध्यवर्ती बँकेत होतात. या जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांमध्ये चलन बंदीच्या संकटामुळे फार मोठे संकट निर्माण झाले आहे. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेत नोटाबंदीमुळे नोव्हेंबर महिन्यातील पीक कर्ज वसुली १२ हजार कोटी रुपयांची थकली आहे.

श्री.धनंजय मुंडे...

महाराष्ट्रातील ५८ टक्के शेतकरी व शेतमजूर बँक व्यवहारासाठी जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक व विविध कार्यकारी सोसायट्यांवर अवलंबून आहेत. अशी परिस्थिती या संस्थावर आकसाने लावलेल्या नोटाबंदीमुळे आली आहे. शेतकऱ्यांकडील बाद करण्यात आलेले जुने चलन त्यांना खाजगी व्यक्तीकडून नाईलाजाने बदलून घ्यावे लागते. सामान्य शेतकऱ्यांना दहा हजार रुपये बदलून घ्यावयाचे असेल तर आज मार्केटमध्ये असे व्यवहार सुरु आहेत की, त्यांना नवीन ७ हजार रुपयांच्या नोटा दिल्या जातात. शेती मालाच्या भावात झालेले नुकसान सहन करून त्याच्या हातात जो पैसा आला त्यामध्ये दहा हजार रुपयांचे नवीन चलन करण्यासाठी तीन हजार रुपये कमिशन द्यावे लागून त्याच्या हातात फक्त ७ हजार रुपये मिळाले आहेत. हे शेतकऱ्यांचे फार मोठे नुकसान आहे.

सभापती महोदय, या सदनातील सर्व सन्माननीय सदस्यांच्या वतीने एक विनंती आहे की, मुख्यमंत्री महोदयांनी किती काळा पैसा आला त्याची माहिती सदनत द्यावी. येणाऱ्या काळात शेतकरी, शेतमजूर, छोटे व्यापारी व सर्व सामान्य जनता पैशाच्या तुटवड्यामुळे त्यांना त्रास होणार नाही याबाबत काय निर्णय करण्यात येणार आहे. याची माहिती आम्हाला आज दिली पाहिजे. पतसंस्थेच्या माध्यमातून आर्थिक चळवळ उभी राहिली होती. ती नेस्तनाबूत करण्याचा प्रयत्न या निर्णयामुळे झाला. तो कदापिही यशस्वी होणार नाही. जिल्हा बँक व पत संस्थांचे व्यवहार पुन्हा सुरळीत करण्यात येणार आहेत काय ? हे व्यवहार सुरु केले नाही तर मागील एक महिन्यात जेवढे नुकसान झाले त्यापेक्षा जास्त नुकसान येणाऱ्या पुढील २० दिवसात होईल. शेवटी मी असे सांगू इच्छितो की, “ना चिठी ना कोई संदेश, लाईन में लगाकर देश, तुम चले गये परदेश” हे आता जमणार नाही. प्रत्येक गोष्ट व कोणताही निर्णय देश भक्तीसाठी केला असे सांगून एक दिवस, एक महिना किंवा दोन महिने जनता सहन करीन परंतु ज्या दिवशी सहनशीलतेचा बांध सुटेल, त्यावेळी ज्या विश्वासाने या राज्यातील जनतेने तुम्हाला डोक्यावर घेतले त्याच रागाने तुम्हाला ही जनता पायाखाली घेतल्याशिवाय राहणार नाही. आता तरी जागे व्हा अशी मी विनंती करतो. राज्यातील जनतेचे झालेले नुकसान सरकारने भरून द्यावे. त्याच

श्री.धनंजय मुंडे...

प्रमाणे पुढील काळात राज्यातील जनतेवर कोणतेही संकट येणार नाही अशी ग्वाही मुख्यमंत्री महोदयांकडून त्यांच्या उत्तराच्या भाषणातून द्यावी. देशातील आर्थिक स्वातंत्र्यांच्या चळवळीत रांगेत उभे राहून ज्यांना ज्यांना आपला जीव गमवावा लागला त्यांच्यासाठी या सदनातील सर्व सन्माननीय सदस्यांनी उभे राहून श्रध्दांजली अर्पण करावी अशी मी विनंती करतो.

सभापती : सर्व सन्माननीय सदस्यांनी दोन मिनिटे उभे राहून श्रध्दांजली अर्पण करावी.

(सभागृहातील सर्व सन्माननीय सदस्यांनी दोन मिनिटे उभे राहून श्रध्दांजली अर्पण केली.)

श्री. भाई गिरकर : सभापती महोदय, विरोधी पक्ष नेत्यांनी....

सभापती : नियम २८९ हा अपवाद करून नियम ९७ खाली मला चर्चा घ्यावी लागली आहे, याची कृपया सर्व सन्माननीय सदस्यांनी नोंद घ्यावी.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, आपण आता सांगितले की, ही चर्चा नियम ९७ खाली घेण्यात आली आहे. आम्ही ही चर्चा नियम ९३ खाली मागितली होती. नियम २८९ हा प्रश्नोत्तराचा तास रद्द करण्याचा आहे.

सभापती : २८९ हा नियम स्थगित करण्याचा आहे. जी चर्चा आपण उपस्थित करतो ती नियम ९७ नुसार करतो. आपण नियम तपासून पहावा, माझी चूक होत असले तर आपण त्यात बदल करून घेऊ.

श्री. भाई गिरकर (विधानसभेने निवडलेले): सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी एक तासभर भाषण केले आहे. मला वाटले होते की, ते शासनाला सूचना करतील. देशापुढे जी परिस्थिती निर्माण झाली त्याबाबत बोलतील परंतु ते तसे काही बोलले नाही. त्यांनी माननीय डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या संविधानातील काही गोष्टी सांगितल्या आहेत.

या नंतर श्री.बोरले....

07/12/2016
VVK/KTG

(असुधारित प्रत/ प्रसिद्धीसाठी नाही)
प्रथम श्री. रोझेकर

J-41
14:20

या नंतर श्री. बोरले

श्री.भाई गिरकर.....

काल परमपूज्य डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचा महापरिनिर्वाण दिन होता. सन १९२७ मध्ये डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनी प्रॉब्लेम ऑफ रुपी हे पुस्तक लिहिले. त्यांनी ८० वर्षापूर्वी सांगितले होते की, मोठ्या नोटा चलनामध्ये असता कामा नयेत. परंतु, त्यानंतर सत्तेवर आलेल्या सरकारांनी चलनात मोठ्या नोटा असू नयेत याबाबत निर्णय घेतला नाही. आता पर्यंत या संदर्भात ३ वेळा निर्णय झाला. सन १९७८ मध्ये स्व.मोरारजी देसाई यांचे सरकार सत्तेवर आले. त्यावेळी त्यांनी ५ हजार आणि १० हजार रुपयांच्या नोटा चलनातून रद्द केल्या. ज्यावेळी काँग्रेस पक्षाचे सरकार सत्तेवर होते त्यावेळी त्यांनी बंदी घातली. परंतु, त्यांनी चार आण्याचे नाणे बंद केले. आता माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्रजी मोदी यांनी ५०० आणि १,००० रुपयांच्या जुन्या नोटा चलनातून रद्द केल्या. सन १९६९ मध्ये स्व.इंदिरा गांधी यांनी बँकांचे राष्ट्रीयीकरण केले. त्यावेळी देशात असाच हल्लाकल्लोळ माजला होता. परंतु, स्व.इंदिरा गांधी यांना वाटत होते की, बँकांचे राष्ट्रीयीकरण केल्यानंतर गरीबांचे भले होईल, गरीबांचे हित साधले जाईल. त्यांनी नंतरच्या काळात “गरिबी हटाओ” अशी घोषणा दिली. बँकांमधील पैसा गरीबांपर्यंत पोहोचला पाहिजे, असे त्यांना वाटत होते. स्व.इंदिरा गांधी यांचा निर्णय योग्य होता किंवा कसे याच्या खोलात मी जात नाही. माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्रजी मोदी यांनी जुन्या नोटा चलनातून बंद करण्याचा निर्णय घेतल्यानंतर देशाचे जाणते राजे आदरणीय श्री.शरद पवार साहेबांनी प्रथम त्यांचे अभिनंदन केले. त्यांनी सांगितले की, आपण हा निर्णय घेऊन उत्तम काम केले आहे. त्यानंतर माननीय श्री.नितीश कुमार साहेबांनी माननीय श्री.नरेंद्रजी मोदी साहेबांचे अभिनंदन केले. ते अजूनही त्यांच्या भूमिकेवर ठाम आहेत. त्यांचे म्हणणे आहे की, माननीय श्री.नरेंद्र मोदी साहेबांनी बेनामी संपत्तीवर सुद्धा टाच आणली पाहिजे. सभापती महोदय, मी सांगितले की, अनेकांनी या निर्णयाचे स्वागत केले. देशात कधी नव्हे इतकी चांगली घटना घडलेली आहे. हा निर्णय झाल्यानंतर आजही जनता शांत आहे. मी सर्व नेते म्हणत नाही. परंतु, काही नेते अस्वस्थ झालेले

श्री.भाई गिरकर.....

आहेत. काही प्रिंट मीडिया, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया अस्वस्थ आहेत. आता पर्यंत देशात ज्या घटना घडल्या त्यावेळी जनता अस्वस्थ झाली होती. त्यावेळी नेत्यांनी जनतेला शांत करण्याचा प्रयत्न केला. तसेच, प्रिंट मीडिया, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया यांनी देखील जनतेला शांत करण्याचा प्रयत्न केला होता. ज्यावेळी अशा चांगल्या घटना घडतात त्यावेळी लोकांनी शांत राहिले पाहिजे असे जागरूक नेते आणि प्रिंट मीडिया, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया सांगत असते. हे देशातील पहिले उदाहरण आहे. आता हा निर्णय होऊन एक महिना झालेला आहे. जनता शांत आहे. मी आपल्याला दोष देत नाही. परंतु, काही नेते, मोजके प्रिंट मीडिया, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया अस्वस्थ झालेले आहेत. ते लोकांना हुसकाविण्याचा प्रयत्न करतात. इलेक्ट्रॉनिक मीडियाच्या प्रतिनिधींनी पहिल्या दिवसापासून बँकांसमोर उभ्या असलेल्या रांगेतील लोकांना भेटून या निर्णयाबाबत तुम्हाला काय वाटते असे विचारण्यास सुरुवात केली. परंतु, लोक शांत होते. लोक त्यांना सांगत होते की, श्री मोदी साहब ने जो किया, वह अच्छा किया. हमको थोड़ी तकलीफ हो रही है, हम देश के लिए यह तकलीफ सहन करेंगे. लोक असे सांगत असताना मीडियाचे प्रतिनिधी त्यांना पुन्हा पुन्हा विचारत होते की, आपको क्या लगता है ? आप कितने घंटे से लाईन में खड़े है ? लोक त्यांना सांगत होते की, आम्ही दोन-चार तासापासून रांगेत उभे आहोत. आम्ही देशासाठी रांगेत उभे राहण्यास तयार आहोत, असे लोकांचे म्हणणे होते. काही नेतेही लोकांना भेटण्यासाठी गेले. दिल्लीतील चारित्र्यवान, भ्रष्ट नसलेले मुख्यमंत्री लोकांना भेटण्यासाठी गेले आणि लोकांना त्यांच्या अडचणीबाबत माहिती विचारत होते. लोकांनी त्यांना हुटआऊट केले आणि रांगेत उभे असलेले लोक मोदी, मोदी अशा घोषणा देऊ लागले. त्यांना दुर्दैवाने तेथू निघून जावे लागले. सभापती महोदय, देशात आणखी एक चांगली क्रांती झाली. देशातील मोठ्या पुढाऱ्यांना सुद्धा बीएमडब्ल्यू गाडी घेऊन ४ हजार रुपये घेण्यासाठी सर्व सामान्य माणसाबरोबर बँकेच्या रांगेत उभे राहावे लागले. म्हणजे, ज्याप्रमाणे मला बँकेच्या रांगेत उभे राहावे लागले त्याप्रमाणे

श्री.भाई गिरकर.....

बीएमडब्ल्यू गाडी व २२ सिक्युरिटी गार्ड बरोबर असलेल्या नेत्याला सुद्धा ४ हजार रुपयांसाठी बँकेच्या रांगेत उभे राहावे लागले. म्हणजे देशात किती समानता आलेली आहे हे यातून दिसून येते. त्यांनाही रांगेत उभे राहून बँकेतून ४ हजार रुपये बदलून घ्यावे लागले. याचे काय परिणाम झाले ? माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी या विषयावर आपले म्हणणे मांडले आहे. आणखी काही सन्माननीय सदस्य या चर्चेत भाग घेणार आहेत. मुख्यमंत्री महोदय या चर्चेला उत्तर देणार आहेत. परंतु, या निर्णयाचा परिणाम असा झाला की, काश्मिरमध्ये शाळा जाळल्या जात होत्या, सैनिकांवर दगडफेक केली जात होती. परंतु, नोटबंदीच्या निर्णयानंतर दुसऱ्या दिवसापासून शाळा जाळण्याचे प्रकार बंद झाले, दगडफेक करण्याचे प्रकार बंद झाले. आजच्या वर्तमानपत्रात बातमी छापून आलेली आहे की, जी मुले शाळेत जात आहेत त्यातील एका कराटे चॅम्पियन मुलाने जागतिक पातळीवर गोल्ड मेडल मिळविले आहे.

सभापती महोदय, अनेक ठिकाणी नक्षलवादी कारवाया होत होत्या. आज पर्यंतचा इतिहास आहे की, मागील अनेक वर्षात ज्या नक्षलवाद्यांनी आत्मसमर्पण केले नाही त्या सर्वांनी ८ नोव्हेंबर नंतर नोटाबंदीमुळे आत्मसमर्पण केले आहे. (...अडथळा...) मुख्यमंत्री महोदय सभागृहाला आकडेवारी देतील. पाकिस्तानमध्ये पॅरलल नोट छपाईची प्रेस सुरु होती. अतिरेक्यांना पैसा पुरविण्यासाठी, लोकांचे माथे भडकविण्यासाठी पाकिस्तान त्यांच्या देशाच्या करन्सीपेक्षा भारताची करन्सी जास्त प्रमाणात छापत होते. परंतु, आता तेथील प्रेस बंद पडलेल्या आहेत. अतिरेक्यांच्या कारवाया कमी झालेल्या आहेत. सर्जिकल स्ट्राईक हा नोटाबंदीचा विषय नसल्यामुळे मी त्याबाबत बोलत नाही.

सभापती महोदय, बँकेतून पैसे काढण्यासाठी बँकांसमोर रांगा लागलेल्या होत्या असे सांगण्यात आले. त्यांनी सांगितले की, आम्ही मोटरसायकल घेऊन अनेक ठिकाणी फिरलो. मी कांदिवली येथील महावीर नगर भागात राहतो. माझ्या एरियामध्ये राष्ट्रीयकृत आणि खाजगी अशा १० बँका आहेत. आम्हाला पहिल्या

श्री.भाई गिरकर.....

दिवशी असे वाटले की, आता बँकांसमोर लोकांच्या रांगा लागलेल्या आहेत. आपण जर तेथे गेलो तर लोक काय म्हणतील ? आम्ही १० तारखेला रांगेमध्ये उभ्या असलेल्या लोकांना भेटलो. आम्ही गमछे घालून गेलो होतो. परंतु, बँकांसमोर रांगांमध्ये उभ्या असलेल्या लोकांना भेटल्यानंतर एकाही माणसाने आम्हाला प्रतिकार केला नाही किंवा प्रश्न विचारला नाही. आम्ही त्यांना चहा बिस्कीटांचे वाटप करित होतो. आम्ही बँकेच्या कर्मचाऱ्यांनाही नास्ता देत होतो. बँकेचे कर्मचारी १२ तास, १४ तास काम करून लोकांना सेवा पुरवित होते. आम्ही ४-५ दिवसानंतर तेथे गेलो आणि आपल्याला काय त्रास आहे असे विचारले असता त्यांनी सांगितले की, साहब, तकलीफ तो हो रही है. आप कितने घंटे से लाईन में खड़े है ? ऐसा पूछा तो उन्होंने कहा कि हम दो घंटे से लाईन में खड़े है. देश के लिए इतना बड़ा काम हो रहा है. हमें कुछ कठिनाई नहीं हैं. आम्ही लोकप्रतिनिधी त्या भागात फिरत होतो. आताही बँकांसमोर किरकोळ रांग असेल, परंतु आम्ही लोकांना भेटलो त्यावेळी आम्हाला या निर्णयाबाबत क्रोध, आक्रोश किंवा प्रतिकार बघावयास मिळाला नाही. माननीय श्री.नरेंद्रजी मोदी यांचे कार्यकर्ते म्हणून आम्ही रांगेत उभ्या असलेल्या लोकांच्या भेटी घेतो. परंतु, आम्हाला तेथून हुसकाविणे, हुटआऊट करणे असा प्रकार एकाही ठिकाणी झाला नाही.

सभापती महोदय, नुकत्याच झालेल्या निवडणुकांच्या निकालाबाबत मला काही बोलावयाचे नाही. मी कोकणातील अनेक गांवांमध्ये गेलो. आम्ही गावातील लोकांना मालवणी भाषेत विचारले की, काय चालले, कसे आहात, बरे आहात काय, नोटाबंदीचा काही त्रास होतो काय तर काही त्रास नाही असे त्यांनी सांगितले. माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी जे मुद्दे मांडलेले आहेत त्याला मुख्यमंत्री महोदय उत्तर देतील. काही ठिकाणी व्यापाऱ्यांना त्रास होतही असेल. परंतु, सामान्य नागरीक क्रोध न करता, प्रतिकार न करता शांत आहे. मी आपल्याला कालचे उदाहरण देतो. मी काल सभागृहात अनुपस्थित होतो. मी मागील ३०-३२ वर्षांपासून ६ डिसेंबर रोजी चैत्यभूमीवर येणाऱ्या नागरीकांना फुड पॅकेट देतो. मी पूर्वी चैत्यभूमिवर

श्री.भाई गिरकर.....

येणाऱ्या लोकांना १ रुपयामध्ये फुड पॅकेट देत होतो. परंतु, मागील ५ वर्षांपासून मी त्यांना २ रुपयांमध्ये फुड पॅकेट देत आहे. मला असा प्रश्न पडला की, आता लोकांकडे २ रुपयांचे नाणे नसेल, मग लोक २ रुपये कोठून देतील ?

यानंतर श्री.भोगले.....

या नंतर श्री. भोगले

श्री.भाई गिरकर.....

चहा, बिस्कटे मोफत वाटली जातात त्याप्रमाणे अल्पदरात जेवण वाटप केले जाते. दीड ते दोन लाख लोकांच्या भोजनाची व्यवस्था केली जाते. २ रुपयाचे कूपन घेतल्यानंतर अन्न पाकिट दिले जाते. तुम्हाला आश्चर्य वाटेल, केवळ महाराष्ट्रातील नव्हे तर बाबासाहेबांना अभिवादन करायला आलेल्या उत्तरप्रदेश, झारखंड, केरळ, तामीळनाडू राज्यातील नागरिकांनी देखील २ रुपयांचे कूपन घेऊन खाद्यपदार्थाचा लाभ घेतला. सुटे पैसे नाहीत म्हणून कोणी भोजनाशिवाय परत गेल्याचे दिसून आले नाही. मागासवर्गीय, दलित, आंबेडकरी जनता, झोपडपट्टीमध्ये राहणाऱ्या सर्वसामान्य जनतेने या योजनेचा लाभ घेतला.

सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी कॅशलेसच्या संदर्भात उल्लेख केला. या नोटाबंदीच्या निर्णयाबद्दल जनतेमध्ये आक्रोश आहे, क्रोध निर्माण झाला आहे असे म्हटले गेले. मी माझ्या अनुभवावरून सांगू इच्छितो की, सर्वसामान्य जनतेबद्दल जे चित्र उभे केले जात आहे तसे कुठेही दिसून येत नाही. माझ्याकडे अनेक अर्थतज्ज्ञांचे लेख व त्यांची नावे आहेत. देशामध्ये कधी तरी अशा प्रकारचा क्रांतीकारी निर्णय घेतला जाणे आवश्यक होते असे बहुतेकांचे मत आहे. तो निर्णय माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी घेतला. माननीय पंतप्रधानांनी हा निर्णय घेत असताना ५० दिवसांचा अवधी मागितला आहे. ५० दिवसांच्या अवधीत तुमच्या अडचणी दूर झाल्या नाही, तुमचा त्रास कमी झाला नाही तर तुम्ही म्हणाल ते मी ऐकायला तयार आहे असे त्यांनी जाहीरपणे सांगितले आहे. अजून २० दिवसांचा कालावधी शिल्लक आहे. या २० दिवसांच्या काळात सर्वसामान्य लोकांचे हित,

श्री.भाई गिरकर.....

कल्याण साधण्याचा, त्यांच्या अडचणी दूर करण्याचा प्रयत्न माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी व त्यांची टीम करीत आहे.

सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेता असे म्हणाले की, हा निर्णय जाहीर करण्यापूर्वी भारतीय जनता पक्षाला सर्व माहित असावे, त्यांना सगळे बरोबर कळले. मी या ठिकाणी सभागृहाच्या माहितीसाठी सांगू इच्छितो की, माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी भारतीय जनता पक्षाचे खासदार व आमदार यांनाही मोकळेपणाने सोडलेले नाही. दिनांक ८ नोव्हेंबर ते ३० डिसेंबर या काळात भारतीय जनता पक्षाच्या सर्व खासदार आणि आमदारांनी त्यांच्या बँक खात्यातील व्यवहाराचा तपशील पक्षाच्या अध्यक्षकांडे जमा केला पाहिजे असे बंधन घातले आहे. कदाचित इतर पक्षाच्या लोकप्रतिनिधींना देखील तो द्यावा लागेल.

सभापती महोदय, या ऐतिहासिक निर्णयामुळे नागरिकांनी मोठ्या प्रमाणात महानगरपालिका, नगरपालिका, नगरपरिषदांना देय असलेल्या कराचा भरणा केल्यामुळे या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची काही प्रमाणात आर्थिक अडचण दूर झाली. या ठिकाणी माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी पेटीएमच्या संदर्भातील मुद्दा मांडला आहे. काळा पैसा, भ्रष्टाचाराचे प्रमाण किती वाढले आहे याची त्यांना कल्पना असावी. आज मुंबईमध्ये रिअल इस्टेटचे भाव मोठ्या प्रमाणात वाढले आहेत. माननीय सदस्य श्री.भाई जगताप हे या मताशी सहमत होतील. एसआरए अंतर्गत बांधण्यात येणाऱ्या सदनिकांच्या बांधकामासाठी बांधकाम व्यावसायिकांना महापालिकेच्या इमारत प्रस्ताव विभागातील संबंधित अधिकाऱ्यांना प्लॅनच्या मंजूरीसाठी प्रती चौरस फूट दराप्रमाणे पैसे द्यावे लागतात. प्रत्येक चौरस फुटामागे २०० ते १००० रुपये घेतले जात असल्यामुळे मुंबईमध्ये जमिनीचे व सदनिकांचे दर वाढले आहेत. मी दाव्यानिशी सांगू इच्छितो की, राजकारणी लोकांकडे नसेल एवढी गडगंज संपत्ती या अधिकाऱ्यांकडे आहे. आज देशात दररोज अनेक ठिकाणी करोडो रुपयांचा बेहिशोबी पैसा पकडला जात असल्याचे दिसून येत आहे.

श्री.भाई गिरकर....

सभापती महोदय, राजकारणी लोकांना बदनाम करण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. या नोटाबंदीच्या निर्णयामुळे भ्रष्ट अधिकारी, व्यापारी, काळ्या पैशाचा व्यवहार करणाऱ्या लोकांच्या बेहिशोबी संपत्तीला टाच लागणार आहे.

सभापती महोदय, आज मुंबई शहरात सामान्य माणसाला घर घेणे परवडत नाही, इतक्या प्रमाणात जमिनीचे व सदनिकांचे दर वाढले आहेत. मागील सरकारने त्यांच्या काळात नोटाबंदीचा निर्णय घेणे आवश्यक होते, परंतु तसे घडले नाही. आज महागाई, भ्रष्टाचारामुळे सर्वसामान्य लोकांचे जगणे कठीण झाले आहे. सामान्य लोकांवर स्वतःच्या जागेअभावी मुंबई शहरातून परागंदा होण्याची वेळ आली आहे. बांधकाम व्यावसायिक सदनिकांची विक्री करताना काळा पैसा किती प्रमाणात देणार अशी विचारणा करतो. परंतु कॅशलेस इकॉनॉमीमुळे सर्व आर्थिक व्यवहाराची नोंद होणार असल्यामुळे प्रत्येकाला व्यवहाराचा हिशोब द्यावा लागणार आहे. परिणामी काळ्या पैशाच्या आर्थिक व्यवहाराला आपोआप आळा बसणार आहे, भ्रष्टाचार थांबणार आहे. त्यामुळे जमिनीचे व फ्लॅटचे दर खाली येतील व सामान्य लोकांना स्वतःच्या मालकीचे घर खरेदी करता येईल, जमिनीवर स्वतःचे घर बांधता येईल.

सभापती महोदय, पाकिस्तानकडून मोठ्या प्रमाणात खोट्या नोटांचा वापर करून आपल्या अर्थव्यवस्थेला खीळ घालण्याचा प्रयत्न होतो. अवैध मार्गाने जो पैसा गोळा केला जातो तो बाहेर काढण्यासाठी नोटाबंदीचा निर्णय घ्यावा लागला. आज सर्वसामान्य माणसाला शांतपणे झोप लागते, परंतु ज्यांच्याकडे प्रचंड प्रमाणात काळा पैसा आहे त्यांची झोप उडाली आहे, झोप येण्यासाठी त्यांना औषधाचा आधार घ्यावा लागत आहे. माननीय पंतप्रधान यापुढे आणखी कोणता निर्णय घेणार आहेत याची त्यांना चिंता वाटू लागली आहे.

सभापती महोदय, अनेक सर्वसामान्य माणसांना या नोटाबंदीच्या निर्णयामुळे आपले प्राण गमवावे लागले. आपण त्यांना श्रद्धांजली वाहिली. त्याबद्दल माननीय मुख्यमंत्री उत्तरात माहिती देतील. आम्ही देखील संवेदनशील आहोत. तुम्ही आम्ही सर्वसामान्य जनतेच्या हितासाठी प्रयत्नशील आहोत. परंतु प्रिंट मीडियाच्या

श्री.भाई गिरकर.....

काही प्रतिनिधींकडून लोकांना उचकावण्याचा प्रयत्न होत आहे. माझी त्यांना कळकळीची विनंती आहे की, देशाहिताच्या या कामामध्ये त्यांनी सहकार्य केले पाहिजे. लोकशाहीचे जे चार स्तंभ आहेत त्यातील मीडिया हा एक स्तंभ आहे. माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांच्या या निर्णयाला विरोधी पक्षाने देखील साथ दिली. माननीय श्री.शरद पवार यांनी ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा चालनातून बाद करण्याच्या निर्णयाचे स्वागत केले. माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी या ठिकाणी भाषण करण्यापूर्वी माननीय श्री.शरद पवार यांच्याशी चर्चा केली की नाही याची मला माहिती नाही. परंतु माननीय श्री.शरद पवार यांनी माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांचे या निर्णयाबद्दल स्वागत केले होते हे विसरून चालणार नाही. श्री.नितीशकुमार यांनी देखील या निर्णयाचे स्वागत केले. थोर समाजसेवक श्री.अण्णा हजारे यांनी असे म्हटले की, माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी माझे काम केले. आतापर्यंत काळा पैसा व भ्रष्टाचाराविरुद्ध लढण्याचे मी काम केले. नोटाबंदीच्या निर्णयाबद्दल विरोधी पक्षाच्या सदस्यांचे देखील मत अनुकूल आहे. परंतु विरोधी पक्षात असल्यामुळे त्यांना विरोधात बोलावे लागते. स्व.इंदिरा गांधी यांच्या राजवटीत नोटाबंदीचा निर्णय झाला होता, त्याबद्दल आम्ही विरोध केला नाही. आम्ही तेव्हा वयाने लहान होतो. परंतु सरकारने घेतलेला हा नोटाबंदीचा निर्णय सर्वसामान्य लोकांच्या हिताचा आहे.

यानंतर श्री.ओटवणेकर...

या नंतर श्री. ओटवणेकर

श्री.भाई गिरकर.....

सभापती महोदय, सर्व विरोधी पक्ष नेते मनातून खुष आहेत. ते म्हणतात की, या निर्णयामुळे खरोखरच अच्छे दिन येणार आहेत. सर्वसामान्यांना परवडणारी घरे मिळणार आहेत. राष्ट्रीयकृत बँकांमध्ये जन धन खाती उघडण्यात आली होती. राष्ट्रीयकृत बँका उघडण्याचा दिवंगत श्रीमती इंदिरा गांधी यांचा निर्णय चांगला होता. सर्वसामान्य माणसाला बँकांतून कर्ज मिळायला पाहिजे यासाठी या बँका उघडण्यात आल्या होत्या. २१ कोटी लोकांची बँक खाती नव्हती. ती आता उघडण्यात आली होती. पण धनदांड्यांनी काय केले ? झिरो बॅलन्सची जेवढी म्हणून जन धन खाती होती त्यात धनदांड्यांनी करोडो रूपये टाकले आहेत. यासंबंधी परवाच श्री.मोदीजींनी सांगितले की, त्या खात्यातील सगळे पैसे हे त्या गरीबांचेच आहेत. कोण जर त्रास देत असेल तर मला सांगावे असे देखील त्यांनी सांगितले आहे. अशा प्रकारे गरीबांना करोडो रूपयांचा मालक बनविण्याचे श्री.मोदीजींचे धोरण आहे असे मला वाटते. सर्वसामान्य जनतेच्या जीवनामध्ये आनंद निर्माण करण्यासाठी, त्यांचे जीवन सुखमय करण्यासाठी, खरोखर अच्छे दिन येण्यासाठी नोट बंदीसंबंधी श्री.मोदी साहेबांनी जी भूमिका घेतली आहे ती निश्चितच चांगली आहे. त्यासंबंधी मी त्यांचे अभिनंदन करतो. विरोधी पक्षातील सर्व माननीय सदस्यांना विनंती करतो त्यांनी देखील या भूमिकेशी ठाम राहिले पाहिजे. या देशाचे सच्चे नागरिक म्हणून श्री.मोदी साहेबांच्या नोटाबंदीच्या निर्णयाला त्यांनी देखील पाठिंबा द्यावा. जगातील एकमेव प्रसिद्ध नेता म्हणून श्री.मोदी साहेबांना टाईम्स पुरस्कार मिळाला आहे. त्यामुळे भारत हा जगातील सर्वश्रेष्ठ देश बनविण्यासाठी आपण कटिबद्ध होऊ या. नव्हे तशी अपेक्षा आपणा सर्वांकडून व्यक्त करतो आणि येथेच थांबतो. धन्यवाद.

.....

श्री.नारायण राणे (विधान सभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.धनंजय मुंडे यांनी म.वि.प.नियम २८९ च्या माध्यमातून म.वि.प.नियम ९७ अन्वये जी अल्पकालीन चर्चा उपस्थित केली आहे, त्यावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

या चर्चेवर माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.धनंजय मुंडे यांनी अतिशय चांगले, प्रभावी असे भाषण केल्याबद्दल मी त्यांचे अभिनंदन करतो. त्यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर यांचेही भाषण झाले. सामाजिक, आर्थिक आणि क्रांतिकारी विचार त्यांनी या सदनात व्यक्त केल्याबद्दल मी त्यांचा देखील आभारी आहे.

आज देशात, राज्यात नोटबंदी नंतर जी परिस्थिती निर्माण झाली आहे ती पाहता कोणत्याही क्षेत्रातील एकही माणूस खुष असल्याचे दिसून येत नाही. नोट बंदी नंतर सर्व काही सुरळीत चालले आहे, जनतेला कोणत्याही प्रकारचा त्रास होत नाही, असे म्हणणारा एकही माणूस दिसणार नाही. मात्र, सदनात त्याच्या उलट प्रत्यय कोकणातील आमदार श्री.भाई गिरकर यांच्या भाषणातून आलेला आहे. त्याचा मला आनंद आहे.

सभापती महोदय, दिनांक ८ नोव्हेंबर २०१६ रोजी रात्री ८.०० वाजता, देशाचे माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी राष्ट्राला उद्देशून भाषण करित असताना एक निर्णय जाहीर केला. ते भाषण मी देखील ऐकत होतो. त्यांनी सांगितले की, आज रात्री १२.०० नंतर रूपये ५०० आणि रूपये १००० ची नोट चलनातून बंद करण्यात येत आहे. ५०० आणि १००० रूपयाची नोट कागज का तुकडा होईल. त्यानंतर दोन दिवस सर्व बँका बंद होत्या. आज ३२ दिवस झाले तरी देशातील सर्व क्षेत्रातील परिस्थिती सुरळीत झालेली नाही. मला सभागृहाच्या नेत्यांना सांगावेसे वाटते की, माननीय विरोधी पक्ष नेते बोलल्यानंतर देशाच्या अर्थकारणावर अभ्यासपूर्ण, समर्थनीय भाषण ऐकायला मिळेल असे वाटले होते. नोटा बंदीचा निर्णय हा

श्री.नारायण राणे

देशातील १२५ कोटी जनतेशी निगडित असून आता त्यांच्या जीवनमरणाचा प्रश्न निर्माण झाला आहे. पैसा म्हणजेच जीवनमरणाचा प्रश्न आहे. दिवंगत श्रीमती इंदिरा गांधी, श्री.मोरारजीभाई देसाई यांनी नोटा बंदी केली असेल. अमेरिकेत, ऑस्ट्रेलियामध्ये कधीही संपूर्ण नोटा बंदी झाली नाही. तेथे रूपये ५००/- च्या नोटेसंबंधात तक्रार असेल तरच त्यात बदल करण्यात आलेला आहे. रूपये १०००/-, रूपये १००००/- संबधी तक्रार असेल तर त्या प्रमाणे बदल करण्यात आला आहे. त्यावेळी संपूर्णपणे नोटा बंदी लागू करण्यात आली नव्हती. आपण जवळ जवळ ८६ टक्के नोटा बंद केल्या आहेत. आपण जवळ जवळ १४ लाख ५० हजार कोटी इतक्या मुल्याच्या रूपये ५००/- आणि १००००/- च्या नोटा बाजारातून बंद करण्यात आल्या. त्यामुळे आज राज्यात अभूतपूर्व अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे. नोटा बंदी ही आपल्याच देशात झाली असे नाही. माझ्या कडे ज्याच्या देशात नोटा बंदी झाली त्यासंबंधातील माहिती आहे. अनेक देशांनी चलन बंदीचा निर्णय घेतला आहे. पण आज ते देश कुठे आहेत ? उत्तर कोरिया, नायजेरिया, म्यॅनमार, सोव्हियत युनियन या देशांनी देखील चलनबंदी केली होती. पण आज हे सर्व देश बर्बाद झाले आहेत. हे सर्व देश फायनान्स क्रायसिसमुळे बर्बाद झाले आहेत. आज त्या देशांमध्ये काय परिस्थिती आहे ती पहावी ? आम्हाला त्या देशांच्या रांगेत जावयाचे नाही. अमेरिका, चीन या सारख्या महासत्तेच्या देशांसोबत जावयाचे असेल तर अर्थविषयक कोणते धोरण देशाला पोषक आहे त्याचा विचार करून निर्णय घेतला पाहिजे होता. निर्णय घेण्याचा अधिकार नाही असे कोणीही म्हणालेले नाही. भ्रष्टाचाराला नोटाबंदी हाच उपाय आहे काय ?

श्री.नारायण राणे.....

काळा बाजार थांबविण्यासाठी हाच उपाय आहे काय ? बनावट नोटा थांबविण्यासाठी हाच मार्ग आहे काय ? बाकी मार्ग नव्हते. हे सरकार नापास झालेले आहे. हे सरकार अयशस्वी ठरले आहे. हा निर्णय कोणत्या कारणासाठी घेण्यात आला हेच कळत नाही. चलन बंदीचा निर्णय घेत असताना अच्छे दिनाचे काय झाले ? महागाई कमी करणार होता त्याचे काय झाले ? ५ कोटी तरूण तरूणींना रोजगार निर्माण करणार होता त्याचे काय झाले ? १५ लाख रूपये आपण प्रत्येकाच्या खात्यावर जमा करणार होता त्याचे काय झाले ? या सर्व गोष्टी करू न शकल्यामुळे बगल देण्यासाठी चलन बंदीचा निर्णय केंद्र शासनाने घेतलेला आहे. आम्ही काही तरी नवीन करीत आहोत हे दाखविण्याचा प्रयत्न केंद्र शासनाने केलेला आहे. असा निर्णय कोणीच केला नाही तो भाजप सरकारने केला असा दाखविण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. या एका निर्णयामुळे केंद्र शासनाने संपूर्ण देशाला अडचणीच्या दरीत लोटून टाकले आहे. माननीय डॉ.मनमोहन सिंग हे या देशाचे १० वर्ष पंतप्रधान होते. आपण एका तज्ज्ञांचे तरी विचार सांगायला हवे होते. निदान माननीय श्री.अरूण शौरी यांचे वृत्तपत्रात जे विचार आले ते तरी सांगायला हवे होते. श्री.चिदम्बरम आणि डॉ.मनमोहन सिंग हे काँग्रेस पक्षाचे आहेत. डॉ.मनमोहन सिंग हे जागतिक कीर्तिचे अर्थतज्ज्ञ आहेत. ते म्हणाले रूपये ५०० आणि रूपये १००० च्या चलनबंदीमुळे आपल्या जीडीपीमध्ये २ टक्के घसरण येईल. भारताचा जीडीपी १ कोटी ४० लक्ष कोटी इतका आहे. २ टक्के म्हणजे २ लक्ष ८० हजार कोटी इतके होतात. एवढी घसरण म्हणजे देशावर तेवढ्या कोटी रूपयांचा बोजा येणार आहे.

यानंतर श्री.जुन्ने....

या नंतर श्री. जुन्ने

श्री.नारायण राणे

शेवटी ते असे म्हणाले की, ५००,१००० रुपयांच्या नोटाबंदीचा निर्णय म्हणजे जनतेचे शोषण आहे. नोटाबंदीचा निर्णय जनतेचे शोषण करण्यासाठी घेण्यात आलेला आहे. आज सभागृहाचे काम दुपारी १२.०० वाजता सुरु होणार असल्यामुळे मी सकाळी ११.०० वाजता रुम मधून निघालो होतो. रुमच्या बाहेर पडण्यापूर्वी मी टि.व्ही.लावला असता त्यावर लोकसभेची चर्चा सुरु होती. या चर्चेत श्री.गुलाम नबी आझाद बोलत होते त्यावेळेस त्यांनी कॉमर्स सेक्रेटरींचा रिपोर्ट सभागृहाला दाखवला. त्या रिपोर्टमध्ये ५०० व १००० रुपयांच्या १४ लक्ष ५० हजार कोटी पैकी जवळ जवळ तेवढीच रक्कम जमा होणार आहे असे सांगितले. याचा अर्थ १४ लक्ष ५० हजार कोटी रुपये जमा होणार असतील तर हा उपद्रव्याप आपण कशासाठी केला ? यामध्ये गणित असे होते की, ८६ टक्के रक्कम बाजारातून बंद केली त्यावेळेस ८६ टक्के ब्लॉकचे पैसे येतील. परंतु ८६ टक्के आलेच नसतील तर काळा पैसा गेला कोठे ? आजपर्यंत १२ लक्ष कोटी रुपये जमा झालेले आहेत. आता ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा स्वीकारण्याचे थोडे दिवस राहिले आहेत. नोटाबंदीच्या निर्णयाचे गणितच आम्हाला समजत नाही. कोण भ्रष्टाचारी आहे, कोणाकडे काळा पैसा आहे ? काळापैसा पकडण्यासाठी सरकारकडे यंत्रणा आहे तर सरकार काळा पैसा बाळगणाऱ्यांना का पकडत नाही ? नोटाबंदीचा निर्णय घेऊन तुम्ही बढाया मारल्या.

सभापती महोदय, आपल्याकडे परवाच नगरपालिकेची निवडणूक झाली. नगराध्यक्षाच्या निवडणुकीत एक क्रमांकाचा पक्ष भाजपा असल्यामुळे आम्ही त्यांचे अभिनंदन केले. टि.व्ही.वर एकमेकांना पेढे भरवताना पाहून बरे वाटले. परंतु विराट कुबेरशिवाय हे शक्य होते का ? आधुनिक कुबेरकडे गेलेला पैसा हा भ्रष्टाचाराचा नव्हता काय, हा पैसा कोठून आणला, २ हजाराच्या नोटा का आणल्या ? हा पैसा कोठून आला ? प्रत्येक मतदाराला दोन हजार, पाच हजार रुपये देऊन ते निवडून आलेले आहेत.

श्री.नारायण राणे

तुम्ही दोन वर्षात विदर्भाचा असा काय विकास केला आहे ?

श्री.सुजितसिंह ठाकूर : सभापती महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. राणे साहेब सांगत आहे की, नगरपालिकेच्या निवडणुकीत दोन हजार व पाच हजार रुपयांच्या नोटाच्या संदर्भात बोलत आहेत. त्यांचा संबंध जेवढा आहे त्याबाबतच त्यांनी बोलावे अन्यथा बोलू नये.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी जी हरकत घेतली आहे त्यासंदर्भातील सन्माननीय सदस्य श्री. राणे साहेबांचे स्टेटमेंट मी तपासून घेईन. आवश्यक वाटले तर ते रेकॉर्डवरून काढून टाकण्यात येईल.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, माझे सगळे भाषण काढून टाका,माझी त्याला हरकत नाही. शेवटी ऐकण्याची सुध्दा सहनशिलता लागत असते. आता जम्मू-काश्मिरमध्ये जी फायरिंग झाली त्यामध्ये काही अतिरेकी मारले गेले. परंतु त्या मारल्या गेलेल्या अतिरेक्यांकडे भारतीय चलनाच्या २००० रुपयांच्या नवीन नोटा सापडल्या आहेत. यासंदर्भात माझ्याकडे सर्व कात्रणं आहेत. नोट बंदीचा निर्णय घेतल्यामुळे नक्षलवाद,आतंकवाद संपला हे कशाच्या आधारे सांगितले जाते ? तिकडे रोज गोळीबार सुरु आहे. संसदीय कारभारावर बोलताना पुरावे असले पाहिजेत. नाही तर काहीही बोलावे आणि ते रेकॉर्ड व्हावे हे बरोबर नाही. पुढची पिढी हे सर्व रेकॉर्ड वाचणार आहे.

सभापती महोदय, माझ्याकडे ५०० रुपयांच्या नवीन नोटा असून ५०० रुपयांच्या नोटांमध्ये फार व्हेरिएशन्स आहेत. ५०० रुपयांच्या तीन नोटांमध्ये तीन फरक आहेत. या नोटा मी आपल्याकडे सादर करतो. आपला देश १२५ कोटी जनतेचा आहे. देशातील ८६ टक्के नोटा बंद केल्या आहेत. आपण सांगता की, वीज बिल भरण्यासाठी ५०० रुपयांच्या नोटा चालतील, टोल नाक्यावर चालतील तर अन्न धान्याला, दुधाला ५०० रुपयांच्या नोटा का चालत नाही ?याचा विचार राज्यकर्ते का करीत नाहीत ? केवळ माननीय श्री.मोदींनीच याचा

श्री.नारायण राणे

विचार केला पाहिजे काय असे माझे म्हणणे नाही तर आपण सुध्दा यासंदर्भात विचार केला पाहिजे.

सभापती महोदय, झोपडपट्टी आणि मध्यमवर्गीयांच्या वस्तीमध्ये गेलात तर काय परिस्थिती आहे हे आपल्याला समजून येईल. महिलांनी ५ रु., १० रु. असे गोळा करून २० वर्षांनी लाख, दीड लाख रुपये बँकेत भरले तर तो काळा पैसा कसा काय होऊ शकतो ? लोकांनी दोन लाख रुपये जमवले तर तो काळा पैसा कसा काय होऊ शकतो ? मुलीचे लग्न असेल तर मुलीचे वडील काय करणार ? नोटाबंदीच्या निर्णयामध्ये केवळ श्रीमंताचा उल्लेख झाला परंतु बँकेच्या रांगेत श्रीमंत दिसले नाहीत ? मग आपण कोणाला रांगेत उभे केले ? सामान्य जनतेला रांगेत उभे करण्याची मेहरबानी ही तुमच्या सरकारचीच आहे. आज बँकेच्या रांगेत गोरगरीब, मध्यमवर्गीय जनता उभी आहे. बँकेच्या रांगेमध्ये उभे असताना आतापर्यंत ८८ लोक मृत्यूमुखी पडले असून त्यांना श्रद्धांजली वाहण्यात आली. मी सभागृह नेत्यांना धन्यवाद देतो की, त्यांनी हात केल्याबरोबर आम्ही सुध्दा उभे राहिलो. बँकेच्या रांगेत निरपराध जनता मृत्यूमुखी पडली. ज्यांचा काही गुन्हा नाही असे लोक मृत्यूमुखी पडले. बँकेच्या रांगेत वयस्कर माणसे आपली पेन्शन काढण्यासाठी गेले, रांगेत उभे राहिले परंतु काऊंटर पर्यंत पोहचण्याआधीच हार्ट अॅटॅकने मृत्यूमुखी पडले. असे एकंदर ८८ लोक मृत्यू पावले आहेत. हे सर्व होत असताना सगळीकडे आबादी आबाद आहे असे हे सरकार कसे काय म्हणू शकते ? आतापर्यंत ८८ लोक मृत्यूमुखी पडले असताना या सरकारला काहीही संवेदना नाहीत, या लोकांचे संसार त्यामुळे उघडयावर पडले आहेत याबाबत या सरकारला काहीही वाटत नाही.

सभापती महोदय, पाकिस्तान व भारताच्या सीमेवर गेल्या अडीच वर्षात किती जवान शहिद झाले ? भारताचे जवान रोज मारले जात आहेत. काल परवा सीमेवर महाराष्ट्रातील दोन जवान मारले गेले. यासंदर्भात आपल्याला काहीच भावना, काहीच संवेदना नाहीत ?

श्री.नारायण राणे

सभापती महोदय, नागपूरमध्ये काय परिस्थिती आहे हे पाहण्यासाठी माझ्याबरोबर कोणी मंत्री आले तर काय परिस्थिती आहे हे मी त्यांना दाखवून देईन. नोट बंदीच्या निर्णयाला एक महिना होऊन सुध्दा २५ टक्के व्यवसाय राहिलेला नाही. नोटाबंदीमुळे लघु उद्योग बंद झाले, मध्यम उद्योग अडचणीत आले, एक्सपोर्ट कमी झाला, उत्पादन नसल्यामुळे निर्यात होऊ शकत नाही. आपल्या मेहरबानीने डॉलर स्ट्रॉंग झाला आणि रुपया घसरला. असे असताना आपण कसली चर्चा करतो आहोत, या चर्चेला काय लेव्हल आहे ? लहान मुले ज्या प्रमाणे बोलतात की, तू बोलला म्हणून मी बोलतो असे लहान मुले बोलतात. परंतु तसे येथे चालणार नाही. आम्ही तसे बोलत नाही. आज एल.अँड टी. कंपनीने १४ हजार कामगारांना कामावरून काढून टाकले, लघु उद्योगामध्ये सुध्दा हजारो कामगारांना काढून टाकले जात आहेत.

मुंबई सारख्या शहरात हमालाने हमाली केली तर त्याला तुम्ही काय कार्ड देणार आहात, बूट पॉलिश करणारा, फेरीवाला, टॅक्सीवाला असे छोटे मोठे व्यवसाय करणाऱ्यांना तुम्ही कार्ड देणार आहात का? आज सगळे धंदे ठप्प झाले आहेत. या लोकांचे जेवणाचे काय ? याचे उत्तर द्या. नोटाबंदी हे सांगण्यासाठीच बरे आहे.

सभापती महोदय, मी आपल्याला सांगू इच्छितो की, १० वेळा मुख्यमंत्र्याचे नाव घेतले तर ५ मार्क्स मिळतात आणि १० वेळा मोदी साहेबांचे नाव घेतले तर १०० मार्क्स मिळतात.

यानंतर श्री. अजित.....

या नंतर श्री. शिगम

श्री.नारायण राणे....

कोणी किती वेळा नाव घेतले याचा रिपोर्ट जातो. आपण देश हिताबद्दल चांगले बोललात तरी माननीय पंतप्रधानांना चांगले वाटेल. कोणाचे नाव घेतल्यामुळे कोणी देशभक्त होत नाही त्यासाठी कृती करावी लागते. जसे स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी काँग्रेस पक्षातील अनेक सेनानी फासावर गेले. अनेकजणांनी तुरुंगवास भोगला. अनेकांनी सर्वस्वाचा त्याग केला. काँग्रेस पक्षाच्या दोन पंतप्रधानांनी राष्ट्रीय एकात्मतेसाठी आपले योगदान दिले म्हणून त्यांची हत्या करण्यात आली. असा त्यागाचा इतिहास आपल्या पक्षाचा आहे काय ? आमच्याकडे बोलण्यासारखे भरपूर आहे. आम्ही दिवसरात्र बोलू शकतो, परंतु आम्ही विषय सोडून बोलणार नाही.

सभापती महोदय, आम्ही विरोधाला विरोध करीत नाही. केंद्र सरकारने हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोटांवर बंदी आणली, परंतु त्या प्रमाणात पर्यायी व्यवस्था न झाल्यामुळे सर्वसामान्य शेतकऱ्यांची व जनतेची मोठ्या प्रमाणात गैरसोय झाली. आपण येत्या महिन्यात वा दोन महिन्यात आणखी नोटा उपलब्ध करून देऊ शकता काय ? आरबीआयच्या गव्हर्नरांनी सांगितले आहे की, परिस्थिती मूळ पदावर येण्यासाठी सात महिने लागतील. मग लोकांनी सात महिने पाणी पिऊन दिवस काढायचे काय, पाण्याचे बील थकले म्हणून पाणी देखील बंद करणार काय, लोकांनी व्यवहार कसा करायचा ?

सभापती महोदय, आज अनेक उद्योग अडचणीत आलेले आहेत. एखाद्या कारखान्यामध्ये ६०० कामगार असतील तर त्यांचा पगार द्यायचा असेल तर बँकेतून पैसे काढण्यावर बंधने आहेत. फक्त अडीच लाख रुपये काढण्याची परवानगी आहे. ६०० कामगारांना पगार देण्यासाठी सव्वा कोटी रुपयांची आवश्यकता आहे.

श्री.नारायण राणे....

मग कामगारांना पगार कसा द्यायचा ? सरकारी कर्मचाऱ्यांचा देखील तोच प्रश्न आहे. भारतीय चलनात चालणारा व्यवहार थांबलेला आहे. त्यास कोण जबाबदार आहे ? आपण हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोटांवर बंदी आणण्यापूर्वी लोकांचे प्रबोधन करावयास पाहिजे होते. मी आपल्या माध्यमातून सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर यांना सांगू इच्छितो की, जवळपास ४८ टक्के लोकांना बँकेची ओळख नाही. ते लोक कसा व्यवहार करतील या प्रश्नाचे उत्तर आपणाकडे आहे काय, असल्यास आपण ते सांगावे. या ४८ टक्के लोकांचे प्रथम प्रबोधन करणे आवश्यक आहे. बँकेत कसे जायचे, पैसे कसे भरायचे व काढायचे, याची त्यांना अगोदर माहिती द्यावयास पाहिजे होती. परंतु केंद्र सरकारने असे कोणतेही प्रबोधन न करता, त्यांना काहीही न सांगता हा निर्णय जाहीर केला. या लोकांच्या घरात धान्य नाही. माननीय पंतप्रधानांनी एका रात्रीत निर्णय घेऊन हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोटा “कागजचा तुकडा होनेवाला है” असे सांगितले. लोक विमानातून उतरून इच्छित स्थळी गेल्यावर त्यांनी हजार / पाचशेची नोट दिल्यावर टॅक्सी ड्रायव्हरने सांगितले की, हजार और पाचशे रुपये की नोट नही चलती. एका रात्रीत हा फरक झाला. आपण जो निर्णय घेत आहे त्याचा काय परिणाम होणार आहे याची पर्वा न करता हा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. परिणामाची पर्वा न करता निर्णय घेतला तर असे घडते.

सभापती महोदय, आज मुंबई म्हणा किंवा इतर सर्वच भागांमध्ये लोकांचे हाल सुरु आहेत. कोकणामध्ये लोकांचे हाल होत आहेत. आमच्या भाईंनी असे बोलावे याचे मला वाईट वाटते. परवा माझ्याकडे कोकणातील उद्योजक भेटण्यासाठी आले होते. त्यांनी सांगितले सर्व उलाढाल ठप्प झालेली आहे. टॅक्सी, ट्रक जागेवर उभे आहेत. दुकानात एखादा ग्राहक येईल याची दुकानदार वाट पाहत आहेत. कोणताही व्यवहार सुरु नाही. मराठीमध्ये एक म्हण आहे, ”झोपलेल्या व्यक्तीस जागे करता येते,

श्री.नारायण राणे....

परंतु झोपेचे सोंग घेतलेल्यास जागे करता येत नाही.”समोर बसलेले सोंग करीत आहेत असे मी म्हणणार नाही. पण काहीजण सभागृहात एक बोलतात आणि प्रत्यक्षात बाहेर वेगळे बोलतात. आता एखाद्या मंत्री महोदयांना माझ्यासोबत चहासाठी सभागृहाच्या बाहेर आले तर ते मला सांगतील की, राणे साहेब आपण बोलता ते बरोबर आहे. त्यांची अशी दुहेरी भूमिका जनतेवर अन्याय करणारी आहे. आम्ही येथे जनतेचे प्रश्न सोडविण्यासाठी बसला आहोत.

सभापती महोदय, आपण भारताला महासत्तेकडे नेण्याचे स्वप्न पाहत आहोत. परंतु आपल्या देशाच्या जीडीपीमध्ये दोन टक्के घसरण झाली तर तो तीन लक्षांनी खाली जाणार आहे. बँकेत १४ लाख ५० हजार रुपये जमा झाले तर रिझर्व्ह बँकेला नफा होणार नाही आणि केंद्र सरकारला नफा होणार नाही. रिझर्व्ह बँकेला नफा झाला तर त्यातील ५० टक्के रक्कम केंद्र सरकारच्या तिजोरीमध्ये जाते अशी पद्धत आहे. आपण या गोष्टींचा विचार केला आहे काय ? हजार आणि पाचशे रुपये नोटा बंदीचा निर्णय चुकीचा आहे असे म्हणण्यापेक्षा तो व्यावहारिक नाही असे मी म्हणेन.

सभापती महोदय, या सरकारने अनेक घोषणा केल्या. मागील चार दिवस मी विदर्भामध्ये फिरत आहे. माननीय उप सभापती यांच्या मुलाच्या लग्नासाठी मी यवतमाळ येथे गेलो होतो. परवा एका कार्यक्रमाच्या निमित्ताने वर्धा येथे गेलो होतो. गेले दोन दिवस मी नागपूर शहरात फिरत होतो. नागपूर मध्ये स्वतंत्र विदर्भाची मागणी होत आहे. राज्याचे मुख्यमंत्री हे विदर्भातील आहेत. दोन वर्षांनंतर मी नागपूरमध्ये येत आहे. मला वाटले या दोन वर्षांत नागपूरचा मोठा कायापालट झाला असेल. लोकांचे राहणीमान दर्जेदार झाले असेल, नळामधून पाणी येण्याऐवजी दूध येत असेल. परंतु असे काहीही झालेले नाही. पूर्वीप्रमाणेच विदर्भात माणसे रिक्षा

श्री.नारायण राणे....

ओढत आहेत. लोक हमाली, मोलमजुरी करीत आहेत. महाराष्ट्राचा मुख्यमंत्री विदर्भातील असले तरी विदर्भाच्या परिस्थितीमध्ये कोणताच फरक झालेला नाही. यास कोण जबाबदार आहे ? या सरकारने सत्तेवर येण्यापूर्वी आम्ही चांगल्या सुधारणा करू असे सांगितले होते. या सरकारला सत्तेवर येऊन दोन वर्षे झाली, या दोन वर्षात त्यांनी काहीही सुधारणा केल्या नाहीत, मग उर्वरित तीन वर्षात कोणत्या सुधारणा करणार आहात ? आम्ही सुधारणा करू असे सरकार सांगत असले तरी राज्याची ३४ हजार कोटी रुपयांची वित्तीय राजकोषीय तूट आहे. जादा खर्च केल्याची आकडेवारी वेगळी आहे. सरकारने सादर केलेला अर्थसंकल्प पाहिल्यास त्यावरून जास्त काही करण्यामध्ये वाव आहे असे दिसत नाही. मग सरकार वेगळे काय करणार आहे ? राज्य सरकारच्या अनेक लोकोपयोगी योजना केंद्र सरकारने बंद केल्या आहेत. त्याबाबत सरकारकडून काहीच सांगण्यात येत नाही. हे सरकार महागाईबद्दल काहीच बोलत नाही. नोटबंदीमुळे महागाई वाढणार आहे, नसेल तर तसे सरकारने सांगावे.

सभापती महोदय, आज आमच्या शेतकऱ्यांची काय दशा झालेली आहे ? माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी त्याबाबत चांगला उल्लेख केला. मीडियावर नोटबंदीमुळे लोकांचे काय हाल होत आहेत या सर्व गोष्टी चॅनेलवर दिसत आहेत. नोट बंदीमुळे जनता बेजार झालेली आहे, त्यांच्या हालअपेष्टा वाढलेल्या आहेत. नोटा बदली करण्यासाठी लागलेल्या लांबच लांब रांगेमध्ये काही जणांचा मृत्यू झाला. शेतकरी बाजारामध्ये माल विकण्यासाठी घेऊन जातो परंतु त्यास मालाचे पैसे मिळत नाही. या सरकारने निवडणुकीपूर्वी आश्वासन दिले होते की, कापसाला आणि सोयाबीनला चांगला भाव देऊ. परंतु प्रत्यक्षात किती भाव मिळत आहे, यावर सरकारचे काय म्हणणे आहे ? मराठवाड्यातील जनता दुष्काळातून कशी

श्री.नारायण राणे....

बाहेर आली हे आम्ही सांगावयास नको. त्या भागात पाऊस पडल्यामुळे शेतकऱ्यांना दिलासा मिळालेला आहे. परंतु शेतकऱ्यांना रब्बी हंगामामध्ये पीक कर्ज मिळालेले नाही. राज्य सरकारने केंद्र सरकारकडे साडेचार हजार कोटी रुपये मागितले, परंतु केंद्र सरकारने फक्त पावणे चारशे कोटी रुपये दिले. असे असताना वर्तमानपत्रात हेडलाईन येते की, केंद्र सरकारने देशातील शेतकऱ्यांना ३१ हजार कोटी रुपये दिले. परंतु त्यापैकी राज्याच्या वाट्याला फक्त पावणे चारशे कोटी रुपये आले. रब्बी हंगामामध्ये शेतकऱ्यांना पीक कर्ज मिळाले नाही तर शेतकरी रब्बीचे पीक घेणार कसे ? सत्तेवर येण्यापूर्वी आश्वासन दिले होते की, आम्ही शेतकऱ्यांच्या शेतमालास चांगला भाव देऊ. परंतु तसा भाव दिला काय, यावर सरकारची काय प्रतिक्रिया आहे ? आपण सत्तेवर आलो की सर्व आबादी आबाद होईल असे आपणास वाटले काय ?

सभापती महोदय, १५ वर्षांनंतर सत्तेवर आल्यानंतर व्यक्तीच्या विचारसरणीमध्ये इतका फरक पडतो याचा अनुभव मला पहिल्यांदा आलेला आहे. आज लाखो मजूर व ऊस तोड कामगारांचा प्रश्न आहे. त्यांनी काम केल्यावर त्यांना कामाच्या बदल्यास कार्ड द्यायचे काय ? कार्ड दिल्यावर जेवण मिळेल असे त्यांना सांगायचे काय, या प्रश्नांची उत्तरे सरकारकडे आहेत काय ? राज्यातील लाखो लोकांचे हातावर पोट आहे. त्यांच्या हातामध्ये पैसे आले नाहीत तर त्यांच्या कुटुंबीयांना उपाशी रहावे लागेल. या सरकारची दोन रुपयात जेवण देण्याची योजना आहे. ही योजना सर्वांनाच लागू करावी. हे सरकार दानशूर आहे. या ठिकाणी सांगण्यात आले की, दोन रुपयात जेवण देतो. असे असेल तर आपण कामगार आणि मजुरांना दोन रुपयांत जेवण द्यावे. निदान या विधिमंडळाच्या बाहेर तरी द्यावे...

या नंतर श्री. बोर्डे

श्री.भाई गिरकर : सभापती महोदय, मला वाटते माननीय श्री.नारायण राणे साहेब महापरिनिर्वाण दिनाच्या वेळी दर्शनासाठी येणाऱ्या लोकांची चेष्टा करीत आहेत.

(दोन्ही बाजूचे सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलतात.)

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर, आपणास मी मघाशी सांगितले होते. आपण सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे यांच्या वक्तव्याच्या बाबतीत आक्षेप घेतला आहे. मी सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे साहेबांच्या संपूर्ण भाषणावा रिव्ही घेणार आहे. त्यांच्या भाषणामध्ये असंसदीय किंवा आक्षेपार्ह असेल तर ते तपासून कामकाजातून काढून टाकण्यात येईल.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, अतिशय संवेदनशील अशा विषयावर सभागृहात चर्चा सुरु असताना सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर यांनी अनेक वेळा माझ्या नावाचा उल्लेख केला. या विषयाचे गांभीर्य मला माहित आहे म्हणून की मध्येच उठलो नाही. कुठलाही संदर्भ कुठे तरी जोडून महत्त्वाच्या चर्चेमध्ये व्यत्यय आणणे हे तितके बरोबर नाही, असे मला वाटते. सन्माननीय सदस्य हे या सभागृहाचे जबाबदार सदस्य आहेत. इतरही सदस्य हे जबाबदार सदस्य आहेत. सन्माननीय सदस्यांनी ज्यावेळी त्यांची बाजू मांडली त्यावेळी आम्ही कसल्याही प्रकारचा आक्षेप घेतला नाही. सभापती महोदय, आपण निर्णय दिला आहे की, सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे साहेबांच्या भाषणात काही आक्षेपार्ह असेल तर ते काढून टाकण्यात येईल. मला वाटते यापुढे सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर यांना जे काही बोलायचे असेल ते त्यांनी त्यांना जेव्हा संधी मिळेल तेव्हा बोलावे. या संवेदनशील विषयाचे गांभीर्य कायम ठेवावे एवढीच माझी विनंती आहे.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, नोटाबंदीमुळे मजूर, कामगार, ऊसतोड कामगार यांना नोटा नसताना मजुरी कशी द्यावी, त्यांच्या जेवणाचे काय, या बाबत मुद्दा मी मांडला. मला आताच माहिती मिळाली की, सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर हे दोन रुपयात जेवण देतात. मला वाटते त्यांनी मजुरांना सुध्दा दोन रुपयांत जेवण द्यावे. त्यांच्या स्तुत्य उपक्रमाबद्दल मला काही बोलायचे नाही आणि कधी बोलणारही नाही. मला केवळ त्यांना सूचना करावयाची होती. त्यांनी असा उपक्रम राबवावाच असे मी म्हटले नाही. असो.

सभापती महोदय, आज राज्यात आणि देशात गंभीर परिस्थिती निर्माण झाली आहे. सभापती महोदय, माझ्याकडे माननीय मुख्यमंत्री श्री.केजरीवाल यांनी विधानसभेत केलेले भाषण आहे. त्यांचे भाषण खरोखरच अभ्यास करायला लावणारे आहे. त्यांनी आपल्या भाषणात अनेक बाबी या पुराव्यानिशी नमूद केलेल्या आहेत. या देशात भ्रष्टाचारी कोण आहे, काळा पैसा कोण घेतो, कोण घेत नाही, काळा पैसा कोणाकडे आहे, इन्कम टॅक्स विभागाने कोणाचे नाव कोणाकडे पाठविले, सर्वोच्च न्यायालयात कोणती केस सुरु आहे, इत्यादी संपूर्ण माहिती पुराव्यासह नमूद केलेली आहे. त्यामुळे कोणीही नाकाला जीभ लावू नये असे मला वाटते.

सभापती महोदय, नोटाबंदीनंतर घडलेल्या अनेक घटना या मन हेलावून टाकणाऱ्या आहेत. यातील काही घटना मी सांगतो. या घटना ऐकून बघू या कोणाच्या हृदयावर काय परिणाम होतो. यातील एक घटना अशी की, मुलीचे लग्न चार दिवसांवर आले असताना पंजाब येथील सुखविंदर सिंग यांचा हृदयविकाराने मृत्यू झाला. नवीन नोटांच्या तुटवड्यामुळे लग्नासाठी किराणा माल आणि इतर साहित्य खरेदी करणे अशक्य झाल्यामुळे ते तणावात होते आणि त्यातच त्यांना हृदयविकाराचा झटका आला. आईने कमी दराची नोट देण्यास नकार दिल्यामुळे बीएसएफ जवानांच्या १७ वर्षीय मुलाने आत्महत्येचे पाऊल उचलले. उत्तर प्रदेशातील बोलसदर येथे ही दुर्दैवी घटना घडली. कमी किमतीच्या नोटांअभावी रिश्का चालकाने आजारी असलेल्या दोन वर्षे वयाच्या मुलाला रुग्णालयात नेण्यास

श्री.नारायण राणे....

नकार दिल्यामुळे त्या मुलाचा मृत्यू झाला. ओरिसातील संभलपूर येथील ही हृदयद्रावक घटना आहे. अशा तबबल ३३ घटना आहेत. या सर्व घटना नोटाबंदीच्या निर्णयामुळे घडल्या आहेत.

सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी या विषयावर बोलताना सविस्तर सांगितले आहे. महोदय, १०० गुन्हेगारांपैकी सर्व गुन्हेगार सुटले तरी चालतील, परंतु एकाही बेकसूर व्यक्तीला शिक्षा होऊ नये, असे आपला कायदा सांगतो. परंतु या निर्णयामुळे तर देशात ८८ लोकांचा मृत्यू झाला आहे. या सर्व बाबींचा विचार होणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदय, आज बँकांची अवस्था काय आहे, एटीएम किती आहेत ? देशात बँक यंत्रणा ४६ टक्के आहे. आज बँकेचे अधिकारी/कर्मचारी दिवस-रात्र काम करीत आहेत. मी विचारू इच्छितो की, ही मंडळी असे किती दिवस काम करणार ? बँका किंवा एटीएम मधील पैसे संपले की, ते कुलूप लावून निघून जातात. परंतु सर्वसामान्य जनता अपेक्षेने रांगेमध्ये उभी असते. ही परिस्थिती आजही कायम आहे.

सभापती महोदय, मोठ्या उद्योजकांनी बुडविलेले बँकांचे पैसे सरकार भरते. राज्यात वा देशात उद्योगधंदे वाढले पाहिजे हे ठीक आहे. ज्या उद्योजकांनी पैसे बुडविले त्यांना कर्जमाफी दिली जाते. मी विचारू इच्छितो की, शेतकऱ्यांना कर्जमाफी का देत नाही ? शेतकऱ्यांना कर्जमाफी द्यावयाची झाल्यास १ लाख कोटी रुपये सुध्दा लागणार नाहीत. मी तर म्हणेन की, नोटाबंदीमुळे नफा झाला तर शेतकऱ्यांना कर्जमाफी जाहीर करावयास पाहिजे. उद्योजकांना एक न्याय आणि शेतकऱ्यांना दुसरा न्याय का दिला जात आहे ? आपण माननीय पंतप्रधानांना सांगणार आहात काय की, शेतकऱ्यांना सुध्दा कर्जमाफी जाहीर करावी.

सभापती महोदय, नोटाबंदीचा निर्णय हा देशातील सर्व स्तरातील लोकांना भेडसावत आहे. आज अनेक भागातील उद्योग बंद पडत आहेत. मेक इन इंडियाच्या नावाखाली ८ लाख कोटी रुपयांचे उद्योग येणार असे स्वप्न दाखविले

श्री.नारायण राणे....

गेले. माझ्या माहितीनुसार महाराष्ट्रात मागील दोन वर्षात १ लाख कोटी किंवा १० हजार रुपयांचे उद्योग आलेले नाहीत. आज राज्यातील अनेक उद्योगधंदे बंद पडत आहेत. मी मंत्री असताना 'ॲडव्हॉंटेज विदर्भ' ही संकल्पना नागपूरमध्ये आयोजित केली होती. राज्यात सत्ता आल्यानंतर आणि विदर्भाचे मुख्यमंत्री असताना सुध्दा ॲडव्हॉंटेज विदर्भ आणि उद्योगधंदे गेल्या दोन वर्षात

श्री.गिरीशचंद्र व्यास : सभापती महोदय, हे बुध्दीवंतांचे सभागृह आहे. सन्माननीय ज्येष्ठ नेते श्री.नारायण राणे सध्या भाषण करीत आहेत. आपण सांगितले की, नोटाबंदीच्या विषयावर चर्चा करीत असताना विषयांतर करू नये. परंतु जी आकडेवारी माननीय श्री.राणे साहेब देत आहेत ती त्यांनी वेगळ्या विषयाच्या माध्यमातून मांडावी, असे मला वाटते. राज्यात दोन वर्षांपासून उद्योगधंदे आले नाहीत याचा आणि नोटाबंदीचा काय संबंध आहे ?

सभापती : मला वाटते सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे यांचे वाक्य पूर्ण झाल्यानंतर सन्माननीय सदस्य बोलले असते तर बरे झाले असते.

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, नोटाबंदीमुळे राज्यातील उद्योगधंद्यांवर परिणाम झाला असून भविष्यातही परिणाम होणार आहेत. या निर्णयामुळे आपली निर्यात थांबणार आहे, किंबहुना थांबलेली आहे. एवढेच नव्हे तर उत्पादन सुध्दा थांबलेले आहे. सरकार एका बाजूला सांगते की, ८ लाख कोटी रुपयांचे उद्योग येणार आहेत. मी विचारू इच्छितो की, गेल्या दोन वर्षात विदर्भामध्ये किती उद्योग आले आहेत, पैशाशिवाय कोणता व्यवहार असतो काय ? मी सन्माननीय सदस्य श्री.गिरीशचंद्र व्यास यांना सांगू इच्छितो की, आपण उद्योजक आहात. केवळ आपले नाव येण्यासाठी मध्येच उठून व व्यत्यय आणून बोलणे योग्य नाही. मी पुन्हा सांगतो की, गेल्या दोन वर्षात विदर्भात कोणतेही नवीन उद्योग आलेले नाही. सन्माननीय सदस्य श्री.गिरीशचंद्र व्यास यांनी मुद्दा उपस्थित केल्यामुळे मी आता एक बाब निदर्शनास आणून देतो.

श्री.नारायण राणे....

सभापती महोदय, विदर्भात स्टील उद्योग आहेत. मराठवाड्यातील जालना येथे ८ उद्योजक आहेत. या संदर्भातील सर्व माहिती माझ्याकडे आहे. निवडणुकीच्या वेळी म्हणजेच २०१४ च्या तोंडावर मराठवाड्यातील ८ उद्योजकांनी मागणी केली होती की, विजेच्या दरात युनिटमागे दोन रुपये कमी करावेत.

नंतर श्री.कांबळे....

या नंतर श्री. कांबळे

श्री. नारायण राणे

मागणी केली, त्याच्या अगॅस्ट मी बोलणार नाही. कमी केले तर काय हे मी बोलणार नाही. आपल्याकडे भ्रष्टाचार होत नाही, या दोन वर्षांत आजिबात भ्रष्टाचार झालेला नाही. सांगण्यात आले की, नुसते मराठवाड्यात करता येणार नाही, विदर्भ कव्हर करू या. विदर्भ व मराठवाडा कव्हर केले. आता कंपनी सुरू झाल्या, काय परिणाम झाले, याकडे आपण लक्ष द्या. पश्चिम महाराष्ट्रात परिणाम झाला. अखल्या महाराष्ट्रात फक्त मराठवाडा व विदर्भ, ठराविक उद्योजक, ७-८ साडले तर सर्व सफर झाले आहेत. स्टिलला किलोमागे २ रूपये फरक पडत असल्यामुळे हे ८ उद्योजक जोरात, राज्यातील बाकी इंडस्ट्री, स्टिल उद्योग बंद पडत आहेत. मोठ्या प्रमाणात ते बंद पडत आहेत. फक्त ८ जण का लाडके आहेत, कशापोटी व का म्हणून त्यांना २ रूपये सूट दिली ? त्यांचीच मागणी होती. फास्ट प्रक्रिया झाली आहे, कागदपत्रे आहेत की, कशा सहा झाल्या. विषयाशी संबंध नसेल.

श्री. चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. नारायण राणे हे अतिशय अभ्यासपूर्ण भाषण करित आहेत. मी एवढीच विनंती करतो की, वेळेची मर्यादा आहे. अजून एक आठवडा अधिवेशन आहे, वेगवेगळ्या विषयांवर चर्चा आहेत. नोटबंदीचा परिणाम या विषयावर बोलू या. माझी एवढीच विनंती आहे.

श्री. नारायण राणे : सभापती महोदय, विनंती चांगली आहे. शेवटी बोचरे भाषण असल्यावर सर्वांना ऐकण्यास त्रासच होतो. एका बाजूला बोचले आहे, मात्र दुसऱ्या बाजूला सुखावणारे आहे.

सभापती महोदय, परिणाम असा झाला आहे. हा निर्णय कोणासाठी घेण्यात आला, मात्र त्याचा परिणाम राज्यावर, उत्पादनावर झाला. त्यामुळे इन्फ्रास्ट्रक्चरला पैसा कमी पडत आहे. कारण ही कार्यकृती आहे, कार्यपध्दती आहे. भ्रष्टाचार आहे असे म्हणतात. तुमच्या घरात गोष्टी आहेत आणि दुसऱ्यांना का बोलत आहात ? राज्यात, देशात भ्रष्टाचार कुठे बंद झाला आहे, प्रशासनामध्ये बंद झाला आहे का ? भ्रष्टाचार कोणत्या यंत्रणेत बंद झाला हे दाखवा. आतापर्यंत या देशात द्वेषाचे

श्री. नारायण राणे

राजकारण कधीही सुरू झाले नाही. मघाशी उल्लेख झाला. सन्माननीय सदस्य श्री. भाई गिरकर यांचे परत नाव घेतो. त्यांनी माननीय श्री. शरद पवार यांचे नाव घेतले. मनाचा मोठेपणा आहे. पंतप्रधानांनी पाचशे, एक हजार रूपयांच्या नोटा बंद केल्या, ते लगेच बोलले की, चांगला निर्णय आहे. एवढे मोठे मन लागते. मी देखील निर्णय घेतला आहे. ॲप्रिशिअट करणे याला मनाचा मोठेपणा लागतो. ज्यांच्याकडे नाही ते असेच करणार आहेत. दुसऱ्यावर आरोप करून कायमस्वरूपी सत्ता मिळत नाही. एकदा अच्छे दिनची जाहिरात झाली आणि गेली, महागाईची जाहिरात झाली, सर्व झाले, पोस्टर- होर्डिंग काढले. आता बदलले. आता ही जी परिस्थिती आली आहे, त्याला जबाबदार आताचे सरकार आहे. “आर्थिक स्वातंत्र्य” असे नवीन शब्द येतात. सभापती महोदय, म्हणजे आम्ही आर्थिक पारतंत्र्यांत होतो की काय ? मला हे नवीन शब्द समजत नाहीत. नोटबंदीला समर्थन, देश अभिमानी आणि विरोध म्हणजे देशद्रोही ? हा काय बालिशपणा आहे, याला राजकारणात बौद्धिकता म्हणतात का ? विचारांमध्ये मतभिन्नता असू शकते, जे कोणी मतभिन्नता व्यक्त करतील ते राष्ट्रहितासाठी, चुकीचे वाटते म्हणून बोलत आहेत. काल चिदंबरम, मनमोहन सिंग या संदर्भात बोलले मग ते देशद्रोही होतात का ? गंभीर गोष्टी आहे. इतक्या गंभीर गोष्टी गांभीर्याने न घेता चर्चा लवकर व्हावी असे म्हटले जाते. चर्चा लवकर व्हावी हे ठीक आहे. मी काही वेळ काढण्यासाठी भाषण करित नाही. माझ्या पक्षाने आमच्याकडे कोणी बोलणारे नाही त्यामुळे राणेंनी बोलावे असे सोयीचे राजकारण केलेले नाही, जे मला आता दिसले आहे. मात्र असेही नाही. देशाची अर्थव्यवस्था ढासळणारा निर्णय आहे. मोठी तूट आली तर देशावर कर येतील, जनतेवर कर येतील, महागाई वाढेल, जीवन असह्य होईल. शेतकरी आत्महत्या करित आहेत, ही संख्या वाढू नये, कमी व्हावी, या भावनेतून स्तूत्य हेतुने मी हे विचार ठेवले आहेत. देशाची अर्थव्यवस्था कशी बिघडत जाईल, निर्णय कसा चुकीचा आहे हे सांगितले. याचा उद्योगधंद्यांवर, शेतीवर, फेरीवाल्यांवर, सगळ्यांवर काय परिणाम होणार आहेत हे सांगितले. देशात फायनान्शिअल क्रायसेस आले तर

श्री. नारायण राणे

काय होईल, रशियाची काय परिस्थिती झाली ? अनेक देश आपल्या समोर आहेत, त्या देशांत निर्णय घेतल्यानंतर काय स्थिती झाली, यातून काही बोध घ्यायचा नाही का , शिकायचे नाही का ? मला आपल्या माध्यमातून सभागृहाच्या माननीय नेत्यांना विनंती करायची आहे की, ही चर्चा चर्चा करण्यासाठी नाही. फक्त चर्चा तुमच्या कानावर जावी एवढ्यापुरती नाही. मला असे सांगावेसे वाटते की, या चर्चेअंती उत्तर देताना सांगावे, माननीय मुख्यमंत्र्यांनी महाराष्ट्राचे सर्वपक्षीय एक शिष्टमंडळ माननीय पंतप्रधानांकडे घेऊन जावे अन्यथा एक ठराव घ्यावा, तो एकमताने पारित करावा. नोटबंदीमुळे निर्माण झालेली परिस्थिती सुधारली नसेल तर फेरविचार करावा अन्यथा लवकरात लवकर सुलभ परिस्थिती निर्माण होण्यासाठी उपाययोजना करावी असा ठराव करावा किंवा शिष्टमंडळ आपण त्यांच्याकडे न्यावे. या चर्चेतून काही तरी निष्पन्न व्हावे नाही तर आम्ही बोलणार आणि तुम्ही उत्तर देणार असे एकमेकांचे चालेल. तुमच्या राजवटीत हे होते, तुमच्या नेत्यांनी हे केले, आमचे नेते हे करित आहेत हे २ वर्षे ऐकून कंटाळा आला आहे. काही तरी नवीन येऊ देऊ द्या. राज्य, देश प्रगतीकडे चालला आहे, विचाराची समृद्धी आहे हे समजावे. खरी समृद्धी येण्याअगोदर ती तरी येऊ द्या. त्याचा प्रयत्न घडेल या भावनेतून मी हे बोलला आहे. सभापती महोदय, आपण मला संधी दिली, सर्वांनी ऐकून घेतले, त्याबद्दल धन्यवाद ! जय हिंद ! जय महाराष्ट्र !

सभापती : मला सदन्याच्या निदर्शनास एक गोष्ट आणून द्यावयाची आहे की, या प्रस्तावावर बोलण्यासाठी भारतीय जनता पार्टीकडून ६ सन्माननीय सदस्यांची नावे आली होती, त्यातील एका सन्माननीय सदस्यांनी भाषण केले आहे. राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाच्या ९ सन्माननीय सदस्यांची नावे आली होती, त्यातील एका सन्माननीय सदस्यांनी भाषण केले आहे. राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाच्या ८ सन्माननीय सदस्यांची नावे आली होती, त्यातील एक सन्माननीय सदस्य श्री. नारायण राणे यांनी भाषण केले आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत प्र. पाटील व सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील हेही भाषण करणार आहेत. आपण ही चर्चा दुपारी १.१५ वाजता सुरू केली होती आणि दुपारी ३.३० पर्यंत पूर्ण करावयाची असे ठरविले होते. मात्र आपल्याला वेळ वाढवावी लागणार आहे. माझी सर्व सन्माननीय गटनेत्यांना विनंती आहे की, आपण आपल्या पक्षाच्या सन्माननीय सदस्यांना वेळेचे बंधन पाळण्यासंदर्भात सांगता आले तर सांगावे. कारण मुद्दे सारखेच आहेत. नवीन मुद्दे नाहीत. आपण उशिरापर्यंत बसण्याची तयारी ठेवली पाहिजे. अत्यंत महत्त्वाची चर्चा आहे. मराठा आरक्षण हे देखील महत्त्वाचे आहे. कोणाच्या मनात त्याबद्दल शंका असण्याचे कारण नाही. मात्र त्याहीपेक्षा महाराष्ट्राचे महान नेते कै. वसंतदादा पाटील यांच्या जन्मशताब्दीच्या संदर्भातील प्रस्ताव देखील महत्त्वाचा आहे. आपण कामकाज कामकाज सल्लागार समितीमध्ये एकमताने ठरविलेली ही चर्चा आहे. आपल्याला या चर्चेला सुरूवात करावी लागणार आहे. मी या अनुषंगाने सभागृहाला विनंती केली आहे की, या संदर्भात विचार करावा.

श्री. जयंत प्र. पाटील : सभापती महोदय, आपल्या विनंतीप्रमाणे मी मुद्यांची पुनरावृत्ती करणार नाही. मी नियम २८९ अन्वये प्रस्तावाची सूचना दिली, ती प्रामुख्याने ग्रामीण भागातील अर्थव्यवस्था कोलमडली आहे, याची जाणीव, त्यावर सरकारकडून तातडीने उपाययोजना झाल्या व्हाव्यात या संदर्भात आहे. आपण ती प्रस्तावाची सूचना स्वीकारली आहे.

सभापती महोदय, पाचशे, केंद्र सरकारकडून एक हजार रूपये या नोटाबंदी करण्याबाबत मुख्य ३ मुद्दे सांगण्यात आले, ते म्हणजे, काळा पैसा बाहेर काढणे, दहशतवाद्यांच्या पैशांची रसद मोडणे, नक्षलवाद्यांच्या पैशांची रसद मोडणे. मी सुरुवातीला आकडेवारी देतो. सभापती महोदय, ग्रामीण भागातील मध्यवर्ती बँकेचे सर्व कामकाज ठप्प आहे, त्यावर मी बोलणार आहे. आकडेवारी, पुराव्यानिशी बोलणार आहे. मला वाटले की, चर्चेच्या वेळी सहकार खाते असेल, सहकार खात्याचे अदृश्य अधिकारी असतील. आम्ही नियम २८९ अन्वये सूचना दिल्यानंतर २ तासांचा गॅप पडला. शासनाकडे ते गेले, आम्ही कशावर बोलणार आहोत किंवा कशावर बोलणार नाही याबाबत विचारले. सभागृहात सभागृहाचे नेते आहेत, त्यांनी सहकार खाते सांभाळले आहे. सहकार खात्याच्या माध्यमातून जिल्हा मध्यवर्ती बँक शेतकऱ्यांना कर्ज पुरवठा करतात. त्या संदर्भातील अडचणी आम्हाला मांडावयाच्या आहेत.

या नंतर श्री. रोझेकर

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

मी आपल्याला अशी विनंती केली होती की, या विषयावर आपण आपल्या दालनामध्ये शासनाच्या प्रतिनिधींबरोबर आमची बैठक आयोजित करावी. आपण आपल्या दालनात बैठक घेतली. पण ती अपुरी ठरली. आज सुध्दा आपण मुख्यमंत्री महोदयांबरोबर बैठक घेणार आहात. माझे एवढेच म्हणणे आहे की, सहकार खाते उदासिन दिसते आहे. त्यांना या विषयाचे गांभीर्य आहे किंवा नाही, हे या चर्चेच्या निमित्ताने आम्हाला कळले पाहिजे.

सभापती महोदय, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी ज्यावेळी निश्चलनीकरणाचा निर्णय घेण्यात आला त्यावेळी जवळ जवळ १७१६५ दशलक्ष ५०० रुपयांच्या व ६८५८ दशलक्ष १००० रुपयांच्या नोटा होत्या. सन्माननीय ज्येष्ठ सदस्य श्री.नारायण राणे यांनी सांगितले ते खरे आहे. केंद्र सरकारने संसदेमध्ये सांगितले ते त्यांनी उद्धृत केले आहे. १४ लाख कोटी रुपये या निमित्ताने गोळा होणार आहेत. एकूण १७५०० कोटी रुपये मुल्याच्या ५०० आणि १००० रुपयांच्या नोटा या देशात आहेत. हा ३ ते ४ लाख कोटी रुपयांचा फरक आहे व तो सर्व रोखीत आहे. सर्व बँकांना ज्या ठेवी ठेवाव्या लागतात ते हे पैसे आहेत. सन्माननीय ज्येष्ठ सदस्य श्री.नारायण राणे बोलले ते खरे आहे की, मग काळा पैसा कोठे आहे ? आपण सुध्दा एकत्र बसलो, चर्चा केली. काळा पैसा आहे कोठे ? आपण हा काळा पैसा कोठून आणणार आहात ? खोट्या नोटा बँकेत नसतात. कारण, खोट्या नोटा शोधण्यासाठी बँकांकडे स्वतंत्र यंत्रणा आहे. एखादी खोटी नोट आली तर ती बदलण्याचीही व्यवस्था आहे. ती कर्मचाऱ्याला भरून द्यावी लागते. खोटी नोट कॅशिरने स्वीकारली तर त्या कॅशिरला ती भरावी लागते. बँकांना काही तोशिस पडत नाही. माझ्याकडे भरपूर आकडेवारी आहे. पण मी ती येथे देऊन सभागृहाचा वेळ घेणार नाही.

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

सभापती महोदय, एक गोष्ट मी आपल्या निदर्शनास आणून देतो की, आपल्या देशामध्ये नोटाबंदी आणली गेली. त्यापूर्वी ब्रम्हदेशात सन १९८७ मध्ये नोटाबंदीचा निर्णय घेण्यात आला होता. परंतु, तेथील संपूर्ण जनतेने सरकारच्या विरोधात बंड पुकारले आणि तेथील सरकारला नोटाबंदीचा निर्णय मागे घ्यावा लागला. तत्कालीन सोव्हिएत रशिया या देशाने सन १९९१ मध्ये नोटाबंदीचा निर्णय घेतला. त्यावेळी सोव्हिएत युनियनचे विघटन झाल्याचे आपण बघितले आहे. उत्तर कोरिया या देशाने सन २००९ मध्ये नोटाबंदीचा निर्णय घेतला. त्यावेळी यु.के.मधील जनतेला उपासमारीला तोंड द्यावे लागले, अनेक अडचणी निर्माण झाल्या आणि तेथील आर्थिक घडी विस्कटून गेली.

सभापती महोदय, रोखीने व्यवहार कोणकोणत्या देशात, कशा पध्दतीने केले जातात, हेही आपण पहावे. भारत हा देश ९८ टक्के व्यवहार रोखीने करतो. चायनामध्ये हे प्रमाण ९० टक्के आहे. ब्राझील हा देश शेतकऱ्यांचा आणि विशेषतः ऊस उत्पादकांचा देश आहे. तो देश ९५ टक्के व्यवहार रोखीने करतो. या जगात बलवान समजला जाणारा अमेरिका हा देश ५५ टक्के व्यवहार रोखीने करतो. सिंगापूर हा देश ६१ टक्के, यु.के.हा देश ५२ टक्के व्यवहार रोखीने करतो. जगभरात कोठेही १०० टक्के कॅशलेस व्यवहार होत नाहीत.

सभापती महोदय, मुख्य मुद्दा हा आहे की, जिल्हा मध्यवर्ती बँका म्हणजे काय, हे यांना कळालेलेच नाही. आर.बी.आय.आमचे ऐकत नाही. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दरेकर यांच्या पुढाकाराने सर्व जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांच्या अध्यक्षांची आणि मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्यांची बैठक आयोजित करण्यात आली होती. आम्हाला असे वाटले की, ते सत्तारूढ पक्षाचे सदस्य आहेत, ताबडतोब काम होऊन जाईल. पण निर्णय काही झाला नाही. ते सुध्दा हतबल झाले. कालही आपल्याकडे बैठक झाली. पण अद्याप काही निर्णय झालेला नाही.

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

सभापती महोदय, मी आपल्याला काही आकडेवारी देतो. आताही सर्व जिल्हा बँकांचे अध्यक्ष आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी आपल्या दालनात बसून आहेत. निश्चलनीकरणाचा निर्णय झाल्यानंतर आमच्या रायगड जिल्हा मध्यवर्ती बँकेमध्ये काय परिस्थिती होती ? ५० हजार रुपयांपर्यंत ३७,००,५०३ लोकांनी पैसे भरले. त्यांचा अॅव्हरेज काढला तर ४९ कोटी रुपये जमा झाले. ५० हजार ते १ लाख रुपयांपर्यंत २१८१ लोकांनी पैसे भरले, त्या माध्यमातून १५ कोटी २१ लाख रुपये जमा झाले. १ लाख रुपयांवर १०३८ लोकांनी पैसे भरले व त्या माध्यमातून ४५ कोटी रुपये जमा झाले. २ लाख ते ५ लाख रुपयांपर्यंत फक्त ६२ लोकांनी पैसे भरले. म्हणजे, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका या काळा पैसा पांढरा करणाऱ्या कारखाना आहेत, असे जे सांगितले जाते त्यावेळी ही वस्तुस्थिती मी आपल्यासमोर मांडतो आहे. आपणही ज्यावेळी बैठक घेतली त्यावेळी ही वस्तुस्थिती आपल्यासमोर आलेली आहे. परंतु, सर्वसामान्य माणूस आज भरडला जात आहे. मीडियाकडेही ही आकडेवारी नाही. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका म्हणजे काय ? या बँका म्हणजे गरिबांचा आणि शेतकऱ्यांचा आत्मा आहेत. ग्रामीण भागातील आर्थिक नाडीचा आत्मा आहेत. त्यामुळेच मी हे सांगू इच्छितो की, कोणताही विचार न करता, कोणताही अभ्यास न करता घेतलेला हा निर्णय आहे. सभापती महोदय, मला हे कळत नाही की, रिझर्व्ह बँकेला जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांबद्दल एवढी अढी का आहे ? त्यांना या बँकांचे वर्किंगच कळलेले नाही. मी ज्यावेळी हा विषय नियम २८९ चा कसा होतो हे सांगितले त्यावेळीही सांगितले की, केवायसी नॉर्म्सची सर्वात जास्त पूर्तता जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांनी केली आहे, अर्बन बँकांनी केली आहे. सातारा जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेची ८५ टक्के रिकव्हरी आहे. कोल्हापूर बँकेचीही तशाच प्रकारची रिकव्हरी आहे. कारण, ऊसाचे पैसे शेतकऱ्याला बँक खात्यामार्फत मिळतात आणि हे बँक खाते लिंक

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

केलेले आहे. आपण त्यांचे आणखी काय केवायसी बघणार आहात ? त्यांचे चार चार ठिकाणी केवायसी आहे. मग हे पैसे कोण भरतो आहे ? पश्चिम महाराष्ट्र किंवा कोकणात संपूर्ण व्यवहार कुटुंबातील महिला बघतात. सोलापूरकडेही हीच परिस्थिती आहे. दुधाच्या व्यवसायातून मिळालेल्या पैशातून घर चालविले जाते. पत्नीला घर चालविण्यासाठी पैसे दिले जातात. सन्माननीय सभागृह नेते श्री.चंद्रकांत दादा पाटील साहेब आपणही सांगितले की, पत्नीकडे २ लाख रुपये जुन्या नोटांच्या स्वरूपात होते. माझ्याकडेही ८ ते १० लाख निघाले. मी बँकेत जमा केले. ग्रामीण भागातील ५० टक्के महिला त्यांच्याकडील पैसा गाड्यात ठेवतात आणि ५० टक्के पैसा आपल्या संसारासाठी वापरतात. पण आता नोटा रद्द झाल्या आणि घाबरून त्या आमच्या बँकांमध्ये आल्या.

सभापती महोदय, आज राज्यातील बँकांची परिस्थिती काय आहे ? आमच्या बँकेत ५ हजार कोटी रुपये पडून आहेत. मुंबई बँकेत ४०० कोटी रुपये आहेत. ठाणे बँकेत २ हजार कोटी रुपये, रायगड बँकेत ६०० कोटी रुपये, रत्नागिरी बँकेत ७५ कोटी रुपये आहेत.

यानंतर श्री.वि.खर्चे.....

या नंतर श्री. खर्चे

श्री.जयंत प्र.पाटील....

कोल्हापूर मध्ये ४००० कोटी रुपये आहेत, कारण तेथे दुधाचा व्यवसाय सर्वात मोठा आहे, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेवर संचालक म्हणून मी तीन वर्षे काम केले आहे, कोल्हापूर बँकेची परिस्थिती मला माहिती आहेत. कोल्हापूर येथील शेतकऱ्यांनी तीन महिन्यासाठी आयआरडीपी या कर्ज योजनेतून म्हैस घेतली व कर्ज परतफेड करण्यासाठी तीन वर्षांची मुदत असताना आठ महिन्यात तेथील शेतकरी कर्जाचा भरणा करित होते. बँक म्हणत होती की, रिकव्हरी करू नका आमचे कर्जाचे टारगेट कमी होते. अशी परिस्थिती कोल्हापूर व सोलापूर येथील बँकांची आहे. सांगली बँकेत २४३० कोटी रुपये आहेत, सातारा बँकेत २००० कोटी रुपये आहेत, अहमदनगर बँकेत ३५०० कोटी रुपये आहेत. पुणे बँकेत २६६९ कोटी रुपये आहेत, औरंगाबाद बँकेत १७५० कोटी रुपये, परभणी बँकेत ७०० कोटी रुपये अशा प्रकारे पाच हजार कोटी रुपयांपेक्षा जास्त पैसा पडलेला असून या पैशांना व्याज मिळत नाही. या पैशांवर बँकांना चार टक्के प्रमाणे ५५ लाख रुपये दररोज व्याज द्यावे लागत आहे. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ही शेतकऱ्यांची आहे. ही बँक शेतकऱ्यांकडून नफा घेत नाही ही बाब सभापती महोदय आपणाला सांगण्याची आवश्यकता नाही, ना नफा ना तोटा या तत्वावर आपण बँका चालवित आहोत. नॉमिनल १५ ते २० कोटी रुपयांचा नफा घेऊन बँका चालवित आहोत. बाकीचा नफा १५ टक्के लाभांश म्हणून शेतकऱ्यांना वाटप करण्यात येतो. आज करोडो रुपयांचा बोजा या बँका सहन करू शकत नाहीत. या सहकारी बँका बंद करायच्या असतील तर तसा तरी निर्णय घ्यावा. आम्हाला सांगा की, या बँका तुम्ही चालवायच्या नाहीत, त्या बंद करा तर आम्ही त्या बंद करू ? यामध्ये काय अर्थकारण आहे, ते मला समजत नाही. आपण सहकाराचा डांगोरा पिटवित असताना त्याचे गणित काय आहे ते कळत नाही.

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

आणखी एक महिना या बँकांची परिस्थिती अशीच राहिली तर त्यांची आर्थिक परिस्थिती अतिशय दोलायमान होईल व या बँका अस्तित्वात राहणार नाहीत. या विषयावर सन्माननीय सदस्य श्री. प्रवीण दरेकर बोलतील अशी मला अपेक्षा आहे. सभापती महोदय, या बँकांमध्ये जवळपास २५ हजार कर्मचारी डायरेक्ट काम करित आहेत. या ठिकाणी इन्डायरेक्ट गट सचिव, सोसायट्यांचे कर्मचारी आहेत, दूध सोसायट्यांचे कर्मचारी आहेत, ही यंत्रणा बंद पडली तर या कर्मचाऱ्यांचे काय करणार ? ही बाब मला समजलेली नाही. याबाबत सहकार खाते अभ्यास करते किंवा नाही ? आरबीआयकडे आमची

मागणी आहे, ती मागणी विरोधी पक्षनेत्यांनी मांडली आहे, या बँकांचा हजारो कोटी रुपयांचा तोटा होईल तो अर्थ खात्याला सांगून शासनाने भरून दिला पाहिजे. तरच शेतकऱ्यांची सहकार चळवळ उभी राहू शकेल.

सभापती महोदय, या राज्याचे राज्यकर्ते काय बोलत आहेत, मध्यवर्ती सहकारी बँका चोर आहेत, जर मंत्री महोदय असे म्हणत असतील तर आम्ही कोणाच्या आधारावर काम करावे. त्यामुळे जनतेमध्ये आमची प्रतिमा काय होईल. आपण आज वसंतदादा पाटील यांचा जन्मशताब्दी महोत्सव साजरा करीत आहोत. वसंतदादा पाटील यांनी सहकार उभा केला आहे. दुसरी व तिसरी शिकलेल्या एका अशिक्षित माणसाने हा सहकार वाढविला आहे. त्यावेळी राज्य सहकारी बँकेमध्ये मी वडिलांसोबत जात असे, माननीय मंत्री श्री. चंद्रकांतदादा यांना माहीत आहे. त्यावेळी तेथील मिटींग अत्यंत चांगल्या पध्दतीने होत होत्या. त्याच्यापुढे कॅबिनेट मिटींग काहीच नाही. अशा पध्दतीने हे अर्थकारण उभे करण्यात आले आहे. सहकार मंत्री महोदयांची पतपेढी देशात पहिल्या क्रमांकावर आहे, सगळीकडे त्या पतपेढीकडून अर्थपुरवठा केला जातो, बुलढाणा अर्बन पतपेढी नंतर तुमच्याच पतपेढीचा क्रमांक आहे असे आम्ही ऐकतो. एका पतपेढीने चूक केली म्हणून सर्व पतपेढ्या चुकीच्या आहेत काय ? हे सूत्र आता बदला, ही चळवळ उभी करण्यासाठी कित्येक पिढ्या गेल्या आहेत, मध्यवर्ती सहकारी बँक उभी

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

करण्यासाठी मी माझी चाळीस वर्षे घालविली आहेत, ती बँक लिक्विडिशनमध्ये निघाली होती. त्या बँकेत १० टक्के देखील रिकव्हरी होत नव्हती. त्या बँकेत फक्त ४० कोटी रुपये डिपॉझिट होते. त्यावेळी ३० कोटी रुपयांची रिकव्हरी होती. ती बँक लिक्विडिशनमध्ये जाताना मी ताब्यात घेतली. आज त्या बँकेचा ३००० कोटी रुपयांचा व्यवहार असून एनपीए शून्य टक्के आहे. त्या ठिकाणी फक्त ३०० कर्मचारी कामाला आहेत. देशात ही एकमेव बँक आहे, या बँकेसाठी आम्ही आमचे आयुष्य घालविले आहे. कोणीही येतो व अर्ज करतो, आघाडी सरकार असताना मी माझ्या मुलाला उभे केले होते, मी सांगितले की, बँकेला पहिले प्राधान्य देतो. माझ्या मुलाला काही झाले तरी चालेल पण मी बँकेला हात लावू देणार नाही. मंत्री महोदय, श्री. चंद्रकांत पाटील अनेक वेळा माझ्या बँकेत आले आहेत. आम्ही बँकेसाठी एवढे आयुष्य घालविले आहे आमचा त्यामध्ये स्वार्थ आहे काय ? आमची प्रतिमा तुम्ही कशा प्रकारे निर्माण करीत आहात, ही आकडेवारी आपण थांबविली पाहिजे. नाबार्ड मध्ये सातारा व रायगड बँकेमध्ये स्पर्धा आहे. तुमचा क्रमांक आम्ही घेतला आहे म्हणून तुम्ही रोज आमच्यावर कुरघोडी करता. तुमची लिक्विडिशन रिकव्हरी आहे, माझ्या बँकेकडे रिकव्हरी नाही. सहकार मंत्री महोदय माझ्या बँकेत संस्थेचे पैसे नाहीत, स्वतः डिपॉझिट करणारी माझी मध्यवर्ती सहकारी बँक आहे. यावर्षी आम्हाला १८ अवॉर्ड मिळाले आहेत, माननीय राष्ट्रपती महोदयांच्या हस्ते आमच्या बँकेला दोन अवॉर्ड मिळाले आहेत. सहकार मंत्री महोदयांनी आमच्या बँकेत यावे अशी माझी इच्छा आहे.

सभापती महोदय, बँकाचे एमडी हतबल झाले आहेत, काल ३५ बँकाचे एमडी तुमच्या दालनात बसले होते, कोल्हापूर बँकेचे एमडी श्री. चव्हाण म्हणतात की, आम्ही बँकेत जाऊन बसू शकत नाही. लोक आम्हाला मारतील अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे. जिल्हा बँकाच्या संदर्भात योग्य तो निर्णय घेतला नाही तर महाराष्ट्रातील शेतकरी रस्त्यावर येईल. संपूर्ण पुणे, कोल्हापूर, मुंबई-गोवा-नागपूर हायवे बंद करण्याचा निर्णय आम्ही घेऊ हे सरकारने लक्षात ठेवावे. मुंबईतील पाणी व दूध बंद करण्यात येईल. मुंबईत आम्ही दूध येऊ देणार नाही.

श्री.जयंत प्र.पाटील....

या निर्णयात आम्ही बदल करणार नाही. ग्रामीण भागातील सर्व जनता रस्त्यावर आणावी लागेल तरच दबाव निर्माण होईल. आरबीआय म्हणजे कोण ? आरबीआयच्या अधिकाऱ्यांना फक्त कळते काय ? त्यांनाच अक्कल आहे काय ? हजारो वर्षांनंतर मागील ५० वर्षात आम्ही सहकार उभा केला. आरबीआयचे अधिकारी खाजगीत म्हणतात की, आम्हाला याबाबत काहीही माहिती नाही, हा निर्णय झालेला आहे, त्याबाबत मी कोणाचेही नाव घेणार नाही, हा निर्णय चुकीचा आहे.

सभापती महोदय, मी आपणाला आता दुसरी आकडेवारी देतो. नोटा छापण्याची क्षमता किती आहे, चार प्रेस मध्ये नोटा छापल्या जातात, पश्चिम बंगाल मधील सालमोडी, म्हैसूर, देवास आणि नाशिक, सन्माननीय सदस्य श्री. जयवंतराव जाधव यांचे वडील नाशिक प्रेस मध्ये काम करीत होते. नाशिक येथील प्रेस १९३५ मध्ये स्थापन झाला आहे. ही प्रेस ब्रिटीशकालीन आहे. नवीन चलन छापण्याचे ठरविण्यात आले तेव्हा आपण या चार प्रेसमध्ये तीन लाख कोटी रुपयांच्या नोटा छापू शकतो. २३ लाख कोटी रुपये इतके हे चलन आहे. १७ लाख ५० हजार कोटी रुपयांचे चलन मार्केटमध्ये आहे, ९ लाखा कोटी रुपये रिकव्हर झाले आहे. १४ लाख कोटी रुपये रिकव्हर होतील अशी अपेक्षा आहे. २३ लाखाचे संपूर्ण चलन गेल्यावर दर दिवशी ३ लाख रुपये चलन छापण्यात येत असून २४ तास प्रेस चालविली तर सहा महिन्यात हे चलन छापून होईल.

यानंतर श्री.बोरले....

या नंतर श्री. बोरले

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

परंतु, २४ तास प्रेस चालविल्या तर प्लेट बदलावी लागते, रोलर धुवावे लागतात. माझा प्रेसचा व्यवसाय असल्यामुळे मला याची माहिती आहे. २४ तासामध्ये एवढी छपाई होऊ शकत नाही. एवढ्या नोटांची छपाई करण्यासाठी किमान १० महिने तरी लागतील. मग त्या नोटा चलनात येण्यासाठी किती वर्षे लागतील हे देखील बघितले पाहिजे. जगात कोठेही एवढे कॅशलेस व्यवहार होत नाहीत आणि आपण ते करायला मागत आहात. आपण हे कशा प्रकारे करीत आहात ? माननीय श्री.जानकर साहेब आपण जे बोलता तसे नाही. प्रत्यक्ष बोलले, राज्यकर्ते झाले, मग राजा सारखे राहावे. राज्यकर्ते झाले तर तुम्हाला जबाबदारीने बोलावे लागते. आम्ही येथून काहीही बोलू शकतो. परंतु, तेथे गेल्यानंतर बोलता येत नाही आणि त्या चेअरवर बसल्यानंतर तर आणखीनच बोलता येत नाही. त्यासाठी खूप बंधने आहेत. माननीय श्री.जानकर साहेब आपले राज्यकर्तेच बोलायला लागले की, आम्ही चोर आहोत, हे आहोत. परंतु, तसे नाही. तुम्ही वाळवा येथे जे बोलले त्या वाळव्याची संपूर्ण आर्थिक जडणघडण, आर्थिक उन्नती, शेतकऱ्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्याचे काम स्व.राजारामबापू यांनी केलेले आहे. सभापती महोदय, फलटण हा दुष्काळी भाग आहे. त्या भागात पाणी नाही, तरीही आपण त्या ठिकाणी परिवर्तन केले आणि ते सहकारामुळे झालेले आहे. ते परिवर्तन खाजगी लोकांनी किंवा खाजगी कारखान्यांनी केलेले नाही. हा बदल सहकारामुळे झालेला आहे, असे मला वाटते.

सभापती महोदय, सभागृहात नाेटाबंदी या विषयावर चर्चा सुरु आहे. माननीय श्री.देशमुख साहेब जे आरबीआयच्या हातात आहे ते तुम्ही देऊ नका. आम्हाला तुमच्या मर्यादा माहिती आहेत. तुम्ही किती बोलू शकता हे देखील आम्हाला माहिती आहे. परंतु, जे राज्य शासनाच्या हातात आहे ते तुम्ही देणार आहात की नाही ? आमची राज्यकर्त्यांकडे एकच मागणी आहे की, आम्हाला कॅश द्यावी, आमचे पैसे आम्हाला द्यावेत. तुम्ही नॅशनलाईज बँकांना पैसे देता आणि जिल्हा

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

मध्यवर्ती बँकांना पैसे देत नाहीत हे बरोबर आहे काय ? आम्हाला त्याच रेश्योमध्ये पैसे द्यावेत एवढे तरी राज्य शासन त्यांना सांगू शकते किंवा नाही ? आम्हाला ५०० आणि १००० रुपयांच्या नोटा स्वीकारावयाच्या नाहीत. कोणीही पैसे देऊ शकते, आणू शकते. परंतु, आम्हाला त्यामध्ये पडावयाचे नाही. आता पैसेच कमी राहिलेले आहेत. ३-४ लाख कोटी रुपयेच राहिलेले आहेत. महाराष्ट्रात तेवढे पैसे नाहीत. या चर्चेच्या माध्यमातून पारदर्शक आणि शेतकऱ्यांच्या हिताचा, शेतकऱ्यांना दिलासा देणारा निर्णय राज्य शासनाने घेतला पाहिजे, अशी माझी अपेक्षा आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.बंटी डी.पाटील यांनी आणखी एक गोष्ट माझ्या निदर्शनास आणून दिलेली आहे. क्रेडिट कार्डचा विषय माझ्या लक्षात आला नव्हता. क्रेडिट कार्ड घेण्यासाठी गेल्यानंतर ते मोफत मिळत नाही. व्हिजा कार्डवाले कमिशन घेतात. परंतु, आम्ही मोफत सेवा देतो, आमची सेवा मोफत आहे. आम्ही पतपेढीत तुम्हाला पैसे पासऑन करतो त्यावेळी आम्ही मोफत सेवा देतो. आज क्रेडिट कार्डचा व्यवसाय जोरात सुरु आहे, ते करोडो रुपये कमवितात. आता संपूर्ण व्यवहार कशलेसवर सुरु आहे. मग त्यांचे भले करण्यासाठी हे नाटक आहे काय ? जे ३-४ कार्डधारक आहेत ते कोण आहेत ? ते मोठे भांडवलदार आहेत. पेटीएम काय आहे ? ते मोफत सेवा देणार आहेत काय ? माझी शासनाकडे मागणी आहे की, ग्राहकांना कमिशनचे पैसे माफ केले पाहिजेत आणि ज्या ग्राहकांकडून पैसे घेतलेले आहेत ते त्यांना परत दिले पाहिजेत. परंतु, हे काय चालले आहे ते आहाला कळतच नाही. माझी मीडियाला विनंती आहे की, आपण हे लोकांना सांगितले पाहिजे. हे लोकांना कळले पाहिजे. कारण, हा एक वेगळा व्यवसाय सुरु झालेला आहे. रिलायन्स वगैरे यांचे पेटीएम आहे. रिलायन्स, टाटा कंपनीचे लोक बँकेत येऊन आम्हाला भेटतात आणि आमची सेवा घ्यावी असे सांगतात. सन्माननीय सदस्य श्री.भोसले साहेब ते आपल्याला देखील भेटत असतील. मी सन्माननीय सदस्य श्री.बंटी डी.पाटील यांना धन्यवाद देतो. त्यांनी सर्वांत महत्वाचा मुद्दा निदर्शनास आणून दिलेला आहे. हा विषय आपल्या लक्षात आला नव्हता.

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

हा वेगळाच विषय आहे. आता आपल्या बँका बंद केलेल्या आहेत. आणखी दुसरा मुद्दा असा आहे की, ५ हजार लोकवस्ती असेल तरच ब्रँच ओपन करावी असे आरबीआयचे नॉर्म्स आहेत. मग ज्या ठिकाणी २०० किंवा ५०० लोकवस्ती आहे तेथे आमची सोसायटी आहे. मी स्वतः १०० सोसायट्यांमध्ये बँकेच्या काऊंटरप्रमाणे सेवा देत आहे. आम्ही बांधिलकी घेऊन काम करीत आहोत. मध्यवर्ती सहकारी बँका बांधिलकी घेऊन काम करात. तेथील अधिकारी/कर्मचारी वेगळ्या भावनेतून काम करतात. परंतु, आता त्यांना असे वाटते की, आपले काय होईल. आता ते आपल्या घरातील एखादा माणूस मयत झाल्यासारखे चेहरे करून कॅबिनमध्ये बसलेले आहेत. त्यांना संस्थेविषयी एवढी आत्मीयता आहे की, ज्या संस्थेमुळे आम्ही पुढे आलो, ज्या संस्थेत आमची मुले शिकली, ती संस्था आज लयाला जात आहे. तुम्ही याकडे बघणार आहात की नाही ? या सर्व गोष्टींचा विचार राज्य शासनाने केला पाहिजे. परंतु, शासन कोणता निर्णय घेत आहे ? सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक मेटे साहेब मागील ३ वर्षांपासून छत्रपती शिवाजी महाराजांचे स्मारक अरबी समुद्रात व्हावे यासाठी बॉब मारत आहेत. आपण छत्रपतींच्या नावाने राज्य कारभार करतो. परंतु, छत्रपती शिवाजी महाराजांचे स्मारक उभे करण्यासाठी आपल्याला ३ वर्षे परवानग्या मिळत नाहीत. परंतु, नोटाबंदीचा निर्णय मात्र एका मिनिटात घेतला जातो, हे बरोबर आहे काय ? निर्णय काय आहे, कोण आहेत, कोणाचे राज्य आहे ? हे छत्रपतींचे राज्य आहे. आम्ही छत्रपतींचे वारसदार आहोत. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्मारकाचे काम पुढील वर्षी सुरु होईल असे प्रत्येक वेळी सांगितले जाते. सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर साहेब सभागृहात उपस्थित नाहीत. अद्याप डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचे स्मारक देखील झालेले नाही. आता २.५ वर्षे झालेली आहेत. आपण एका रात्रीत, दोन तासात नोटाबंदीचा निर्णय घेतला. भारतीय जनता पार्टीचे अध्यक्ष श्री.अमित शहा यांना सुद्धा याची माहिती नव्हती. (...अडथळा....) मी माहितीपूर्वक सांगतो की, आज शंभर रुपयांच्या नोटा गुजरात राज्यातून मुंबईमध्ये येत आहेत. आमच्याकडे लोक येऊन तुम्हाला शंभर

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

रुपयांच्या किती नोटा पाहिजेत अशी विचारणा करतात. आम्ही उद्या डिलेव्हरी देऊ आणि गुजरातमध्ये डिलेव्हरी घेती तर आम्ही ताबडतोब डिलेव्हरी देतो. त्यासाठी आहाला ५-१० टक्के कमिशन द्यावे, असे सांगतात. ही फॅक्ट आहे. काही एजंट मुंबईमध्ये फिरत आहेत. मग तुमची स्थानिक गुप्तचर यंत्रणा, पोलीस खाते, गृह विभाग काय करीत आहे ? तुम्ही इतर ठिकाणी चर्चा करता. मग या संदर्भात चर्चा होत नाही काय, हे त्यांच्या लक्षात येत नाही काय ? आपण आरबीआयची माहिती बघावी. शंभर रुपयांच्या सर्वात जास्त नोटा गुजरात राज्यात आहेत. माझ्या माहिती प्रमाणे मला ते खरे वाटत नाही. मी बोललो तर सन्माननीय सदस्य श्री.गिरीश व्यास माझ्या अंगावर धावून येतील. परंतु, सायंकाळी निर्णय झाल्यानंतर ते स्वतः रात्री तातडीने विमानाने गुजरातला आले. कारण, गुजरातमधील बहुतांश मध्यवर्ती बँका त्यांच्याच नेतृत्वाखाली चालतात अशी परिस्थिती आहे. (...अडथळा...) तुम्हाला जे समजायचे आहे ते समजावे. मला काही म्हणावयाचे नाही. जी चर्चा आहे ती मी सांगितली. मी माहिती सांगत नाही. जी चर्चा सुरु आहे ती मी तुम्हाला सांगत आहे. मी आक्षेप घेत नाही. ते कोठे आणि मी कोठे ? मी या संदर्भात बोलू शकत नाही.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील यांनी माझ्याकडे बघून बोलावे.

यानंतर श्री.भोगले.....

या नंतर श्री. भोगले

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दरेकर हे माझ्याकडे आले, आम्ही दोघांनी टीव्हीवर बाईट दिली. काल माननीय मुख्यमंत्र्यांना भेटलो. गेली ३० वर्षे ते सहकार चळवळीत काम करीत आहेत. हा कोणत्याही एका पक्षाचा विषय नाही.

सभापती महोदय, जिल्हा मध्यवर्ती बँकेमध्ये प्रशासक आहे, ते मोठी खरेदी करायला तयार नाही. आमचा दैनंदिन व्यवहार नाबार्डला ऑनलाईन कळविला जातो. नाबार्डचे प्रतिनिधी व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग करतात. जर आमच्याकडून काही चूक झाली तर आमच्या निदर्शनास आणून देतात. आमच्याकडे नोटा किती आहेत याची त्यांना माहिती आहे. दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी निर्णय झाल्यानंतर ९ नोव्हेंबर रोजी बँकेत सहकार विभाग आणि नाबार्डचे अधिकारी आले, जिल्हा सहकार विभागाचे अधिकारी आले, त्यांनी बँकेतील नोटांची तपासणी केली. किती नोटा आहेत याबाबत आम्हाला दररोज अहवाल द्यावा लागतो. याचा बँकेशी संबंध कुठे येतो? पैसा ग्राहकांनी दिला, तो त्याच्या खात्यात जमा केला जातो. ग्राहकाने तो कुठून आणला हे शोधण्याचे काम जिल्हा बँकेचे नाही. त्यासाठी आयकर विभाग आहे. माननीय सदस्य श्री.हेमंत टकले यांच्या खात्यात काही रक्कम जमा झाली तर ती कुठून आणली हे बँक सांगणार नाही. माननीय सदस्य श्री.हेमंत टकले यांच्या खात्यात किती रक्कम जमा झाली याची माहिती बँक देईल. आवश्यकता असेल तर आयकर विभागाने त्याची चौकशी करावी. तुमच्याकडे यंत्रणा असताना तुम्ही जिल्हा बँकेचे आर्थिक व्यवहार थांबविले, त्याबद्दल तुमच्याकडून उत्तराची अपेक्षा आहे.

सभापती महोदय, प्रत्यक्ष या सर्व ऑपरेशनमध्ये मध्यवर्ती बँकेचा काही संबंध नाही. पैसे येतील ते घ्यायचे आणि खात्यात जमा करायचे काम मध्यवर्ती बँकेचे आहे. फक्त खात्यातून पैसे काढायला बंधन आहे. मध्यवर्ती बँकेमध्ये प्रत्येक ठिकाणी राजकारण आहे. गट तट आहेत. एखादा डायरेक्टर विरोधात बोलत असतो. तो आग्रह करीत असतो. आज ७० टक्के राष्ट्रीयकृत बँकांच्या अधिकाऱ्यांविरुद्ध आर्थिक घोटाळे केल्याबद्दल एफआयआर दाखल झाले आहेत. मध्यवर्ती बँकेबाबत एक तरी एफआयआर दाखल झालेला आहे का? आम्ही स्वतः बैठक घेतली. आम्हाला तुमच्याकडून मदत नको. आम्हाला आमचा पैसा द्या. जो रेशो रिझर्व्ह बँकेने राष्ट्रीयकृत बँकांना लावला आहे तो आम्हाला लागू करा. आम्हाला कोणावर टीका करायची नाही, मी उपरोधिक बोलणार नाही.

सभापती महोदय, हे सर्वांचेच सभागृह आहे. या सभागृहात बसलेले सर्व माननीय सदस्य विद्वान आहेत. या चर्चेनंतर लोकांना सरकारची भूमिका कळली पाहिजे. सहकार विभागात काम करीत असताना सत्तेच्या प्रवाहाविरुद्ध राहून सत्ता उभी केली आहे. आम्ही सत्तेबरोबर कधीही नव्हतो आणि येण्याची शक्यता नाही. आम्हाला कधी

अपेक्षा देखील नसते. सहकार चळवळीत एक-दोन लोक वाईट आहेत. माननीय मंत्री श्री.चंद्रकांतदादा पाटील हे चांगले आहेत, त्यांच्याबद्दल आम्हाला आदर आहे. त्यांनी वेगळी उंची निर्माण केली आहे. आयुष्यामध्ये वेगळा त्याग केला आहे. संसार सोडून पक्षासाठी आणि संघासाठी त्यांनी जे काम केले त्या कामाचे चीझ झाल्यासारखे वाटते. संघटनेने त्यांच्या कामाची दखल घेतली.

सभापती महोदय, नोटाबंदीचा निर्णय कसा झाला याची आम्हाला माहिती नाही. परंतु ग्रामीण भागातील अर्थव्यवस्था सांभाळणारी संपूर्ण देशात व आशिया खंडात अग्रगण्य असणारी महाराष्ट्राची सहकार चळवळ टिकविण्यासाठी खऱ्या अर्थाने मध्यवर्ती बँकेचा विचार झाला पाहिजे. मुंबई जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दरेकर यांनी उभी केली. भ्रष्टाचाराचे किती आरोप झाले?

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

सभापती महोदय, आपण देखील सहकार चळवळीमध्ये काम केले आहे. आजची चर्चा वेगळ्या उंचीवर नेऊन ठेवली आहे. मी स्वतः या विषयाबाबत नियम २८९ अन्वये स्थगन प्रस्तावाची सूचना दिली होती. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांना न्याय मिळाला पाहिजे. शेवटचा एक मुद्दा सांगून माझे भाषण पूर्ण करणार आहे.

सभापती महोदय, मी दरवर्षी ऑगस्ट महिन्यात लंडन येथे जातो. गेल्या ऑगस्ट महिन्याच्या २ तारखेला मी लंडनला गेलो होतो. माझ्याकडे १०० पौंडाच्या काही नोटा होत्या. मी १९९१ साली लंडनला गेलो असताना माझ्याकडे त्या नोटा शिल्लक राहिलेल्या होत्या. परंतु लंडनला गेल्यानंतर त्या नोटा टॅक्सीवाल्याला दिल्यानंतर त्याने त्या स्वीकारायला नकार दिला. परंतु त्याने सांगितले की, काळजी करू नका. त्याने मला पोस्ट ऑफिसमध्ये नेले. तेथे मला पौंडाच्या नोटा बदलून मिळाल्या. माझ्याकडे २००० पौंड होते. परंतु पोस्ट ऑफिसमधील अधिकाऱ्यांनी सांगितले की, तुम्हाला एका वेळेला फक्त २०० पौंड बदलून मिळतील. मला त्यांनी २०० पौंड बदलून दिले. ज्यावेळी नोटा बदलण्याचा निर्णय होतो तेव्हा जगामध्ये कुठेही मुदत घालून दिली जात नाही. नोटा बदलण्याची प्रक्रिया किमान ४-५ वर्षे सुरु ठेवावयास पाहिजे असा आर्थिक नियम आहे एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवितो.

नंतर श्री.ओटवणेकर...

या नंतर श्री. ओटवणेकर

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती प्रा.अनिल सोले)

डॉ.नीलम गोऱ्हे (विधान सभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, चलनबंदी संबंधात सभागृहात चर्चा सुरू आहे. त्यासंबंधातील शिवसेनेची भूमिका मी येथे मांडत आहे.

दिनांक ८ नोव्हेंबर २०१६ रोजी चलनबंदीचा निर्णय माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंदी मोदी यांनी जाहीर केला. त्यानंतर दोन दिवसांनी बँका उघडल्यानंतर देशामध्ये, राज्यामध्ये काय परिस्थिती निर्माण होईल यासंबंधी सर्वांनी वेट अँड वॉचची भूमिका घेतली होती. काळा पैसा बाहेर काढण्यासाठी हा निर्णय घेण्यात आला आहे. तसेच अतिरेकी कारवाया, दहशतवादी कारवाया यांना आळा घालण्यासाठी हा निर्णय घेण्यात आला होता. एवढेच नव्हे तर नोटा एकरूपणे जमवून त्याचा वापर हिंसात्मक कारवाया घडवून देश खिळखिळा करण्याचे काम अतिरेकी करित होते. या कारवायांना आळा बसण्यासाठी एक महत्वाचे पाऊल केंद्र शासनाने उचललेले आहे. त्यामुळे त्यांचा हा जो हेतू आहे त्याचे आम्ही मनःपूर्वक स्वागत केले आहे. हा निर्णय घेत असताना काही फायदे आणि तोटेही आहेत. सामान्य लोकांना त्रास होताना दिसल्यानंतर ११ तारखेला शिवसेना पक्षप्रमुख श्री.उद्धवजी ठाकरे यांनी पत्रकार परिषद घेतली आणि काही मुद्दे मांडले. गेल्या तीन आठवड्यांमध्ये देशातील जनता ३ विभागांमध्ये विभागली आहे. एक म्हणजे पांढरपेशा समाज, नोकरशहा समाज किंवा कर भरणारा समाज. त्यांनी कॅशने व्यवहार कमी केला तरी चालेले. परंतु, ज्यांचा चेकने किंवा क्रेडिट कार्डने व्यवहार होऊ शकतो असा समाजातील घटक बऱ्यापैकी आनंदाने आहे. आम्हाला काही लोक असेही भेटले की ते सांगत होते की, ज्यांना रांगेत उभे रहावे लागत

डॉ.नीलम गोन्हे.....

आहे त्यांना चांगलीच शिक्षा मिळाली आहे. क्रेडिट कार्डने व्यवहार करणारा समाजातील घटक हा अत्यंत छोटा आहे. हा बोलका घटक आहे. हा घटक सोशल मीडियावर बोलताना दिसत आहे. प्रत्येक चर्चेमध्ये सहभागी होताना दिसत आहे. दुसरा घटक हा ज्यांच्याकडे ५० कोटी रूपये, १०० कोटी रूपये मालमत्ता आहे या वर्गातील आहे. त्यांनी काळा पैसा वेगवेगळा प्रकारे गुंतविलेला आहे. त्यासंबंधी ते काहीच बोलत नाही. कारण त्यांच्याकडे कॅशमध्ये पैसा नसतो. त्यांनी त्यांचा ९० टक्के पैसा हा असेटमध्ये म्हणजे मालमत्तेमध्ये गुंतविलेला असतो किंवा अन्यत्र वापरलेला असतो. तिसरा घटक जनता आहे. त्यातील अनेकांकडे १० हजार रूपये, ५ हजार रूपये, १५ हजार रूपये होते. जे शेतकरी कार्यकर्ते आहेत त्यांनी सांगितले की, अनेक शेतकऱ्यांनी सोयाबीनचे पीक नुकतेच विकले होते. त्याचे पैसे शेतकऱ्यांकडे आले होते. त्यांच्याकडे पाचशे, हजार रूपयांच्या नोटा होत्या. त्यामुळे काही जणांकडे ५० हजार रूपये, ६० हजार रूपये घरामध्ये होते. ही रक्कम कशा प्रकारे बदलायची या विवंचनेत शेतकरी आहेत. या पैशातूनच त्यांना पुढच्या शेतीच्या हंगामासाठी बियाणांची खरेदी करावयाची होती. त्यामुळे या निर्णयाचा अनेकांना त्रास झालेला आहे. जो नॉन फॉर्मल सेक्टर आहे मग त्यात फेरीवाले असतील, वीणकर असतील, वेगवेगळ्या ठिकाणी छोटे-मोठे व्यवसाय करणारे लोक असतील हे देखील हवालदिल झाले आहेत. आज उदगीर येथील हंडरगुळी गावामध्ये जनावरांचा बाजार भरतो. त्यासंबंधातील माहिती एका पत्रकारांनी आम्हला पाठविली आहे. त्यात हेच चित्र दिसते की, जो शेतकरी जनावर विकायला आला आहे तो कोण व्यापारी जनावर विकत घेईल याची वाट बघत आहे. तेव्हा जेथे गुरांचा बाजार भरतो तेथे कॅशलेस व्यवहार कसा होणार आहे ? प्रत्येक ठिकाणी पत्रकार गेला आणि त्याने जनावर

डॉ.नीलम गोन्हे....

कितीला विकणार अशी विचारणा केली असता शेतकऱ्यांच्या आशा पल्लवित झाल्या होत्या. साहेब कितीला जनावरे घेण्यास तयार आहात पाचशे रूपये कमी दिले तरी चालतील असे शेतकरी सांगत होते. ते सांगत होते की, उदगीरच्या या बाजारात तीन वेळा येऊन गेलो. प्रत्यक्षात आम्हाला गिऱ्हाईकच येत नाही. लांबून जनावरे विकत घेण्यासाठी जे व्यापारी येत होते ते देखील येऊ शकत नाही. अशाने आज बाजारांमध्ये जनावरे देखील विकली जात नाही. त्यामुळे ते शेतकरी जनावरांना पुन्हा घेऊन जात आहेत.

सभापती महोदय, नॉन फॉर्मल सेक्टरमध्ये ऊस तोड कामगार देखील येतात. तसेच, भाजीवाले, मासे विकणारे लोक येतात. हे सर्व लोक दिवसभरातून त्यांचा जो व्यवसाय होतो त्यातून जी रक्कम मिळते त्यातील काही रक्कम ते बँकेत भरतात तर काही रोख रक्कम स्वतःकडे ठेवतात. ही रोख रक्कम दुसऱ्या दिवशी माल घेण्यासाठी वापरत असतात. हे सर्व लोक बँकेमध्ये व्यवहार करण्यासाठी गेले असता तेथे मंद गतीने काम होत असल्याचे निदर्शनास आलेले आहे.

नोटा बंदीचा निर्णय ८ तारखेला जाहीर करण्यात आला. त्या विषयावर फार काही बोलले गेलेले नाही. हा विषय आपणा सर्वांना माहिती आहे. त्या रात्री सोनारांच्या दुकानांवर तुफान गर्दी झाली होती. मला अनेक शहरातील कार्यकर्त्यांनी सांगितले की, त्या रात्री बहुतेक सोनारांच्या दुकानातील सोने संपूर्णपणे संपले होते. एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर लोकांनी सोने खरेदी केले होते. ही सोने खरेदी जवळ जवळ ४-५ दिवस सुरू होती. ज्यावेळी आपण ५०० व १००० रूपयाच्या नोटांवर बंदी आणू त्यावेळी लोक सोने विक्री करणाऱ्या व्यापाऱ्याकडे जातील असे न

डॉ.नीलम गोऱ्हे.....

कळण्याएवढे ज्ञान नव्हेत काय असा देखील प्रश्न पडतो. त्यानंतर ५-६ दिवसांनी आयकर विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी ज्वेलर्सवर धाडी टाकण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यानंतर रूपये अडीच लाखाच्यावर व्यवहार करतील त्यांच्यासाठी पॅन कार्ड अनिवार्य करण्यात आले. तो पर्यंत अनेक अब्जावधींची सोने खरेदी भारतात झाली होती. तेव्हा सोने विकणाऱ्या लॉबीने सोन्याचा भाव जवळ जवळ दीडपट दुप्पट केला होता. त्यानंतर ४-५ दिवसांनी आपल्यावर आयकर विभागाचे लक्ष आहे असे ज्वेलर्सच्या लक्षात आले त्यावेळी त्यांनी सोन्याची सर्व दुकानेच बंद केली. सर्व काही नियोजन केले होते असे म्हटले जात होते. यासंबंधी कोणी तरी म्हणाले होते की, पूर्व तयारी करायला पाहिजे होती. पूर्व तयारी म्हणजे राजकीय पक्षांना सांगायला पाहिजे असा त्याचा अर्थ होत नाही. सामान्य लोकांची निरीक्षणे आल्यानंतर असे दिसून आले की, देशातील, राज्यातील जवळ जवळ २ लाख १५ हजार एटीएमचे रिक्लीब्रेशन करावयास पाहिजे होते. यासाठी कमीतकमी एक महिना लागणार होता. त्याच बरोबर १० टक्के बँका या १६ राज्यांमध्ये आहेत. १० टक्के बँका या १३ राज्यांमध्ये आहेत. १३८६२६ शाखांपैकी २/३ शाखा शहरांमध्ये आहेत. ४०० कोटी नोटा बनावट होत्या असा दावा करण्यात आला होता. ही टाईम्स ऑफ इंडियातील बातमी आहे. त्यांनी असे म्हटले आहे की, ३.४ टक्के म्हणजे ९.६३ कोटी रूपये बनावट नोटा आता पर्यंत जमा झालेल्या आहेत. किती काळा पैसा होता, किती बनावट नोटा होत्या याचा अंदाज आपल्याला ३० डिसेंबर २०१६ नंतरच येणार आहे. ज्या नोटा बँकांमध्ये जमा होणार नाहीत त्या नोटा अतिरेकी, दहशतवादी कुजवू शकतात किंवा अन्य मार्गांनी बदलून देखील घेऊ शकतात. या सर्व गोष्टींचा अंदाज हा आपल्याला ३० डिसेंबर रोजी स्पष्ट होईल.

डॉ.नीलम गोऱ्हे.....

गेल्या ३० दिवसांमध्ये भारतीय रिझर्व्ह बँकेने जवळ जवळ २२ घोषणा केल्या आहेत. मग त्यात नोटा बदली करून घेण्यासंबंधातील, बँकेतून रक्कम काढण्यासंबंधातील मर्यादा असेल, अशा प्रकारच्या घोषणा होत्या. नंतर ओरडा झाल्यानंतर ही मुदत २४ हजार पर्यंत वाढविण्यात आली. सुरूवातीला दहा हजार रूपये काढल्यानंतर आणि ४-५ दिवसांनी उर्वरित चौदा हजार रूपये काढण्यासाठी जेव्हा एखादी व्यक्ती बँकेत जाते तेव्हा बँका सांगते की, आपणाला फक्त दहा हजारच रूपये काढता येतील. आपण थोडे दिवस थांबावे.

या नंतर श्री. जुन्नेरे

डॉ.नीलम गोन्हे

त्यामुळे नोटा बाजारात का उपलब्ध होत नाहीत असा प्रश्न आता निर्माण झालेला आहे. खरे म्हणजे प्रत्यक्षात नोटा छापण्यासाठी रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया दर महिन्याला ३०० कोटी रुपयांच्या नोटा छापू शकते. पूर्वीच्या नोटा सारख्याच या नोटा असतील तर त्याला सुध्दा ७ महिने लागतील. ५०० आणि १००० रुपयांची ८६ टक्के करन्सी रद्द करण्यात आलेली आहे. ५०० रुपयांच्या ऐवजी १०० रुपयांच्या नोटा छापल्या तर आपल्याला पाचपट वेळ लागणार आहे. बऱ्याच एटीएम मशिनमध्ये १०० व नवीन २००० रुपयांची नोट मिळणे अवघड झाले होते. मागणी कमी होती त्यामुळे १०० च्या नोटांचे रिक्लब्रेशन नव्हते. लोकांनी १०० रुपयांच्या नोटा मागितल्या तरी त्या मिळत नव्हत्या ही वस्तुस्थिती आहे.

सभापती महोदय, नोटाबंदीच्या निर्णयामुळे जनतेला मोठया प्रमाणात त्रास सहन करावा लागत आहे. बँकेमध्ये स्वतःचे पैसे मिळतील की, नाही याची शाश्वती नसल्यामुळे हजारो लोक बँकेच्या रांगेत उभे राहिले होते. पैसे मिळत नसल्यामुळे लोक बाजारात सुध्दा येत नव्हते. नोटाबंदीच्या निर्णयानंतर एक दोन दिवसात मीठ मिळणार नसल्याची अफवा पसरवण्यात आली होती. उत्तर प्रदेशातून मीठाची अफवा देशभर पसरल्यामुळे गावागावातील गरीब लोक आपल्या पुरचुंडीतील १००-२०० रुपये घेऊन मीठ विकत घेण्यासाठी धावत सुटले. जनतेला वाटू लागले की, एक वेळ दूध नसले तरी चालेल परंतु मीठ नसेल तर जेवण कसे होणार. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत पाटील साहेब म्हणाले की, दूध बंदी केली पाहिजे. परंतु दूध नसले तर मिल्क पावडर कोठेही उपलब्ध होऊ शकते.

सभापती महोदय, खरे म्हणजे लोकांचा आत्मविश्वास डळमळावयास लागल्यामुळे मीठ विकत घेण्यासाठी लोक धावत सुटले. मीठाची अफवा पसरवणाऱ्यांनी एक चांगले ओळखले होते की, मीठाची अफवा काढली की, लोक ५०० आणि १००० रुपयांच्या नोटा काढणार नाहीत तर गरीब माणूस बाजारामध्ये १००-२०० च्या नोटा

डॉ.नीलम गोन्हे

घेऊन येतील व त्या नोटा आपल्याला मिळाव्यात यासाठी ही अफवा पसरवण्यात आली होती असे मला वाटते.

सभापती महोदय, नोटांदीच्या विरोधात टिका करण्यामध्ये आम्हाला आनंद होत नाही. परंतु आपल्या देशामध्ये मुळामध्ये पायाभूत सुविधा किती आहेत, तालुक्यांमध्ये आणि गावामध्ये किती एटीएम्स मशिन्स आहेत. पतपेढ्यांना तसेच सहकारी बँकांना ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा घेण्यास बंदी करण्यात आलेली आहे. अशा वेळेस खेड्यातील महिला तालुक्याच्या बँकेतून पैसे काढण्यासाठी जाते तेव्हा तिला जाण्यासाठी ७०-८० रुपये लागतात व तेवढेच पैसे परत घेण्यासाठी लागतात त्यामुळे तिचा धीर खचला जातो. पायाभूत सुविधांचा, साक्षरतेचा, दळणवळणाचा फार मोठा प्रश्न आपल्याकडे आहे.

सभापती महोदय, घर कामगार महिला, भाजी विकणाऱ्या महिला, बोहारणी असतील किंवा ज्या महिलेचा पती व्यसनी आहे अशी सामान्य गृहिणी घरात १०००-५०० रुपयांची नोट अचानक उद्धवलेल्या परिस्थितीसाठी ठेवत असते. अशा महिलांनी मला विचारले की, ताई आता ५० आणि २० रुपयांच्या नोटा सुध्दा बंद होणार आहेत काय ? खरे म्हणजे या प्रश्नाचे उत्तर कोणाकडेच नाही. आपलेच पैसे आपल्याला मिळणार नाही या भितीने लोकांमध्ये असमर्थता तयार झाली.

सभापती महोदय, उदगीर येथे बँक मॅनेजर पकडला गेला आहे तसेच अन्य बँकेमध्येही अशा केसेस झालेल्या आहेत. अॅक्सीस बँकेचे प्रकरण तर फार मोठे आहे. बँक वाल्यांनी पटापट कस्टमरला फोन केले आणि सांगितले की, तुम्हाला किती नोटा व्हाईट करून पाहिजे ते सांगा त्यामुळे असे किती तरी बँक मॅनेजर पकडले गेले आहेत.

सभापती महोदय, १००० च्या नोटा असतील तर आम्हाला द्या त्याचे आम्ही तुम्हाला ६०० रुपये देऊ असे सांगणारे बरेच लोक दुकांनाजवळ फिरत होते.

डॉ.नीलम गोऱ्हे.....

नोटाबंदीचा निर्णय माननीय पंतप्रधानांनी ८ नोव्हेंबरला जाहीर केला आणि काही तासात काही व्यापारी सुट्ट्या पैशांची मोड घेऊन फिरताना दिसले. त्यावरून समाजामध्ये आर्थिक शक्ती किती गैरकानूनी लोकांच्या हातामध्ये आहे हे दिसून आले.

सभापती महोदय, मला आश्चर्य वाटते की, माननीय पंतप्रधानांनी ८ नोव्हेंबरला नोटाबंदीचा निर्णय जाहीर केला. परंतु त्यांनर त्यांनी सांगितले की, कॅशलेस सोसायटी.कशलेसच्या दिशेने आपला प्रवास योग्य आहे व त्यातून अनेक चांगले बदल होऊ शकतात.

सभापती महोदय, अर्थक्रांतीचे तज्ज्ञ श्री.बोकील यांनी सांगितले आहे की, २००० रुपयांपर्यंतच्या कॅशचीच परवानगी दिली जावी. केवळ २००० रुपयांपर्यंतच्या कॅशची परवानगी असेल तर आता बोहारणीला सुध्दा ४-५ हजाराची कॅश ठेवावी लागते. साडी देऊन भांडी देण्याची वेळ येते तेव्हा महिला सांगतात की, मला भांडी नको पैसेच दे, त्यावेळेस बोहारणीला कॅश द्यावी लागते.

सभापती महोदय, पुण्यातील घटना असून पुण्यातील एटीएम मशीनची एजन्सी नागपूरची आहे. आमच्या शिवसेनेच्या लोकांनी याबाबतीत मला संपर्क करण्यास सांगितले. पुण्यातील २७ एटीएम मशिन्स मधून ६५ लाख रुपये एका रात्रीत कंपनीच्याच ड्रायव्हरने आणि नोटा भरणारा इंजिनिअर व अजून एकाच्या साथीने दरोडा टाकला व गाडी एका ठिकाणी सोडून पळून गेले. यासंदर्भात मला लोकांचे फोन आले की, आता आम्ही २७ एटीएमवर जावयाचे काय ? यासंदर्भात मी सीपी यांच्याशी संपर्क साधला व त्यानंतर गुन्हा रजिस्टर्ड झाला. परंतु अजूनही ग्राहकांचे ६५ लाख रुपये त्यांना मिळालेलेच नाहीत. शेवटी कंपनीने हे पैसे भरून दिले. शेवटी एटीएम मशिनचे रिकॅलब्रेशन करणारी कंपनीही एकच आहे व सर्व बँकाचे पैसे पोहचवणारी कंपनी सुध्दा त्या त्या शहरात एकच आहे.

सभापती महोदय, एका बाजूला पुरेशा नोटा छापलेल्या नाहीत, दुसरीकडे नोटांचा तुटवडा व तिसरीकडे बँकांमधून पैशांना वाटा फुटू लागल्या व काही ठिकाणी

डॉ.नीलम गोऱ्हे.....

नोटांचा काळाबाजार सुरु झाला.

सभापती महोदय, दि.३० डिसेंबर,२०१६ नंतर काय होणार याबाबत सभागृहात कोणीही विचार मांडलेले नाहीत. परंतु ३० डिसेंबर नंतर काय काय होऊ शकते याबद्दल अनेक तर्क वितर्क सुरु झाले आहेत. काही लोक म्हणतात की, आता प्रॉपर्टीवर लक्ष राहणार आहे तर काही लोक म्हणतात की, इन्कम टॅक्सची रेड टाकली जाणार आहे.

सभापती महोदय, कॅशलेसच्या संदर्भात एक निर्णय चांगला झालेला आहे. कंत्राटी कामगारांना चेकने पैसे द्यावेत असा केंद्र सरकारने निर्णय घेतलेला आहे. परंतु मला अशी काळजी वाटते की, कंपनीवाले कामगारांना चेकने पैसे देण्याऐवजी १० कामगारांच्या जागी पाचच कामगार ठेवतील अशा प्रकारची आपल्याकडील काही मानसिकता आहे.

सभापती महोदय, मी आता सायबर क्राईमच्या संदर्भात विचार मांडणार आहे. मध्यंतरी अनेक लोकांची एटीएम कार्ड हॅक झाली होती. मुंबईच्या कॉलसेटर मधून अमेरिकेतील क्रेडीट कार्ड असणाऱ्यांना फोन करून, चुकीचे मॅसेजेस करून कोटयावधी रुपयांची अफरातफर झाली. त्यामुळे तुझे पैसे बँकेत भरून देतो असे सांगून ते पैसे काढून घेणारे अनेक लोक आहेत व असे लोक गोरगरीब जनतेला कॅशलेसमध्ये कॅशलेस करून टाकतील अशी मोठी शक्यता आहे. आपल्याकडील बँक साक्षरता फार कमी आहे. आपल्याकडील ५० टक्के लोकांकडे आधार कार्ड नाही तर ५० टक्के लोकांनी बँक अकाउंट सुध्दा उघडलेले नाही. त्यामुळे नोटाबंदीच्या संदर्भात गरीब जनतेला थोडा वेळा द्यावयास पाहिजे होता. मॅरेथॉन कधी होणार आहे हे अगोदर जाहीर केले जाते व त्यानंतर मॅरेथॉन रेस घेतली जाते. परंतु मॅरेथॉन कधी घेतली जाणार आहे हे न सांगताच मॅरेथॉन रेस घेतली तर त्यातील काही लोक अडखळतील, काही पडतील, काही थांबून जातील तर काही

डॉ.नीलम गोऱ्हे.....

आर्थिक परिस्थितीमध्ये कंबरडे मोडल्यासारखे निपचित पडून राहतील आणि तीच परिस्थिती आज नॉन फॉर्मल सेक्टरची झालेली आहे.

सभापती महोदय, समजा कोणाचा घर खर्च ३० हजार रुपये असेल, ४० हजार रुपये असेल तर त्यांना त्यांचा घर खर्च चालविण्यासाठी पैसे काढता आले पाहिजेत. यासंदर्भात महाराष्ट्र सरकारने बँकामध्ये पैशांचा कशा पध्दतीने पुरवठा होत आहे हे बघणे जसे गरजेचे आहे त्याच बरोबर जे लोक असंघटीत क्षेत्रातील आहेत त्यांना आर्थिक दृष्ट्या सुरक्षितता मिळण्याच्या दृष्टिकोनातून बँकामध्ये कशा पध्दतीने प्रायोरिटी देता येईल, पतपेढ्यांना परवानगी देता येईल, सहकारी बँकाना कशा पध्दतीने परवानगी देता येईल याचा विचार करणे आवश्यक आहे. केंद्र शासनाने सहकारी बँकाना नोटा बदली करण्याच्या संदर्भात बंधने घातली आहेत. परंतु आज नागरी बँकाकडे अजबावधी रुपयांच्या जुन्या नोटा पडल्या आहेत त्यांचे काय करायचे ? आज मध्यवर्ती बँका सुध्दा जुन्या नोटा घेत नाहीत.

या नंतर श्री. शिगम

डॉ.नीलम गोन्हे....

चलन तुटवड्यामुळे लोकांना होणाऱ्या त्रासामुळे रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाला शिवेसना पक्षाच्या खासदारांनी निवेदन दिलेले आहे. लग्न समारंभासाठी पैसे काढण्यावर अडीच लाख रुपयांची मर्यादा घातलेली आहे. परंतु तेवढी रक्कमसुद्धा अनेकांना मिळालेली नाही असा अनुभव आहे. त्यामुळे काही जणांनी लग्नकार्य पुढे ढकलले तर काही जणांनी रजिस्टर्ड पद्धतीने लग्न केले.

सभापती महोदय, या ठिकाणी काही सन्माननीय सदस्यांची वक्तव्ये ऐकली की लोकांनी देशाप्रेमासाठी लग्न समारंभाचा त्याग केला. ही चांगली गोष्ट आहे. ज्यांच्याकडे काळा पैसा आहे त्यांच्यावर नेम लागण्याऐवजी इतर शंभर लोकांवर तो लागला इथे कुठेतरी नेम चुकला, असे मला वाटते. कारण सर्वसामान्य लोकांना रांगेत उभे करून काळा पैसा बाहेर येईल ही कल्पना प्रत्यक्षात येण्यासारखी नाही. मुंबई उच्च न्यायालयाने देखील हेच विचारलेले आहे की, डिमॉनिटायझेशनच्या संदर्भात शेतकरी, शेतमजूर, त्याच बरोबर विणकर, कलाकार, व्यापारी, गुमास्ते, कामगार, सेवाक्षेत्र या सर्वांना याची झळ पोहोचली आहे.

सभापती महोदय, काल मी आणि माननीय वित्त व नियोजन मंत्री श्री.सुधीर मुनगंटीवार एका कार्यक्रमाच्या निमित्ताने एकत्र होतो. त्यावेळी मी त्यांना विचारले होते की, मार्च महिन्यात आर्थिक पाहणी अहवाल येतो. राज्यातील असंघटीत कामगारांवर डिमॉनिटायझेशनचा काय परिणाम झाला, उद्योगावर किती मंदी आली, आपण त्यांना कशाप्रकारे सुरक्षितता देणार आहोत याची माहिती आर्थिक पाहणी अहवाल आली पाहिजे. हीच मागणी मी येथे सभागृहात देखील करित आहे. सभापती महोदय, ज्या दोन विषयांचा येथे उल्लेख झालेला नाही ते दोन विषय मी येथे मांडते. पहिला विषय म्हणजे अशाप्रकारच्या निर्णयामुळे इतर देशांमध्ये काय झाले याबद्दल सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे थोडक्यात बोलले. सन २०१० मध्ये उत्तर कोरियामध्ये मुद्रा परिवर्तन झाले. त्यावेळी किंग जोंगल हे पंतप्रधान होते. त्यांनी १०० रुपयांच्या नोटेतील दोन शून्य काढून टाकण्यात आली असे

डॉ.नीलम गोन्हे....

सांगितले. त्यामुळे त्या ठिकाणी मोठा कोलाहल झाला. १०० रुपयातील दोन शून्य काढून टाकल्यामुळे १०० रुपयांची किंमत फक्त एक रुपया झाली. माझ्याकडे देखील १०० रुपयांची नोट आहे. त्यातील दोन शून्य कमी झाले तर ती देखील एक रुपयाची नोट होईल की काय अशी मला भीती वाटते. उत्तर कोरियामध्ये अशाप्रकारचा निर्णय घेतल्यामुळे तेथील जनतेमध्ये अन्नान्न परिस्थिती निर्माण झाली. ज्यांच्याकडे शंभर रुपयांच्या पाच नोटा होत्या त्याची किंमत पाच रुपये झाली. माझी मीडियाला देखील विनंती आहे की,त्यांनी असे काही छापू नये. कारण अशाप्रकारच्या काही भन्नाट कल्पना आल्या तर अजून गोंधळ वाढेल. शेवटी उत्तर कोरियामध्ये दुष्काळ पडला. लोक अन्नान्न झाले. लोकांचा प्रक्षोभ झाला तेव्हा तेथील हुकूमशाहाने सांगितले की, ही सर्व चूक वित्त मंत्र्यांची आहे. तेथील लोकक्षोभ थांबविण्यासाठी वित्त मंत्र्यांना जाहीरपणे फाशी देण्यात आली. यामध्ये एकाही शब्दाची अतिशयोक्ती नाही. दुसरे उदाहरण घाना देशाचे आहे. धानामध्ये ५० रुपयांची नोट अचानकपणे बंद करण्यात आली. कारण त्यांना ५० रुपयांची नोट मोठी आहे असे वाटत होते. ५० रुपयांची नोट बंद केल्यामुळे खेड्यापाड्यातील लोक ५० रुपयांची नोट बदली करण्यासाठी शहराकडे धावू लागले. शहरात जाईपर्यंत नोट बदली करण्याची मुदत संपली. त्यातील अनेक लोक बँका आणि तेथील कार्यालयात घुटमळत राहिले. त्यानंतर शहरामध्ये लुटालूट सुरु केली. त्यामुळे घानातील अर्थव्यवस्था मोडकळीस आली. दुसरे देश काय करीत आहेत त्यांचा सल्ला ऐकण्याची गरज नाही. आपण बुद्धीमान लोक आहोत. जर रशियाने विरोध केला असेल तर त्याकडे लक्ष देण्याची गरज नाही. सन १९९१ मध्ये रशियात देखील असा निर्णय झाला होता आणि तो निर्णय अयोग्य होता म्हणून १९९८ मध्ये त्यामध्ये बदलण्यात आला.

सभापती महोदय, आरबीआयची कोणत्या दिवशी कोणते पत्रक काढायचे याची रणनीती होती की ठरविलेला निर्णय होता. आरबीआयकडून रोज वेगवेगळे

डॉ.नीलम गोन्हे...

निर्णय येत आहेत. त्याबद्दल लोकांना अवगत करावे. सभागृहात ६०-७० जण उपस्थित आहेत त्यांनी मला सांगावे की, आरबीआयने काढलेल्या परिपत्रकांपैकी किती परिपत्रक आपल्या लक्षात राहिले आहेत ? जर आपण रोज वेगळे परिपत्रक काढू लागलो तर लोकांच्या मनात गोंधळ निर्माण होईल. लोकांच्या मनात असेही प्रश्न आहेत की, आरबीआयच्या गव्हर्नर पदी श्री.उर्जित पटेल नसताना त्याच्या सहीची नोट कशी काय आली, त्या नोटांवर अगोदरच्या गव्हर्नरची सही का नाही ? मी काही लोकांकडून सातत्याने ऐकत आहे की, आपले देशावर प्रेम आहे तर या सर्व गोष्टी सहन करा. ज्यावेळी कसाबला फाशी दिली त्यावेळी आपण सर्वांनी त्या निर्णयाचे स्वागत केले. अफझल गुरुला फाशी देण्यात आली त्यावेळी केंद्रीय गृह मंत्री पदी श्री.सुशीलकुमार शिंदे होते. त्यांनी अफझल गुरुला फाशी देणार आहे असे कुठेही जाहीर केले नाही आणि अचानक सकाळी बातमी आली की, अफझल गुरुला फाशी देण्यात आली. देशद्रोही माणसाला चांगली शिक्षा झाली म्हणून प्रत्येकाने सरकारचे अभिनंदन केले. एखाद्या पक्षास निवडणुकीत बहुमत मिळाल्यावर त्यांना लोकांचे देशप्रेम फूटपट्टीवर मोजायची मुभा मिळते काय ? कोणामध्ये किती देशप्रेम आहे हे आम्ही थर्मामीटर लावून मोजणार का ? त्यासाठी रांगेत उभे राहिले पाहिजे, लग्न समारंभ रद्द केले पाहिजेत काय ? सरकारने घेतलेल्या कोणत्याही निर्णयाबाबत कुरकुर करता कामा नये ही देशप्रेमाची व्याख्या होऊ शकत नाही.

सभापती महोदय, आपण सर्वांना माहित असेल की, लालबहादूर शास्त्री यांनी लोकांना एकच वेळ जेवण्यासाठी आवाहन केले होते. त्यावेळी एक वेळ जेवण करणारे लक्षावधी लोक होते. अनेक महिलांनी देशासाठी स्वतःचे दागिने दिले होते. जर रक्तदानाची वेळ आली तर कोट्यवधी लोक रक्तदानासाठी पुढे येतात. तेव्हा आपणास देशप्रेमाबाबत सामान्य माणसाची शक्ती दिसून येते. आपल्याला पाहिजे त्या गोष्टींवर देशप्रेमाची व्याख्या लावायची म्हणजे आपण सर्वसामान्य माणसाच्या संवेदनशीलतेवर शांका घेत आहोत असे मला वाटते म्हणून शिवेसना कार्याध्यक्ष

डॉ.नीलम गोन्हे...

माननीय श्री.उद्धवजी ठाकरे यांनी काही भूमिका मांडल्या. या संदर्भात दैनिक “सामना”मध्ये अग्रलेख लिहिलेला आहे त्यामध्ये थोडी उपहासात्मक भाषा वापरलेली आहे. तो अग्रलेख मी वाचून दाखवते. “....परंतु त्यांनी म्हटले आहे की, या स्फोटात बळी गेलेल्या लोकांमध्ये जसे हे ७०-८० लोक आहेत त्याचबरोबर जी जनता अन्न पाण्याशिवाय रांगेत उभे राहून त्यांचा जो वेळ जात आहे, आमची हीच अपेक्षा आहे की, ३० डिसेंबर नंतर आम्ही धमाका करू असे जे म्हटले जाते. त्यावेळी तो धमाका पाकिस्तानवरील अणुबॉम्बचा असणार आहे काय की दहशतवादाला रोखणारा असणार आहे की काश्मीरमधील ३७० कलम रद्द करून “एक राष्ट्र एक निशाणचे” स्वप्न साकार होणार आहे काय की ३० डिसेंबर रोजी मध्यरात्री अयोध्येमध्ये राम मंदिर उभारण्याची घोषणा होणार आहे ? हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोटा रद्द केल्याबद्दल जनता आशीर्वाद देत आहे. पण त्याच बरोबर ३० डिसेंबर नंतर जो धमाका होणार आहे त्यामध्ये भ्रष्टाचारी आणि ज्यांच्याकडे काळा पैसा आहे व जो परदेशी पैसा आहे तो कशा पद्धतीने आणणार आहात ? जनधन खाते उघडण्यात आले. असे म्हटले जाते की, जनधन खात्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात बेनामी पैसा आलेला आहे. माझ्या असेही वाचनात आले की, जनधन खात्यामध्ये जास्त पैसे असतील त्यांना देखील शिक्षा होणार आहे. यातील

काहीजण खूप हुशार असतात. पण काही अशिक्षित लोकांची कशावरही सही घेऊन त्यांच्या नावावर पैसे भरले गेले असतील, असेही प्रकार झाले असतील.

सभापती महोदय, एका बाजूला सायबर क्राईमचे गुन्हे वाढत असताना आपण कॅशलेसकडे जात आहोत. त्याबाबतही दक्षता घेण्याची आवश्यकता आहे. आपण हे सर्व करताना सर्वांना बरोबर घेऊन जाता येईल. परंतु जसे एखाद्या होडीमध्ये खूप गर्दी झाल्यावर होडीच्या कडेवरील माणूस पाण्यामध्ये पडतो. तेव्हा आपण या संदर्भात उपाययोजना करित असताना गोरगरीब माणसांचा देखील विचार करावा. सभापती महोदय, या हेतुचे स्वागत करित असताना सर्वसामान्य लोकांना त्रास होत आहे त्याबाबत एक कृती कार्यक्रम राबवून लोकांना दिलासा द्यावा. या संदर्भात

डॉ.नीलम गोन्हे....

सरकारने केलेल्या घोषणा खूप अपुऱ्या आहेत. आपण देशप्रेमासाठी हा त्रास सहन करा असे सांगत असाल तर मला असे वाटते की, पूर्वीच्या सत्ताधाऱ्यांमध्ये आणि आपल्यामध्ये काय फरक आहे ? कारण मी अजुनही सभागृहातील तो दिवस विसरलेली नाही. ज्या दिवशी जैतापूर आंदोलनामध्ये तबरे याच्यावर गोळीबार झाला त्यावेळी शिवसेना व भाजप समोरून विरोध करित असताना सत्ताधारी बाकावरून उत्तर आले होते की, पोलिसांनी विकासासाठी गोळीबार केला. तेव्हा सत्ताधारी बाकावरून बाके वाजविण्यात आली होती. मग आपल्यामध्ये आणि त्यांच्यामध्ये काय फरक राहिला ? ज्या विश्वासाने जनतेने आपणास निवडून दिलेले आहे त्याचा विचार करून राज्यामध्ये भूमिका घेतली पाहिजे. आम्हाला कुठेही विरोधासाठी विरोध करायचा नाही, परंतु जनता देखील पाहत आहे. अनावर झाल्यावर मुकी जनावरे देखील लाथ मारतात. आपण जनतेवर अशी वेळ आणू नये कारण त्यांचे आपल्यावर प्रेम आहे याची जाणीव ठेवली पाहिजे, एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करते.

जय महाराष्ट्र !

या नंतर श्री. बोर्डे

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, मी जाणून घेऊ इच्छितो की, या चर्चेवर अजून किती सन्माननीय सदस्य बोलणार आहेत. आम्हाला समितीच्या बैठकांना सुध्दा जावयाचे आहे. जर आम्हाला किती सदस्य बोलणार आहेत हे समजले तर आम्ही त्या बैठका पार पाडून पुन्हा येथे येऊ शकतो.

तालिका सभापती : या चर्चेवर बोलण्यासाठी सन्माननीय सदस्य प्रा. अनिल सोले, सर्वश्री शरद रणपिसे, कपिल पाटील, सुजितसिंह ठाकूर, जयवंतराव जाधव, आर्कि.अनंत गाडगीळ, डॉ.अपूर्व हिरे, अॅड निरंजन डावखरे, भाई जगताप, गिरीशचंद्र व्यास, नरेंद्र पाटील, प्रा.जोगेंद्र कवाडे, श्री.विनायक मेटे, अॅड जयदेव गायकवाड, अॅड रामहरी रुपनवर, श्रीमती विद्या चव्हाण, सर्वश्री हरिसिंग राठोड, हेमंत टकले, संजय दत्त, प्रकाश गजभिये यांची नावे आहेत.

श्री.चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, मी सभागृहाला विनंती करतो की, अपुऱ्या चलन पुरवठ्यापुरतीच ही चर्चा मर्यादित आहे. त्यामुळे यावर बोलताना अन्य नवीन मुद्दा उपस्थित होणार नाही. विधानसभेमध्ये या विषयावरील चर्चेला माननीय मुख्यमंत्र्यांनी उत्तर दिलेले आहे. मला वाटते या चर्चेला आजच उत्तर दिले गेले तर बरे होईल. जर या चर्चेला उद्या उत्तर देण्यात आले तर त्याला अर्थ राहणार नाही. कारण आज विधानसभेत दिलेले उत्तर उद्याच्या वर्तमानपत्रातून वाचलेले राहिल. माननीय मुख्यमंत्र्यांचा निरोप आला आहे. त्यांचे म्हणणे आहे की, जर ही चर्चा ओटोपती घेतली जात असेल तर मी उत्तर देण्यासाठी सभागृहात येतो.

श्री.शरद रणपिसे : सभापती महोदय, अतिशय संवेदनशील आणि जिवाळ्याच्या विषयावर सभागृहात चर्चा सुरु आहे. ही चर्चा आज दुपारी १.३० वाजता सुरु झाली केली आहे. ही चर्चा संपविण्याऐवजी आपण सन्माननीय सदस्यांना विनंती करू शकता की, त्यांनी मुद्यांची पुनरावृत्ती करता कामा नये. नवीन मुद्दा असेल तर तो सन्माननीय सदस्यांना मांडू द्यावा. हे खरे आहे की, या विषयाच्या बाबतीत प्रत्येक सन्माननीय सदस्यांच्या भावना तीव्र आहेत. सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेल्या मुद्याला माननीय मुख्यमंत्र्यांनी उत्तर द्यावे, अशी सन्माननीय सदस्यांनी अपेक्षा आहे. त्यामुळे मला वाटते की, आता अधिक चर्चा न करता सन्माननीय सदस्य श्री.अनिल भोसले यांना भाषण करण्यास अनुमती द्यावी.

श्री.प्रवीण देकर : सभापती महोदय, सभागृहात अतिशय चांगली चर्चा सुरु आहे. अजून एक महत्त्वाचा विषय हा मराठा समाजाला आरक्षण देण्याबाबतचा आहे. मराठा समाजाला आरक्षण मिळण्याच्या मागणीसाठी राज्यात लाखोंच्या संख्येने मोर्चे निघालेले आहेत. त्यामुळे नोटा बंदीचा विषय जितका महत्त्वाचा आहे तितकाच मराठा समाजाच्या आरक्षणाचा विषय महत्त्वाचा आहे. वर्तमानपत्र आणि टी.व्ही.च्या माध्यमातून हा विषय पुढे आला आहे. या चर्चेवर अनेक सन्माननीय सदस्यांची अभ्यासपूर्ण भाषणे झालेली आहे. त्यामुळे आता या चर्चेला उत्तर देताना माननीय मुख्यमंत्री काय बोलणार हे सभागृहाच्या दृष्टीने जास्त महत्त्वाचे आहे. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी या चर्चेला उत्तर दिले तर खऱ्या अर्थाने या चर्चेला न्याय मिळेल. मुळात सन्माननीय सदस्य एखाद्या बाबीवरील निर्णयासाठी आणि मंत्री वा मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तर ऐकण्यासाठी भाषण करीत असतात. मी पुन्हा विनंती करतो की, आता माननीय मुख्यमंत्र्यांचे उत्तर सुरु करावयास पाहिजे. तसेच दुसरी बाब अशी की, मला अवगत करून घ्यावयाचे आहे की, मराठा समाजाला आरक्षण मिळण्याबाबतच्या प्रस्तावाच्या बाबतीत काय करण्यात येणार आहे ?

तालिका सभापती : ठीक आहे. या बाबत सुध्दा आपण निर्णय करु या. मला वाटते आता या विषयावर अधिक चर्चा न करता, सन्माननीय सदस्य श्री.अनिल भोसले यांनी आपले भाषण सुरु करावे.

श्री.अनिल भोसले (पुणे स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, नोटा बंदीच्या अनुषंगाने निर्माण झालेल्या परिस्थितीवर उपस्थित केलेल्या चर्चेमध्ये भाग घेण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, नोटा बंदीचा निर्णय घेतल्यानंतर बँकेतून पैसे काढण्यासाठी लावलेल्या रांगेत ७८ लोकांना आपला जीव गमवावा लागला. अशाच प्रकारे नोटाबंदीचा निर्णय जाहीर झाल्यानंतर कामाच्या तणावामुळे पुणे जिल्ह्यातील राजगुरु नगर सहकारी बँकेच्या दोन कर्मचाऱ्यांचा मृत्यू झाला. त्यांना मी प्रथम भावपूर्ण आदरांजली अर्पण करतो.

सभापती महोदय, या चर्चेवर बोलताना माझा मुद्दा रिपीट होणार नाही. नोटा बंदीचा निर्णय घेतल्यानंतर ३० डिसेंबरपर्यंत जुन्या नोटा बँकेत जमा करण्याची मुदत देण्यात आलेली आहे. या निर्णयाचा काय परिणाम होणार आहे, पुढची घोषणा काय असेल, हे सर्व ३० डिसेंबरनंतर ठरणार आहे. सरकारला त्या वेळी समजेल की, नोटा बंदीचा निर्णय योग्य आहे की वाईट आहे.

सभापती महोदय, देशाचा नियोजन आराखडा प्रथम तयार केला गेला. त्यानुसार प्रत्येक गावात एक शाळा, एक पंचायत आणि एक सहकारी संस्था राहणार. या राज्यातील सहकार चळवळ ही कला समजली गेली. या राज्यातील पश्चिम महाराष्ट्रात सहकारी बँका, जिल्हा बँका, पत संस्था, शेड्यूल्ड बँका अशा अनेक बँका आहेत. कै.आर.आर.पाटील यांनी खाजगी सावकारी मोडून काढण्यासाठी सावकारी प्रतिबंधक कायदा केला. या नोटा बंदीच्या निर्णयाचा सर्वात जास्त फायदा हा मोठ्या सावकारांनी घेतला आहे, असे मला वाटते. सभापती महोदय, मी स्वतः सहकारी बँक आणि पत संस्था चालवितो. वास्तविक पाहता नोटाबंदीचा निर्णय घेण्याऐवजी सरकारने कर प्रणालीच्या बाबतीत विचार करावयास पाहिजे होता. यापूर्वीचे आमचे पंतप्रधान माननीय डॉ.मनमोहन सिंग यांना त्यावेळी हे जमले नाही. कारण त्यावेळी एका पक्षाचे बहुमत नव्हते. त्यांना सर्व पक्षांना सोबत घेऊन निर्णय करावा लागायचा. मला वाटते नोटा बंदीचा निर्णय घेण्याऐवजी सोपी

श्री.अनिल भोसले....

कर प्रणाली आणली असती तर चांगले झाले असते. बेकायदशीर पैसा आढळला तर अमुक-तमुक कारवाई करण्याबाबत घोषणा केल्या गेल्या. वास्तविक पाहता कर प्रणालीत बदल केले असते आणि त्यानंतर नोटा बंदीचा निर्णय घेतला असता तर या देशाच्या दृष्टीने ते महत्त्वाचे ठरले असते. या चर्चेवर बोलत असताना अनेक सन्माननीय सदस्यांनी विविध मुद्दे मांडले.

सभापती महोदय, मी माझ्या भागात दर शुक्रवारी शेती बाजार भरवितो. नोटा बंदीचा निर्णय होण्यापूर्वीपर्यंत या बाजारात चार तासात १८ लाख रुपयांचा व्यवहार होत होता. ज्या दिवशी नोटा बंदीचा निर्णय झाला त्याच्या दुसऱ्या शुक्रवारी १८ लाखावरील धंदा ३ लाख रुपयांवर आला. सध्या दर आठवड्याला ५ लाख रुपयांपर्यंत धंदा होत आहे. सर्वसामान्य शेतकरी त्या ठिकाणी ताजा आणि चांगला माल विक्रीसाठी आणतात. या सरकारने सांगितले की, शेतकऱ्यांचा माल थेट लोकांपर्यंत पोहचविणार आहोत. परंतु नोटा बंदीच्या निर्णयामुळे शेतकऱ्यांचे मोठे नुकसान झाले आहे.

सभापती महोदय, मी शेतकरी आहे. मला दर आठवड्याला माझ्या शेतातील मजुरांना दर शनिवारी १५-१६ हजार रुपये मजुरी द्यावी लागते. मजुरांना मजुरी दिल्यानंतरच ते रविवारी बाजारात जाऊन आठवड्याचे सामान भरतात. या मजुरांना आम्ही रोखीने मजुरी देत होतो. त्यांना बँकेमध्ये खाते उघडून दिले आहेत. माझ्या गावात जिल्हा बँक, सहकारी बँक, पत संस्था एवढ्याच बँका आहेत. राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडण्यासाठी त्यांना उभे सुध्दा केले नाही. बँकेत खाते उघडण्यासाठी ५०० रुपये खर्च येतो. अशा परिस्थितीत त्या शेतकऱ्याला, मजुराला काम करून सुध्दा आपला बाजार भरता येत नाही.

सभापती महोदय, आता ऊस हंगाम सुरु झाला आहे. राज्यातील अनेक जण सहकारी साखर कारखाने चालवितात. पूर्वी मजुरांच्या टोळ्या आणण्यासाठी मुकादम रोख रक्कम घेऊन जात होते. मजुरांना मुकादमाने रोख रक्कम दिल्यानंतरच मजूर येत होते. हा संपूर्ण टर्नओव्हर लाखो रुपयांचा असायचा.

श्री.अनिल भोसले....

आता मजुरांच्या टोळ्या आणण्यासाठी मुकादमाने ५० लाख रुपये जमा केले तर भविष्यकाळात त्याला किती आयकर लागणार आहे, त्या मजुराला किती पैसे मिळणार आहेत, हा या परिस्थितीतील बिकट प्रश्न आहे.

सभापती महोदय, माझ्याकडे कृषी महाविद्यालय आहे. त्या ठिकाणी तीन-चार हजार विद्यार्थी आहेत. त्या वसतिगृहातील मेस विद्यार्थी स्वतःच चालवितात. ते स्वतःच पैसे जमा करून मेस चालवितात. नोटा बंदीच्या निर्णयानंतर मी त्यांना २५ लाख रुपयांचा माल भरून दिला व त्यानंतर ती मेस सुरु झाली. परंतु मी त्यांना दैनंदिन असलेल्या दूध, भाजीपाला इत्यादींसाठी पैसा देऊ शकलो नाही.

नंतर श्री.कांबळे.....

या नंतर श्री. कांबळे

श्री. अनिल भोसले

त्या विद्यार्थ्यांचे काय हाल चालले आहेत ? हा निर्णय घेताना विचार केला पाहिजे होता. मी टीका करित नाही. वस्तुस्थिती सांगत आहे. माझा एक कार्यकर्ता आहे. मी त्याचे नाव घेत नाही. तो भंगार माल विकत होता. त्याच्या २० हातगाड्या होत्या. तेथे झोपडपट्टीत असेच चालायचे की, हजार रूपये घ्यायचे आणि त्यांच्याकडून तेराशे रूपये घ्यायचे. हातगाडीवरील भंगार विकून तोच विकत घ्यायचा. त्याच्याकडे २ लाख रूपये साठले होते, ते बदलण्याकरिता दुसऱ्याला दिले. त्याला ८ दिवस पैसे मिळाले नाहीत, एका माणसाने त्याला फसविले. रात्री २ वाजता त्याला अॅटॅक आला आणि रात्री अडीच वाजता तो वारला. काल रात्री त्याचा अंत्यविधी झाला. मी त्यास जाऊ शकला नाही. मला या विषयावर फार महत्त्वाचे बोलायचे आहे. तुम्ही वेगवेगळे निर्णय जाहीर केले आहेत. कधी ४ हजार रूपये, कधी १० हजार रूपये, कधी २४ हजार रूपये काढता येतील असे निर्णय जाहीर केले. मी परवाच्या दिवशी मोर्चा काढला, शिवसेनेचे सन्माननीय सदस्य श्री. अनिल बाबर होते, भाजपचे श्री. खर्डेकर होते, जनता बँक होती, कॉसमॉस बँक होती. आमच्याकडील ५३ सहकारी बँका, जिल्ह्याच्या बाहेरच्या ६० बँका यांच्याकडे सर्व मिळून २ हजार कोटी रूपये शिल्लक आहेत. २ हजार कोटी रूपये कोणतीही बँक घेत नाही. राष्ट्रीयकृत आणि खाजगी बँका पैसे घेतात, ते पैसे घेण्याकरिता टक्केवारी लावतात, अशी परिस्थिती आता आहे. शेड्यूल्ड बँकेच्या बाबतीत निर्णय घेतला, शिल्लक निधी आहे. सीआरआरकरिता २६ नोव्हेंबरला सर्क्यूलर काढले की, ८ नोव्हेंबरपासून पाचशे, एक हजार रूपयांच्या नोटा जमा झाल्या, त्यांचा कर्ज व्यवहार करू नये, तुम्हाला गुंतवणूक करता येणार नाही, असे पैसे तुम्ही आरबीआयकडे गुंतवा. सभापती महोदय, अशी एकूण ४ लाख कोटी रूपये रक्कम आहे. आरबीआयचे परिपत्रक म्हणत आहे की, ४ टक्के किंवा त्याच्या वर व्याज दर द्यावा. या बँकेचे नुकसान १५ दिवसांना ७०५ कोटी रूपये होत आहे. मला हीच

श्री. अनिल भोसले

भीती वाटत आहे की, मंदीचा काळ येईल. कधीपासून मंदी सुरूच आहे. मंदीच्या काळात अजून भर पडेल. आरबीआयचे गव्हर्नर श्री. ऊर्जित पटेल साहेब आहेत. त्यांना नव्याने नेमले आहे, ते मोठे अर्थतज्ज्ञ आहेत. दोन हजार रूपयांची नोट का काढली यावर त्यांचे उत्तर आहे. ते म्हणतात की, दोन हजार रूपयांची नोट काढण्यास खर्च कमी येतो. त्यामुळे ती नोट काढली आहे. खरोखर हास्यास्पद आहे. आपण एक हजार रूपये, पाचशे रूपये यांची नोट बंद करित आहात आणि दोन हजार रूपयांची नोट छापत आहात. ती नोट छापण्याकरिता खर्च कमी येतो म्हणून आम्ही केले आहे हे आरबीआयचे गव्हर्नर श्री. ऊर्जित पटेल यांचे ऑफिशिअली स्टेटमेंट आहे. माननीय सहकार मंत्री उपस्थित आहेत. बँका आम्ही चालवितो. आज माझ्या बँकेकडे दोन हजार रूपयांची नोट खरी आहे का, पाचशे रूपयांची नोट खरी आहे का हे तपासण्याचे मशीन आहे का, रिझर्व्ह बँकेने ऑफिशिअली केले आहे त्या संदर्भात आमच्याकडे मशिन आहे का ? भविष्यात खोट्या नोटा आल्या तर जबाबदार कोण राहणार आहे हा महत्त्वाचा मुद्दा आहे. नोटा तपासण्यासाठी मशिनच नाही. आज व्हॉट्स अॅपवर मेसेजेस येतात. आम्हाला पैसे स्वीकारण्यास भीती वाटत आहे. दोन हजार रूपयांच्या नोटा घ्यायच्या की नाही आणि कशा तपासायच्या, स्टाफ म्हणत आहे की, जबाबदार कोण राहणार आहे ? रंग जातो, नंबर विचित्र आहेत, अलीकडे-पलीकडे आहेत असा हा प्रकार आहे. आपण आमच्या भावना ऐकून घ्याव्यात. परवा मोर्चा काढताना मला पोलीस आयुक्तांनी सांगितले की, राज्यात १४४ कलम आहे. मला मान्य आहे असे मी म्हणालो. मोर्चाला त्यांनी परवानगी नाकारली. मी पोलीस आयुक्तांना विनंती केली आणि सांगितले की, नागरी बँका, राष्ट्रीयकृत बँका, खाजगी बँका यांच्या एटीएमला १-२ हजार लोक लाईनमध्ये उभे आहेत, त्यांना अटक करावी. संचारबंदी कायदा आहे, ५ जण एकत्र आल्यानंतर अटक करायची आहे. अटक करा. तुम्ही कायदा म्हणत आहात तर त्यांनाही अटक करावी. मी असे बोलल्यानंतर आम्हाला परवानगी दिली. आम्ही लोकांच्या प्रश्नांकरिताच आंदोलन केले आहे, असे

श्री. अनिल भोसले

म्हटल्यावर त्यांनी परवानगी दिली. सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोऱ्हे यांनी आजचा सोन्याचा भाव सांगितला. कॅशमध्ये सोन्याचा भाव ४५-५० हजार रूपयांपर्यंत गेला होता. आमच्या पुण्यातील कोणी एकाने ५०० किलो टन सोने विकले, हजार टन सोने विकले, आयटीने एकावर तरी धाड टाकली का ? सरकार म्हणते जनधन योजना आहे, घेणारा आणि देणारा या दोघांना अटक. एखाद्या सोनाराला अटक केली का, त्यावर आयटीची धाड पडली का, त्याचे पैस कुठे गेले पाहिले का ? मधल्या काळात डॉलरचा भाव देशात ११६ रूपये गेला होता. आता तसा तो चालला आहे. सोने, डॉलर या पध्दतीने हा व्यवहार चालला आहे. सहकारी बँकांत किती पैसे जमा झाले, किती दिवसांनंतर, कशाकरिता निर्णय राबवित आहात ? दोन नंबरच्या व्यवहारवाल्यांचे झाल्यानंतर आम्हाला तुम्ही देणार आहात का ? मार्च अखेर येत आहे. डिसेंबर अखेर होत आहे. बऱ्याचशा बँका कर्ज व्यवहार ठेवत नाहीत, गुंतवणूक करीत असतत, सीडी रेश्यो ठेवलेला आहे, त्याप्रमाणे गुंतवणूक आहे, कोणी पीक कर्ज वाटप केले आहे, कोणी गृह कर्ज वाटप केले आहे. सभापती महोदय, वृत्तपत्रांत आले हाते की, मल्ल्याला १३ हजार कोटी रूपये स्वॅश केले. मी माझ्या भाषणात परवा बोललो. मलाही दुःख वाटले. भविष्यात आमच्या सहकारी बँकांकडून लोक कर्ज घेतील असे वाटत नाही. तुमच्या काळात ९७ वी घटना दुरुस्ती केली. भविष्यात या सहकारी बँकांत कोणी पैसे भरले नाहीत तर तुम्ही आमच्यावर गुन्हे दाखल करणार आहात. मल्ल्या फॉरेनला जाऊन बसला आहे. तुम्ही सहकारी बँकांच्या संदर्भात जाहीर करा की, तुमचा एनपीए वाढला तरी चालेल, जे योग्य कर्ज आहे, योग्य माणसाला पैसे घेण्यास, मग आर्थिक उद्योजक, विकासक, साधा व्यावसायिक, भाजीपाला विक्रेता, दूध विक्रेता असेल, अशांना आम्ही सवलत देऊ. आपण त्याकरिता काही पॅकेज केले पाहिजे. आता अशीच परिस्थिती जिल्हा बँकेची आहे. आमच्या जिल्हा बँकेकडे ६५० ते ७०० कोटी रूपये पडून आहेत. ते पैसे ठेवण्यास जागा नाही.

यानंतर श्री. रोझेकर

या नंतर श्री. रोझेकर

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

श्री.अनिल भोसले.....

चार टक्क्यांनी व्याज द्यावे लागत असल्यामुळे जिल्हा बँकांचा रोज ७ लाख रुपयांचा तोटा होत आहे. आमच्या बँकेत ६ हजार कोटी रुपयांच्या ठेवी आहेत. आमची बँक १०० व्या वर्षात पदार्पण करित आहे. श्री.शरद पवार साहेब आणि केंद्रीय मंत्री श्री.अरुण जेटली साहेब या बँकेत येऊन गेले. सन्माननीय श्री.चंद्रकांत दादा पाटील साहेब आपणही आमच्या एका कार्यक्रमाला आला होता. आमच्या बँकेने कोअर बँकिंग प्रणाली कार्यरत केली आहे. आरबीआयच्या रुलप्रमाणे केवायसी नॉर्म्सची पूर्तता केली आहे. अन्य जिल्हा बँकांनीही ही पूर्तता केली आहे. परंतु, या जिल्हा बँकांनी केवायसी नॉर्म्सची पूर्तता केलेली नसल्यामुळे त्यांना पैसे काढता येणार नाहीत आणि देताही येणार नाहीत, असा फतवा आपण काढला आहे. लोकांना पटेल असे तरी बोलावे. या बँका म्हणजे शेतकऱ्यांचा कणा आहेत. आज ऊस तोडणी सुरु झाली आहे. ऊसाचा हंगाम सुरु झाला आहे. शेतकऱ्यांचे पैसे बँकेत आले आहेत. परंतु, शेतकऱ्यांना पैसे काढता येत नाहीत. कुणाकडे लग्न असते, कुणाच्या मुलांच्या शिक्षणाचा प्रश्न असतो, कुणाचे बाळंतपण असते, असे अनेक प्रश्न आहेत. परंतु, पैसे काढता येत नसल्यामुळे लोक अक्षरशः रडत रडत आमच्याकडे येत आहेत. माझ्या वडिलांपासून मी १०० रुपयांच्या १ लक्ष रुपयांच्या नोटा दिवाळीत लक्ष्मी पुजनाला पुजतो. १० वर्षात किमान १० लाख रुपये तरी जमले असतील. त्या नोटा मी ज्यांना पैशांची गरज आहे अशांना कुणाला १० हजार, कुणाला २० हजार रुपये पाठविले आहेत. मी आपल्याला शेतकी कॉलेजचे उदाहरण दिले, परवाच एकाचा झालेल्या मृत्यूचे उदाहरण दिले. अशा परिस्थितीत या नोटाबंदीच्या बाबतीत सरकारने ज्या पध्दतीने पावले उचलावयास हवी होती, तशी ती त्यांनी उचललेली नाहीत.

श्री.अनिल भोसले.....

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे यांनी ४८ टक्के लोकांचे बँकेत खाते नाही, असे जे सांगितले आहे, ते खऱे आहे. आता हे ४८ टक्के लोक बँकेत खाते उघडणार आहेत, आपल्या खात्यात पैसे भरणार आहेत, पर्यायाने बँकांच्या ठेवी वाढणार आहेत, खात्यांची संख्या वाढणार आहे आणि एकूणच बँकांचे व्यवस्थापन कोलमडणार आहे. सेवकांवर ताण पडणार आहे. बँकांचे आर्थिक नुकसान होणार आहे.

सभापती महोदय, मी प्रत्येक गोष्टीचा विचारपूर्वक उल्लेख करतो आहे. मागील सहा वर्षात मी कधीही सभागृहात एवढा वेळ भाषण केलेले नाही. परंतु, मी ही परिस्थितीत अगदी जवळून बघतो आहे. माझ्या बँकेला केवळ अडीच कोटी रुपये मिळाले आहेत. अन्य बँकांना १६ कोटी रुपये मिळाले आहेत. अशी परिस्थिती पुणे शहरात आहे.

सभापती महोदय, सरकारला ३० तारखेपर्यंत संपूर्ण देश कॅशलेस करावयाचा आहे. परंतु, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे प्रमुख श्री.मोहन भागवत यांचे एक स्टेटमेंट मी काल-परवाच वृत्तपत्रात वाचले आहे. ते असे म्हणाले की, संपूर्ण कॅशलेस शक्य नाही. त्यांच्या म्हणण्याला काही अर्थ नाही का की, तेही चुकीचे बोलत आहेत ? ते आमच्या बाजूने बोलत आहेत. कारण, त्यांना सामान्यांच्या व्यथा माहीत आहेत. त्यांनी अभ्यास केला असेल.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी कृपया दोन मिनिटे आपले भाषण थांबवावे. मुख्यमंत्री महोदयांचा एक संदेश मला आला आहे. निश्चलनीकरणाबाबतची विधानसभेतील चर्चा, मुख्यमंत्री महोदयांच्या उत्तरासह पूर्ण झालेली आहे. मुख्यमंत्री महोदयांचा असा निरोप आहे की, उद्या त्यांचा व्यस्त कार्यक्रम असल्यामुळे विधानपरिषदेत या विषयावरील त्यांचे उत्तर आजच घ्यावे. हे गृहित धरूनच मी सर्व पक्षांच्या सन्माननीय गटनेत्यांना असे सांगितले होते की,

सभापती.....

आपल्याला बोलणाऱ्या सदस्यांची यादी थोडी कमी करावी लागेल. अजूनही अनेक सन्माननीय सदस्यांना या विषयावर बोलावयाचे आहे. त्यामुळे मला सभागृहाचा याबाबत सेन्स घ्यावयाचा आहे की, आज आपल्याला उत्तरासह ही चर्चा संपवता येईल का ? मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तर आपल्याला आज घ्यावयाचे आहे का ?

श्री.हेमंत टकले : सभापती महोदय, आपल्याकडे मुख्यमंत्री महोदयांचा निरोप आला आहे, ही गोष्ट योग्य आहे. परंतु, हा विषय असा आहे की, या सभागृहातील प्रत्येक सन्माननीय सदस्यांना या प्रश्नासंबंधी त्यांचे अनुभव किंवा सर्वसामान्य लोकांच्या अडचणी या ठिकाणी मांडावयाच्या आहेत व त्यांना हे एकच व्यासपीठ उपलब्ध आहे. त्यामुळे आपल्याला शक्य असेल तर आपण थोडेसे वेळेचे नियोजन करावे. पण सायंकाळी ६.०० वाजेपर्यंत ही चर्चा सुरु ठेवावी आणि उर्वरित सन्माननीय सदस्यांना उद्या सकाळी बोलू द्यावे व त्यानंतर मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तर घ्यावे.

सभापती : मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तर पुढे ढकलले तर ते परवापर्यंत जाईल. विधानसभेत मुख्यमंत्री महोदयांनी उत्तर दिलेले आहे. विधानपरिषदेत त्यापेक्षा काही वेगळे उत्तर आपल्याला मिळेल, असे नाही.

श्री.हेमंत टकले : सभापती महोदय, आपण म्हणता तो मुद्दा जरी लक्षात घेतला तरी सुध्दा दोन्ही सभागृहाच्या कामकाजामध्ये काही फरक असू शकतो. तो फरक अशासाठी असू शकतो की, विधानसभेमध्ये उत्तर झालेले आहे व ते उद्या मीडियामध्येही येईल. आपल्या सभागृहातील चर्चा अद्याप संपलेली नाही व या चर्चेत सन्माननीय सदस्यांकडून जे मुद्दे मांडले जातील त्या माध्यमातून कदाचित आम्हाला मुख्यमंत्री महोदयांकडून अधिक विस्ताराने उत्तर मिळू शकेल.

सभापती : आपण एक असा निर्णय घेऊ की, आता सायंकाळचे ५ वाजून १५ मिनिटे झाली आहेत. सायंकाळी ६.१५ किंवा ६.३० वाजेपर्यंत ही

सभापती.....

चर्चा आपण घेऊ. सन्माननीय सदस्यांनी वेळेचे बंधन पाळावे. त्यानंतर मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तर घेऊ व ही चर्चा संपवू. मी मुख्यमंत्री महोदयांना विनंती करीन की, सायंकाळी ६.१५ किंवा ६.३० वाजता त्यांनी उत्तर द्यावे. काही सदस्यांची नावे कमी झाली तर बरे होईल.

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, माझी विनंती आहे की, हा विषय महत्वाचा आहेच. मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तर सायंकाळी ६.३० वाजता घ्यावे, असा सर्वांचाच निर्णय असेल तर तो योग्यच आहे. परंतु, मराठा आरक्षणाविषयीचा सत्तारूढ पक्षाचा प्रस्ताव आहे. माझी अशी विनंती आहे की, सन्माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दरेकर यांना हा प्रस्ताव मांडण्यास आपण अनुमती द्यावी, त्यांना थोडे बोलू द्यावे व ऑन लेग ठेवावे. फक्त किती वाजता मराठा आरक्षणाची चर्चा आपण सुरु करणार आहात, हा निर्णय आपण आताच देऊन टाकावा.

सभापती : अगोदर निश्चलनीकरणाची चर्चा आपण पूर्ण करून घेऊ व नंतर मराठा आरक्षणाबाबतच्या प्रस्तावाबाबत विचार करू.

माझे असे स्पष्ट निदेश आहेत की, सन्माननीय सदस्यांनी पॉईंट बोलवावे व रिपिटेशन टाळावे.

आता सन्माननीय सदस्य श्री.अनिल भोसले यांनी आपले भाषण पुढे सुरु करावे.

श्री.अनिल भोसले : सभापती महोदय, मी रिपिटेशन केलेले नाही. माझे वेगळे मुद्दे आहेत. मी सहकार चळवळीतील आहे व आपणही या चळवळीत आहात.

सभापती महोदय, शेड्यूल बँकांमध्ये १५ दिवसात ७०० कोटी रुपये जमा झाले आहेत. जिल्हा बँकांना रोज ७ ते ८ लाख रुपयांचा तोटा होत आहे. पुणे जिल्ह्यात २ हजार पतसंस्था आहेत.

या नंतर श्री. खर्चे

श्री.अनिल भोसले....

सहकार खात्याने या पतसंस्थांना परवानगी दिलेली आहे. त्यांच्याकडे २०० कोटी रुपये पडून आहेत. यासाठी कोण जबाबदार आहे, उद्या या पतसंस्था बुडीत निघाल्या तर, आता कर्ज खात्यात पैसे भरता येत नाहीत, पिंग्मी एजन्ट व्याज गोळा करू शकत नाही. या सर्व गोष्टींसाठी भविष्यकाळात कोणाला जबाबदार धरणार आहात ? यामध्ये माझे चार प्रश्न आहेत, एक शेड्यूल बँकेचे होणारे नुकसान, त्यामध्ये निर्माण होणारा एनपीए, जिल्हा बँकाचा एनपीए, पतसंस्थांचा एनपीए, पतसंस्थाकडे पडून असलेला पैसा, यातून सहकारी बँकांची थकबाकी वाढेल. उद्या असे आदेश आले की, एक हजार कोटी रुपयांचे तातडीने वाटप करा. त्यासाठी ग्राहकांची आवश्यकता असते, या सर्व बाबी कायद्याने तपासाव्या लागतील. त्यांच्या धंद्याची काय परिस्थिती आहे. या सर्व बाबींची तपासणी करावी लागेल. हे सर्व प्रश्न अत्यंत निकडीचे आहेत, यातून आम्हाला मोठा धोका समोर दिसत आहे, आमची झोप उडाली आहे, पतसंस्थांचा अध्यक्ष म्हणून मी त्यांना काय उत्तर द्यावे, या सर्वांचे रात्री मला फोन येतात की, सभागृहात काय निर्णय झाला, समजा जिल्हा बँकाना परवानगी दिली तर पतसंस्थांचे काय करणार आहात, यासाठी कोण जबाबदार राहणार आहे, पतसंस्थांना परवानगी देतांना सहकार खात्याने विचार का केला नाही. पतसंस्थांचा भविष्यात तोटा झाला, त्या डबघाईस आल्या तर यासाठी कोण जबाबदार असणार आहे. आज हातगाडीवाला, चांभार, गिरणीवाला, दूधवाला यांच्याकडून हजारो पिंग्मीएजंट पैसे गोळा करतात, त्यांचा रोजगार बुडू लागला आहे. त्यांना निधी गोळा करता येत नाही. तो पैसा जिल्हा व सहकारी बँकेत भरता येत नाही. अशा परिस्थितीमुळे अनेक प्रश्न निर्माण झाले आहेत. राजगुरुनगर सहकारी बँकेचे आमचे दोन सेवक दगावले आहेत, रात्री ११ ते १२ वाजता किती पैसा जमा झाला याची माहिती आरबीआयला द्यावी लागते. आज सहकारी बँकेत किती पैसा गोळा झाला याचा विचार करण्यात यावा. सहकारी बँकाच्या नावाने

श्री.अनिल भोसले...

तक्रारी करण्यात येत असून बँक ऑफ बडोदामध्ये मधल्या काळात ६ हजार कोटी रुपयांच्या परकीय चलनाचा व्यवहार झाला आहे. त्याबाबत केंद्र शासनाने काय निर्णय घेतला आहे. राज्य सरकार याबाबत केंद्राकडे काय विचारणा करणार आहे. माननीय मंत्री श्री. चंद्रकांत पाटील आपण सहकार मंत्री होता. बँक ऑफ बडोदाच्या दिल्ली येथील अशोक विहार या शाखेतील ६१७२ कोटी रुपयांची रक्कम ३० बँकांमधील वेगवेगळ्या खात्यात ट्रान्सफर करून हा पैसा परदेशात गेला आहे. हा आदर्श महाराष्ट्रातील कर्जदारांनी घेतला व त्यांनी सहकार मोडीत काढण्याचे ठरविले तर यासाठी कोण जबाबदार राहिल. या सर्व प्रश्नांची उत्तरे माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी द्यावीत. हे प्रश्न अत्यंत ज्वलंत आहेत.

सभापती महोदय, १७ वी घटना दुरुस्ती लागू करण्यात आली आहे. त्यानुसार नोटाबंदीचा परिणाम सहकार खात्यावर काय होणार याचे उत्तर आम्हाला मिळाले पाहिजे. माननीय मुख्यमंत्री उद्या दिल्ली येथे जाऊन केंद्रीय वित्त मंत्री श्री. अरुण जेटली यांना भेटतील व जिल्हा बँकांच्या संदर्भात सकारात्मक निर्णय होईल. परंतु पतसंस्थांच्या संदर्भात काय निर्णय घेणार आहात. आम्ही सहकारी बँक व पतसंस्था यांच्यात नोडल अधिकारी म्हणून जिल्हाधिकारी श्री.सौरभ राव यांची नियुक्ती केली आहे. त्यांनी सांगितले की, सात दिवसात पत संस्था, खाजगी बँका, सहकारी बँका व राष्ट्रीयकृत बँका यांना समान न्यायाने पैसा वाटप करण्यात येईल. आम्ही त्यांना असा इशारा दिला की, आम्हाला सात दिवसात पैसा मिळाला नाही तर कायदा हातात घेऊन राष्ट्रीय कृत बँका व खाजगी बँका आम्ही लुटून पैसा आणू व तो ग्राहकांना वाटप करू. अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे. बँकेतील कर्मचारी वैतागले आहेत, घाबरले आहेत, ते जेवण करीत नाही, त्यांचे ब्लड प्रेशर व शुगर वाढत चालली आहे. सहकार सांभाळावा अशी माझी विनंती आहे. आता आपण वसंतदादा पाटील यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त चर्चा करणार आहोत, त्यांनी

श्री.अनिल भोसले....

महाराष्ट्रात सहकार चळवळ उभी करण्यासाठी आयुष्य घालविले आहे. मी जे प्रश्न उपस्थित केले त्याचे उत्तर मला मुख्यमंत्री महोदयांकडून अपेक्षित आहे, मी वस्तुस्थिती मांडलेली आहे, कोणावरही टीका केलेली नाही.

सभापती महोदयांनी या विषयाबाबत अतिशय महत्वाची भूमिका घ्यावी, मुख्यमंत्री महोदयांना सहकार चळवळीबाबत मनापासून उत्तर देण्यास सांगावे, आम्हाला सात दिवसांच्या आत चलन पुरवठा कसा होईल, पतसंस्थांना परवानगी कशी मिळेल याबाबत पुनर्विचार करावा, जिल्हा बँकाबाबत अर्थमंत्री महोदयांशी चर्चा करून योग्य तो निर्णय घ्यावा अशी माझी विनंती आहे. एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवितो.

श्री.शरद रणपिसे (विधानसभेने निवडलेले): सभापती महोदय, मी आपले अभिनंदन करतो की, आपण वेळेचे नियोजन केले व यानंतर सत्ताधारी पक्षातर्फे कोणी बोलणार नाही. मुख्यमंत्री महोदय या चर्चेला उत्तर देणार आहेत. त्यामुळे आमच्या सन्माननीय सदस्यांना भरपूर वेळ मिळावा म्हणून मी मुद्देसूद थोडक्यात बोलणार आहे. जे मुद्दे राज्य सरकारशी संबंधित आहेत, त्याचे उत्तर मुख्यमंत्री महोदयांच्या भाषणात यावे अशी मी अपेक्षा व्यक्त करतो.

सभापती महोदय, नोटाबंदीचा निर्णय झाला त्यावेळी माननीय पंतप्रधान यांनी जे जाहीर केले त्याची री राज्यातील सत्ताधारी पक्षातील सर्वच नेत्यांनी ओढली. नोटाबंदीमुळे भ्रष्टाचार नाहीसा होईल. काळा पैसा नष्ट होईल, अतिरेकी वापरत असलेल्या नकली नोटा बाजारातून नाहीशा होतील. असे चार मुद्दे केंद्रातील व राज्यातील नेत्यांकडून सांगण्यात आले. माझा पहिला प्रश्न असा आहे की, केंद्राचे विषय सोडून द्यावेत. राज्याबाबत मी सांगत आहे, ३१ ऑक्टोबर, २०१४ रोजी सरकार सत्तेवर आले. धोरणात्मक भाषण मंत्रिमंडळात मंजूर करून माननीय राज्यपाल महोदयांमार्फत राज्यातील जनतेला सांगितले. नोटाबंदीमध्ये चार मुद्दे सांगण्यात आले आहेत. काळा पैसा नष्ट होईल, भ्रष्टाचार कमी होईल. अतिरेकी नकली नोटा वापरणार नाहीत. ३१ ऑक्टोबर, २०१४ रोजी सरकार सत्तेवर आल्यावर तुमच्या अजेंड्यामधील प्रथम प्राधान्यांचा विषय असा होता की, भ्रष्टाचारी व्यक्तीची संपत्ती जप्त करण्याचे विधेयक तातडीने मंजूर करून त्याची अंमलबजावणी करण्यात येईल. सरकार सत्तेवर येऊन दोन वर्षे पूर्ण झाले आहेत. कोणता काळा पैसा जप्त केला आहे, याचे उत्तर देण्यात यावे. कोणाची संपत्ती जप्त करण्यात आली आहे, हे सरकार महाराष्ट्रातील व देशातील लोकांना फसवित आहे.

या नंतर श्री.बोरले....

या नंतर श्री. बोरले

श्री.शरद रणपिसे.....

तुम्ही सांगितले होते की, जे भ्रष्टाचार करील, काळा पैसा बाळगतील त्यांची संपत्ती जप्त करण्यासंदर्भातील विधेयक आमचे सरकार सत्तेवर आपल्याबरोबर आम्ही पारीत करू. परंतु, तुम्हाला मागील २ वर्षात यासाठी वेळ मिळाला नाही. मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत यावर चर्चा झाली नाही. नोटाबंदी हा विषय सोडून द्यावा. त्यामुळे काळा पैसा नाहीसा होईल किंवा नाही हे अनेक सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले. परंतु, तुमचे काय ? तुमचा भ्रष्टाचाराला पाठींबा आहे काय, काळा पैसा बाळगणाऱ्यांना पाठींबा आहे काय ? माननीय श्री.चंद्रकांत पाटील साहेब आपण याचे उत्तर द्यावे.

सभापती महोदय, दुसरा मुद्दा असा आहे की, आपण मागील वर्षी बजेट सादर केले. माननीय अर्थमंत्री, मुख्यमंत्री मोठ्ठ्याने जीएसटी-जीएसटी असे सांगत होते. आम्ही गुड्स अँड सर्व्हिस टॅक्स लागू करणार असे आपण सांगितले. मी अर्थविषयक बोलत आहे, पॉलिसी विषयक बोलत आहे. नोटाबंदीमुळे लोकांना किती त्रास झाला हे मुद्दे मी मांडत नाही. आमच्या सर्व सन्माननीय सदस्यांनी त्याबाबत सांगितले. मी त्या मुद्द्यांची पुनरावृत्ती करित नाही. आम्ही दिनांक १ एप्रिल, २०१७ पासून जीएसटी लागू करू असे तुम्ही सांगितले. परंतु, आता तुमची अर्थनितीच बदलली आहे. आता तुम्ही कॅशलेस व्यवहाराबाबत बोलत आहात. म्हणजे जीएसटी हे एक टोक आणि कॅशलेस व्यवहार हे दुसरे टोक आहे. जीएसटी म्हणजे एक देश एक कर आणि कॅशलेशमध्ये टॅक्सची भानगडच नाही. कॅशलेस व्यवहारामध्ये कोणतेही बुक्स ऑफ अकाऊंटस् ठेवायचे नाही. तुम्ही प्लास्टीक कार्ड किंवा क्रेडिट कार्ड द्यायचे आणि विक्रेता आपोआप २ टक्के टॅक्स कापून घेईल आणि त्यातील काही हिस्सा केंद्र शासनाला, काही हिस्सा राज्य शासनाला, काही हिस्सा स्थानिक स्वराज्य संस्थांना मिळणार आहे आणि ज्या बँका हा व्यवहार करतील त्यांना कमिशन मिळणार आहे. तुमची कोणती पॉलिसी आहे ? तुम्ही एकाच आर्थिक वर्षात दोन आर्थिक निती आणत आहात. तुम्ही एका बाजूला

श्री.शरद रणपिसे.....

जीएसटी आणता जे एक टोक आहे आणि दुसऱ्या बाजूला कॅशलेस व्यवहार म्हणत आहात ते दुसरे टोक आहे. तुम्हाला अर्थनितीमधील काही कळत नाही. मी खात्रीपूर्वक सांगतो की, तुम्ही एकाच आर्थिक वर्षात दोन अर्थनिती आणू शकत नाहीत. यामुळे पुढील वर्षी राज्याचे बजेट कोलमडणार आहे. अर्थ राज्यमंत्री महोदय तुमच्याकडे पैसाच शिल्लक राहणार नाही. आम्ही मराठवाडा आणि विदर्भाचा विकास करू असे तुम्ही सांगता. तुम्ही मोठ्या थाटामाटात, गाजावाजा करून, प्रेस कॉन्फरन्स घेऊन केळकर समितीच्या अहवालाबाबत सांगितले. परंतु, तुम्हाला केळकर समितीच्या शिफारशींची अंमलबजावणी करण्यासाठी निधीच मिळणार नाही. आपण सर्व सन्माननीय सदस्यांना सांगितले की, तुम्ही केळकर समितीच्या अहवालाबाबत तुमच्या भावना व्यक्त कराव्यात. आम्ही मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत त्यावर चर्चा करू आणि केळकर समितीच्या अहवालावर मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत चर्चा झाल्यानंतर तो अहवाल कशा प्रकारे अंमलात आणावयाचा हे सभागृहाला सांगू. मग कोठे गेली केळकर समिती ? केळकर समितीने अहवाल देऊन आता दीड वर्षे झालेली आहेत. तुम्हाला विदर्भाबद्दल देणे-घेणे नाही. तुम्हाला केळकर समितीच्या शिफारशींची अंमलबजावणी करण्यासाठी पैसेच मिळत नाहीत.

सभापती : आपण केळकर समितीचा अहवाल आणि नोटाबंदी हा विषय कनेक्ट कसा होतो ते सांगावे.

श्री.चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, सायंकाळी ६.१५ वाजता मुख्यमंत्री महोदय चर्चेला उत्तर देणार आहेत. आपण सन्माननीय सदस्यांना मुद्दे मांडण्याबाबत सूचना केलेली आहे. परंतु, सन्माननीय सदस्य श्री.शरद रणपिसे साहेब सविस्तर भाषण करीत आहेत.

श्री.शरद रणपिसे : सभापती महोदय, माननीय सभागृह नेते श्री.चंद्रकांत पाटील साहेबांनी माझ्या मुद्द्यांची उत्तरे द्यावीत. परंतु, त्यांच्याकडे मी उपस्थित केलेल्या मुद्द्यांची उत्तरे नाहीत.

सभापती महोदय, अर्थ आणि नोटाबंदीचा विषय केंद्र शासनाशी आणि राज्य

श्री.शरद रणपिसे.....

शासनाशी संबंधित आहे. सन २०१२ मध्ये सीबीआयचे संचालक श्री.ए.पी.सिंग यांनी रिपोर्ट दिला होता. परदेशामध्ये ५०० बिलियन डॉलर्स म्हणजे सुमारे ३० लाख कोटी रुपये इतका काळा पैसा आहे. भाजपने निवडणुकीपूर्वी घोषणा केली होती की, आम्ही सत्तेवर आल्यानंतर प्रत्येकाच्या बँक खात्यात १५ लाख रुपये जमा करू. आता तुम्ही काळ्या पैशाचा शोध घेत आहात. सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे साहेबांनी याबाबत सांगितले. माननीय श्री.पी.चिदंबरम साहेबांनी राज्यसभेत कॉमर्स सेक्रेटरी यांनी सांगितलेल्या माहितीचा उल्लेख केला. कॉमर्स सेक्रेटरी म्हणाले होते की, बँकेत थोड्या प्रमाणात पैसे जमा होणार नाहीत. म्हणजे काळा पैसा नाही, तो व्हाईट मनी आहे. मग काळा पैसा कोठे गेला ? जे पनामा लिक्स प्रकरण सुरु आहे त्यांच्या मार्फत जवळपास ५०० धनाढ्य, बलाढ्य भांडवलदारांचा काळा पैसा व्हाईट झालेला आहे. एचएसबीसी बँकेत ११९५ गर्भ श्रीमंतांची खाती आहेत. माझा शासनाला असा प्रश्न आहे की, हे सर्व रेकॉर्डवर असताना महाराष्ट्रातील किती लोक पनामा लिक्समध्ये अडकले आहेत ? महाराष्ट्रातील किती लोक एचएसबीसी बँकेच्या प्रकरणात अडकले आहेत आणि राज्याचे किती लाख कोटी रुपयांचे नुकसान होणार आहे याचे उत्तर द्यावे. परंतु, तुमच्याकडे या प्रश्नाचे उत्तर नाही आणि या लोकांवर कारवाई करण्याची माननीय पंतप्रधानांकडे हिम्मत नाही, ताकद नाही. त्यांच्या नावासह यादी आलेली आहे. परंतु, ते बंद करतात, सुप्रीम कोर्टात जातात. काय करतात हे आम्हाला कळच नाही. ती यादी जगजाहीर करावी. तुम्ही क्लिन आहात, भ्रष्टाचाराच्या विरोधात आहात तर ती यादी जाहीर करावी. केंद्र शासनाने ती यादी जाहीर केली नाही तर राज्य शासनाने या राज्यातील किती भांडवलदार, उद्योगपतींचा किती लाख कोटी रुपयांचा काळा पैसा पनामा लिक्स मार्फत आणि एचएसबीसी मार्फत व्हाईट झाला हे सांगावे. तो पैसा पुन्हा भारतात आलेला आहे. हे पैसे पुन्हा बँकेत का जमा झाले ? भारत सरकारचे कॉमर्स सेक्रेटरी म्हणतात की, हा संपूर्ण पैसा रोटेड झालेला आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रवीण दरेकर साहेब आपल्याला अर्थविषय माहिती आहे. आपण हा विषय

श्री.शरद रणपिसे.....

समजून घ्यावा. हा सर्व पैसा तेथून परत आलेला आहे. मलेशिया मार्फत सुद्धा परत आलेला आहे. त्यामुळे नोटाबंदीमुळे तुमच्या हातात काही लागणार नाही, हे मी या निमित्ताने सांगतो.

सभापती महोदय, मघाशी कोणी तरी को-ऑपरेटिव्ह बँकांच्या संदर्भात उल्लेख केला. सन्माननीय सदस्य सर्वश्री अनिल भोसले, जयंत प्र.पाटील असे अनेक सन्माननीय सदस्य त्या संदर्भात बोलले. सहकारी बँकांना किती वाईट वागणूक दिली जाते ? त्यांच्यावर विश्वासच नाही. राष्ट्रीयकृत बँकांचे जाळे ग्रामीण भागापर्यंत पोहोचलेले नाही. राष्ट्रीयकृत बँकांनी काय केले आणि सहकारी बँका काय करित आहेत याबाबत आमचे लोक पोटतिडकीने बोलले. आता आरबीआयचा अहवाल आलेला आहे. राष्ट्रीयकृत बँकांमधून भांडवलदारांनी, उद्योगपतींनी १५ लाख कोटी रुपयांचे कर्ज घेतले आहे. रिझर्व्ह बँकेचे गव्हर्नर यांनी सांगितले की, आम्ही जवळपास दीड ते दोन लाख कोटी रुपये एनपीएच्या खात्यात जमा केले आहेत. हे काय चालले आहे ? सहकारी बँकांवर अविश्वास दाखवायचा आणि ज्यांनी नॅशनलाईज बँकांमधून १५ लाख कोटी रुपयांचे कर्ज घेतले त्यांचे जवळपास २ लाख कोटी रुपये तुम्ही एनपीए खात्यामध्ये दाखविता. म्हणजे तुमचा सहकारी बँकांवर विश्वास नाही. आपण या संदर्भात कोणती कार्यवाही केलेली आहे हे देखील मला या निमित्ताने समजून घ्यावयाचे आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य आर्कि.अनंत गाडगीळ नेहमी कॅशलेस व्यवहार करावेत असा मुद्दा उपस्थित करतात. परंतु, सायबर सुरक्षेचे काय ? परवा काँग्रेस पक्षाचे उपाध्यक्ष माननीय श्री.राहुल गांधी यांची एआयसीसीची साईट हॅक झाली. अशा कॅशलेसच्या साईट्स हॅक झाल्या आणि कोठे ओव्हलोड होऊन ती संपूर्ण यंत्रणा बंद पडली तर सायबर सुरक्षेचे काय होईल ? राज्य शासनाने सायबर सुरक्षेबाबत कोणती उपाययोजना केलेली आहे या संदर्भात आम्हाला माहिती द्यावी. हा निर्णय जनतेच्या हिताचा नाही. हा निर्णय केवळ राजकीय हेतूपोटी घेतलेला आहे. पुढील वर्षी उत्तर प्रदेश आणि पंजाब राज्यात निवडणुका होणार आहेत आणि

श्री.शरद रणपिसे.....

त्यावरून पुढील राष्ट्रपती कोण होईल हे ठरणार आहे. मी जाणीवपूर्वक सांगतो की, त्या निवडणुका जिंकण्यासाठी देशाच्या पंतप्रधानांनी हे चुकीचे पाऊल उचलले आहे. म्हणून या निमित्ताने महाराष्ट्र राज्याशी संबंधित जे प्रश्न आहेत, जी आकडेवारी मी विचारलेली आहे त्याला आपण उत्तर द्यावे अशी विनंती करून माझे दोन शब्द संपवितो.

यानंतर श्री.भोगले.....

या नंतर श्री. भोगले

डॉ.अपूर्व हिरे (नाशिक विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, आज सगळ्यात महत्वाचा प्रश्न या देशावर वारंवार होणाऱ्या अतिरेकी संकटाचा आहे. त्यामुळे निश्चितपणे नोटाबंदीचा निर्णय प्रामुख्याने त्या अनुषंगाने घेतला गेला. खरे तर पाकिस्तान या देशाकडून त्यांच्या छापखान्यामध्ये त्या देशाच्या चलनी नोटा छापल्या जात नसतील एवढ्या भारतीय चलनातील बनावट नोटा छापून त्यांचा वापर दहशतवादी कारवायांसाठी करण्याचा प्रयत्न होत होता. ते प्रकार थांबणे सगळ्यात महत्वाचे होते. काश्मीरसारख्या ठिकाणची परिस्थिती पाहिली तर सीआयएसएफचा अधिकारी किंवा बीएसएफचे जवान, लष्कराचे जवान भारताच्या सीमेवर आपल्या प्राणाची बाजी लावून देशाचे संरक्षण करीत आहेत. त्या ठिकाणी सैन्यावर किंवा पोलिसांवर एक दगड मारण्याचे ५०० रुपये देण्याची भूमिका सुरु होती. ते काम थांबविण्यात यश आल्यासारखे दिसत आहे. शाळा जाळून टाकल्याबरोबर जाळणाऱ्यांना ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा दिल्या जात होत्या. हा उद्योग थांबणे अतिशय महत्वाचे होते. त्यादृष्टीने सरकारने पाऊल उचलले आहे असे मी मानतो.

सभापती महोदय, आज भ्रष्टाचाराबाबत बोलले जाते. काळा पैसा जो निर्माण होत होता त्याला ब्रेक लागला आहे. कॅशलेस इकॉनॉमीमुळे काळ्या पैशाची निर्मिती थांबण्याचे काम घडताना दिसते. भविष्यकाळात टॅक्सपेयर्सची संख्या सुध्दा वाढलेली दिसून येईल. या सगळ्या माध्यमातून अकाउंटिंग होणार असून चलन व्यवहारात फिरणार आहे. एक नंबरमध्ये चलन फिरणार असल्यामुळे अकाउंटिबिलिटी निर्माण होते. आज देशामध्ये प्रत्येक नागरिकाकडे पॅनकार्ड नाही. अनेक देशात असा नियम आहे की, जो माणूस आयकर भरत नाही त्याला मतदानाचा अधिकार नाही. देशात जास्तीत जास्त नागरिक टॅक्सपेयर्स व्हावेत म्हणून हे पाऊल महत्वाचे आहे असे मला वाटते.

डॉ.अपूर्व हिरे.....

सभापती महोदय, बँकांचा विचार केला तर ९ लाख कोटी रुपयांच्या नोटा या निर्णयामुळे बँकांकडे गोळा झाल्या आहेत. त्यामुळे बँकांना कर्ज वाटपावरील व्याज दर कमी करावे लागणार आहेत. त्यातून निश्चितपणे अधिक कर्ज पुरवठा बँका करू शकतील. बँकांनी कर्ज वाटले नाही तर त्यांना नफा मिळणार नाही. बँकांना ठेवीवर व्याज देणे भाग आहे. त्यामुळे बँकांनी व्याज दर कमी करणे गरजेचे आहे. लोकांना कमी दरात कर्ज उपलब्ध झाले तर निश्चितपणे उद्योगधंदे वाढण्यास मदत होणार आहे. त्यातून तरुणांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. देशामध्ये अनेक अवैध धंदे सुरु होते. हवाला, क्रिकेटच्या मॅचमध्ये होणारे बेटिंग या प्रकारांना कॅशलेस पॉलिसीच्या माध्यमातून निश्चितपणे आळा बसणार आहे. अकाउंटीबिलिटी आल्यामुळे हे प्रकार बंद होताना दिसून येतील. जो पैसा अनेक लोकांच्या बँक लॉकरमध्ये पडून होता तो बँकेत आल्यामुळे कर्जाच्या माध्यमातून चलनात येताना दिसणार आहे. त्यामुळे जी भूमिका घेतली ती महत्वाची आहे.

सभापती महोदय, असे म्हटले जाते की, काळा पैसा सोन्यामध्ये कन्व्हर्ट होत आहे. प्रत्येक व्यक्तीकडे किती सोने असावे याबाबत कोणताही नियम नसला तरी यापुढील काळात निश्चितपणे सोने बाळगण्यावर नियंत्रण आणल्यामुळे सोन्याचे दर कमी होतील. जिल्हा बँकांचा जो मुद्दा या ठिकाणी मांडण्यात आला तो खरोखर महत्वाचा आहे. जिल्हा बँकांची इन्व्हॉल्व्हमेंट गरजेची आहे. नाशिक जिल्हयाचा विचार केला तर नाशिक जिल्हा बँकेचे २१० शाखांचे नेटवर्क आहे. त्यांना या प्रक्रियेमध्ये सामावून घेतले जाणे गरजेचे आहे. जेणेकरून ही प्रक्रिया सुलभरित्या राबविता येईल. राज्याच्या माननीय मुख्यमंत्र्यांनी याबाबत प्रयत्न केले. दोन वेळा बँकांची बैठक घेतली. उद्या ते या विषयाबाबत दिल्लीला जात आहेत. मला खात्री आहे, पुढील काळात निश्चितपणे ते केंद्राकडून जिल्हा बँकांबाबत परवानगी प्राप्त

डॉ.अपूर्व हिरे.....

करुन घेतील. एक चांगले पाऊल पडताना दिसून येत आहे.

सभापती महोदय, या निर्णयाच्या माध्यमातून बँकांच्या एटीएमसमोर रांगा दिसतात त्या लोकांना हा निर्णय पटला म्हणूनच दिसत आहेत. जनतेला निर्णय पटला नसता तर एटीएमसमोर रांगा लावण्याऐवजी लोक रस्त्यावर उतरले असते. लोकांनी या निर्णयाविरुद्ध आंदोलनाची भूमिका घेतली असती. लोकांची भूमिका पॉझिटिव्ह दिसून येते. मला राजकारण म्हणून बोलायचे नाही. परंतु एवढेच सांगतो की, नगरपालिकांच्या निवडणुकांचे निकाल आपल्यासमोर आहेत. त्यामुळे निश्चितपणे लोकांनी हा कौल मान्य केला याची मला खात्री आहे. येणाऱ्या काळात या कॅशलेस इकॉनॉमीच्या माध्यमातून चांगली दिशा दिसेल एवढेच सांगतो आणि वेळेअभावी माझे भाषण पूर्ण करतो.

...४..

आर्कि.अनंत गाडगीळ (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, एप्रिल महिन्यात गुजराथमधील एका वृत्तपत्रात एक बातमी प्रसिध्द झाली होती की, ५०० आणि १००० रुपयाच्या नोटा रद्द होणार आहेत. नंतर ज्यावेळी आरडाओरडा सुरु झाला तेव्हा सांगण्यात आले की, तो एप्रिल फूलचा प्रकार होता. जसे गुजराथमधील वृत्तपत्रात छापून आले तसेच नंतर घडत गेले, हे कसे काय झाले? म्हणून मला म्हणायचे आहे की, हा एप्रिल फूलचा प्रकार नसून You have fooled all the nation. दिनांक ८ एप्रिल, २०१६ रोजी निर्णय जाहीर झाल्यानंतर ९ नोव्हेंबरला टीव्हीवरील चर्चेमध्ये मी पहिला प्रश्न उपस्थित केला होता की, सरकारचे म्हणणे असेल की हा निर्णय नियोजनबध्द पध्दतीने घेतला तर रिझर्व्ह बँकेचे तत्कालीन गव्हर्नर डॉ.रघुराम राजन यांची नवीन नोटांवर सही का नव्हती? योग्य तयारी न करता भोंगळ कारभाराच्या पध्दतीने हा निर्णय जाहीर करण्यात आला.

सभापती महोदय, माजी अर्थमंत्री पी.चिदंबरम यांनी मुलाखतीमध्ये संशय व्यक्त केला. देशाच्या चीफ इकॉनॉमिक अॅडव्हायझरला सुध्दा माहिती नव्हती की ५०० व १००० रुपयाच्या नोटा रद्द होणार आहेत. मी तर यापुढे जाऊन म्हणतो की, देशाच्या अर्थमंत्र्यांना सुध्दा कदाचित ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा रद्द होणार या निर्णयाची माहिती नव्हती. याचे कारण असे की, अर्थमंत्री श्री.अरुण जेटली यांची एक मुलाखत बघितली तर त्यामध्ये त्यांना डायरेक्ट प्रश्न विचारला गेला, तुम्हाला हा निर्णय माहित नव्हता हे खरे आहे का? या प्रश्नाला त्यांनी दोन तीन वेळा उत्तर द्यायचे टाळले. या निर्णयामुळे काय आकडेवारी बाहेर आली त्याकडे मी लक्ष वेधतो. गिनीज बुकाचे याकडे लक्ष लागले आहे. गेल्या महिनाभरात ७ कोटी भारतीय लोक बँकांसमोरील रांगेमध्ये उभे राहिले. हा जगातील एक विक्रम आहे. ७ कोटी लोक रांगेमध्ये उभे राहिले असतील व प्रत्येकाचे दोन तास विचारात घेतले तरी देशाचे १४ कोटी कामाचे तास वाया गेले आहेत. हा निर्णय घेतल्यापासून पहिल्या १० ते १२ दिवसात काहीही व्यवहार होत नव्हते. दुकानात गिन्हाईक

आर्कि.अनंत गाडगीळ.....

जायचे, परंतु ५०० रुपयाची जूनी नोट असल्यामुळे त्यांना माल मिळत नव्हता. हॉटेलमध्ये खायला गेले तरी हॉटेलमालक जूनी नोट स्वीकारण्यास तयार नसायचे.

सभापती महोदय, विविध अर्थतज्ज्ञांच्या मते या निर्णयामुळे देशाचे २० ते २५ लाख कोटी रुपयांचे नुकसान झाले आहे. १७ टक्क्यावर इकॉनॉमी चालली आहे. ती जर २५ टक्क्यापुढे गेली तर त्या इकॉनॉमीला अर्थ राहणार आहे. महाराष्ट्राबाबत बोलायचे झाले तर गेल्या आठवड्याच्या शेवटपर्यंत २० हजार ट्रक्स स्टॅण्डस्टील होते, हलू शकत नव्हते. कारण माल घेणाऱ्याकडे पैसा नाही आणि देणाऱ्याकडे सुध्दा पैसा नाही. म्हणून २० हजार ट्रक्स जागच्या जागी उभे होते. शेतकऱ्यांचे, भाजीपालावाल्याचे अतोनात नुकसान झाले.

सभापती महोदय, राष्ट्रीयकृत बँकांचा महाराष्ट्रातील मी प्रमुख आर्किटेक्ट आहे. २० ते २५ बँकांच्या इमारतीचे डिझाईन मी तयार केले आहे. बँकांच्या शाखा काढता येत नाहीत, कारण एटीएमकरिता जागा नाही. सध्या देशामध्ये जवळजवळ २ लाख एटीएम मशीन्स आहेत. त्यापैकी फक्त १.२५ लाख मशीन्स वापरात आहेत. उर्वरित मशीन्स घाईघाईने निर्णय घेतल्यामुळे बंद ठेवाव्या लागल्या आहेत. कारण २००० रुपयांच्या नवीन नोटेचे डिझाईन नीट विचार करून तयार केलेले नाही. त्या नोटेचा आकार योग्यरित्या तयार केलेला नाही. त्या नोटा छापण्याकरिता जी शाई वापरण्यात आली ती सुध्दा घाईघाईने वापरली आहे. केंद्रीय महसूल सचिवांनी या संदर्भात असे स्टेटमेंट दिले की, २००० रुपयांच्या नोटेला पाणी लावल्यास त्यावरील शाई जात असेल तर ती खरी नोट आहे.

नंतर श्री.ओटवणेकर...

या नंतर श्री. ओटवणेकर

आर्कि.अनंत गाडगीळ....

दोन हजार रूपयाच्या नोटेचा आकार बदलल्यामुळे रिक्लीब्रेशन करायला ३ ते ४ महिने लागणार आहेत. हे मी माझ्या अनुभवावरून सांगत आहे. याचे कारण सर्व ट्रॅक्स बदलावे लागणार आहेत. बहुतांशी ट्रॅक हे बाहेरच्या देशातून येतात. भारताची, आरबीआयची ३०० कोटी नोटा एका महिन्यांमध्ये छापण्याची क्षमता आहे. त्यामुळे अर्थव्यवस्था सुरळीत होण्यासाठी किमान २१०० कोटी नोटा छापण्याची आवश्यकता आहे. २१०० कोटी नोटा छापून झाल्यानंतरच देशातील अर्थव्यवस्था २५ टक्क्यांपर्यंत सुरळीत होईल. महिन्याला ३०० कोटी म्हणजे अजून ७ महिने नोटा छापण्यामध्ये जाणार आहेत. त्यानंतर त्यांचे वितरण करण्यात येणार आहे. त्यामुळे हा कारभार वर्षभर असाच चालणार आहे.

सभापती महोदय, चलन बंदीमुळे जगाने काय प्रतिक्रिया दिली आहे ? भाजपच्या सोशल सेंटरमधून आमच्याकडे देखील मेसेजेस येत असतात. जगामध्ये पंतप्रधानांच्या निर्णयाचे कौतुक करण्यात येत आहे असे मेसेजेस येत आहेत. डॉ.मनमोहन सिंग हे काँग्रेसचे विद्यमान खासदार आहेत. त्यामुळे त्याला आपले ऑब्जेक्शन आहे हे आम्ही समजू शकतो. पण जगाने मान्य केलेले ते अर्थतज्ज्ञ आहेत. डॉ.मनमोहन सिंग आपल्या मुलाखतीमध्ये म्हणतात, या निर्णयामुळे जीडीपी २ टक्क्यांनी कमी होणार आहे. त्यामुळे देशाचे किती नुकसान होणार आहे याचा आपण विचार करावा. लगेच भाजपच्या सोशल मीडियावरून डॉ.मनमोहन सिंग यांना काय कळते अशा आशयाचे मेसेज फिरायला लागले. नोबल पारितोषिक विजेता प्रसिद्ध अर्थतज्ज्ञ डॉ.अमर्त्य सेन काय म्हणाले ते पहावे. अर्थतज्ज्ञ डॉ.अमर्त्य सेन यांची एनडीटीव्ही वरील मुलाखत पहावी. ते म्हणतात की, आपण लबाड नाही हे आता भारतीयांना सिद्ध करावे लागत आहे. डॉ.अमर्त्य सेन यांना काय कळते अशा आशयाचे एसएमएस सुरू झाले आहेत. मला

आर्कि.अनंत गाडगीळ.....

श्री.अमिताभ बच्चन यांचा पाठिंबा या आशयाचा कोणी तरी वॉटस् अप पाठविला. श्री.अमिताभ बच्चन हे महान कलाकार आहेत. त्यासंबंधी माझे काहीच म्हणणे नाही. या निर्णयाला श्री.अमिताभ बच्चन यांचा पाठिंबा, सनी लिऑन यांचा पाठिंबा..... आता काय बोलणार.... अर्थतज्ज्ञ कोण आणि आपण कोणासंबंधी बोलत आहात.

माननीय सभापतींनी अनुमती दिली तर माझ्या मोबाईलमधील व्हिडिओ मी दाखविण्यास तयार आहे.

सभापती : आपण सर्वांना कसा काय व्हिडिओ दाखवणार..... ?

आर्कि.अनंत गाडगीळ : सभापती महोदय, माझ्याकडे सनी लिऑनचा व्हिडिओ नाही. माझ्याकडे भाजपाच्या राष्ट्रीय प्रवक्त्या यांचा व्हिडिओ आहे. त्यांनी पाचशे रूपयांच्या नोटा बदलण्यासाठी त्या काळामध्ये विरोध केला होता. आज त्या खासदार आहेत. त्या भाजपाच्या राष्ट्रीय प्रवक्त्या असताना विरोध करित होत्या. आज मात्र सर्व प्रवक्ते चलन बंदीसंबंधी गुणगान गात आहेत. भाजपकडून मार्केटिंग काय चालले आहे ते पहा. भाजपवाले म्हणतात की, फॉरेनच्या पेपरमध्ये आमचे कौतुक करण्यात येत आहे. यावर एक तास बोलण्याची माझी तयारी आहे. न्युऑर्क टाइम्स, लंडन टाइम्स, वॉशिंग्टन टाइम्स काय म्हणत आहे ते मी आता सांगतो. “India in crisis-long lines and chaos.” असे म्हटलेले आहे. हा मुखपणा आहे. त्यांनी अशी अनेक विशेषणे दिली आहेत. आज तर पेपरमध्ये भयानक अशी बातमी आली आहे. रशिया हा आपला अनेक वर्षांपासून मित्र देश आहे. रशियाच्या राजदूतांनी सांगितले आहे की, 8-10 दिवसांमध्ये आमचा प्रश्न

आर्कि.अनंत गाडगीळ.....

सोडविला नाही तर दिल्ली दूतावासातील आमचे कर्मचारी आमच्या देशात नेण्यास सुरुवात करणार आहेत. याची जगात काय प्रतिक्रिया उमटेल याचा आपण विचार केलेला बरा. भारतात नोटा नसल्यामुळे प्रत्येक दूतावासातील कर्मचारी आपापल्या देशात जायला निघाला तर काय होईल ते आपण बघावे. एकीकडे आपण सोशल मीडियावर भारताचे जगात कौतुक होत आहे असे सांगत आहात. पण दिल्लीत जगातील जी दूतावास आहेत त्यांची प्रतिक्रिया काय आहे ती आपण पहावी.

सभापती महोदय, मी पुण्यात शनिवार पेठेमध्ये राहतो. त्यामुळे ते कोणाचे केंद्र आहे हे आपणास माहित आहे. पलीकडेच्या लोकांचा एक गैरसमज झालेला आहे. ब्रह्मदेव जेव्हा अक्कल वाटण्यास निघाले तेव्हा ५० टक्के अक्कल ही पुण्यातील मोतीबागेमध्ये आणि उरलेली ५० टक्के अक्कल ही नागपूरच्या रेशिमबागेमध्ये वाटली असाच त्यांचा समज आहे. म्हणजे त्यांना सगळेच समजते असे वाटते. सभापती महोदय, मी तर भाजपचे अभिनंदन करतो. जगामध्ये जेवढे अर्थतज्ज्ञ निर्माण झाले नाहीत तेवढे अर्थतज्ज्ञ भाजपने गेल्या आठवड्यामध्ये निर्माण केले आहेत. जो उठतो तो अर्थशास्त्रावर बोलत आहे. हे काय चालले आहे ? मेक इन इंडियाची जाहिरात करण्यात आली. ८ ऑक्टोबर रोजी चलनबंदीचा निर्णय रात्री घोषित झाला आणि ९ तारखेला भारतातील प्रमुख वर्तमानपत्रांमध्ये पहिला पानावर पेटीएमची जाहिरात देण्यात आली होती. पेटीएम, फिल्लिकार्ट या सर्वांच्या जाहिराती होत्या. याचा अर्थ असा होतो त्यांना हा निर्णय माहित होता. पेटीएमची विभागणी काय आहे हे माहित आहे काय ? यातील ४५ टक्के भांडवल हे चिनी लोकांकडे आहे. त्यांच्याकडे आपण आपल्या देशाची अर्थव्यवस्था सोपवायची असे म्हणता ? जीएसटी सारखे अर्थव्यवस्थेसंबंधातील काम देखील प्रायव्हेट कंपनीला देण्यात येत आहे. देशाच्या अर्थव्यवस्थेचे मोजमाप करण्याचे काम एका प्रायव्हेट परदेशी कंपनीला देत आहात. आता आपण कॅशलेस इकॉनॉमीवर बोलत आहात.

आर्कि.अनंत गाडगीळ....

आज ग्रामीण भागात काय अवस्था आहे ? हजार, दोन हजार लोकसंख्या असलेल्या गावांमध्ये बँकेची शाखा नाही. ग्रामीण भागामध्ये आपण ऑनलाईन सुविधा देऊ शकत नाही. आज तेथे नेटवर्क येत नाही. तेथे आपण ऑनलाईन व्यवहार सुरू करावेत असे सुचवत आहात. आताच सन्माननीय सदस्य श्री.शरद रणपिसे म्हणाले की, मी सातत्याने सायबर क्राईमवर बोलत आहे. ऑनलाईन व्यवहार करणे ही आधुनिक पद्धत आहे. ऑनलाईन व्यवहाराला प्रोटेक्शन देण्यासाठी आपल्याकडे कोणते कायदे आहेत ? एका प्रसिद्ध नटाची आई घरामध्ये बसली असता तिच्या क्रेडिटकार्डावर व्यवहार करत असल्यासंबंधातील OTP येत होते. तीने ग्राहक कक्षाशी संपर्क साधे पर्यंत तीन व्यवहार झाले होते. अशा तऱ्हेची अवस्था आहे. आपण ऑनलाईन पद्धत सुरक्षित आहे असे म्हणत असाल तर SBI ला ३० लाख कार्ड रद्द का करावी लागली आहेत ? ही सर्व कार्ड हॅक करण्यात आली होती. या सगळ्या प्रश्नाला कोण उत्तर देणार आहे ? हा निर्णय पंतप्रधानांचा होता म्हणून त्यांनी उत्तर देणे साहजिकच अपेक्षित होते. पण त्यांनी अजून पर्यंत कुठे उत्तर दिले आहे ? फक्त मन की बात..... वन वे ट्रॉफिक..... मुंबईमध्ये कोल्ड प्ले नावा खाली नृत्याचा कार्यक्रम झाला. त्यात नुसता धांगडधिंंगा होता. त्यात भाषण करण्यासाठी पंतप्रधानांना वेळ आहे. मन की बात मध्ये वन वे बोलण्यासाठी वेळ आहे. पण देशातील लोकशाहीचे सर्वोच्च मंदिर ज्या संसदेला म्हटले जाते त्या संसदेमध्ये उत्तर देण्यासाठी पंतप्रधानांना १५ दिवसांमध्ये वेळ मिळालेला नाही ही मोठी दुर्दैवाची गोष्ट आहे. सर्वांनी आपापल्या पाकिटातील नोटा काढाव्यात आणि त्यावर काय लिहिले आहे ते वाचावे. प्रत्येक नोटेवर “GUARANTEED BY THE CENTRAL GOVERNMENT” असे लिहिले आहे. आपण कुठली गॅरंटी दिली आहे. आम्ही पैसे देतो तेव्हा दुकानदार किंवा हॉटेलवाला म्हणतो की, ही नोट चालणार नाही. मग आपल्या गॅरंटीला काय अर्थ राहिला आहे ?

आर्कि, अनंत गाडगीळ.....

नोटेवर खाली लिहिले आहे की, "I PROMISE TO PAY THE BEARER THE SUM OF ... RUPEES" कुठे गेले आपले प्रॉमिस....? हा लिगल मुद्दा आहे. मी काही नामांकित वकील नाही. यासंबंधी अॅड. नार्वेकरजी जास्त सांगू शकतील. आपण लिगल नोटेवर प्रॉमिस करीत आहात. असे असताना तीच नोट चालत नाही. आपण जनतेचा विश्वासघात केला आहे. त्यामुळे मी शेवटचे दोनच मुद्दे मांडणार आहे. आता सर्व काही संपले आहे. आपण सुरवातीला काळा पैशावरून सुरूवात केली. अतिरेक्यांकडे पैसा आहे असे सांगितले. परवा जे अतिरेकी पकडले त्यांच्याकडे दोन हजार रूपयांची नोट मिळाली. पण मला नोट मिळण्यासाठी ७ दिवस लागले. अतिरेक्यांना ताबडतोब नोट मिळाली आहे. माननीय पंतप्रधानांनी आपल्या भाषणाची सुरूवात काळ्या पैशावरून केली व त्यानंतर ते कॅशलेस इकॉनॉमीवर आले. आता आणखी आठ दिवसांनी ते नवीन काही तरी मुद्दा काढतील. याचा अर्थ ते दिशाभूल करण्याचे राजकारण करीत आहे. त्यामुळे मी सुरूवातीला म्हटले की, एप्रिल फुल नसून They have fooled the nation. ते आता कशावर आले आहेत ? त्यांना आता दागिन्यांवर बंधन घालावयाचे आहे. ते आता बँक लॉकर बंद करणार आहेत. असे म्हणतात की, आयकर विभागाचे अधिकारी येणार असून सर्वांच्या समोर बँक लॉकर उघडणार आहेत. किती सोने आहेत त्याचे मोजमाप करणार आहेत. त्यानंतर ठरविणार आहे की, स्त्रीने किती सोने घालावयाचे.

या नंतर श्री. जुन्नेरे

आर्कि.अनंत गाडगीळ.....

सभापती महोदय,मी खानदानी घराण्यात,सुसंस्कृत घराण्यात जन्माला आलेलो असल्यामुळे मी कोणाच्याही व्यक्तीगत जीवनाबद्दल बोलत नाही. परंतु संदर्भ म्हणून बोलतो. अहो, ज्यांनी आयुष्यात संसारच केला नाही त्याला स्त्रीच्या अलंकाराचे काय महत्व कळणार ?

(सत्ताधारी पक्षाचे काही सदस्य जागा सोडून घोषणा देत असतात.)

सभापती :मी सन्माननीय सदस्यांचे बोलणे रेकॉर्डवरून काढून टाकतो. सन्माननीय सदस्यांनी कृपया आपापल्या जागेवर जाऊन बसावे.

अशा परिस्थितीत मला सभागृहाचे कामकाज करणे शक्य नसल्यामुळे मी सभागृहाची बैठक १५ मिनिटांसाठी स्थगित करित आहे.

(सभागृहाची बैठक सायंकाळी ६.०१ ते ६.१६ वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

यानंतर श्री. अजित....

या नंतर श्री. शिगम

(स्थगितीनंतर)

(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

सभापती : या विषयाच्या संदर्भात मी सन्माननीय सदस्य आर्कि.अनंत गाडगीळ यांच्याशी बोललो आहे. त्यांना काही निवेदन करायचे आहे ते आपण शांतपणे ऐकून घ्यावे अशाी विनंती आहे.

आर्कि.अनंत गाडगीळ : सभापती महोदय, माझा तसा बोलण्याचा उद्देश नव्हता, परंतु माझ्या बोलण्यामुळे कोणाच्या भावना दुखावल्या असतील तर मी माझे शब्द मागे घेतो.

सभापती : मी सर्व सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छिताे की, माननीय मुख्यमंत्री सायंकाळी ६.३० वाजता उत्तर देणार आहेत. तेव्हा आपण थोडक्यात विचार मांडावेत.

सन्माननीय सदस्य अॅड.निरंजन डावखरे यांनी त्यांच्या भाषणास सुरुवात करावी.

अॅड. निरंजन डावखरे (कोकण विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, हजार आणि पाचशे रुपयांच्या नोट बंदीनंतर राज्यात जी परिस्थिती निर्माण झाली त्या परिस्थितीला सामोरे जात असताना लोकांना ज्या हालअपेष्टा सहन कराव्या लागत आहेत, त्याबाबत सरकारकडून काही महत्त्वाच्या गोष्टी होणे किंवा त्याबाबत खुलासा होणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदय, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ नंतर अस्तित्वात असलेले उद्योग डबघाईस आलेले आहेत आणि नवीन उद्योग कसा सुरु करावा असा प्रश्न युवकांसमोर आहे.

सभापती महोदय, आज आपण कॅशलेस आणि ई-ट्रॅन्झॅक्शनबाबत बोलत आहोत. परंतु याबाबत आपणास थोडे मागे जाऊन विचार करण्याची गरज आहे. कारण कॅशलेस आणि ई-ट्रॅन्झॅक्शन करीत असताना बँका हळूहळू स्वतःच्या शाखा कमी करू लागल्या आहेत. म्हणजे कर्मचाऱ्यांना नोकरीवरून कमी करण्यात येऊन भविष्यात नवीन भरती देखील होणार नाही. आपण एकाबाजूला कॅशलेस व्यवहार करीत असताना दुसरीकडे महाराष्ट्र जॉबलेस करीत आहोत काय, हे पाहण्याची आज गरज आहे. तेव्हा या संदर्भात स्पष्टीकरण होणे गरजेचे आहे.

सभापती महोदय, नोट बंदीच्या काळात मनी लाँडरींगचा एक नवीन व्यवसाय सुरु झाला. काही जण ४० ते ५० टक्के पैसे घेऊन बँकेत पैसे भरत आहेत. तेव्हा अशा गोष्टींवर कोणते नियंत्रण आणणार आहात ? ज्यांनी असा उद्योग केला असेल त्यांच्यावर कोणती कारवाई करणार आहात, हे सभागृहाला समजणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदय, नोट बदली करण्यासाठी ज्यांचा रांगेत उभे असताना मृत्यू झाला, तसेच बँके कर्मचाऱ्यांचा नोट बदली करून देण्याच्या संदर्भात कामाच्या ताणामुळे मृत्यू झाला, त्यांच्याबाबत आपण येथे शोक व्यक्त केला.

यानंतर श्री.बोर्डे....

या नंतर श्री. बोर्डे

अॅड.निरंजन डावखरे....

हे सर्व होत असताना बँक कर्मचाऱ्यांनीच लोकांना रोख रक्कम देता येत नाही आणि लोकांचा रोष सहन करता येत नाही म्हणून बँका बंद ठेवल्या. कारण बँकांना आरबीआय कडून चलन येत नाही. काल-परवा मालेगाव येथे लोकांनी बँक कर्मचाऱ्यांना बँकेत डांबून ठेवले. त्यांनी सांगितले की, जोपर्यंत आम्हाला पैसे देत नाही तोपर्यंत तुम्हाला सोडणार नाही. अशा प्रकारे या निर्णयाच्या बाबतीत समाजामध्ये असंतोषाची भावना निर्माण झालेली आहे.

सभापती महोदय, शेती मालाच्या भावाबद्दल माझ्या अगोदरच्या वक्त्यानी विस्तृतपणे सांगितलेले आहे. त्यामुळे मी त्या बाबतीत जास्त सांगत नाही. टोमॅटो, कापूस, सोयाबीन, संत्रा यांचे भाव निम्म्यापेक्षा कमी झाले आहेत. अगोदरच्या काही वक्त्यांनी सांगितले की, बँकांच्या शाखांबाहेर लोकांच्या रांगा लागल्या आहेत. त्या रांगा पैसे मिळण्याच्या अपेक्षेने लागलेल्या आहेत. परंतु सर्वसामान्य जनतेच्या रांगांना, त्यांच्या सहनशीलतेला गृहीत धरू नका. नाही तर जनतेचा रोष तुम्हाला घराबाहेर पडू देणार नाही, अशी परिस्थिती निर्माण होईल, एवढेच या चर्चेच्या अनुषंगाने सांगतो.

सभापती महोदय, आपण मला बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल आपले आभार मानतो व माझे भाषण संपवितो.

श्री.भाई जगताप (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, नोटा बंदीच्या संदर्भात उपस्थित केलेल्या चर्चेवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, नोटा बंदी या अतिशय संवेदनशील विषयावर या सभागृहात चर्चा उपस्थित करण्यात आली आहे. या चर्चेच्या अनुषंगाने मी माझे ठराविक मुद्दे मांडणार आहे. देशाच्या प्रमुखांनी हा निर्णय देश हितासाठी घेतला आहे असे एक मिनिटासाठी गृहीत धरू या. देशातील सर्व लोकांनी देश हितासाठी त्या निर्णयाचे समर्थन केले. देश हितासाठी समर्थन करणे ही आपली संस्कृती आहे. देशाच्या माननीय पंतप्रधानांनी घेतलेल्या निर्णयाला कोणी विरोध केल्याचे मला आठवत नाही. कणखर बाणा असलेले देशाचे माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी हे ठाम निर्णयासाठी प्रसिद्ध आहेत. त्यांनी गुजरात राज्याचे मुख्यमंत्री म्हणून १३ वर्षे आणि देशाचे पंतप्रधान म्हणून दोन-अडीच वर्षे काम केले आहे. त्यांनी दिनांक ८ नोव्हेंबर रोजी रात्री ८.०० वाजता नोटा बंदीचा निर्णय जाहीर केल्यानंतर देशातील १२५ कोटी जनतेला सांगितले की, मला केवळ दिवसांचा वेळ द्या. तीन दिवस एटीएम आणि बँका बंद राहतील. चौथ्या दिवसापासून सर्वकाही सुरळीत सुरु होईल. हा निर्णय जाहीर करताना त्यांनी भावूक होऊन उल्लेख केला होता की, मी देशासाठी घर सोडले आहे, संसार सोडला आहे. सभापती महोदय, ज्या माणसाने घर-संसार सोडून देशासाठी एवढा मोठा त्याग केला त्यांनी घेतलेल्या निर्णयाच्या बाबतीत आमच्या मनात शंका नव्हती. परंतु नोटा बंदीचा निर्णय जाहीर केल्यानंतर चौथ्या दिवशी बँका उघडल्या, परंतु त्या दिवशी एटीएम सेंटर्स उघडलेच नाहीत. त्यामुळे जी परिस्थिती निर्माण झाली त्या परिस्थितीला कोण जबाबदार आहे ? या निर्णयाच्या संदर्भात आम्ही विचार मांडले तर आम्हाला देशद्रोही म्हटले जाते आणि निर्णयाचे समर्थन करणारे लोक मात्र देशप्रेमी समजले जातात. मी विचारू इच्छितो की, देशाच्या पंतप्रधानांना किंवा मोदी भक्तांना कोण देशद्रोही आणि कोण देशप्रेमी आहे याचे प्रमाणपत्र वाटण्याची कोणी परवानगी दिली आहे ? तुमच्या

श्री.भाई जगताप....

प्रमाणपत्राच्या आधारावर कोण देशद्रोही आणि कोण देशभक्त हे ठरत असेल तर, बँका आणि एटीएम समोर रांगेत उभी असलेली कोट्यवधी जनता ही देशद्रोहीच ठरते आणि जे लोक मोदी साहेबांचे सकाळ-संध्याकाळ गुणगाण गातात ते मात्र देशभक्त ठरतात. याच विषयाच्या बाबतीत अमर्त्य सेन यांना नोबेल पारितोषिक मिळाले, परंतु ते खोटे ठरतात. अजय देवगण सांगतो की, हा निर्णय देशाला आर्थिक महासत्ता बनविण्यासाठी घेतलेला आहे. इतर वक्त्यांनी अनेकांची नावे घेतली. परंतु हे नाव सुटले होते म्हणून मी ते सांगितले.

सभापती महोदय, मला देशाच्या माननीय पंतप्रधानांना आणि राज्यातील राज्यकर्त्यांना सांगावयाचे आहे की, आम्ही कष्टकऱ्यांचे नेतृत्व करतो, कामगारांचे नेतृत्व करतो. या देशात एके काळी १३ टक्के संघटीत कामगार होता. परंतु आता ते प्रमाण ७ टक्क्यावर आले आहे. याचाच अर्थ ९३ टक्के असंघटीत क्षेत्र आहे. असंघटीत क्षेत्रातील लोकांचे पोट हे हातावर असते. या लोकांची संख्या कोट्यवधी आहे. अशा परिस्थितीत या लोकांनी काय करायचे, या लोकांसाठी सरकार काय करणार आहे ?

सभापती महोदय, मी अनेक वर्षांपासून महापरिनिर्वाण दिनानिमित्त लंगर चालवितो. मुंबईला महापरिनिर्वाण दिनाच्या वेळी चैत्यभूमीवर श्रध्देने डोके ठेवण्यासाठी जे लोक येतात त्यांना असुविधा होऊ नये हीच तुमची-आमची भावना आहे. ही भावना एका दिवसापुरती आणि एका वेळेपुरतीच असते. परंतु असंघटीत क्षेत्रातील कामगारांसमोर दररोज उद्धवणाऱ्या परिस्थितीचे काय ? मी सरकारला विचारू इच्छितो की, या लोकांसाठी आपण लंगर सुरु करणार आहात काय ? तामिळनाडूमध्ये ज्याप्रकारे अम्मा कॅंटीन आहेत, तशाच प्रकारे आपल्या राज्यात

श्री.भाई जगताप....

चंद्रकांत दादा कॅटीन, फडणवीस कॅटीन किंवा मोदी कॅटीन सुरु होणार आहे काय, अशी माझ्या मनात शंका आहे. या गरिबांच्या बाबतीत आम्ही आमच्या भावना मांडत असताना त्या बाबतीत कोणाचा आक्षेप असेल तर ते योग्य नाही. ही बाब आमच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा हक्क आहे. या बाबतीत इतरांना जे काही बोलायचे असेल ते त्यांनी उत्तरात नमूद करावे. हे अधिवेशन अजून ७-८ दिवस बाकी आहे. परंतु एखाद्या वक्तव्याच्या बाबतीत अशा प्रकारचा गदारोळ अभिप्रेत नाही.

सभापती महोदय, या देशात वेगळ्या पद्धतीचे वातावरण निर्माण केले जात आहे. दहशतवादाला संपविण्यासाठी किंवा त्यांची आर्थिक नाडी दाबण्यासाठी हा निर्णय घेतल्याचे सांगितले गेले. यापूर्वी सुध्दा असा निर्णय अनेकदा घेण्यात आला होता. १ हजार रुपयाची नोट २००० सालात पुन्हा सुरु झाली होती. पूर्वी ती बंद होती. माननीय पंतप्रधानांनी ५०० आणि १००० रुपयांची नोट बंद करून २००० रुपयांची नोट चलनात आणली. परंतु ती नोट लगेच दहशतवाद्यांच्या हातात गेली. दोन हजार रुपयांच्या बनावट नोटा छापू नयेत म्हणून त्या नोटेमध्ये चीप टाकण्यात आली असे तुम्ही-आम्ही सुरुवातीला ऐकले होते. परंतु दुसऱ्याच दिवशी गुजरातमध्ये २ हजार रुपयांच्या बनावट नोटा मिळाल्या. चौथ्या दिवशी हैद्राबाद येथे बनावट नोटा मिळाल्या. परंतु या बाबतीत आम्ही प्रश्न उपस्थित केले तर आम्ही गद्दार ठरतो, आम्ही देशद्रोही ठरतो आणि नोटा बंदीच्या निर्णयाचे समर्थन करणारे मात्र देशभक्त ठरतात. सर्वसामान्य लोकांचा कष्टाचा पैसा बँकेत जमा आहे. माझी विनंती आहे की, या निर्णयामुळे देशात किती काळा पैसा जमा झाला या बाबतचा तपशील उत्तरामध्ये सांगावा.

सभापती महोदय, सर्वसाधारण कामगारांना पगार देताना जुन्या नोटा दिल्या जात आहेत. या संदर्भात तक्रार केल्यानंतर सुध्दा अजूनपर्यंत त्या तक्रारीची साधी नोंद सुध्दा घेतली नाही. ९३ टक्के असंघटीत क्षेत्र असलेल्या देशात नोटा बंदीचा निर्णय घेत असताना त्या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने आम्ही

श्री.भाई जगताप....

विचार मांडले तर त्या विषयी कोणाला वाईट वाटण्याची काही कारण नाही. असंघटीत क्षेत्रातील कामगार, नाका कामगार घमेले घेऊन उभे राहतात. त्या कामगारांच्या बाबतीत आपण नेमके काय करणार आहात, हे उत्तरामध्ये सांगितले पाहिजे. आज माझ्याकडे ७८ हजार नाका कामगार आहेत. असे अनेक कामगार असंघटीत क्षेत्रात काम करीत आहेत. या क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकांच्या बाबतीत काय करावयाचे ? असंघटीत क्षेत्रातील रंगकाम करणाऱ्या कामगाराला काम मिळाले नाही तर त्याच्या घरचा स्टोव्ह पेटत नाही. त्यांना वेळेवर मजुरी दिली नाही तर त्यांचा संसार चालत नाही.

नंतर श्री.कांबळे....

या नंतर श्री. कांबळे

श्री. भाई जगताप

त्याचे काय करायचे, आम्ही त्याचे विचारीत असू तर आमच्याकडून काही चूक होते का ? या निर्णयाच्या बाबतीत शंका येण्याचे कारण हेच आहे की, आज हा निर्णय ज्या पध्दतीने घेतला ती पध्दत. तो तुमचा अधिकार आहे. अंमलबजावणीची पध्दत होती किंवा आहे तीचे काय ? इतका कणखर निर्णय घेतला. आज ३० दिवस झाले आहेत, या ३० दिवसांत आरबीआयने, माननीय पंतप्रधानांनी २२ वेळा निर्णयांमध्ये बदल केला. केवढा ठाम निर्णय आहे, केवढा देशाच्या भल्याचा निर्णय आहे, केवढा महासत्ता बनिवण्याचा निर्णय आहे, केवढा आंतकवाद्यांना खपविण्याचा निर्णय आहे ते पहा. आतंकवाद्यांना खपविले पाहिजे, त्या संदर्भात कोणाच्या मनात सॉफ्ट कॉर्नर असण्याचे कारण नाही. आपण इतकी वर्षे लढत आहोत, यापेक्षा मोठे लढे लढून इंदिरा गांधी यांनी स्वतःचे प्राण दिले. बाकीच्यांचे मला माहीत नाही. “ऊंगली कटाकर, जो शहीदों में अपना नाम दर्ज करना चाहते हैं, उनके लिए मुबारक हो. हम उनको मुबारक बात पेश करेंगे.” परंतु ज्यांनी खऱ्या अर्थाने या देशासाठी रक्त वाहिलेले आहे, त्यांच्या बाबतीत जर कोणी शंका घेण्याचा प्रयत्न करीत असेल तर ते योग्य नाही. आम्ही जर एखाद्या निर्णयाच्या बाबतीत शंका व्यक्त केली तर त्याबाबतीत वार्ड वाटण्याचे काहीच कारण नाही. मी कोकणात राहतो. तेथे किती एटीएम आहेत ? राष्ट्रीयकृत बँकांच्या शाखा नाहीत. औरंगाबाद येथील बालापूर हे १८ ते २० हजार व्यक्तींचे गाव आहे. एवढे मोठे गाव आहे, तेथे राष्ट्रीयकृत बँक नाही. जिल्हा बँकेवर सर्व चालत आहे. अनेक जण त्या विषयावर बोलले म्हणून मी बोलत नाही. तो विषय रिपिट करीत नाही, तो माझा उद्देश नाही. सर्व आलबेल आहे, असे करताना, खरोखर जेथे प्रश्न आहेत, जेथे अडचण आहे, त्याबाबत विचार मांडत असू तर त्याचे उत्तर द्यावे की, तेथे काय करणार आहात, ते कसे चालणार आहे, भाजीवाल्याकडे पे-टीम घे असे सांगणार का ? खरोखर सांगतो, तुम्हालाही माहीत आहे. होय, हे खरे आहे. आज आपण सार्वजनिक जीवनात आहोत, राजकीय जीवनात आहोत. येथे बसलेली, अदृश्य असलेली माध्यमे असतील, ८

श्री. भाई जगताप

वाजता डेडलाईन असते, दुसऱ्या दिवशी टाईम्स ऑफ इंडियामध्ये पे-टीएमच्या अँड येतात आणि अँडचे मॉडेलिंग देशाचे माननीय पंतप्रधान करतात. आम्ही कधी असे पाहिलेले नाही. जगातही आम्ही पाहिलेले नाही. वाईट वाटते की, १२५ कोटी जनतेचे नेते आहेत. कदाचित तुमच्या पक्षाचे प्रमुख असतील, पण देशाचे माननीय पंतप्रधान आहेत. आम्हाला अभिमान आहे. एक उद्योगपती माननीय पंतप्रधानांच्या खांद्यावर हात टाकतो आणि तसे चित्र सर्व ठिकाणी दिसते. आम्हाला वाईट वाटते. कोणी हिंमत केली नाही. ७० वर्षांत देशातील राजकारणात कोणी अशी हिंमत केली नाही. आमच्या मनाला वाईट वाटते म्हणून हे बोलत आहे. आम्हाला देशाचे माननीय पंतप्रधान तेवढेच वंदनीय, प्रिय आहेत. कशा पध्दतीने चित्र येत आहेत, आम्ही-तुम्ही पाहत आहोत. त्यामुळे वाईट वाटत आहे. त्याबद्दल बोललो तर कोणाला तरी वाईट वाटायला पाहिजे का ? आम्ही त्याबद्दल बोललो तर आम्ही त्रेशद्रोही बाकीचे देशप्रेमी, असे चालणार नाही. ते १२५ कोटी लोकांचे नेतृत्व करीत आहेत. आज काय चालले आहे ? महिला गाठीशी बांधलेले पैसे बँकेत जमा करीत असतील तर काय चूक आहे ? तो त्यांचा पैसा आहे. कामगारांचे पैसे आहेत, पगार आहे. येथे कर्मचारी आहेत. सहावा वेतन आयोग लागू केला आहे. प्रत्येकाचा पगार २४ हजार रुपयांच्या पुढचा आहे. त्यांनी काय करायचे, ४ वेळा पगार काढण्यासाठी लाईन लावायची का ? मग आम्ही बोलायचे की, आम्ही प्रोडक्टिव्ह नाही किंवा आम्ही अमूक नाही. आम्हाला दररोज हा प्रश्न हाताळावा लागतो, प्रोडक्शन किती झाले, प्रोडक्टिव्हिटी किती झाली हे पहावे लागते. स्वतःचा, कष्टाचा पैसा काढण्यासाठी ४ दिवस लाईनमध्ये उभे रहावे लागत असेल, २५०० रुपये मिळत असतील, बोटार शार्ई लावत असतील तर काय म्हणायचे, आपण कसली शार्ई लावत आहात, आपण हे कशाला करीत आहात, आमच्या बोटार तुम्ही कसली शार्ई लावत आहात ? वाट पहा. मस्तीमध्ये राहू नका. आता झालेल्या निवडणुकींमध्ये यश मिळाले. आम्ही तुमचे अभिनंदन केले. मी स्वतः माध्यमांवर हाेतो, आम्ही आपले अभिनंदन केले. मी एक गोष्ट सांगू इच्छितो की, अजूनही

श्री. भाई जगताप

देशाच्या माननीय पंतप्रधानांच्या शब्दांवर जनतेचा काही अंशी विश्वास आहे. सर्वजण ५० दिवस थांबतील. ३० दिवस झाले आहेत. २० दिवसांनंतर बघा की, या देशामध्ये काय होईल. होऊ नये अशी आमची इच्छा आहे. तुम्ही-आम्ही सर्वांनी ते होऊ नये म्हणून प्रयत्न केले पाहिजेत. मात्र ज्या पध्दतीने वातावरण दिसत आहे, त्या पध्दतीने आपण एकत्र येऊन काही तरी केले पाहिजे. पण असे चित्र कुठे दिसत आहे का ? देशाच्या माननीय पंतप्रधानांनी “मन की बात” मध्ये या सर्व गोष्टी सांगायच्या. देशाच्या संसदेत एवढा मोठा १२५ कोटी जनतेच्या संबंधात त्यांच्या आयुष्याची उलाढाल करणारा निर्णय घेतला, देशाच्या संसदेत देशाच्या माननीय पंतप्रधानांनी एक ब्र काढला नाही. आम्ही अपेक्षा करणे चुकीचे आहे का की देशाचे माननीय पंतप्रधान तेथे बसले पाहिजेत, तेथे त्यांनी सांगितले पाहिजे. आम्हाला आठवते की, न्युक्लिअर डील झाली, त्यावेळी श्रीमती सुषमा स्वराज स्वतः त्या ठिकाणी होत्या. स्व. गोपीनाथ मुंडे समोर होते. ते उपनेते होते. हे स्वतः होते. देशाच्या माननीय पंतप्रधानांना सांगितले, ते तेथे बसून राहिले, त्यांनी उत्तरे दिली. ज्या माननीय पंतप्रधानांच्या बाबतीत आपण नेहमी सांगता की, ते बोलत नाहीत, त्या माननीय पंतप्रधानांनी १० वर्षांमध्ये ११३६ भाषणे केली आणि ती सगळी भाषणे देशाच्या प्रगतीशी, देशाच्या कायद्याशी, नवीन आलेल्या योजनांशी, नवीन आलेल्या धोरणांशी संबंधित देशाला संबोधित केली होती. कारण ते देशाचे पवित्र मंदिर आहे. आम्ही अपेक्षा केली तर देशाच्या माननीय पंतप्रधानांनी तेथे सांगावे. आम्ही देशद्रोही आणि आपण, तुम्ही मन की बात करायची, जन की बात कोण करणार ? या देशामध्ये १२५ कोटी जन आहे, त्यांची भाषा कोण करणार, त्यांच्या बाबतीत कोण सांगणार ? ते जर आम्ही विचारीत असू तर तो आमचा पूर्णतः अधिकार आहे हे मला मुद्दाम सांगावेसे वाटते. कधी तरी देशाच्या माननीय पंतप्रधानांनी किंवा तत्सम, त्यांच्या भक्तांनी सुध्दा सांगावे. त्यांच्या भक्तांनी कधी तरी हे सांगितले आहे का ? आज देशभर सर्वजण म्हणत आहेत की, अंबानी किंवा ऊर्जित पटेल, त्यांच्यामध्ये असलेले नाते. ज्यावेळी रघुराम राजन यांची अचानक उचलबांगडी

श्री. भाई जगताप

झाली, त्यावेळी सर्वांनी हे मत व्यक्त केले आहे. विशेषतः आम्ही विरोधक काय म्हणतो त्यापेक्षा अर्थतज्ज्ञांनी देखील त्यांची मते मांडली आहेत. आज निर्णय होत आहेत. जिओचे मोठे नेटवर्क होत आहे. जिओच्या बाबतीत पे-टीएमच्या बाबतीत देशाचे माननीय पंतप्रधान मॉडेलिंग करीत आहेत. आम्ही ते मॉडेलिंग कसे सहन करणार ? मला हे काही कळत नाही. असे कधीही झालेले नाही. हे कुठल्याही देशात झालेले नाही. आपण या देशाचे तर सोडा. डिमॉनिटायझेशन त्या देशात झाले हे आम्ही मान्य करतो. आम्ही अमेरिकेसारख्या देशाच्या संदर्भात महासत्ता असे म्हणतो. माननीय मुख्यमंत्री साहेब सभागृहात आले आहेत. अमेरिकेसारख्या देशाच्या बाबतीत आपण पाहतो. जगभरातून त्यांना फॉलो करतात, ते कसे सुपरपॉवर झाले, त्यांनी काय नवीन आणले ते पाहतो. आज २४० वर्षांपेक्षा जास्त त्या देशाला स्वतंत्र होऊन झाले आहेत तरी सुद्धा ते १०० टक्के कॅशलेस झालेले नाहीत. आजही अमेरिकेत ८३ टक्के संस्था कॅशलेस झालेल्या आहेत, मात्र आता त्यांचा प्रवास उलट सुरू झालेला आहे, त्यांचा कॅशकडे प्रवास सुरू झालेला आहे. त्यामुळे आज आपला संपूर्ण देश ५० दिवसांत कॅशलेस होईल आणि सर्व आलबेल होईल असे समजू नये. आपण असे कसे करून चालेल, हे सर्व कशा पध्दतीने चालणार आहे ? आपल्यासमोर वस्तुस्थिती आहे. समोर असलेल्या परिस्थितीला सामोरे जाताना तत्संदर्भात उपाययोजना सांगा एवढेच आम्ही सांगत आहोत. आम्ही दुसरे काही म्हणत नाही. महसूलाचा प्रकार आहे. वार्षिक मुद्रांक शुल्क १२ हजार कोटी रूपयांचे असते. गेल्या ३ आठवड्यांत, २५ ते २७ दिवसांत शून्य वसुली झाली आहे. चौथ्या आठवड्याचे मला माहीत नाही. हे आकडे सरकारचे आहेत, माझे नाहीत. वार्षिक उत्पादन शुल्क १५ हजार कोटी रूपयांचे आहे, त्यामध्ये २५ ते ३० टक्के घट आहे. आपला महसूल ढोबळमानाने ६ हजार कोटी रूपयांचा आहे, त्याचे सर्व व्यवहार ठप्प आहेत. मी हे २७ दिवसांचे सांगत आहे. ३० व्या दिवशी काय झाले हे मला माहीत नाही. तुमच्या उत्तरात ते येईलच. विक्री कर ८५ हजार कोटी रूपये मिळतो. या महिन्याभरात घडामोड झाली, त्याची अद्याप मोजणी झाली

07/12/2016
MSK/KTG

(असुधारित प्रत/ प्रसिद्धीसाठी नाही)
प्रथम श्री. बोर्डे

II-148
18:30

श्री. भाई जगताप
नाही. आम्ही आकडेवारी मागविली होती. परंतु ती मिळाली नाही. योग्य असती तर देण्यात आली असती.

या नंतर श्री. रोझेकर

श्री.भाई जगताप.....

प्रश्न असा आहे की, या निर्णयाचा काही काळ त्रास होईल, हे गृहित धरून जी माणसे, महिला, छोटी मुले, ज्येष्ठ नागरीक रांगेत उभे रहात आहेत, त्यांच्या बाबतीत संवेदना दाखवावयास हवी. आजपर्यंत ८० पेक्षा जास्त लोकांचा रांगेत उभे रहावे लागल्यामुळे मृत्यू झाला असताना भारतीय जनता पक्षाचे दिल्लीचे प्रवक्ते असे म्हणतात की, “रेशनच्या लाईनमध्येही लोकांचा जीव जातो.” या संवेदना आहेत ? त्याबाबत आम्ही बोललो तर देशद्रोही ठरविले जाते. आम्हाला आपल्या सर्टिफिकेटची गरज नाही. पण तरी देखील आपण असे सर्टिफिकेट देणार असाल तर आम्ही वारंवार देशद्रोही ठरविले जाण्यास तयार आहोत. कृपया, आमचा आवाज दाबण्याचा प्रयत्न करू नका.

सभापती महोदय, या निर्णयाच्या बाबतीत बोलत असताना जनधनच्या बाबतीतही बोलणे गरजेचे आहे. जनधनचा निर्णय चांगला आहे. पूर्वीची बँक खाती अँड करून कोट्यवधी खाती तयार झाली. त्याचे स्वागत आहे. पंतप्रधानांनी यासंदर्भातील निर्णय जाहीर केला आणि एका अर्थाने आम्ही त्याचे स्वागतच करतो. त्यांनी असे जाहीर केले होते की, “जनधन खात्यात ज्यांनी कुणी काळा पैसा भरला आहे तो आता त्यांच्या मालकीचा होऊन जाईल.” परंतु, आम्हाला हे तरी सांगावे की, या देशात नक्की काळा पैसा किती आहे ? या सर्व प्रक्रियेमध्ये पंतप्रधान महोदयांनी ८५ टक्के किंवा ८६ टक्के म्हणजे ती संख्या १४ लाख कोटी रुपयांच्या आसपास येते. आजची आपण गोळाबेरीज केली तर आपण जवळ जवळ तेथपर्यंत पोहोचलो आहोत. माझ्या माहितीप्रमाणे एक ते दीड लाख कोटी इंडियन करंसी नेपाळमध्ये पडलेली आहे आणि त्या देशाने भारत सरकारला तसे कळविलेही आहे. ही सर्व आकडेवारी बघितली तर आपण १४ लाख कोटीपर्यंत आलो आहोत. मग काळा पैसा कोठे आहे ? आज देशाच्या पंतप्रधान महोदयांकडे

श्री.भाई जगताप.....

ई.डी., सीबीआय, एनफोर्समेंट या सर्व यंत्रणा आहेत. मग येऊ द्या जनतेसमोर की, नक्की काळा पैसा किती आहे ? लोकसभा निवडणुकीपूर्वी २४२ भाषणांमधून पंतप्रधान महोदयांनी देशवासियांना सांगितले होते की, “१०० दिवसामध्ये बाहेरचा ६ लाख कोटी रुपये एवढा पैसा आहे, तो आम्ही भारतात आणू.” त्यांनी सातत्याने हे सांगितले होते की, “हे सर्व पैसे काँग्रेसवाल्यांचे आहेत.” त्यांनी पुढे असे सांगितले होते की, “मला एक संधी द्या, १०० दिवसांमध्ये मी हे पैसे आणले नाही तर मला फाशी द्या.” फाशीबाबत आम्ही बोलणार नाही आणि आमची तशी इच्छाही नाही. आम्हाला फक्त एवढेच विचारावयाचे आहे की, ते पैसे कोठे आहेत ?

सभापती महोदय, अडीच ते तीन वर्षांमध्ये देशाच्या सर्वसामान्य, कष्टकऱ्यांचे काय झाले आहे ? उद्योगांचे काय झाले आहे ? ही गोष्ट खरी आहे की, आपल्याकडे रोजगार वाढण्याऐवजी घटत चालला आहे. आम्ही दररोज संघर्ष करीत आहोत. हे चांगले चिन्ह नाही. राज्याचा तरुण, भारतामधून येणारा तरुण, ज्याच्या हाताला काम नाही, हाताला काम मिळेल, या आशेने येणाऱ्या तरुणांवर आज निश्चलनीकरणामुळे मोठ्या प्रमाणावर दुष्परिणाम झाले आहेत. एका महिन्यात राज्यातील सर्व उद्योग गेले, असा दावा मी करणार नाही. परंतु, ही वस्तुस्थिती आहे की, मध्यम उद्योग, लघु उद्योग, जे आपल्या विकासाचा कणा आहेत, त्यांना सर्वात जास्त दुष्परिणाम भोगावे लागले आहेत.

सभापती महोदय, या चर्चेला स्वतः मुख्यमंत्री महोदय उत्तर देणार आहेत. विधानसभेत या विषयावर सविस्तर चर्चा झालेली आहे व मुख्यमंत्री महोदयांचे उत्तरही झाले आहे. मुख्यमंत्री महोदय एक्सपर्ट आहेत. परंतु, गेल्या दोन वर्षात त्यांच्यात काही बदल झाले आहेत. सन्माननीय श्री.देवेंद्र फडणवीस यांचे मित्र म्हणून आम्ही त्यांचा बारकाईने अभ्यास करतो. माझा अभ्यास जरा अपुरा आहे, आणखी अभ्यास करावयाचा आहे, तो पुढील काळात करता येईल. परंतु,

श्री.भाई जगताप.....

विरोधकांच्या प्रश्नांना कशी बगल द्यावी आणि त्यामध्ये काही वाक् प्रचारांचा वापर करून त्यांना कसे गप्प बसवायचे, ही कला त्यांच्यामध्ये नक्की आली आहे. आम्ही तुमच्याकडून बजेट कसे वाचावे, हे शिकलो. मी तरी शिकलो, बाकीच्यांचे मला माहित नाही. त्यामधील दोन्ही बाजू कशा बघाव्यात, हे तुम्हीच आम्हाला शिकविले आहे. आता आम्ही आपल्याला अडचणीत आणत असतो. परंतु, आपल्याकडून शिकण्याची आम्हाला संधी मिळाली.

सभापती महोदय, मला हे सांगावयाचे आहे की, या निर्णयाचा जो काही दुष्परिणाम झाला आहे, तो अजून काही काळ जनता सहन करील. देशासाठी एखादा निर्णय असेल तर हरकत नाही. परंतु, तो आम्हाला दाखवा, आम्हाला आपला रोडमॅप दाखवा. आज नोकऱ्या बंद होत आहेत, हातावर पोट असणाऱ्यांचे हाल झाले आहेत. काही लोकांना अजूनही ड्युप्लिकेट नोटा दिल्या जात आहेत. आता त्या बादही झाल्या आहेत. आम्ही महानगरपालिकेच्या बाबतीत एक एफआयआर दाखल करण्याचा प्रयत्न केला. परंतु, तो नोंदवून घेण्यात आला नाही. माझी आपल्याला विनंती आहे की, या देशाला, या राज्याला एक दिशा निदेशक असे जे काही मुद्दे आजच्या चर्चेत आले आहेत त्यांची उत्तरे मुख्यमंत्री महोदयांकडून आम्हाला अपेक्षित आहेत. एवढी अपेक्षा व्यक्त करतो, आपण मला संधी दिल्याबद्दल आपले आभार मानतो आणि थांबतो.

जय हिंद. जय महाराष्ट्र. जय भीम.

श्री.देवेन्द्र फडणवीस (मुख्यमंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.धनंजय मुंडे यांनी चलनबंदीच्या संदर्भातील चर्चा आज सभागृहात उपस्थित केली आहे. सन्माननीय सदस्य सर्वश्री.भाई गिरकर, नारायण राणे, जयंत प्र.पाटील, डॉ.नीलम गोन्हे, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री.अनिल भोसले, शरद रणपिसे, अपूर्व हिरे, आर्कि.अनंत गाडगीळ, अॅडनिरंजन डावखरे व आमचे मित्र सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर यांनी या चर्चेत भाग घेऊन आपली मते व्यक्त केली आहेत.

सभापती महोदय, एका गोष्टीवर खालच्या सभागृहाचे, या सभागृहाचे आणि सर्व देशाचे एकमत आहे की, या देशाच्या विकासामधील सर्वात मोठा अडसर कोणता असेल तर तो भ्रष्टाचार आणि त्या भ्रष्टाचारातून तयार होणारा काळा पैसा, हा आहे. खऱ्या अर्थाने, ज्या वेगाने या देशाचा विकास व्हावयास हवा होता तो होऊ शकलेला नाही. खरे तर चलनबंदीच्या संदर्भात सर्वात पहिल्यांदा भाकित केले असेल तर ते परमपुज्य डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी केले होते. सन १९२३ मध्ये त्यांनी 'Problems of Indian Rupee' नावाचा एक शोध प्रबंध लिहिला होता. त्यावेळी त्यांनी असा सिध्दांत मांडला होता की, ज्याप्रकारे आपण रुपयाचे व्यवहार करतो, ज्या प्रकारे आपल्या व्यवहारामध्ये चलनाची संख्या वाढलेली आहे त्यामधून मोठ्या प्रमाणावर चलनाची साठेबाजी, काळा बाजार आणि काळा पैसा तयार होईल.

या नंतर श्री. खर्चे

श्री.देवेन्द्र फडणवीस....

In his book titled “Problems of Indian Rupee” ते असे म्हणतात की, Indian currency should be replaced every ten years to end the menace of hoarding of rupee and checking inflation.” खरे म्हणजे या महामानवाला आपण सलाम केला पाहिजे, या देशा समोर काय प्रश्न येणार आहेत हे १९२३ मध्ये त्यांच्या लक्षात होते. त्यांनी अशी सूचना मांडली होती की, दर दहा वर्षांनी अशा प्रकारे डिमॅनेटायझेशन केले पाहिजे. या देशात दोन तीन वेळा डिमॅनेटायझेशन झाले. ते देखील आपण पाहिले आहे. मात्र ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी रात्री माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदीजी यांनी ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा रद्द केल्या. आजवरच्या इतिहासातील चलनबंदीचा सर्वात मोठा निर्णय माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी घेतला. हा निर्णय का महत्वाचा होता याबाबत विचार केला तर या देशात एकूण १६.६ लाख कोटी रुपयांचे चलन सर्क्युलेशन मध्ये होते. त्यातील ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा १४.२ लाख कोटी रुपये होत्या. ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा सर्क्युलेशनमध्ये ८६ टक्के होत्या.जगाच्या इतिहासात भारतीयांना सलामच केला पाहिजे. एका रात्रीत ८६ टक्के नोटा रिप्लेस होऊन देखील या देशातील सामान्य माणसाने त्रास सहन केला. या निर्णयाला पाठिंबा देऊन देश उभा राहिला. यामध्ये कोणतीही बंडाळी, क्रांती किंवा कोणताही मोठा उद्रेक झाला नाही. याचे कारण असे आहे की, जी चलन बंदी करण्यात आली त्यामागील चार उद्दिष्टे माननीय पंतप्रधान व आरबीआय यांनी जनतेसमोर सादर केली आहेत. पहिले उद्दिष्ट देशातील काळा पैसा समाप्त करणे, देशात जे कॅश सर्क्युलेशन आहे, त्यानुसार जगाच्या पाठीवर लोकसंख्येचा हिशोब केला तर सर्वात जास्त कॅश वापरामध्ये आपला दुसरा क्रमांक आहे. नोटा छापण्यात आपल्या देशाचा दुसरा क्रमांक आहे. कॅशचा वापर व्यवहारात कमी झाला पाहिजे. तिसरी बाब म्हणजे देशात विशेषतः सन २००८ नंतर जी फेक करन्सी आली त्याबाबत सर्व रिपोर्ट आपणाकडे आहेत, त्यानुसार खूप मोठी फेक करन्सी देशात इन्फ्यूज झाली. ही फेक करन्सी संपविण्यासाठी व हळूहळू व्यवहार कॅशलेश करण्यासाठी चलनबंदी

श्री. देवेंद्र फडणवीस.....

करण्यात आली. हा निर्णय घेण्यात आला त्यावेळी आपल्या देशाची काय अवस्था होती तर जुलै, २०१० मध्ये वर्ल्ड बँकेने एक रिपोर्ट दिला होता. तो रिपोर्ट काळ्या अर्थ व्यवस्थेबाबत आहे, कोणत्या देशात जीडीपीच्या किती टक्के अर्थ व्यवस्था काळी आहे, यामध्ये भारताचा क्रमांक अतिशय वरचा आहे. जवळपास जीडीपीच्या २३ टक्के आपली अर्थव्यवस्था अन अकाऊंटेड आहे, ती कोठेही अकाऊंटमध्ये येत नाही. ती काळी असल्यामुळे त्यातून टॅक्सेस मिळत नाहीत. त्याची कोणतीही फूटप्रिंट आपणाकडे उपलब्ध नाही. आपली टॅक्स इफिशियन्सी व ब्लॉक इकॉनॉमी याची तुलना केली तर टॅक्स इफिशियन्सी पेक्षा ब्लॉक इकॉनॉमी मोठी आहे. अशा प्रकारची अवस्था देशात पाहावयास मिळते. हा निर्णय घेतल्यानंतर काळ्या पैशाच्या नोटांचा हिशेब लावला तर ४३ लाख रुपये नकली नोटा ५०० रुपयांच्या आहेत व जवळपास तेवढ्याच नकली नोटा १००० रुपयांच्या आहेत. या खोट्या नोटा चलनात आल्या असे इकॉनॉमिक सर्व्हे ऑफ इंडिया यांनी सन २०१३-२०१४ मध्ये सांगितले आहे. सन २००८ नंतर या देशात काळ्या नोटांचा व्यवहार वाढत गेला आहे. यामध्ये आरबीआयने आकडेवारी देतांना असे सांगितले की, सन २०११ ते २०१५ मधील अर्थव्यवस्थेच्या जीडीपीचा दर म्हणजे वस्तू आणि सेवांची निर्मिती आम्ही किती केली व त्याचे मॉनेटायझेशन केले तर ते ३० टक्के आहे. आमच्याकडे ५०० रुपयांच्या नोटा वाढण्याचा दर ७६ टक्के आहे आणि १००० रुपयांच्या नोटा वाढण्याचा दर १०९ टक्के आहे. अर्थव्यवस्थेमध्ये ५०० व १००० रुपयांच्या नोटा ८६ टक्के आहेत व अर्थव्यवस्था ३० टक्यांनी वाढते या नोटा ७६ व १०९ टक्क्यांनी कोणत्याही लॉजिकने वाढू शकत नाहीत. याचा अर्थ ही वाढ आपण तयार केलेल्या नोटांची नव्हती. या देशात काऊंटरफिट चलन आल्यामुळे अशा प्रकारची व्यवस्था उभी राहिली होती.

श्री. देवेंद्र फडणवीस.....

हा निर्णय घेतल्यानंतर या निर्णयाला जागतिकदृष्ट्या मोठ्या प्रमाणात पाठिंबा देण्यात आला आहे. International Monetary Fund यांनी सांगितले की, “IMF Spokesperson Gerry Rice told reporters in Washington that global bodies supports Modi Government’s measures to fight corruption and illicit financial flows in India.” त्या नंतर ‘Forbes’ एक अत्यंत महत्वाचे वृत्तपत्र आपण समजतो त्यांनी सांगितले की, “ India’s great bank notes switch appears to be working, 30 Billion in Rupees deposited in banks. So far, atleast, it looks it is working.” ‘The Independent’ हे जागतिक स्तरावरचे महत्वाचे प्रकाशन समजले जाते, ते सिंगापूर स्थित आहे. ‘The Independent’ असे म्हणते,”Modi does a Lee Kuan Yew to stamp out corruption out of India.” ‘New York Times’ असे म्हणते, “The Plan top secret until Mr.Modi’s announcement was hailed by financial analysts as bold and potentially transformational for India. It is a high stake experiment.” ‘Washington Post’ असे म्हणते,” The U.S. has reacted to this move in a very positive manner.” म्हणजे जगात हा विषय मांडण्यात आला व लोकांनी सांगितले की, ही मूव्ह बरोबर नाही, ती वेड्यासारखी आहे. पण असे मुळीच नाही. जगाने सांगितले की, ही मूव्ह योग्य प्रकारे घेण्यात आली आहे. एकूण चलनबंदीच्या इम्पॅक्टचा विचार करता आपल्या देशातील पुणे येथे एक संस्था आहे.

या नंतर श्री. बोरले

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

त्या संस्थेचे नाव आता माझ्या लक्षात नाही. ती नावाजलेली संस्था आहे. ती आंतरराष्ट्रीय संस्था आहे. ती संस्था फॉरेन बँकेबरोबर काम करते. त्यांनी देशात सर्वेक्षण केले आणि सांगितले की, आपण भारतात ८७ टक्के व्यवहार कॅशमध्ये करतो आणि १३ टक्के व्यवहार कॅशलेस स्वरूपात करतो. आरबीआयने जी प्रकाशने दिली त्यामध्ये त्यांनी ८० टक्के व्यवहार कॅशमध्ये आणि २० टक्के व्यवहार कॅशलेस स्वरूपात होतात असे सांगितले.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.भाई जगताप यांनी अमेरिकेचा उल्लेख केला. अमेरिकेत या उलट परिस्थिती आहे. जवळपास सर्वच प्रगत देशांमध्ये ८० टक्के व्यवहार कॅशलेस आणि २० टक्के व्यवहार कॅशमध्ये होतात. कॅशलेस व्यवहारामुळे काय होते ? कॅशलेस व्यवहारामुळे प्रत्येक पैशाचा फुटप्रिंट तयार होतो. जी ब्लॉक इकॉनॉमी आहे, जी कॅशमधील इकॉनॉमी आहे त्या इकॉनॉमीचा कोठेही फुटप्रिंट तयार होत नाही. आता देशातील बँकांमध्ये ११ लाख कोटी रुपये जमा झालेले आहेत. हा पैसा काळा आहे का गोरा आहे, असा प्रश्न उपस्थित होतो. जनधन खात्यांमध्ये जो पैसा जमा झालेला आहे तो कोणाचा आहे, असा प्रश्न उपस्थित होतो. सर्वात महत्वाचा प्रश्न असा आहे की, हे ११ लाख कोटी रुपये कोठे होते ? ते चलन व्यवहारात नव्हते. मग ते पैसे कोठे होते ? आता केंद्र सरकारने सांगितले की, बँकेत जमा झालेल्या २.५ लाख रुपयांपेक्षा जास्त डिपॉझीटची पडताळणी केली जाईल. तो पैसा काळा आहे का गोरा आहे हे एस्टॅब्लिश होईल. तो पैसा काळा असेल तर त्यावर ५० टक्के दंड, ३० टक्के टॅक्स, १० टक्के सरचार्ज लागेल. आता माननीय पंतप्रधानांनी कायदा करून १० टक्क्याचा गरीब कल्याण कोष तयार केलेला आहे. त्यामुळे त्यातील १० टक्के रक्कम गरीब कल्याण कोषमध्ये जमा होईल. जे लोक याचा कम्प्लायन्स करणार नाहीत त्यांना ८० टक्के

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

रक्कम द्यावी लागेल. जे लोक तरीही कमप्लायन्स करणार नाहीत आणि ज्यांच्याकडे छापे पडल्यानंतर हे सर्व सापडेल त्यांची ९० टक्के रक्कम सरकारकडे जमा होईल आणि १० टक्के रक्कम त्यांना मिळेल. मला असे वाटते की, काळ्या पैशाच्या विरुद्ध एवढे मोठे कडक धोरण यापूर्वी कधीही आखण्यात आले नव्हते. आता बँकांमध्ये ११ लाख कोटी रुपये आणि जनधन खात्यांमध्ये ७४ हजार कोटी रुपये जमा झालेले आहेत. जनधन खात्यांमध्ये जी रक्कम जमा झालेली आहे त्याबाबत माननीय पंतप्रधानांनी सांगितले की, आम्ही कायदा करू आणि ती रक्कम ज्यांच्या खात्यात जमा झालेली आहे ती त्यांचीच होईल. कारण, जनधन खात्यामध्ये जमा झालेले सर्व पैसे त्या व्यक्तीने जमा केलेले नाहीत. ज्यांच्याकडे झिरो बॅलन्स आहे त्यांच्या करीता आपण विना बॅलन्सने जनधन खाते उघडले होते. आता जनधन खात्यामध्ये ७४ हजार कोटी रुपये जमा झालेले आहेत. काही लोक स्मार्ट आहेत. त्यांनी जनधन खातेधारकांना हाताशी धरून त्यांना सांगितले की, मी तुझ्या बँक खात्यात ५ लाख रुपये जमा करतो. तू नंतर २.५ लाख रुपये ठेवून घे आणि मला २.५ लाख रुपये दे किंवा २ लाख रुपये तू ठेवून घे आणि ३ लाख रुपये मला द्यावेत. आता माननीय पंतप्रधानांनी गरीब माणसाला सांगितले की, तू त्या खात्यातील एकही पैसा काढू नको. आम्ही कायद्याने ते पैसे तुला देऊ. अनेक लोक असे म्हणतात की, तुमची तयारी कमी पडली. मला असा प्रश्न पडतो की, डिमॉनेटायझेशन घोषणा करून करावयाचे असते काय ? आता आम्ही डिमॉनेटायझेशन करणार आहोत, चलन बदल होणार आहे. आता तयारीला सुरुवात झालेली आहे आणि आम्ही ही तयारी करीत आहोत, हे सांगावयाचे असते काय ? आपण सभागृहाला अर्थसंकल्प सादर करतो. तो अर्थसंकल्प संपूर्ण वर्षाचा असतो. आपण तो अर्थसंकल्प मंत्रिमंडळाला एक तास अगोदर सादर करतो आणि त्यातील ठळक बाबी मंत्रिमंडळाला सांगून मंत्रिमंडळाची मान्यता घेऊन तो

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

सभागृहाला सादर करतो. मग डिमॉनेटायझेशन सारखा अत्यंत महत्वाचा निर्णय तयारी करा, अगोदर सांगून कसा घेता येईल. तयारी करा याचा अर्थ काय आहे ? त्यासाठी जी तयारी करावयास पाहिजे ती आपण योग्य प्रकारे केली होती. माननीय पंतप्रधानांनी काय केले ? सन्माननीय सदस्य श्री.नारायण राणे साहेब सभागृहात उपस्थित नाहीत. सन्माननीय सदस्य सर्वश्री नारायण राणे साहेब आणि शरद रणपिसे साहेबांनी जनधन खात्याबाबत प्रश्न उपस्थित केला होता. माननीय पंतप्रधानांनी प्रथम जनधन योजना सुरु केली. जे २५ कोटी लोक बँकिंग सिस्टीमच्या बाहेर होते, ज्यांचा फुटप्रिंटच नव्हता अशा २५ कोटी लोकांनी जनधन योजने अंतर्गत बँकेत खाते उघडले आणि त्यांना त्यासोबत रुपे कार्ड दिले गेले. ज्याचे बँकेत जनधन योजने अंतर्गत खाते उघडले आहे त्यांच्या जवळ रुपे कार्ड आहे आणि ते पुन्हा रिव्हॅलिडेट केले जात आहे. काही लोकांनी त्याचा वापर केला नाही. म्हणून ते संपूर्ण रिव्हॅलिडेट होत आहे. त्यामुळे आज २५ कोटी गरीब लोक असे आहेत की, ज्यांना आपण कॅशलेस ट्रान्झॅक्शनमध्ये आणू शकतो. कारण, आपण आजच त्यांच्याकडे रुपे कार्ड दिलेले आहे. ही मागील दोन वर्षातील तयारी आहे.

सभापती महोदय, आपण आणखी काय केले ? आपण डिजीटल इंडियाच्या माध्यमातून देशात मोठ्या प्रमाणावर डिजीटल इन्फ्रास्ट्रक्चर उभे केले. आपल्याला डिजीटल इन्फ्रास्ट्रक्चरच्या माध्यमातून कॅशलेस ट्रान्झॅक्शन करावयाचे आहे. आपण ते फॅसिलिटेट करण्याचा प्रयत्न केला. आपण बघितले तर आपल्या लक्षात येईल की, याचा काळ्या पैशावर हल्ला झाला काय तर तो शंभर टक्के झालेला आहे. कारण, जे ११ लाख कोटी रुपये जमा झालेले आहेत, मग ते कोणत्याही सिस्टीममधून आलेले असोत. ते ब्लॉक मनीच्या माध्यमातून आले का व्हाईट मनीच्या माध्यमातून आले याचा निकाल लागणारच आहे. आता त्यातील प्रत्येक पैशावर टॅक्स द्यावा लागणार आहे. ज्या पैशावर टॅक्स दिलेला नाही, जो देय आहे

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

त्या प्रत्येक पैशावर टॅक्स द्यावा लागणार आहे. याचा अर्थ काय आहे ? म्हणजे ११ लाख कोटी रुपयांपैकी जवळपास ७-८ लाख कोटी रुपयांचे फुटप्रिंट नव्हते. हा पैसा कोठे आहे, तो कोणाजवळ आहे याची तुम्हाला माहितीच नव्हती. आज तुमच्याजवळ त्याचे फुटप्रिंट उपलब्ध आहे. तुम्ही त्याचा मागोवा घेऊ शकता. हा पैसा कोठून आला, कोणाकडून आला हे आम्ही विचारू शकतो. आम्ही विचारू शकतो की, दादा तुम्ही बँकेत ५ लाख रुपये भरले ते कोठून आले हे सांगावे. ते सांगू शकले आणि त्यांनी तो पैसा कोठून आला हे दाखविले तर ते टॅक्स कम्प्लायन्ट होतील. त्यांना टॅक्स भरण्याची आवश्यकता पडणार नाही. आम्ही भाईंकडे विचारणा करू. ते टॅक्स कम्प्लायन्ट होतील. माननीय श्री.रावते साहेबांकडे विचारणा केली आणि पैसा कोठू आला हे ते दाखवू शकले नाहीत, माननीय श्री.रावते साहेब तो पैसा कोठून आला हे दाखवू शकतील. मी उदाहरण म्हणून हे सांगत आहे. परंतु, तो पैसा कोठून आला हे ते दाखवू शकले नाहीत तर त्यांना टॅक्स पेअर व्हावे लागेल. म्हणजे काय झाले ? तुमच्या टॅक्स नेटमध्ये एवढे लोक आले. जे कधीच टॅक्स भरत नव्हते त्यांचे तुम्ही फुटप्रिंट तयार केले, तेवढ्या लोकांना तुम्ही टॅक्स नेटमध्ये आणले आणि तो सर्व पैसा अकाउंट फॉर केला. आता बँकांमध्ये ११ लाख कोटी रुपये जमा झालेले आहेत. मग १४ लाख कोटी रुपये, १५ लाख कोटी रुपये जी काही रक्कम जमा व्हायची आहे ती होईल. कदाचित, संपूर्ण रक्कम जमा होईल. हे पैसे कोठे वापरले जातील ? शेवटी हे पैसे गुंतवावेच लागतील. बँका तो पैसा स्वतःकडे ठेवणार नाहीत आणि लोक सुद्धा घरी पैसा ठेवणार नाहीत. समजा १ जानेवारी, २०१७ रोजी निर्बंध उठल्याबरोबर लोक बँकेतून पैसे काढून ते घरी ठेवणार नाहीत. घरी पैसा कोण ठेवतो ? एकतर ज्याला व्यवसायामध्ये कॅश इन हँडची गरज असते तो घरी पैसा ठेवतो. ज्याला तो पैसा बँकेत ठेवता येत नाही तो घरी पैसे ठेवतो. कारण तो ब्लॉक मनी आहे, त्याने त्या रकमेवर टॅक्स दिलेला नाही, अशीच व्यक्ती घरी पैसा ठेवते. ती रक्कम कॅश इन हँड आहे. असे बरेच लोक

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

आहेत आणि त्यातील प्रत्येक पैशाचा टॅक्स भरलेला आहे. सभागृहात जेवढे लोक बसलेले आहेत त्यांच्या पैकी किती लोकांकडे कॅश इन हॅन्ड आहे ? माझा अंदाज असा आहे की, ज्या दिवशी डिमॉनेटायझेशन झाले त्या दिवशी १०, १५ किंवा २० हजार रुपयांपेक्षा जास्त रक्कम कोणाच्याही घरी नव्हती. (...अडथळा...) ठीक आहे, आपण एक लाख रुपये होते असे समजू. त्यापेक्षा जास्त रक्कम नव्हती. याचा अर्थ काय आहे ? माणूस पैशाची थप्पी किंवा कोट्यवधी रुपये घरी केव्हा ठेवतो ? एक लाख रुपये ठिक आहेत. तेवढे पैसे घरी असतील तर काही फरक पडत नाही. परंतु, तो कोट्यवधी रुपये घरी केव्हा ठेवतो ? तो पैसा ब्लॉक असतो, बेहिशोबी असतो, त्याला त्या रकमेवर टॅक्स भरावयाचा नसतो त्यावेळीच तो कोट्यवधी रुपये घरी ठेवतो. नाही तर कोण चोराला आमंत्रण देईल की, माझ्या घरी एवढे पैसे आहेत, मी टॅक्स भरलेला आहे तरी मी घरामध्ये कॅश ठेवणार आहे ? आता बँकेत ११ लाख कोटी रुपये जमा झालेले आहेत. त्यातील पैसे कशासाठी विथड्रॉ होतील ? ते पैसे एक्स्पेन्सेससाठी विथड्रॉ होतील. ते पैसे एक्स्पेन्सेससाठी विथड्रॉ झाले तर त्यातून अर्थव्यवस्थेला चालना मिळेल आणि जे पैसे बँकेत असतील ते गुंतविले जातील. कारण, बँक तर आपल्याकडे पैसे ठेऊ शकत नाही. बँकेला यातील प्रत्येक पैसा गुंतवावा लागेल. म्हणजे आपण ११ लाख कोटी रुपयांपैकी ७५ टक्के रक्कम जरी अर्थव्यवस्थेमध्ये आणली तरी देशाच्या अर्थव्यवस्थेला मोठी चालना मिळेल. माझे गणित कच्चे आहे. ११ कोटी रुपयांची ७५ टक्के प्रमाणे किती रक्कम होते याची मला माहिती नाही. ७५ टक्क्याप्रमाणे १० लाख कोटी रुपयांचे ७.५ लाख कोटी रुपये होतात. ७.५ लाख कोटी रुपये गुंतविले गेले तर देशाच्या अर्थव्यवस्थेला मोठी चालना मिळेल.

या नंतर श्री. भोगले

श्री.देवेंद्र फडणवीस....

या देशामध्ये आपण चायनाशी स्पर्धा करतो. आपल्यासमोर स्पर्धा करताना अडचणी काय आहेत? अडचण ही आहे की, डॉलरचा हिशोब लावला तर त्यांना कॅपिटल ४ टक्क्यानी, ५ टक्क्यानी, ६ टक्क्यानी मिळते. आपल्याकडे कॅपिटल ८ ते १२ टक्क्यानी मिळते. हे असण्याचे कारण इन्फ्लेशन आहे. इन्फ्लेशन का आहे, तर सर्क्युलेशनमधील पैसा बाहेर आहे. त्यामुळे बँकाजवळ पैसा नाही. मॉनिटरी पॉलिसी आणि फिस्कल पॉलिसीमध्ये बँकांना पैशाचा फ्लो अॅडजस्ट करण्याकरिता हाय रेट ऑफ इंटरेस्ट ठेवावा लागतो. आता बँकांकडे एवढा पैसा आल्यानंतर बँकांना लेंडिंगचा रेट ऑफ इंटरेस्ट देखील खाली ठेवावा लागेल. लेंडिंगचा रेट ऑफ इंटरेस्ट खाली गेला तर इन्फ्लेशन खाली येईल. मग आम्ही ग्लोबल कॉम्पिटिटिव्ह होऊ. आता बँकांकडे आलेले ७ ते ८ लाख कोटी रुपये वेगवेगळ्या गोष्टीमध्ये गुंतविता आले आणि ते जर लो कॉस्ट लोन झाले तर मोठ्या प्रमाणात या गुंतवणुकीतून रोजगार निर्माण होईल.

सभापती महोदय, मघाशी माननीय सदस्य श्री.जयंत पाटील यांनी आकडेवारी वाचून दाखविली ती चुकीची नाही. मला १०० टक्के माहिती आहे की, पहिल्या ३-४ महिन्यात राज्याला नुकसान होईल. निश्चित ते होणारच आहे. कारण आपण जून्या करन्सीने शासकीय देणी स्वीकारण्याचे जाहीर केल्याबरोबर फायदा झाला. महानगरपालिका, नगरपालिकांना १००० ते १५०० कोटी रुपये मिळाले, वीज मंडळाला ४०० ते ५०० कोटी रुपये मिळाले. आता ताे रेट मंदावला आहे. जेवढे फायदानाशियल अॅनालिस्ट आहेत त्यांनी सांगितले की, सुरुवातीच्या काळात ६ महिने ग्रोथ रेटवर परिणाम होईल. नंतर पुढील दोन वर्षे अॅक्सीलरेटेड ग्रोथ होईल. यासाठी इकॉनॉमिक सिध्दांताची आवश्यकता नाही. पैसा बाहेर आला तर ग्रोथ रेट कमी होईल आणि बँकांच्या माध्यमातून मार्केटमध्ये गेला तर ग्रोथ रेट वाढेल. डिमांड आणि सप्लायचा रुल आपल्याला माहिती आहे. देशामध्ये ज्यांचे फूट प्रिंट नव्हतेच त्या चलनाचे बँकांच्या माध्यमातून फूट प्रिंट आपण तयार करीत आहोत.

श्री.देवेंद्र फडणवीस....

ते टॅक्सेबल करीत आहोत.

सभापती महोदय, काही लोकांना चिंता आहे की, शेतकऱ्यांचे काय होईल. त्यांच्यावर टॅक्स लावला जाणार का? माननीय पंतप्रधानांनी स्पष्ट शब्दात सांगितले आहे की, त्याने शेतीचे उत्पन्न दाखविले तर त्यावर कोणताही टॅक्स लागणार नाही. त्याला चिंता करण्याचे कारण नाही. या सगळ्या प्रक्रियेमुळे तुम्हाला आम्हाला चिंता करण्याची आवश्यकता नाही. चिंता कोणी केली पाहिजे? काळा पैसा असलेल्यांनी, भ्रष्टाचार करणाऱ्यांनी, आतंकवाद्यांनी, नक्षलवाद्यांनी, खोटा पैसा बाळगणाऱ्यांनी चिंता केली पाहिजे.

सभापती महोदय, या देशामध्ये ८ नोव्हेंबर रोजी डिमॉनेटायझेशनचा निर्णय जाहीर झाला. ९ तारखेपासून काश्मीरमध्ये दगड फेकण्याच्या घटना बंद आहेत. एकही घटना घडलेली नाही. याचे कारण असे की, त्या घटना पाकिस्तान स्पॉन्सरर होत्या. जो पैसा वापरला जात होता तो विथड्रॉ झाल्याबरोबर परिणाम दिसून आला. आपण बघितले तर Demonitisation leads to highest ever surrender of Maoist in a month. आजपर्यंतच्या इतिहासात देशात डिमॉनेटायझेशननंतर एका महिन्यात सर्वाधिक माओवाद्यांनी आत्मसमर्पण केले. शेवटी हा जो काळा पैसा त्यांनी जमा केला होता किंवा काऊंटर फिट पैसा आणला होता तो या चलनबंदीमुळे ते वापरू शकत नाहीत, त्यामुळे थेट परिणाम त्यांच्यावर निश्चितपणे झाला. आतंकवाद्याबाबत, नक्षलवाद्यांबाबत छत्तीसगड राज्याच्या डी.जी.नी जो अहवाल तयार केला तो केंद्रीय मंत्री श्री.वेंकय्या नायडू यांनी कोट केला. त्यांचे एस्टीमेशन असे आहे की, साधारणपणे डिमॉनेटायझेशनमुळे माओवाद्यांचे ६५०० कोटी रुपयांचे नुकसान झाले आहे. त्यांनी पैसा जमिनीत गाडून ठेवला होता.

सभापती महोदय, मला असे वाटते की, आपण ज्यावेळी एक अत्यंत महत्वाचा निर्णय या ठिकाणी घेतो, त्या निर्णयाचे काही परिणाम निश्चितपणे असतात, आपल्याला ते परिणाम थोडेसे भोगावे लागतीलच. आपण जर आपले घर नव्याने

श्री.देवेंद्र फडणवीस.....

बांधायला घेतले तर असे म्हणता येत नाही की, मी तेथेच राहीन. माझे घर तोडून बांधले पाहिजे, पण मी हलणार नाही असे म्हणता येत नाही. घर बांधायला घेतले तर बाहेर जावे लागते. घराला रंग द्यायचा झाला तरी बाहेर थांबावे लागते. या निर्णयामुळे ८५ ते ८६ टक्के चलन तुम्ही पूर्णपणे विथड्रॉ करीत आहात आणि नवीन चलन टाकत आहात.

सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी सांगितले की, अनेक लोक मृत्युमुखी पडले. आम्हाला त्याचे दुःख आहे. तुम्ही त्यांना श्रध्दांजली वाहिली हे चांगले केले. श्रध्दांजली वाहिलीच पाहिजे. आपल्या सगळ्यांना त्याबद्दल फार संवेदना आहेत. कोणत्याही सरकारला असे वाटत नाही की, लोक अशा प्रकारे मृत्युमुखी पडले पाहिजेत. शेवटी हे परिवर्तन होत असताना त्यामध्ये ज्या काही अडचणी आहेत, त्या अडचणी किती आहेत आणि त्यातून होणारे फायदे किती या दोन गोष्टींचा ताळमेळ आपल्याला लावावा लागेल. आपण या ठिकाणी विचार केला तर साधारणपणे हे जे कॅशलेस ट्रान्झॅक्शन म्हणतो त्यामध्ये कॅशलेस याचा अर्थ कॅश वापरायची नाही असा नाही. झिरो कॅश असलेला कोणताही देश नाही. कॅशलेसचा अर्थ असा की, जास्तीत जास्त पैसा बाहेर ट्रान्सफर झाला पाहिजे, कार्ड ट्रान्सफर झाला पाहिजे, मोबाईल ट्रान्सफर झाला पाहिजे. म्हणून माननीय पंतप्रधान श्री.नरेंद्र मोदी यांनी जनधन योजना आणताना असे सांगितले होते की, आम्हाला 'जाम ट्रिनिटी' तयार करावयाची आहे. जनधन खाते, आधार कार्ड आणि मोबाईल फोन या तीन गोष्टी अर्थव्यवस्थेचा कणा राहतील. आज मोबाईलचे गेट वे तयार झाले आहेत. त्या माध्यमातून पेटीएमद्वारे आर्थिक व्यवहार होत आहेत. पेटीएम कंपनी चायनिज आहे असे म्हटले जाते. परंतु पेटीएम ही भारतीय कंपनी आहे. एफडीआयमध्ये अलिबाबा कंपनीने त्यामध्ये ४० टक्के गुंतवणूक केली आहे. आपल्याकडे एफडीआयमध्ये अनुमती आहे. पण एफडीआयमध्ये जेव्हा गुंतवणूक होते, ५१ टक्के स्टॅक आपल्याकडे असतो तेव्हा ती चायनिज कंपनी होत

श्री.देवेंद्र फडणवीस.....

नाही. त्यांना त्यात कोणतेही अधिकार मिळत नाहीत. शर्मा नावाच्या भारतीय माणसाने पेटीएम कंपनी ५ वर्षापूर्वी सुरु केली. त्यांचे ६० टक्के स्टोक त्यामध्ये आहेत आणि अलिबाबा कंपनीचे त्यात ४० टक्के स्टोक आहेत. ती शुध्द भारतीय कंपनी आहे. १० कोटी लोक पेटीएम वापरतात. आता आपल्याला मोबाईलच्या माध्यमातून सर्व प्रकारचे पेमेंट करता येतात. आता यामध्ये केंद्र सरकार इंटर ऑपरेटिविलिटी देखील करीत आहे. त्यातून असे होणार आहे की, ज्याच्याकडे स्मार्ट फोन आहे तो अॅपमधून करेल, स्मार्ट फोन नाही तो एसएमएसद्वारे करेल, ज्याच्याकडे दोन्ही गोष्टी नाहीत त्याच्यासाठी रुपे कार्ड आहे. त्याला पॉईंट ऑफ सेल मशीन आहे. त्या माध्यमातून हे सगळे व्यवहार तो करू शकेल. यामध्ये राज्य सरकारने सर्वात महत्वाचा निर्णय असा घेतला आहे की, पेटीएम किंवा एसबीआय बडी या प्रॉडक्टवर आम्ही का अवलंबून रहावे? म्हणून आम्ही महाराष्ट्राचे आपले स्वतःचे वॉलेट तयार करीत आहोत. जे सरकारचे स्वतःचे असणार आहे. देशामध्ये महाराष्ट्र हे पहिले राज्य आहे, जे 'महा-वॉलेट' तयार करेल आणि या वॉलेटचा उपयोग करून संपूर्ण बँकिंग मोबाईलवरून करता येईल. खरेदी, विक्री सर्व काही करता येईल. आज आपण रेशनच्या सर्व दुकानांना पॉईंट ऑफ सेल डिव्हाईस देत आहोत. या सर्व दुकानांना पीओएस दिल्यानंतर त्यांना बँकिंग करस्पॉन्डण्ट म्हणून आपण घोषित करू शकतो. बायोमेट्रिक सिस्टीम आणि पीओएस मशीन हे पूर्णपणे कॅशलेस आहे. त्यांना बँकिंग करस्पॉन्डण्ट म्हणून काम करता येऊ शकते. अशा प्रकारची व्यवस्था आपण उभी करू शकतो. ते आपण करणार आहोत. कारण आपण त्यांना पाँस डिव्हाईस देणार आहोत. ३०००० 'आपले सरकार सेवा केंद्र' आपण सुरु करीत आहोत. पहिल्या टप्प्यात ११००० होते, नंतर २२००० वर आले आणि आता ३०००० आपले सरकार सेवा केंद्र सुरु होतील. ग्रामपंचायत छोटी असो वा मोठी असो, त्या ठिकाणी 'आपले सरकार सेवा केंद्र' असेल व त्यांना

श्री.देवेन्द्र फडणवीस....

आम्ही पॉस देत आहोत. त्या माध्यमातून त्यांनाही आम्ही बँकिंग करस्पॉन्डण्ट घोषित करीत आहोत. मायक्रो एटीएमचे व्यवहार प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये आपले सरकार सेवा केंद्राच्या माध्यमातून करता येईल. पूर्णतः कॅशलेस ट्रान्झॅक्शन त्या ठिकाणी करता येईल. अनेक लोक म्हणतात की, कनेक्टिव्हिटीचे काय? ग्रामीण भागात कनेक्टिव्हिटी नाही. खरे म्हणजे महाराष्ट्र हे असे एकमेव राज्य आहे ज्या राज्यात मोबाईल डेन्सिटी ९३ टक्के आहे. एवढी कुठेच नाही. ज्या ठिकाणी कनेक्टिव्हिटी नाही तेथे आपल्याला तंत्रज्ञानाचा वापर करता येऊ शकतो.

सभापती महोदय, अरिसाल ही आपण कुपोषणाची राजधानी समजत होतो.

यानंतर श्री.ओटवणेकर....

या नंतर श्री. ओटवणेकर

श्री.देवेंद्र फडणवीस....

तेथील अडचण ही कनेक्टीव्हीटीची होती. तेथे लाईट अजून पूर्णपणे जात नाही. मोबाईल रेंज जात नाही. तेथे आम्ही मायक्रोसॉफ्ट बरोबर करार करून व्हाईट फाय टेक्नॉलॉजी वापरली. टीव्हीमधील स्पेक्ट्रम असतो त्यातील उरलेल्या जागेला व्हाईट स्पेस म्हणतात. त्या व्हाईट स्पेसचा उपयोग करून २८ गावांना कनेक्टीव्हीटी दिली आहे. आज तेथे एटीएम आहे. तेथे मोबाईल चालत नाही. तेथे सर्व प्रकारचे बँकींग व्यवहार होतात. तेथील अंगणवाडी स्मार्ट झाली आहे. तेथील शाळा स्मार्ट झाली आहे. तेथील प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्मार्ट झाले आहे. व्हर्च्युअल मार्केटमधील ॲमेझॉन ही कंपनी आहे. या ॲमेझॉन कंपनीने तेथील लोकांना या कनेक्टीव्हीटीचा वापर करून प्लॅटफॉर्म दिला आहे. तेथील आदिवासी लोक आता आपल्या वस्तू ऑनलाईनद्वारे विकत आहेत. गेली सहा महिने ही विक्री सुरू आहे. त्यामुळे हे जे डिजिटल ट्रान्सफॉर्मेशन आहे ते स्वीकारले पाहिजे. त्यातून आपल्याला कॅशलेस व्हावे लागेल. मेळघाटमध्ये अरिसाल हे सर्वात गाजलेले गाव आहे. आता आपल्याला तंत्रज्ञानाने हे संधी दिलेली आहे. आता आपण अशा प्रकारची व्यवस्था उभी करू शकतो. त्याचा फायदा कोणाला आहे असे देखील येथे कोणी तरी म्हटले. येथे असेही म्हटले की, श्रीमंत माणूस रांगेमध्ये उभा असलेला दिसला नाही. हे खरे आहे. फक्त श्री.राहुल गांधी हे काही काळ रांगेमध्ये उभे असलेले दिसले. बाकी कोणीही रांगेत उभे असलेले दिसले नाही. कारण ते आधीच कॅशलेस आहेत. यात फक्त लहान माणसाचा प्रश्न आहे. या लहान माणसाची अवस्था काय आहे ? आज आपण कॅशलेस झालो तर जो मजूर आहे त्यालाच फायदा मिळणार आहे. आपण कितीही जी.आर.काढले तरी त्या मजुराला किमान वेतन दिले जाते काय हा खरा प्रश्न आहे. सगळीकडे किमान वेतन दिले जात नाही. यासंबंधातील अनेक तक्रारी आपल्याकडे येतात. ही तक्रार का येते ?

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

कारण त्याला दिल्या जाणाऱ्या किमान वेतनाचे फूटप्रिंट आपल्याकडे नसते. कॅशलेस व्यवहार झाल्यानंतर त्याच्या खात्यामध्ये इलेक्ट्रॉनिकली किमान वेतन द्यावे लागेल. मग त्याचे फूटप्रिंट तयार होईल. काही लोक भानगडी करतील. पण फूट प्रिंट असल्यामुळे त्या लोकांना शोधणे सोपे जाईल. आज त्या मजुराकडून सही घेतली आणि पैसे दिले असे दाखविले तर व्यवहार झाल्याचे मान्य करावे लागते. त्यामुळे कॅशलेस व्यवहारातून मजूरालाच खरा फायदा होणार आहे. ज्यावेळी आपण हमी भाव घोषित करतो तेव्हा दरवर्षी हमी भावापेक्षा कमी भाव मिळाला अशी तक्रार करण्यात येते. त्यात खेडा खरेदी झाली असे सांगितले जाते. कमी भावाने खरेदी होते तेव्हा त्याची फूट प्रिंट आपल्याकडे नसते. हमी भावापेक्षा कमी भाव दिला असेल तर तो कायदेशीर गुन्हा आहे. तो आपण नोंदवू शकतो काय ?

ती तक्रार नोंदवू शकत नाही. कारण त्याचे फूट प्रिंट आपल्याकडे नसते. पण तोच व्यवहार कॅशलेस झाला, इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने झाला आणि शेतकऱ्याने हमी भाव दिला नाही अशी तक्रार केल्यानंतर त्या फूट प्रिंटच्या आधारावर खरेच हमी भाव दिला होता किंवा नाही याची पडताळणी करू शकतो. त्यामुळे कॅशलेस व्यवहाराचा फायदा हा श्रीमंताना नाही तर तो गरीबांनाच होणार आहे. काळ्या अर्थ व्यवस्थेमध्ये सर्वात जास्त पिळवणूक ही त्या अर्थव्यवस्थेवर जो जगत आहे त्याची होते. जे या इकॉनॉमिचा फायदा घेतात ते खुश आहेत. पण जो त्या अर्थव्यवस्थेवर जगत आहे त्याच्यावर सर्वात जास्त परिणाम होत आहे. त्यामुळे हे सर्व व्यवहार आपण कॅशलेसमध्ये आणू शकतो. काही जण भ्रष्टाचारासंबंधी बोलताना म्हणाले की, सगळा पैसा हा रियल इस्टेटमध्ये गेला. यात देखील दोन गोष्टी आहेत. मा.पंतप्रधानांची दुसरी नजर आता त्यावरच आहे. बेनामी अॅक्टमध्ये जे काही बदल करावयाचे आहेत ते त्यांनी केले आहेत. त्यामुळे याचा भाग-२ हा बेनामीच आहे. आपल्या येथे बार्टर सिस्टीम नाही. जो पैसा गुंतविला जातो तो कॅशमध्ये जनरेट

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

होतो. लाच ही कॅशमध्ये दिली जाते आणि मग तो पैसा गुंतविला जातो. त्यामुळे कॅश जनरेट करण्याची स्थिती आपण थांबवली, तेवढी कॅशच आपण जनरेट होऊ दिली नाही तर तो पैसा हा कोणालाही मिळणार नाही. त्यातून ही मत्ता विकत घेता येणार नाही. लोकांमध्ये प्रवृत्ती असते. लाच मागणारा एक महाभाग मिळाला. त्या महाभागाने ३५ हजार रूपांकी लाच मागितली होती. त्याला पकडण्यात आले. कोणतीही प्रवृत्ती एका दिवसात संपुष्टात येत नाही. त्यामुळे चलनबंदी जाहीर केल्यानंतर आठव्या दिवसात नवीन नोटांची लाच घेणारा देखील आपण महाभाग बघितला आहे. त्यावर आपण कंट्रोल करू शकतो. चलनबंदीच्या माध्यमातून नोटांचा पुरवठा कमी झाला तर त्यातून लाच आणि त्या लाचेतून होणाऱ्या काळ्या पैशाचे जनरेशनवर मोठ्या प्रमाणावर आळा बसू शकतो. आता अनेकांनी विदेशातील पैशाचे काय झाले असा मुद्दा उपस्थित केला. तो पैसा येणार होता तो का आला नाही असे मत मांडले. ज्यांनी हे मत मांडले त्यांना सांगू इच्छितो की, ज्यावेळी आपण दुसऱ्याकडे एक बोट दाखवितो त्यावेळी चार बोटे आपल्याकडे असतात हे विसरता कामा नये. आपल्याकडे विदेशातून पैसा आणण्यासाठी कुठलेही इन्स्ट्र्यूमेंट नव्हते. २००४ साली युनायटेड नेशनने पहिले कन्व्हेंशन घेतले. या कन्व्हेंशनमध्ये पारदर्शकतेकरिता सगळ्या सिग्नेटरी देशांनी आपापल्या देशातील फॉरेन अकौंट्स सर्व सिग्नेटरी देशांना दिले पाहिजेत अशा प्रकारचा निर्णय सन २००४ मध्ये घेतला. त्यावर भारताने सन २००४ मध्ये सही केली. सही केल्यानंतर माहिती मिळण्याकरिता रेटिफाय करणे आवश्यक होते. सन २००४ ते सन २०११ पर्यंत आपल्या देशाने रेटिफिकेशन केले नाही. सन २०११ मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने SIT करून सांगितले की, आपण जर रेटिफाय केले नाही तर आता आम्ही निर्णय

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

देऊ आणि आमच्या निर्णयाने रेटिफाय करू. त्यामुळे आपण ते रेटिफाय केले. आता आपण मला सांगावे ज्यांनी काळापैसा बाहेर नेला आहे त्यांच्यासंबंधी सहा वर्षे कंचे खेळत होते काय ? आपण कन्व्हेंशन केल्यानंतर देखील पाच ते आठ वर्षे रेटिफाय होत नव्हते. आता आपण या दोन वर्षात काय केले अशी विचारणा करित आहात. जे कन्व्हेंशन आपण रेटिफाय केले तेही मर्यादित होते. त्यामुळे सर्व माहिती मिळण्याचा अधिकार आपल्याला नव्हता. त्या कन्व्हेंशनच्या अंतर्गत मिळणारी माहिती ही क्लासिफाईड होती. त्यातील काही देशांनी म्हटले होते की, आम्ही माहिती देऊ पण ती उघड करता येणार नाही. काही देशांनी म्हटले की, माहिती देऊ पण त्याचा वापर न्यायालयामध्ये करता येणार नाही. आता या दोन वर्षांमध्ये जगातील सर्व टॅक्स हॅव्हन देशांशी माननीय पंतप्रधान श्री.मोदी यांनी डिसक्लोजर संबंधात बायलॅटरल अॅग्रीमेंट्स केली आहेत. या अॅग्रीमेंटमध्ये दोन्ही देशांनी एकमेकांच्या देशामधील कुठल्याही खात्यांमधील सगळी माहिती देण्यासंबंधातील करार केले आहेत. गेल्या एक वर्षांमध्ये आपल्याकडे अकॉउंटसमधून जप्त होऊन परदेशी पैसा आला आहे तो गेल्या २० वर्षांतील सर्वाधिक आहे. आपल्याकडे अजूनही पैसा येईल. शेवटी काळ्या पैशाशी लढायचे असेल तर त्याकरिता मानसिकता असली पाहिजे. पूर्ण ताकदीने त्या लढ्याच्या बाजूने उभे राहिले पाहिजे. काळ्या पैशाच्या विरुद्ध बोलणे सोपे आहे. पण पहिल्यांदा एक पंतप्रधान असे निघाले की, ते केवळ काळ्या पैशाबद्दल बोलत नाही तर त्यासंबंधी ठाम भूमिका घेतली आहे. एवढेच नाही तर त्या भूमिकेची अंमलबजावणी देखील केली आहे. बँकींग व्यवहार हे ऑनलाईन झाले पाहिजेत, कॅशलेस झाले पाहिजेत, हे माननीय डॉ.मनमोहन सिंग यांनी देखील सांगितले होते. अन बँकड आहेत त्यांना बँकेच्या परिघामध्ये आणून त्यांचे फूटप्रिंट तयार करावे हे देखील माननीय डॉ.मनमोहन सिंग यांनी सांगितले होते.

यानंतर श्री.जुन्नरे....

या नंतर श्री. जुन्नरे

श्री.देवेन्द्र फडणवीस

माजी पंतप्रधान श्री. मनमोहन सिंग हे अर्थ तज्ज्ञ आहेत, त्यांनी आर्थिक दृष्ट्या योग्य बाबी सांगितल्या, परंतु मोदी साहेब हे कर्मयोग असल्यामुळे त्यांनी ते करून दाखवले हा त्यातील प्रमुख फरक आहे. मला असे वाटते की, नोटाबंदीच्या संदर्भात एक अतिशय मोठी लढाई या माध्यमातून सुरु झालेली आहे. आता राज्य सरकारने काही प्रोअॅक्टीव्ह स्टेप्स घेतल्या आहेत. जवळ जवळ एक दिवस आड मी स्वतः तसेच वित्त मंत्री श्री. सुधीर मुनगंटीवार साहेब आम्ही केंद्र सरकारशी बोलत होतो, राज्य सरकारच्या अधिकाऱ्यांशी बोलत होतो. ज्या ज्या अडचणी समोर येत होत्या त्या आम्ही दूर करीत होतो. त्यामुळेच आपण टोलची मुदत २ नोव्हेंबर पर्यंत वाढवून दिली. शेतकऱ्यांचे फॅसिलिटेशन करून दिलेले आहे. या ठिकाणी मला आपल्याला आकडेवारी सांगितली पाहिजे. अनेक लोकांचा समज आहे की, नोटाबंदीमुळे शेतकऱ्यांवर त्याचा मोठा आघात झालेला आहे. काही प्रमाणात शेतकऱ्यांवर झाला तसा तो प्रत्येकावर झालेला आहे. परंतु आकडे असे सांगत आहेत की, दि.८ नोव्हेंबर, २०१६ ते दि.३ डिसेंबर, २०१६ म्हणजे डिमॉनिटायझेशन झाल्यानंतर म्हणजे याची मागच्या वर्षाशी तुलना केली तर एपीएमसीमध्ये १.५१ कोटी क्विंटल शेतमाल आला होता. परंतु यावर्षी तो १.६७ कोटी क्विंटल आला आहे. याचा अर्थ मोठ्या प्रमाणात त्यामध्ये वाढ झालेली आहे. पहिले एक दोन दिवस एपीएमसीमध्ये त्रास झाला, नाही झाला असे मी म्हणत नाही. परंतु तात्काळ राज्यसरकारने प्रोअॅक्टीव्ह भूमिका घेतली. शेतकरी, आडते, व्यापारी, बँका यांचा समन्वय घडवून आणला व त्या समन्वयाच्या माध्यमातून एपीएमसीचे व्यवहार व्यवस्थित सुरु झाले. आता रोज किती एपीएमसी सुरु होत्या व त्यांनी कोणता माल खरेदी केला याची माहिती माझ्याकडे आहे. खरीपाचा माल मार्केटमध्ये आला आणि सगळा माल विकत घेतला गेला ही वस्तुस्थिती आहे.

सभापती महोदय, कापसाची ऑफिशिअली आकडेवारी मी आपल्याला देणार आहे. मागच्या वर्षी या कालावधीत कपाशिची मार्केट प्राईस ४ हजार रुपये प्रती

श्री.देवेन्द्र फडणवीस

क्विंटल होती व या वर्षी ती ४,७०० ते ५३०० पर्यंत गेली आहे. हे सर्व नोटबंदी नंतरची आकडेवारी आहे आहे. दुसरे असे आहे की, रब्बीच्या पेरण्यांवर याचा खूप परिणाम झाला का ? मला या ठिकाणी सांगितले पाहिजे की, आपल्या राज्यात रब्बीचे एकूण क्षेत्र ५४.७५ लक्ष हेक्टर इतके आहे. आतापर्यंत ४५ लाख हेक्टरवर झाली आहे म्हणजे रब्बीची पेरणी ८२ टक्के झाली आहे. ही पेरणी गत वर्षापेक्षा १०९ टक्के जादा आहे. हरबऱ्याचा विचार केला तर हरबऱ्याची पेरणी २०१५ मध्ये १२ लक्ष हेक्टर होती. परंतु २०१६ मध्ये ती १५.६३ लक्ष हेक्टरवर झाली आहे, म्हणजे ११९ टक्केवारी आहे. मक्याचा पिकाचा विचार केला तर तो १२२ टक्के आहे. हे होत असताना कर्जाचे वाटप मागऱ्या वर्षापेक्षा ४०० कोटी रुपयांनी जास्तीचे झाले आहे. अडचणी नाही असे मी म्हणत नाही. अडचणी नक्की आहेत. जिल्हा बँकेतून पैसे काढता न आल्यामुळे शेतकऱ्यांना अडचणी येत होत्या. यासंदर्भात आम्ही तात्काळ बँकर्सना बोलावले, एसबीआय बँकेने त्यामध्ये पुढाकार घेतला व त्यांनी एक छोटासा फॉर्म तयार करून दिला. आपल्याकडे कोणत्याही गोष्टी रजिस्टर्ड डिलर्सकडूनच घेता येतात. रजिस्टर्ड डिलरलाच आपल्याकडे विकण्याचे लायसन्स आहे. आम्ही सगळ्या रजिस्टर्ड डिलर्सची यादी तयार केली व ती यादी बँकेला अकाऊंट नंबरसह दिली. एक छोटासा फॉर्म बँकेने तयार केला व तो फॉर्म जिल्हा बँकेत दिल्यानंतर अकाऊंट मधून त्यांच्या अकाऊंटला थेट ट्रान्सफर झाला व त्यातून शेतकऱ्यांची बियाण्यांची व खतांची खरेदी होत असून या माध्यमातूनच शेतकऱ्यांनी रब्बीच्या पेरण्या केल्या. यामध्ये १०० टक्के सगळ्यांचे समाधान झाले असे आम्ही म्हणत नाही. जेव्हा सिस्टीम बदलते त्यावेळेस अडचणींचा सामना करावाच लागतो व त्या अडचणींचा सामना शेतकऱ्यांनाही करावा लागला. परंतु हे सर्व होत असताना एका गोष्टीचा आपण निश्चितपणे विचार केला पाहिजे की, देशातील जनता त्रास सहन करण्यास तयार आहे, नव्हे ती त्रास सहन करीत असून जनता या निर्णयाचे समर्थन करीत आहे.

सभापती महोदय, परवा पुण्याला नोटबंदीच्या समर्थनार्थ मोठा मोर्चा निघाला होता.

श्री.देवेन्द्र फडणवीस

या मोर्चातील गरीब लोकांचे इंटरव्ह्यू मी स्वतः बघितला आहे. ते असे सांगत होते की, ठीक आहे. थोडा त्रास झाला तर काय फरक पडतो ? परंतु देशातील भ्रष्टाचार संपला पाहिजे, काळं धन संपले पाहिजे अशी त्यांची मानसिकता होती. मी टि.व्ही.वर स्वतः बघितले आहे की, रांगेमध्ये अनेक लोक उभी होती त्यातील दोन लोकांचा इंटरव्ह्यू घेण्यात आला. त्यातील एक व्यक्ती अशी म्हणाली की, ज्यांनी काळा पैसा कमावला ते खूष असून ते घरी बसले आहेत. काळ्यापैशाच्या संदर्भात आमचे समर्थन आहे. परंतु रांगेमध्ये तर आम्हालाच उभे रहावे लागत आहे. त्या व्यक्तीची भूमिका बरोबर होती. एक बाई त्या व्यक्तीच्या समोर उभी होती ती अशी म्हणाली की, आपल्या देशाचे सैनिक सीमेवर लढतात. परंतु त्यांची पाकिस्तानशी कुठलीही शत्रूता नाही, त्यांचे पाकिस्तानशी वैयक्तिक भांडण नाही. परंतु पाकिस्तान या देशाचा शत्रू आहे म्हणून आपले सैनिक त्यांच्याशी भांडतात. मग आज या निर्णयामुळे देशातील काळा पैसा संपत असेल, देशातील नकली नोटा संपत असतील तर आपल्याला रांगेत उभे रहावे लागले तर काय वाईट आहे ? हे दोन्ही इंटरव्ह्यू एकाच वेळी टि.व्ही वर दाखवण्यात आले होते. समाजामध्ये नोटाबंदीच्या संदर्भात अडचणी आहेतच परंतु त्या अडचणी लोक सहन करीत आहेत. कारण लोकांना माहिती आहे की, पहिल्यांदा इतक्या मोठ्या प्रमाणात काळ्या पैशावर आघात झालेला आहे, काळ्या पैशाच्या विरोधात पहिल्यांदा इतकी महत्वाची लढाई लढली जात आहे. त्यामुळे राज्यसरकारने यासंदर्भातील स्ट्रॅटेजी तयार केली आहे. एकीकडे आम्ही महावॉलेट करीतच आहोत.

सभापती महोदय, ज्यावेळेस सुरुवातीला आपल्याकडे मोबाईल आला त्यावेळेस सुरुवातील लाल बटन आणि हिरवे बटनच आपल्याला माहिती होते. परंतु आज ग्रामीण भागातील मुलगा आपण गावातून निघण्याच्या अगोदर व्हॉट्स अॅपवरून आपल्याला फोटो पाठवतो. लोक टेक्नॉलॉजी स्वीकारीत आहेत. आता आपण असा निर्णय घेतला आहे की, पहिल्या टप्प्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात कॉलेजच्या विद्यार्थ्यांची आपण मदत घेणार आहोत व त्यांच्या माध्यमातून आपण

श्री.देवेन्द्र फडणवीस

कॅशलेस महाराष्ट्र व्हॉलेंटियर्स अशी टिम तयार करीत आहोत. परवा पुण्याच्या इंदिरा इन्स्टीट्यूटच्या विद्यार्थ्यांसोबत आमची इंटरॅक्शन होणार आहे. यासाठी आमच्याकडे वेगवेगळ्या इन्स्टीट्यूशन्स समोर येत आहेत, मोठ्या प्रमाणात तरुणाई समोर येत आहे. आम्ही लोकांना कॅशलेस ट्रान्झॅक्शन काय आहे हे शिकवू अशी या तरुणाईची मानसिकता आहे. अशा प्रकारची वाहिनी आम्ही तयार करू व या माध्यमातून लोकांना ट्रेन करण्याचा प्रयत्न करू. आपण सर्व पैसे विथ-ड्रॉ करीत नाही. परंतु तरी देखील प्रयत्नपूर्वक या देशाचा ५० टक्के भाग जरी आम्ही कॅशलेस करू शकलो तर हा देश इतक्या झपाट्याने बदलेल की, या देशाला कोणी रोखू शकणार नाही. म्हणून मला असे वाटते की, महाराष्ट्राने यामध्ये मोठ्या प्रमाणात पुढाकार घेतला पाहिजे. आता आम्ही सर्व प्रकारचे पेमेन्ट, गेटवेज तयार केले आहेत, त्यावरचे कमिशन रद्द करीत आहोत. आता आम्ही सर्व कॅशलेस करीत आहोत. पीडब्ल्यूडीच्या ठेकेदाराला त्याचा पैसा त्याच्या अकाऊंटमध्ये देतो. परंतु तो ठेकेदार पलिकडे सर्व व्यवहार कॅशमध्ये करतो. आता आम्ही त्याच्यावरही बंधन टाकणार आहोत की, त्यानेही पुढचे पैसे अकाऊंटवरच टाकले पाहिजे. म्हणजे तो ठेकेदार त्याच्या कामगाराला प्रामाणिकपणे पैसे देईल. आपल्याकडे रजिस्टर्ड असल्यामुळे कॅशलेस अर्थव्यवस्थेचा तो एक भाग बनेल. मला असे वाटते की, इतक्या मोठ्या प्रमाणात हे बदल होत आहेत, बदल होत असताना जो काही त्रास आहे तो सहन करण्याची समाजाची मानसिकता आहे आणि संपूर्ण भारताने, विरोधी पक्षासहीत, विरोधी पक्षाच्या नेत्यांसहीत सर्वांनी ट्रान्सफॉर्मेशनला सहकार्य करण्याची आवश्यकता आहे. एकत्रितपणे हा देश काळ्या पैशापासून विरहित, भ्रष्टाचारापासून विरहित करण्याची मानसिकता या सभागृहातून बाहेर जावी अशा प्रकारची विनंती करतो.

सभापती महोदय, जिल्हा बँकेमध्ये अडचणी असून यासंदर्भात मी स्वतः माननीय पंतप्रधाना पत्र लिहिले, केंद्रीय वित्त मंत्र्यांना पत्र लिहिले असून त्यांच्याशी मी चर्चा केली आहे. विशेषतः महाराष्ट्रामध्ये जिल्हाबँकेचे पेनिट्रेशन फार जास्त आहे.

श्री.देवेंद्र फडणवीस.....

आपल्या जिल्हा बँकाना मोठ्या प्रमाणात अडचणी येत असल्यामुळे उद्या केंद्रीय अर्थमंत्र्यांची आम्ही वेळ घेतली असून त्यासाठी विरोधी पक्ष नेते विधानसभा/विधानपरिषद तसेच राज्याचे वित्त मंत्री आम्ही उद्या केंद्रीय मंत्र्यांशी चर्चा करणार असून आम्ही त्यांना आग्रह धरू की, आमच्या जिल्हा बँकेची तुलना इतर राज्यातील जिल्हा बँकाशी करू नका.

या नंतर श्री. शिगम

श्री.देवेन्द्र फडणवीस.....

आमच्या येथील जिल्हा बँकेतील व्यवहार चांगले आहेत. आमच्या येथे मोठ्या प्रमाणात इलेक्ट्रॉनिक्स यंत्रणा आहे. तेव्हा आम्हाला जिल्हा बँकेत व्यवहार करण्याची परवानगी द्यावी अशाप्रकारची मागणी आम्ही करणार आहोत.

सभापती : मी माननीय मुख्यमंत्री महोदयांना सांगू इच्छितो की, मी सहकार क्षेत्रात काम करतो. मी सभागृहातील सर्व सन्माननीय सदस्यांच्या वतीन आपले आभार मानतो. माझ्या माहितीप्रमाणे विधानसभेतील माननीय विरोधी पक्ष नेते आणि त्यांचे वडील माजी खासदार ते देखील चर्चेसाठी येत असतील तर आनंदच आहे. विधानपरिषदेचे माननीय विरोधी पक्ष नेते या बैठकीसाठी येतीलच. माझी मुख्यमंत्री महोदयांना विनंती आहे की, आपणास शक्य होत असल्यास सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र. पाटील यांना तसेच जे खासदार या बैठकीसाठी येण्यास इच्छूक असतील त्यांना देखील या बैठकीमध्ये सामील करून घ्यावे.

श्री.देवेन्द्र फडणवीस : ठीक आहे.

सभापती : माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांना सांगू इच्छितो की, अल्पकालीन चर्चेवर राईट ऑफ रिप्लाय नसतो हे त्यांनी लक्षात घ्यावे.

श्री.धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, अल्पकालीन चर्चेवर राईट ऑफ रिप्लाय नसतो याची मला कल्पना आहे. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी या परिवर्तनामध्ये विरोधी पक्ष नेत्यांना देखील मदतीचे आवाहन केले आहे. नोटबंदीमुळे आलेल्या संकटासंबंधी माननीय मुख्यमंत्र्यांनी अतिशय व्यवस्थितपणे मांडणी केली. या निर्णयानमुळे भविष्यात देश कशाप्रकारे प्रगतीपथावर जाणार आहे याचे स्वप्न रंगविले. आम्ही त्या स्वप्नावर थोडासा विश्वास ठेवतो.

श्री.धनंजय मुंडे.....

सभापती महोदय, या चर्चेच्या अनुषंगाने आम्ही काही वस्तुनिष्ठ मुद्दे मांडले होते. यावर्षी पाऊस चांगला झाल्यामुळे खरीपाचे पीक चांगले आले. त्यामुळे एपीएमसीमध्ये शेतकऱ्यांचा शेतमाल आलेला आहे. आम्ही फक्त एवढेच सांगितले की, पीक चांगले आलेले आहे. या वर्षी दुष्काळ नाही फक्त चलनाचा दुष्काळ झालेला आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना पैसे मिळण्यामध्ये अडचण निर्माण झालेली आहे. मी आपणास कापसाच्या पावत्या दाखवतो.आम्ही आपणास पुरावे देतो. नोटबंदीमुळे शेतकरी, शेतमजूर, कष्टकरी, छोटे व्यापारी, लघुउद्योगांचे जे नुकसान होणार आहे त्याबाबतीत सरकार कोणता निर्णय घेणार आहे ? आम्ही अशी मागणी केली होती की, आजपर्यंत शेतकऱ्यांचे १५ ते २० हजार कोटी रुपयांचे नुकसान झालेले आहे ते कसे भरून काढणार आहात ? शेतकऱ्यांचे हे नुकसान कशाप्रकारे झाले ते मी सभागृहात पुराव्यानिशी सांगितलेले आहे. मी येथे चलनबंदी पूर्वीच्या कापसाच्या व्यवहाराच्या आणि चलनबंदी नंतरच्या कापसाच्या व्यवहाराच्या पावत्या दाखविल्या. कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांचे क्विंटलमागे ४४१ रुपयांचे नुकसान झालेले आहे. संत्रा आणि मोसंबी उत्पादक शेतकऱ्यांचे किती नुकसान झाले आहे ते सांगितले. सोयाबीन उत्पादक शेतकऱ्यांचे क्विंटल मागे ३४१ रुपयांचे नुकसान झालेले आहे. नोट बंदीमुळे शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले आहे. नोटबंदी निर्णयाचा फायदा भविष्यात देशाला तसेच शेतकऱ्यांना होईल, परंतु आज जे नगदी नुकसान झालेले आहे ते फार मोठे आहे. कारण मागील तीन वर्षे दुष्काळामुळे शेतकऱ्यांची शेती बंद होती ती या वर्षी सुरु झाली आणि या वर्षी त्यांच्यावर हे संकट आलेले आहे. शेतकऱ्यांच्या संकटाच्यावेळी हे मोठ्या मनाचे सरकार किती मदत करणार आहे हा आमच्या समोर प्रश्न आहे.त्याचे उत्तर माननीय मुख्यमंत्र्यांकडून मिळालेले नाही.

श्री.धनंजय मुंडे.....

माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी आमच्याकडे मदत मागितली आहे ती आम्ही करू. पण सरकारच्या निर्णयामुळे शेतकरी, शेतमजूर आणि सर्व सामान्य लोकांचे नुकसान होत असेल त्याबाबत सरकारने त्यांना नुकसान भरपाई दिली पाहिजे. राज्यातील संपूर्ण ग्रामीण अर्थव्यवस्था अवलंबून असलेल्या जिल्हा मध्यवर्ती बँकेच्या संदर्भात निर्णय घेण्यासाठी उद्या माननीय मुख्यमंत्री, माननीय केंद्रीय वित्त मंत्र्यांची भेट घेणार आहेत. माझी आपणास विनंती आहे की, पतसंस्था व सहकारी बँकेच्या बाबतीत केंद्र सरकारने निर्णय घ्यावा अशाप्रकारची शिफारस ही विधानपरिषद केंद्र शासनास करित आहे, अशाप्रकारचा प्रस्ताव सर्वानुमते केंद्र शासनाकडे पाठविण्याबाबत काही अडचण नसावी असे मला वाटते. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी सांगितलेले आहे की, जिल्हा मध्यवर्ती बँकेमुळे काही अडचणी झालेल्या आहेत हे माननीय मुख्यमंत्र्यांनी मान्य केलेले आहे. आपण अशाप्रकारची शिफारस केल्यास त्याची ग्रॅव्हेटी केंद्र सरकारच्या लक्षात येईल. तेव्हा निर्बंध काढण्याच्या संबंधी आपल्या सभागृहाने शिफारस करावी अशी आपल्या माध्यमातून मी माननीय मुख्यमंत्र्यांना विनंती करतो.

श्री.देवेंद्र फडणवीस : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी जशी ४१ ची पावती दाखविली तशी मी ४३ ची व ५३ ची देखील पावती दाखवू शकतो. कारण हे सर्व ग्रेडवर अवलंबून असते. माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी माझ्या उत्तराबाबत स्वप्न रंगविले असे सांगितले. त्यांनी शेतकऱ्यांचे १५ हजार कोटी रुपयांचे नुकसान झाले असे सांगितले त्यास मी कपोलकल्पित म्हणू शकतो. परंतु मी त्यांना सांगू इच्छितो की, आम्ही शेतकऱ्यांच्या पाठिशी उभे आहोत. जर शेतकऱ्यांचे काही नुकसान झाले असेल तर त्याकरिता जरूर मदत करण्यात येईल. मागील दोन वर्षात शेतकऱ्यांना मदत करण्याच्या बाबतीत राज्य सरकारने कधीही

श्री.धनंजय मुंडे.....

हात आखडता घेतला नाही. या सरकारने शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये एक रकमी ४-५ हजार कोटी रुपये टाकलेले आहेत. एकूण सर्व हिशोब केला तर या सरकारने जवळपास १८ हजार कोटी रुपये शेती आणि शेतकऱ्यांसाठी दिलेले आहेत. त्यामुळे शेतकऱ्यांचे नुकसान होत असेल तर राज्य सरकार शेतकऱ्यांच्या पाठिशी उभे राहिल. परंतु माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी जी आकडेवारी दिली ती सर्व आकडेवारी बरोबर आहे असे माझे मत नाही. माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांकडून ही सर्व आकडेवारी मी समजून घेईन. जर त्या संदर्भात काही कार्यवाही करण्याची आवश्यकता असेल तर ती जरूर केली जाईल.

सभापती महोदय, दुसरा मुद्दा असा आहे की, मी आतच सांगितल्याप्रमाणे आम्ही उद्या सकाळी माननीय केंद्रीय वित्त मंत्र्यांना भेटण्यासाठी जात आहोत. जर आवश्यकता असेल तर उद्या सकाळी माननीय सभापती आणि माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी चर्चा करावी. आपण नवीन प्रथा व परंपरा निर्माण कराव्यात किंवा कसे याबाबत विचार करावा. नवीन प्रथा निर्माण करायच्या असतील तर त्यास काही अडचण नाही.

सभापती : सभागृहाची बैठक आता स्थगित होत आहे. सभागृहाची बैठक गुरुवार, दिनांक ८ डिसेंबर, २०१६ रोजी सकाळी ११.१५ वाजता पुन्हा भरेल. सकाळी ११.१५ ते १२.४५ वाजेपर्यंत विशेष बैठक होईल. या विशेष बैठकीत महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री स्व.वसंतदादा पाटील यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे औचित्य साधून त्यांनी राज्यासाठी दिलेल्या योगदानाबाबत कृतज्ञता व्यक्त करण्याबाबतच्या प्रस्तावावर चर्चा होईल. त्यानंतर दुपारी १.०० वाजता सभागृहाची नियमित बैठक भरेल.

(सभागृहाची बैठक सांयकाळी ७ वाजून ४६ मिनिटांनी गुरुवार, दिनांक ८ डिसेंबर, २०१६ रोजीच्या सकाळी ११.१५ वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)
